

Εὐαγγελίου
Τοῦτον τὸ βιβλίον
ἔδωκεν ὁ Θεὸς
ἡμῶν

Η Φ Ω Η Η

ΤΗΣ

5528

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ.

ΥΠΟ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΧΙΟΥ

ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ.

ΒΙΒΛΙΟ

ΕΝ ΧΙΩ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Κ. Μ. ΠΡΟΚΙΔΟΥ.

1863.

Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ.

ΜΕΡΟΣ Α'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΕΡΕΥΝΑ ΑΡΧΩΝ.

« Τὸ περὶ Χριστοῦ πολεμεῖν δείκνυμεν ἐν τῷ μί-
» χεσθαι κατὰ Χριστὸν τὸν εἰρηρικόν τε καὶ πρῶτον
» καὶ τὰς ἀσθενείας ἡμῶν βαστάσαντα· οὐτε εἰρη-
» νεύομεν κατὰ τοῦ Λόγου τῆς ἀληθείας ὑφιέντες τι
» διὰ δόξαν ἐπιεικείας, (οὐ γὰρ κακῶς τὸ καλὸν θη-
» ρεύομεν) καὶ εἰρηνεύομεν ἐννύμως μαχόμενοι, καὶ
» εἴσω τῶν ἡμετέρων ὄρων καὶ κατόρων τοῦ Πρεβ-
» ματος. » (Γρηγόρ. Ναζ. ἐν τῷ Συντακτ. Λόγ.).

§. 1. Αἱ αἵρέσεις διχροῦνται τριχῶς· εἰς αἵρέσεις ἀρνού-
μενας τὸ περὶ τῆς Παναγίας Τριάδος ὀρθόδοξον δόγμα,
ὡς ἡ τοῦ Σαβελλίου, Ἀρείου, Εὐνομίου καὶ Μακεδονίου· εἰς
αἵρέσεις ἀντικειμένους εἰς τὸ περὶ τῆς Ἑνσάρχου τοῦ Θεοῦ Λό-
γου Οἰκονομίας, καθὼς ἡ τοῦ Νεστορίου, Εὐτυχοῦς καὶ Διοσκό-
ρου, Σευήρου, Πύρρου καὶ Ὀνωρίου· καὶ εἰς αἵρέσεις ἀθετού-
σας τὸ περὶ τῆς Ἐκκλησίας, οἷον ἡ ἀρχαία Εἰκονομαχία καὶ
τὰ νεώτερα Σχίσματα. Καὶ τῶν μὲν αἱρέσεων καὶ τῶν Σχι-
σμάτων, ἀρχαίων τε καὶ νεωτέρων, σταθερὸς χαρακτήρ ἐστίν
ἡ σύγχυσις ἢ ἡ διαίρεσις, τῆς δὲ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ
ἡ ἀρμονία· ὁ μὲν Σαβέλλιος λ. χ. ἠρνήσατο τὰς τρεῖς
ὑποστάσεις τῆς ὑπερουσίου Θεότητος, διδάσκων ὅτι τὸ αὐτὸ
πρόσωπον ἄλλοτε ἀπεκαλύφθη ὡς Πατήρ, ἄλλοτε ὡς Υἱός,
καὶ ἄλλοτε ὡς Πνεῦμα· ὁ δὲ Ἀρειος θέλων νὰ ἀνατρέψῃ τὴν
συνάρισιν τοῦ Σαβελλίου παρεξέτράπη εἰς ἑτέραν ἀντί-
θετον καὶ ὁμοίως ἀντίθεον αἵρεσιν, ἀρνησάμενος τὴν ἐν Τριάδι
ΜΙΑΝ Θεότητα, καὶ, τὸ καθ' ἑαυτὸν, διαιρέσας Αὐτὴν « εἰς ἀνίσους
φύσεις καὶ ἀνομοίους οὐσίας » (Πρακτ. Συν. Τ. Α'. σελ. 151. Ἐκδ.
Σπυρίδ. Μήλια.) τὸν μὲν γὰρ Υἱὸν καὶ Λόγον ἐδόξαζε κτίσμα τοῦ

Πατρός, («ἦν, ἔλεγεν, ὅτε οὐκ ἦν») τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ ἅγιον κτίσμα τοῦ Υἱοῦ. (αὐτόθ. 178 καὶ 179) — Τὴν ἀρειανὴν κακοδοξίαν ἀνέπτυξεν ἐφεξῆς ὁ Εὐνόμιος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν Ἀνόμοιοι καὶ ταύτης παραφυὰς ἦν ἡ αἵρεσις τῶν Πνευματομάχων. — Ἀλλ' ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἀποστρεφόμενη ὁμοίως τὰς δυσσεβεῖς ἀντιθέσεις, τὴν τε σύγχυσιν τοῦ Σαβελλίου καὶ τὴν διαίρεσιν τοῦ Ἀρείου, καὶ τῇ ἀποστολικῇ παραδόσει πιστῶς κατακολουθοῦσα εὐσεβοφρόνως ὁμολογεῖ· «Πατέρα ἀναρχον, ἀγέννητον, ἀναίτιον· Υἱὸν συνἀναρχον, συναίτιον, πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα· καὶ Πνεῦμα ἅγιον ἐξ αὐτοῦ τοῦ Πατρὸς ἀχρόνως ἐκπορευόμενον· ΜΙΑΝ οὐσίαν, ΜΙΑΝ φύσιν, ΜΙΑΝ Θεότητα· ΤΡΙΑΔΑ ὁμοούσιον, ἀσύγχυτον, ἀδιαίρετον καὶ ἀχώριστον.» (α).

(α) «Ἀναρχος, Ἀρχή, καὶ μετὰ τῆς Ἀρχῆς, Εἰς Θεός ... ὄνομα δὲ τῷ μὲν Ἀνάρχῳ, Πατρί· τῇ δὲ Ἀρχῇ, Υἱός· τῷ δὲ μετὰ τῆς Αρχῆς, Πνεῦμα ἅγιον· φύσις δὲ τοῖς τρισὶ μία, Θεός· ἔνωσις δὲ ὁ Πατήρ, ἐξ οὗ καὶ πρὸς ὃν ἀνάγεται τὰ ἐξῆς, οὐχ ὡς συναλείφασθαι, ἀλλ' ὡς ἔχασθαι· μήτε χρόνου διεργοντος, μήτε θελήματος, μήτε δυνάμεως ... τῆς μὲν οὖν φιλονεικίης ἐπὶ θάτερα μετακλίσεις τοῦ λόγου καὶ ἀντιστηλώσεις χαίρειν ἑάσωμεν, οὔτε τῷ ἐνὶ σαβελλιζοῦντες κατὰ τῶν τριῶν καὶ συναίρεσει κακῇ τὴν διαίρεσιν λύοντες, οὔτε τοῖς τρισὶν ἀρειανίζοντες κατὰ τοῦ ἑνός, καὶ πονηρᾷ διακρίσει τὸ Εἶν ἀνατρέποντες· οὐ γὰρ κακῶ κακὸν ἀλλάξασθαι τὸ ζητούμενον, ἀλλὰ τοῦ καλοῦ τὸ ΜΗ διαμαρτεῖν» καὶ τοιαῦτα μὲν θεολογεῖ ὁ πολὺς τὴν θεολογίαν Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός (ἐν τῷ Συντακτ. λόγ.). Ἡ δὲ Α' ἐν Νικ: Οἰκ. Σύνοδος οὕτω διδάσκει τὴν Ἀρειανόφρονα φιλόσοφον Θεόγνιν· «Τὸ αἰσθητὸν πῦρ φύσις μία ὄν, ἡτοι οὐσία, τριάς ἐστι κατὰ ταῦτο. πῦρ, ἀπαύγασμα, φῶς, καὶ οὐδὲν τούτων προὔπαρχον θατέρου εὗρίσκειται, ἀλλ' ἐστὶν ἀχωρίτως ἀλλήλων τὰ τρία· διαχώρισον τοίνυν, φιλόσοφε, εἰ δυνήσῃ, τὰ τρία, καὶ δεῖξον ἡμῖν θάτερον θατέρου προὔπαρχον ... ταῦτα δὲ κατὰ νοῦν λαβὼν τὰ αἰσθητὰ καὶ κτιστά, εἰ καὶ ἈΣΥΓΚΡΙΤΑ πρὸς τὴν ἀίδιον καὶ ἄκτιστον τοῦ Θεοῦ οὐσίαν, πλὴν δέχου ἐκ τούτων ἀφορμὰς σιωτηρίους, καὶ πτερώσας τῇ πίστει τὸ τῆς διανοίας σου ὄμμα, ἀνάβηθι ἐπὶ τὴν ὑψηλὴν τοῦ Θεοῦ ἐπίγνωσιν.» (Πρ. Συν. Τ. Α'. σελ. 180).

§. 2. Πάλιν· ὁ μὲν Νεστόριος διήρει τὸν Εἶνα Θεάνθρωπον εἰς δύο ὑποστάσεις ἢ πρόσωπα· καὶ ἄλλοι μὲν ἔλεγε τὸν Χριστὸν, ἄλλοι δὲ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ· παρεδέχετο δηλονότι ἀπλὴν συνάφειαν τῶν δύο φύσεων, οὐχὶ δὲ ἀσύγχυτον αὐτῶν ἔνωσιν ἐν μιᾷ ὑποστάσει· «ὥσπερ ὁ Θεὸς Λόγος (ἔλεγε) συνῆν τοῖς Προφήταις, οὕτω καὶ τούτῳ τῷ ἐκ Παρθένου τεχθέντι ἁγίῳ Ἰησοῦ κατὰ μείζονα συνάφειαν» (αὐτόθ. Τ. Α'. σελ. 357 καὶ 358) (α) διὸ καὶ τὴν Ἀειπάρθενον οὐ Θεοτόκον ἀλλὰ Χριστοτόκον ὠνόμαζεν (β). Ὁ δὲ Εὐτυχὴς θέλων νὰ ἀνατρέψῃ τὴν Νεστοριανὴν ταύτην διαίρεσιν εἰς τὴν ἄλλην ἀντίχριστον ὑπερβολὴν τῆς συγχύσεως ἐξωλίσθησε· «Τὸ μὲν ἐκ δύο φύσεων (ἔλεγε) δέχομαι, τὸ δὲ ἐν δυοὶ παραιτοῦμαι (γ) — Τὴν Εὐτυχιανὴν δυσσεβείαν ἀνέπτυξαν ἐφεξῆς οἱ περὶ Σευήρον τὸν Ἀκέφαλον Μιξοφυσῖται ἢ Θεοπασχῖται, καὶ ταύτης παραφυὰς ἦν ἡ αἵρεσις τῶν Μονοθελητῶν. — Ἀλλ' ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐπίσης ἀποστρεφόμενη τὰς ἀντιθέτους ταύτας ὑπερβολὰς καὶ τὴν διαίρεσιν τοῦ Νεστορίου καὶ τὸν φυρμὸν εἴτε τὴν σύγχυσιν τοῦ Εὐτυχοῦς εὐσεβοφρόνως ὁμολογεῖ· Εἶνα καὶ τὸν Αὐτὸν Υἱὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, Θεὸν ἀληθῶς καὶ Ἀνθρώπον ἀληθῶς, τὸν Αὐτὸν ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ σώματος ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ κατὰ τὴν Θεότητα, καὶ ὁμοούσιον τὸν Αὐτὸν ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, κατὰ πάντα ὁμοῖον ἡμῖν χωρὶς ἁμαρτίας· πρὸ αἰώνων μὲν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεν-

(α) Ἡ μὲν Ὀρθόδοξος Καθολικὴ ἐκκλησία ὁμολογεῖ τὸν Χριστὸν Θεὸν ἐνανθρωπήσαντα, ἢ Θεάνθρωπον· ὁ δὲ Νεστόριος ἀνατρέψας τὴν τάξιν τοῦ μυστηρίου ἔλεγεν αὐτὸν ἄνθρωπον Θεοφόρον, ἢ ἄνθρωπον ἀποθεωθέντα, ἢ, ὡς ἂν εἴποις, Ἀνθρωπόθεον.

(β) Θεοτόκον δὲ ἐκάλει τὸν Θεὸν Πατέρα, ὡς μαρτυρεῖ ὁ θεὸς Κύριλλος (αὐτ. σελ. 442).

(γ) Οὗτος ὁ δυσσεβὴς, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἐν ἁγίοις Φλαβιανοῦ, προσετίθει καὶ ἑτέραν αἵρεσιν φάσκων «τὸ ἐκ τῆς Παρθένου σῶμα τοῦ Κυρίου μὴ εἶναι τῆς ἡμετέρας φύσεως, μηδὲ τοῦ ἀνθρωπείου φυράματος· ἀλλ' ἀνθρώπινον αὐτὸ ἀπεκάλει, οὐ μὴν ἡμῖν ὁμοούσιον, οὐδὲ τῇ τεκούσῃ αὐτὸν κατὰ σάρκα.» (αὐτ. Τ. Β'. σελ. 5.)

νηθέντα κατὰ τὴν Θεότητα, ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν τὸν ΑΥΤΟΝ δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκ Μαρίας τῆς Παρθένου τῆς Θεοτόκου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ΕΝΑ καὶ τὸν ΑΥΤΟΝ Υἱόν, Κύριον, Μονογενῆ, ἐν ΔΥΟ φύσεσιν ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως, ἀχωρίστως γνωρίζομενον· καὶ δύο θελήματα καὶ δύο ἐνεργείας ἐν Αὐτῷ, ἀτρέπτως, ἀμερίστως καὶ ἀσυγχύτως» (αὐτ. Τ, Β'. 155, 156, καὶ 651). (α) Διὸ καὶ τὴν Ἀειπαρθενον ἀληθῶς καὶ κυρίως Θεοτόκον ἀνακηρύττει. (β).

§. 3. Μετὰ δὲ τὰς εἰρημένους αἱρέσεις αἵτινες προσέβαλον τὰ περὶ τῆς Παναγίας Τριάδος καὶ τῆς ἐνσάρχου Οἰκονομίας θεϊότατα δόγματα, ἀνεφύη ἡ χριστιανοκατήγορος Εἰκονομαχία, ἥτις ἦν ὁ πρῶτος ἀθέτησις τοῦ περὶ Ἐκκλησιαστικῆς αὐθεντίας δόγματος, ἄλλως εἰπεῖν, ἀνατροπὴ τῆς Ἐκκλησίας· διότι ἀρνησάμενη τὴν ἀρχὴν τῆς ἀγράφου παραδόσεως ἐν τῇ ἀποβολῇ τῆς πρὸς τοὺς ἁγίους ἐπικλήσεως καὶ τῆς σχετικῆς τῶν σεπτῶν εἰκόνων καὶ τιμῆς τῆς προσκυνήσεως, καὶ διὰ πάσης βίας καὶ ἐπιθέσεως σπουδάζουσα νὰ ἐξαλείψῃ τὰ ἱερὰ ὑπομνήματα τῆς τε ἀγιότητος καὶ τῆς γεννησιότητος τῶν ἀτρομήτων Ἑρῶν καὶ ὑπερμύχων τῆς πίστεως, διέρρηξε, τὸ καθ' ἑαυτὴν, πᾶσαν πνευμα-

(α) «Οὐτε ὁ Λόγος εἰς σῶμα, (γράφει ὁ ἱερώτατος Πάπας Λέων πρὸς Ἰουλιανὸν ἐπίσκοπον Κῶου.) Οὐτε εἰς Λόγον τὸ σῶμα ἡλλοίωται· ἀλλ' ἐκάτερον ἐν ἐνὶ καὶ ἐν ἀμφοτέροις ὁ Εἰς· οὐ διαφορὰ διηρημένος, οὐ τῷ μεμίχθαι συγκεχυμένος, ὥστε ἕτερος μὲν ἐκ Πατρὸς, ἕτερος δὲ ἐκ Μητρὸς· ἀλλ' ὁ αὐτὸς ἄλλως μὲν ἐκ Πατρὸς πρὸ πάσης ἀρχῆς, ἄλλως δὲ ἐκ Μητρὸς ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, ἵνα γένηται μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἄνθρωπος Ἰησοῦς Χριστός, ἐν ᾧ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς Θεότητος σωματικῶς κατοικεῖ... οὐ γὰρ ἂν ἦν Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων μεσίτης, εἰ μὴ ὁ αὐτὸς Θεὸς καὶ ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος.» (Πρ. Συν. Τ. Β'. σελ. 12 καὶ 13).

(β) «Θεοτόκος ἦν ἡ ἁγία Παρθένος· Θεὸς γὰρ ὁ ἐξ αὐτῆς τεχθεὶς· οὐκ ἐκείθεν τοῦ εἶναι τὴν ἀρχὴν λαβὼν, ἀλλ' ἐκείθεν τὴν ἀρχὴν τῆς ἐνανθρωπήσεως δεξιόμενος» (Ἀκάκιος Μελετινῆς αὐτόθ. Τ. Α'. σελ. 390.)

τικὴν συνάφειαν τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας πρὸς τὴν ἐν οὐρανοῖς θριαμβεύουσαν, εἰσαγαγούσα ἅμα ἐν τῷ χριστιανικῷ πληρώματι ὁπολάνθανόντως, ἀντὶ τῆς καθολικῆς ἐκκλησιαστικῆς διανοίας, ἥτις ἐστὶν ἡ κρηπίς τῆς ἐν τῇ πίστει ἐνότητος, τὸν αὐθέκαστον λόγον, ἥτοι τὴν διαίρεσιν· οὕτω δὲ προηυτρεπίσατο τὴν ὁδὸν τοῖς νεωτέροις Πατρομάχοις Ἀναμορφωταῖς, τοῖς ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἀρνησαμένοις τὸ θεῖον κύρος τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸν πνευματικὸν Αὐτῆς σύνδεσμον πρὸς τὴν οὐράνιον Ἐκκλησίαν τῶν πρωτοτόκων, τὸν διὰ τῆς προσευχῆς καὶ τῆς πρὸς τοὺς ἁγίους ἐπικλήσεως κρατυνόμενον.

§. 4. Τοὺς αὐτοὺς δὲ χαρακτῆρας οὗς παρατηροῦμεν ἐν ταῖς ἀρχαίαις αἱρέσεσιν, διαίρεσιν καὶ σύγχυσιν, ἀνευρίσκομεν καὶ ἐν τοῖς νεωτέροις σχίσμασιν, ἥτοι ἐν τῷ Παπισμῷ καὶ τῇ Διαμαρτυρήσει· ἀμφότερα δ' εἰσὶν ἀρνήσεις τοῦ περὶ Ἐκκλησιαστικοῦ κύρους δόγματος, εἰ καὶ καὶ κατὰ διάφορον ἔποψιν ἄλλως εἰπεῖν, ἀρνήσεις καὶ ἀνατροπὴ τῆς Ἐκκλησίας· ὁ μὲν γὰρ παπισμὸς ὡς συμφύρων καὶ συγγέων τὴν Ἐκκλησίαν μετὰ τοῦ Ῥωμάνου Ποντίφικος, ὡς συγκεντρῶν δηλονότι τὴν καθόλου ἐκκλησιαστικὴν ζωὴν καὶ διάνοιαν καὶ ἐνέργειαν ἐν ἐνὶ πρὸ σώπῳ [καὶ οὕτω τὴν μὲν λογικὴν ἔρευναν καὶ συζήτησιν ἀποδεικνύων ἀθέμιτον, τὴν Συνοδικὴν συγκρότησιν περιττήν, τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας πάντῃ νεκρὰ καὶ ἀκίνητα καὶ τοὺς πνευματικοὺς ποιμένας ἀντὶ ἀδελφῶν καθιστῶν ὑπηκόους, (α)] ἐστὶ σύγχυσις πρα-

(α) «Ἡ Παπῶσυνη, (γράφει ἔκκριτόν τι μέλος τοῦ Γαλλικοῦ Κλήρου ἐν τῇ «Παγκοσμίῳ Ἑβδομάδι») ὁποία τὴν σήμερον ὑπάρχει, ὁποίαν κατέστησε τὸ ὑπερόρειον σύστημα δὲν ὑπῆρξεν εἰμὴ πηγὴ δουλείας δι' ἀπάσας τὰς Ἐκκλησίας καὶ τὸν Κλήρον· ἡ Παπῶσυνη κατεβίβασε τοὺς Ἐπισκόπους εἰς τάξιν τοποτηρητῶν ἀνταπροσώπων, μᾶλλον δ' εἰπεῖν ταπεινῶν δούλων» (παρὰ τῇ «Ὀμολογᾷ» Ἀριθ. 43) παράβαλε πρὸς ταῦτα καὶ τὸ ὕψος τῆς πρὸς τὴν Α. Μακαριότητα ὑπὲρ τῆς κοσμικῆς αὐτῆς ἐξουσίας ἀναφορᾶς τῶν ἐν Ῥώμῃ πρὸ μικροῦ συνελθόντων 270 ἐπισκόπων, περὶ ἧς λέγομεν παρεκκατιόντες.

γμάτων διακεκριμένων. Ἡ δὲ Διαμαρτύρησις ὡς καταμελί-
ζουσα τὴν ΜΙΑΝ Ἐκκλησίαν εἰς τοσαύτας Ἐκκλησίας, ὅσα
καὶ ἄτομα, διὰ τῆς ἀποβολῆς τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ καὶ Συ-
νοδικοῦ κύρους, ἔστι διαίρεσις καὶ κατατομή τῆς
ἐν τῇ πίστει ἐνότητος. Ἀλλ' ἡ Ὁρθοδοξία τὴν μέσσην καὶ
βασίλειον κἀνταῦθα ὁδὸν βαδίζουσα ὁμοίως ἀπελαύνει καὶ τὴν
σύγχυσιν τοῦ Παπισμοῦ καὶ τὴν διαίρεσιν τῆς Δια-
μαρτυρήσεως, ἐναρμονίως συνάπτουσα τὴν θείαν αὐθεν-
τίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν τῶν Πατέρων παράδοσιν μετὰ τῆς
λογικῆς ἐρεῦνης:—ἐξηγοῦμαι—ὁ μὲν διαμαρτυρόμενος συζητεῖ
τὰ τῆς πίστεως, ἀλλ' ἄνευ ἀσφαλοῦς τινος ἀρχῆς καὶ σταθερᾶς
βάσεως, ὡς ἀπορρίπτων καὶ παράδοσιν, καὶ ἐκκλησιαστικὴν αὐ-
θεντίαν, καὶ ἀρχαιότητα· ἐπομένως θεμελιοῖ τὴν θρησκευτικὴν
του, ἐν ἀρχῇ γοῦν, πεποιθήσιν ἐπὶ τῆς μαρτυρίας τῆς ἁτο-
μικῆς τοῦ συνειδήσεως· ὁ παπιστὴς πάλιν πιστεύει μὲν,
ἀλλ' ἁταλαιπώρως καὶ ἀβασανίστως, (τοιούτον
τοῦλάχιστον τὸν θέλει ἡ Ῥώμη), οὐδόλως μεριμνῶν περὶ ἀρ-
χαιότητος, καὶ Πατέρων, καὶ περὶ τῆς ἰδέας αὐτοῦ ἐν τῇ
πίστει πληροφορίας· (α) ἐπομένως, ἐπαναπαύει τὴν συνείδησιν
αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἀλάνθαστων ἀποφάνσεων τοῦ
ἐν Ῥώμῃ θρησκευτικοῦ χρηστηρίου· ὁ δὲ Ὁρ-
θόδοξος συζητεῖ μὲν καὶ ἐρευνᾷ τὰ τῆς πίστεως ἐλευθέρως,
κατὰ τὸ «Ἐρευνᾶτε τὰς Γραφάς» ἀλλ' ἐν ταύτῃ ὑποβάλλει
τὴν ἀτομικὴν αὐτοῦ κρίσιν εἰς τὴν καθολικὴν παράδοσιν
τῶν Πατέρων καὶ τὴν κοινὴν γνώμην (l' opinion pu-
blique) τῆς Ἐκκλησίας, «αἰχμαλωτίζων οὕτω πᾶν νόημα εἰς
ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ» κατὰ τὸν Μέγαν Ἀπόστολον. Προκει-
μένου δὲ θρησκευτικοῦ ζητήματος, ὁ Ὁρθόδοξος οὐ καθυπο-
τάσσει τὴν συνείδησιν αὐτοῦ εἰς τὴν αὐθεντίαν ἐνός τινος ἐπι-
σκόπου ἢ καὶ Πατριάρχου, ἀλλ' εἰς τὰς ἀποφάνσεις τοῦ Ἐκ-

(α) Ἐν κεφαλίδι τοῦ καταλόγου τῶν ἀπηγορευμένων παρὰ τοῖς
Λυτικοῖς βιβλίων (index librorum prohibitorum) καίται ἡ Ἀγία
Γραφή! καὶ τοι τοῦ Πάπα Γρηγορίου τοῦ Θ' στεντορείως κηρύσσον-
τος «ἡ ἄγνοια τῶν Γραφῶν εἶναι ΠΗΓΗ σφαλμάτων» καὶ «ΠΑΝΤΕΣ
ὀφείλουσι νὰ ἀναγινώσκωσιν αὐτάς» (ὁρ. Εὐσέβ. Ἀριθ. 62) ὑποβοη-
θούμενοι πάντως ὑπὸ τῆς καθολικῆς παραδόσεως καὶ τῶν ἐρμηνευτι-
κῶν συγγραμμάτων τῶν τῆς ἐκκλησίας Πατέρων.

κλησιαστικοῦ πληρώματος καὶ εἰς τοὺς χρησμοὺς τοῦ ἘΝΟΣ
ἁγίου Πνεύματος τοῦ διηνεκῶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπαναπαυο-
μένου καὶ κατασκηνοῦντος, κατὰ τὰς ἀφευδαῖς τοῦ Σωτῆρος
ἐπαγγελίας, ἐξετάζων εὐλαβῶς τί εἶπον περὶ τούτου οἱ προ-
γενέστεροι, τί αἱ Σύνοδοι, τί οἱ Πατέρες. Ὡστε λοιπὸν ὁ μὲν
Παπισμὸς ἐστὶ πνευματικὴ τυραννία καὶ ἀναί-
ρεσις λογικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς συζη-
τήσεως· ἡ δὲ Διαμαρτύρησις πνευματικὴ ἀναρ-
χία καὶ ἀθέτησις ἐκκλησιαστικῆς αὐθεν-
τίας καὶ πατρικῆς παραδόσεως· ἡ δὲ Ὁρθοδο-
ξία ἁρμονία αὐθεντίας καὶ λογικῆς ἐρεῦ-
νης, τοῦτέστι πίστεως καὶ λόγου· ὁ μὲν ἐστὶν ἐνό-
της ANEY ζωῆς, (ἐπομένως ἐνότης ἐξωτερικῆς
καὶ κατ' ἐπιφάνειαν)· ἡ δὲ, ζωὴ ANEY ἐνότη-
τος· ἡ δὲ Ὁρθοδοξία ἐν μέσῳ ἵσταμένη, ἁρμονία νοῦς
ΚΑΙ ζωῆς, ἡ νοῦς καὶ ζωὴ μετὰ λόγου· ἡ καὶ
ἄλλως· ὁ μὲν Παπισμὸς ἐστὶ κέντρον ἄνευ περιφε-
ρείας· ἡ δὲ Διαμαρτύρησις περιφέρει αἶνον κέν-
τρον· ἡ δὲ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ κέντρον ἅμα καὶ περι-
φέρει αἶνον.

(α) «Πολιτεία ἀλάνθαστος ἡ μαθηματικῶς περιφέρειαν καὶ
κέντρον ἔχουσα, ἡ διὰ μυριοπληθῶν ἀκτίνων ἐπὶ τὸ αὐτὸ βαίνουσα·
ἡ δὲ θάτερον τούτων μὴ ἔχουσα, εἰ ἄρχωρεῖ ταῦτα τῇ διανοίᾳ, ἐστὶν
ἡ κέντρον ἄνευ περιφέρειας, ἡ περιφέρεια ἄνευ κέντρου, ΠΟΛΛΑ ΤΑ
ΑΤΑΣΘΑΛΑ ΕΠΑΓΟΥΣΑ» (Κλεόβουλ. ὁ Ῥόδιος· καὶ τὸ μὲν «μυριο-
πληθεῖς ἀκτῖνες» δηλοῖ τὴν καθολικὴν ζωὴν καὶ ἐνέργειαν καὶ τὴν
ἐλευθέραν συζήτησιν· τὸ δὲ «κέντρον» τὴν πρὸς τὰς καθεστῶσας ἀρ-
χὰς ἔλλογον ὑποταγὴν, τὰ πρὸς τὰς πατρίους παραδόσεις σέβας, καὶ
τὴν πρὸς τοὺς κειμένους νόμους πειθαρχίαν· καὶ (τοῦναντίον), «ἀλη-
θὴς πολιτεία ΟΥΚ ἐστὶν, ἐν ᾗ τὸ πᾶν πλῆθος δύναται ποιεῖν ὅ, τι
ποσ' ἂν βουλευθῇ καὶ πρόβηται, ἀλλ' ἐν ᾗ νικᾷ τὸ δόξαν (ὅπερ ἔπο-
τίθησι τὴν λογικὴν ἐρευναν καὶ ἐλευθέραν συζήτησιν) πειθομένοις τοῖς
νόμοις, καὶ σεβομένοις τὰ πάτρια». (Πολύβ. βιβλ. ζ'.)· ἀλλ' ΟΥΤΕ
πάλιν (φησὶ Σοφοκλῆς) ἀληθὴς πολιτεία ἐστὶν ἐν ᾗ ὁ ἄρχων οὐκ ἄρχει
κατὰ νόμους (κατὰ τὸ σοφὸν ἐκεῖνο ἀξίωμα «νόμος ἄρχει ΠΑΝΤΩΝ»),
καὶ πατρικῶς· «Πόλις ΟΥΚ ἐστὶν ἥτις ἀνδρὸς ἐστὶ ἐνός» [(Αντιγ.
737) — οὐχὶ πάντως ἀνδρὸς φιλοδικαίου καὶ φιλονόμου, ἀλλ' ἀν-
δρὸς αὐθαιρέτου, βιαίου καὶ τυραννικοῦ, καθιστῶντος τὴν ἐαυ-
τοῦ θέλησιν καὶ αὐτογνωμοσύνην ὑπέρτατον νόμον.] Τοιαύτην δ' α-

§. 3. Καὶ ἐφ' ὅσον μὲν ὑπῆρχε τὸ ἐλεύθερον ἀξίωμα τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἀπρόσβλητον, ἀδύνατον ἦν νὰ εἰσχωρήσῃ ἡ Διαμαρτύρησις εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας (καὶ αὐτοὶ γὰρ οἱ ἀρχαῖοι αἰρετικοὶ εἰ καὶ ἤρνουντο τὸ θεῖον δόγμα, διῃσχυρίζοντο ὅμως ὅτι ἐρμηνεύουσι τὴν ἀληθῆ παράδοσιν τῶν Πατέρων) (α). καταργηθείσης ὅμως ἐν τῇ Δύσει τῆς Συνοδικῆς ἀρχῆς, (καθ' ἣν πάντα τὰ θρησκευτικὰ ζητήματα πρέπει νὰ υποβάλλωνται ὑπὸ τὴν κοινὴν διάσκεψιν καὶ γνώμην τῶν ἱερῶν ποιμένων τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος), διὰ τῆς ἐνιδρύσεως ἐν Ῥώμῃ πνευματικοῦ, οὕτως εἰπεῖν, μαντείου, τῆ σχολαστικῆς τεθρεῖα τῶν μέσων αἰώνων, κἀντεῦθεν τοῦ ἀτομικοῦ καὶ αὐθεκᾶς οὗ λόγου ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ ἐπικρατήσαντος, ἀντὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ λόγου, ἡτοι τῆς καθόλου ἐκκλησιαστικῆς διανοίας, τῆς διὰ τῶν πνευματικῶν ποιμένων παντός τοῦ Ὁρθοδόξου πληρώματος ἐν τοῖς δογματικοῖς ζητήμασιν ἐν πνεύματι ἀγάπης διατρα-

νέκαθεν δεικνύων ἀποστροφήν ὁ Ἕλληρ πρὸ πάντων πρὸς τὰς δύο ταύτας ἀντιθέτους τῆς πολιτείας παρεκτροπὰς, φανερόν ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἀναγνωρίσῃ ἐν τῇ πνευματικῇ αὐτοῦ πατρίδι, τῇ «ἀδουλώτῳ» λέγω, καὶ «ἀτυραννῆτῳ» Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ «τῇ ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ καταβαινούσῃ» (Ἀποκάλυψ.) τὴν παρθεσιαίαν καὶ τὴν ἀπόλυτον δεσποτείαν ἐνός τῆς θνητοῦ, καὶ ταῦτα οὕτω προφανῶς ἀντικειμένην εἰς τὰς θεοσδότους ἀρχὰς τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν Ἀποστολικῶν καὶ Συνοδικῶν παραδόσεων, ἐπὶ θυσίᾳ τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας, ἣν ἡμεῖς ἐδώρησατο τῷ ἰδίῳ αἵματι ὁ Κύριος, ὁ πάντων ἀνθρώπων ἐλευθερωτής» (καν. ἡ. τῆς Οἰκουμ. Γ').) ἀλλ' οὔτε πάλιν νὰ ἀποκλίτῃ πρὸς τὴν πολυκοιρανίαν καὶ ἀναρχίαν (ἥτις ὡς ἐν τῇ πολιτικῇ, οὕτω καὶ ἐν τῇ θρησκευτικῇ κοινωνίᾳ ἐστὶν ἡ φοβερωτέρα τῶν τυραννίδων, καὶ δῆλον ἔμτε τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας), ἀλλ' ὡφείλε νὰ μείνῃ πιστὸς καὶ ἀφωσιωμένος λάτρης τοῦ θεοσεκέλου καὶ συνοδικοῦ τῆς Ὁρθοδοξίας συντάγματος, τῇ πανσθενουργῷ χάριτι τοῦ «ἀρχηγοῦ καὶ τελειωτοῦ τῆς πίστεως Ἰησοῦ», «τοῦ μόνου παρθεσιαλέως καὶ νυμφίου καὶ κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας.»

(β) Ὁ Ναστόριος λ. χ. ἐπισφραγίζει τὸ πλήρες κακοδοξίας σύμβολον αὐτοῦ ὡς «αὕτη ἐστὶν ἡ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν δογμάτων διδασκαλία» (Πρ. Συν. Γ. Α'. σελ. 524) ὁμοίως καὶ ὁ Ἀλεξανδρεὺς Τιμόθεος ὁ Αἰλουρώνιμος ἐπισυνιστῶν τὴν αἵρεσιν τῶν Μονοφυσιτῶν, κατηκρίνει ὁ δυσσεβὴς τοὺς περὶ τὸν θεῖον Κύριλλον «ὡς τῆς τῶν Πατέρων σοφῆς ἐπιρροῆς οὐκ ἀκούοντες!» (κτ. Γ. Β'. σελ. 235).

νουμένης, καὶ ὑπὸ τοῦ ΖΩΝΤΟΣ καὶ Αἰωνίου Λογτοῦ διαφωτιζομένης («Οὐ γὰρ εἰσι δύο ἢ τρεῖς, φησί, συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν») ἔπρεπε πάντως ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ περιφερείᾳ τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου τῆς Ῥώμης νὰ ἀναφυῇ ἀντίδρασις ἰσχυρὰ κατὰ τοῦ πνευματικοῦ τούτου δεσποτισμοῦ, ἥτις νὰ περιέλθῃ εἰς τὸ ἀντίθετον ἄκρον τῆς θρησκευτικῆς ὀχλαγωγίας καὶ ἀναρχίας (ὡς σερούμενη πρὸ πάντων τοῦ ἀσφαλοῦς τῆς ἐν τῇ Ἀνατολῇ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας γνώμονος, ἣν ἀείποτε, ὡς περ καὶ ὁ παπισμὸς, περιεφρόνησε!), καὶ νὰ ἀποβρίψῃ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς τὴν ἄγγραφον καὶ ζῶσαν παράδοσιν καὶ τὴν κοινὴν γνώμην τῆς Ἐκκλησίας (α) τὴν ἐν τοῖς συγ-

(α) Μόνη ἡ Ἀγγλικανὴ Ἐκκλησία ἐκ τῶν Διαμαρτυρομένων κοινοῶν αἵτινες ἀπέβαλον καὶ Πατέρας, καὶ Συνόδους, καὶ Μυστήρια, καὶ Ἱεραρχίαν, καὶ πᾶσαν ἀπλῶς ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν, μόνη, λέγω, ἡ Ἀγγλικανὴ Ἐκκλησία, μετὰ δεινὴν καὶ πολυχρόνιον πάλην, ἡδυνήθη, ὅσον αἱ περιστάσεις τῇ ἐπέτρεπον, νὰ διασώσῃ ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ τῆς Μεταρρυθμίσεως μερίδα τῆς Ὁρθοδόξου ἀληθείας, ὡς παραδεξάμενη καὶ κύριος Συνόδων, καὶ αὐθεντῶν Πατέρων, ἐν μέρει γοῦν, καὶ ἐπισκοπικὴν Ἱεραρχίαν ἐπὶ τοσοῦτον δ' ἀντέστη κατὰ τῶν ἀπαιτήσεων τῶν Καλθινιστῶν ἢ Καθαριστῶν τοῦ τότε Κοινοβουλίου, ὥς ἐν μὲν τῇ κατὰ τὸ 1603 συστάσῃ Συνόδῳ ἐτόλμησε καὶ νὰ ἀφορίσῃ τοὺς μὴ ἀποδεχομένους τὴν διδασκαλίαν, τὴν λατρείαν καὶ τὰς ἐκκλησιαστικὰς αὐτῆς διατάξεις· ἐν δὲ τῇ κατὰ τὸ 1606 διὰ Συνοδικῆς πράξεως λαμπρῶς ἀνεκήρυξε τὴν ἐπισκοπικὴν Ἱεραρχίαν ὡς ἀποστολικὴν καὶ θεῖον δικαίωματι ὑπάρχουσαν· παρὰ πάντας δὲ τοὺς Ἐπισκόπους τῆς Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ κατὰ τῶν Καλθινιστῶν πάλῃ διέπρεψεν ὁ ἐπίσκοπος Νορουϊχίας (Norwich) Μοντάγουος καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κανταβριγίας (Canterbury) Λώδιος· ὁ μὲν γὰρ ἐκήρυττε πρὸς τοῖς ἄλλοις τὴν θεϊότητα τῶν ἐκτὰ Μυστηρίων· ὁ δὲ παρεκίνει ἀνενδότης τὴν Αὐλὴν καὶ τὰ Πανεπιστήμια εἰς τὴν μελέτην τῶν Πατέρων καὶ τῶν Συνόδων, ἐπανάγων ἅμα τὰς κολυμβήθρας, τὰ θυσιαστήρια, τὰ ἐκκλησιαστικὰ σκεύη καὶ ἔμφια, ἀναστῆλόν ἐν τοῖς ναοῖς σταυροὺς καὶ εἰκόνας ἁγίων, καὶ τὰς κινητὰς τραπέζας τὰς ἐν τῷ μέσῳ τῶν ναῶν ἐπὶ τὸ καλθινικώτερον ἐγερθεῖσας εἰς τὰ ἀνατολικά ἄκρα τῶν Βημάτων μετὰ γων κτλ. ἔῤχε δὲ πρὸς ταῦτα συνεργάτας ὁ Λώδιος τοὺς βασιλεῖς Ἰάκωβον τὸν Α' καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κάρολον τὸν Α'. ὃν ἐπανάσαντες οἱ Καλθινισαί, προεξάρχοντος τοῦ Κρόμβελ, ἀνήγαγον εἰς τὴν λαμπρότατον, καὶ πρὸ πάντων ὡς μὴ συναιγέσαντα εἰς τὴν κατάργησιν τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος, φονεύσαντες ἐν

γράμμασι τῶν Πατέρων παντός τόπου καὶ χρόνου διατετυπωμένην, καὶ νὰ παράσχῃ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐρμηνεύειν τὰς Γρα-

ταύτῃ καὶ τὸν πνευματικὸν αὐτοῦ πατέρα τὸν γενάρχη τῶν Λαῶν. Καὶ τοὶ δὲ τοῦ διωγμοῦ κατὰ τῆς Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ 1646—1688 διαρκέσαντες, ἦτοι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς Ἀγγλικῆς ἐπαναστάσεως ἄχρι σχεδὸν τῆς Μεταπολιτεύσεως, καθ' ἣν χρονικὴν περίοδον ἔρξαν ὁ Κρόμγουελ (1649—1658), Ῥιχάρδος ὁ υἱὸς αὐτοῦ (1658—1660), Κάρολος ὁ Β' (1660—1685), καὶ Ἰακώβος ὁ Β' (1685—1688), ἠδυνήθη ὅμως ὁ Βρετανικὸς Κλήρος εὐτόλμως ἡ ἀντίστασις εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν Καλθινιστῶν, νὰ ἐμμένῃ εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Λαοῦ, καὶ ἐπιστῇ νὰ ἀναγνωρίσῃ, εἰ καὶ ἐν μέρει, τὸ κύρος τῶν Συνόδων καὶ τὴν αὐθεντίαν τῶν Πατέρων, ὡς δηλονότι γίνεται ἐξ ὧν γράφει ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κανταβρυγίας Andrewes πρὸς τὸν Καρδινάλιον Perron, «*Beatus Chrysostomus in Homilia in acta XXXIII tractans illam quæstionem quo pacto vera Ecclesia inter plures societates quæ hoc sibi nomen vindicant possit discerni? duo docet esse instrumenta judicandi et quæstionis hujus decidendæ: primo quidem Verbum Dei, tum autem antiquitatem doctrinæ non ab aliquo recentiore excogitatae sed ab ipsæ Ecclesiæ nascentis principio cognitæ. Haec duo criteρια Rex cum Ecclesia Anglicana tota voluntate amplectens pronunciant eam se doctrinam pro vera simul et necessaria ad salutem agnoscere, quæ e fonte Scripturæ Sanctæ manans per consensum Ecclesiæ veteris seu per canalem ad hæc tempora fuerit derivata*».... «*Pex igitur et Ecclesia Anglicana quatuor prima Concilia Oecumenica admittit declarant*» (Cassoboni Epist. p. 493 καὶ 498) τοῦτέστιν «ὁ μακάριος Χρυσόστομος, ἐν τῇ λγ'. ὁμιλίᾳ εἰς τὰς Πράξεις προκηρυχθεὶς περὶ τοῦ πῶς δύναται τις νὰ διακρίνῃ τὴν ἀληθῆ Ἐκκλησίαν ἐκ τῶν πολλῶν κοινωνιῶν τῶν ἀντιποιοιμένων τῆς προσηγορίας ταύτης, λέγει ὅτι διττῶς· τὸ μὲν, διὰ τῆς θείας Γραφῆς· τὸ δὲ, διὰ τῆς ἀρχαιότητος τῆς διδασκαλίας· οὐχὶ δηλονότι διὰ τῆς διδασκαλίας τῆς ὑπὸ νεωτέρων τινῶν (ἦτοι τῶν Μεταρρυθμιστῶν) ἐπινοηθείσης, ἀλλ' ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀρχετύπου Ἐκκλησίας ἀνέκαθεν ἐπιγνωθείσης· ταῦτα τὰ δύο κριτήρια ἐκθύμως ἀσπάζεται ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ Ἀγγλικανὴ Ἐκκλησία, καὶ ἀποφασίζονται ὅτι ἐκείνην τὴν διδασκαλίαν ὡς ἀληθὴ καὶ ἀναγκαίαν πρὸς σωτηρίαν ἐπιγινώσκουσιν, ἥτις ἀπορρέουσα ἐκ τῆς αἰζώου πηγῆς τῶν ἁγίων Γραφῶν καὶ ἐπιδοκιμασθεῖσα ὑπὸ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας διωχετὲς δι' αὐτῆς πρὸς ἡμᾶς».... «ὅθεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ Ἀγγλικανὴ Ἐκκλησία διακηρύττουσιν ὅτι παραδέχονται τὰς τέσσαρας πρώτας

φάς, (ΕΝ ΑΙΣ ΕΙΣΙ ΑΥΣΗΝΟΥΤΑ ΤΙΝΑ κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου ἐν Ἐπιστ. Β') καὶ τοῦ ἀποφασίζειν περὶ τῶν ὑψηλοτέρων δογμάτων τῆς πίστεως καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἀμαθὴ καὶ βέλαντον χειροτέγγην, οἷος ἦν λ.χ. ὁ σαυδαλοποιὸς Φόξιος, ὅστις ἐδημιούργησε καὶ αὐτὸς κατὰ τὸ δοκοῦν Ἐκκλησίαν!

§. 6. Ἐξ ὧν δ' εἴρηται μοι ἐναργῶς ἀποδέδεικται ὅτι ἡ Διαμαρτύρησις γνήσιόν ἐστι καὶ πατρῷζον τέκνον τοῦ Παπισμοῦ, καὶ ὅτι οἱ περὶ τὸν Λούθηρον Καλθινὸν καὶ Ζβίγγλιον οὐδὲν ἄλλο ἔπραξαν, εἰμὴ νὰ κρατύνωσι τὴν ἀρχὴν τοῦ ἰδιο-λογισμοῦ (le principe de rationalisme) τὴν ὑπὸ τῶν Σχολαστικῶν τοῦ Μεσαίωνος ὑποκεκρυμμένως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ παρεισαχθεῖσαν, ἀντιθέτως μὲν τοιγε αὐτὴν ἐφαρμόσαντες· διότι ὁ μὲν παπισμὸς ἤρπασε τὸ ἐν τῇ πίστει ἀναμάρτητον καὶ ἀλάνθαστον, τὸ εἰς τὸ ὅλον σῶμα τῆς

Οἰκουμενικῆς Συνόδου. » Ἀλλ' εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους ἡ τῆς Ἐκκλησίας ταύτης πρὸς τὴν Ὀρθοδοξίαν καὶ τὴν ἱερὰν παράδοσιν σωτηριώδης ῥοπὴ ἀνεστάλη ποιεῖ, εἰσχωρήσαντος ἐν αὐτῇ τοῦ πνεύματος τοῦ ἀτομικισμοῦ, καὶ πρὸ πάντων διὰ τῆς πρῆς κεικῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἐπὶ Ἐλισάβετ καὶ Ἐδουάρδου τοῦ Γ' προσκεδεδυμένων 39 κεφαλαίων· ὁπωσδήποτε ὅμως, ἐπεὶ ἡ Ἐκκλησία αὕτη παραδέχεται δύο σωτηριώδεις ἀρχὰς, ἔθεν μὲν τὸ Συνοδικὸν κύρος καὶ τὴν παράδοσιν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, εἰ καὶ κατὰ θεωρίαν, ἔθεν δὲ τὴν λογικὴν ἐρευνᾶν καὶ συζήτησιν, παπαί-σμεθα ὅτι τῇ θεῇ συναγωγῇ καὶ συναντιλήψει ἐπιστήσεται ὅσον οὐπω ἡ ὥρα, καθ' ἣν αἱ ἐπὶ τοῦ αἰνιγματοῦ Ἱερατικοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὸ 1723 διπραγματεύσεις περὶ ἐνώσεως τῆς Βρετανικῆς μετὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων δικοπεῖσαι τελεσφόρως ἐπαναληφθήσονται, καὶ ἡ ἔνωσις σὺν Θεῷ κοτορθωθήσεται διὰ τῆς ἐκ πνεύματος Χριστιανικῆς ἀγάπης ἀπαθοῦς συζητήσεως, ἀσπαζομένης πάντως τῆς Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰς ἄλλας τρεῖς πανσέπτους Οἰκουμενικὰς Συνόδους, τὰς τε ὑπ' αὐτῶν ἐπικυρωθείσας Τοπικὰς καὶ τὰς λοιπὰς ἱερὰς διδασκαλίας καὶ παραδόσεις τῆς Ὀρθοδοξίας, ἀναμνησκομένης πρὸς τοὺς ἄλλους ὅτι ὁ πρῶτος ἰδρυτὴς τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν τῇ Κραταιστάτῃ καὶ Θεοσηρίκῃ καὶ φιλοχρίστῃ Ἀγγλίᾳ ἦν Ἐ. Λ. Π., ὁ ἐπίσκοπος Κανταβρυγίας Θεόδωρος· συνεπισχῇ δέ μου τὴν πεποίθησιν ταύτην καὶ ἡ ἀπό τινων χρόνων ἐκδηλουμένη πρὸς τὴν Ὀρθοδοξίαν ῥοπὴ πολλῶν Ἀγγλῶν σοφῶν ἐν τοῖς ὑπὲρ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἐμβριθεστάτοις αὐτῶν πονήμασιν.

Ἐκκλησίας ἀνῆκον, καὶ παρέδωκεν αὐτὸ εἰς τὴν αὐτογνώ-
μονα ἐξουσίαν ἐν ὃς ἐπισκόπου, ἀνακηρύξας αὐτὸν πνευ-
ματικὸν δυνάστην καὶ μόναρχον, διέκασεν
παγκόσμιον, νομοθέτην ἀλάνθαστον, ὑ-
πατον τῶν Γραφῶν ἐρμηνεία, Βικάριον τοῦ
Θεοῦ ἐπὶ Γῆς, καὶ κεφαλὴν ἀπάσης τῆς Ἐκ-
κλησίας (ἐπ' ἀνατροπῇ τοῦ θεοτεύκτου ἐκκλησιαστικοῦ
οἰκοδομήματος, καὶ ἀθετήσει τοῦ Ἑπτασυνόδου πολιτεύμα-
τος!) ἡ δὲ Διαμαρτύρησις θέλουσιν ἀκαταπαλαίτη τὰς ὑπεράν-
τλους ταύτας ἀξιώσεις τῆς Ῥώμης, καὶ τὴν ἀπόλυτον συγ-
κέντρωσιν καὶ συγχώνευσιν τῆς ἐκκλησιαστι-
κῆς ζωῆς καὶ ἐνεργείας ἐν ἐνὶ καὶ μόνῳ προσώπῳ, εἰς τὴν
ἄλλην ἀντίθετον ὑπερβολὴν τῆς διαίρεσεως ἐξωλίσθη-
σε διότι ἀποβαλοῦσα ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς τὸ κύρος τῶν ἁγίων
Πατέρων, τὴν ἄγραφον καὶ ζῶσαν παράδοσιν, καὶ τὴν κοι-
νὴν γνώμην τῆς Ἐκκλησίας, παρέσχε τὴν ἐξουσίαν, ὡς εἴρηται,
τοῦ ἐρμηνεύειν τὰς θείας Γραφάς καὶ ἀποφαίνεσθαι περὶ τῶν
ὑψηλοτέρων δογμάτων τῆς πίστεως εἰς ἕνα ἕκαστον τῶν πι-
στῶν ἰδίᾳ (α). οὕτω δ' ἀνθ' ἑνός, μυρίους, οὕτως εἰπεῖν, Πά-
πας εἰς τὰ ἅδута τῆς Ἐκκλησίας εἰσαγαγοῦσα, ἐξήλειψε καὶ
αὐτὴν τὴν ἐξωτερικὴν καὶ δοκοῦσαν ἐνότητα
τὴν ἐν τῷ παπισμῷ διασωζομένην (β). «ἐνός ἀτόπου δοθέντος,

(β) Ἐκ τῆς αὐθαιρέτου ἐρμηνείας τῆς ἱερᾶς Γραφῆς καὶ τῆς ἀτομι-
κῆς κρίσεως εἰς τὰ τῆς πίστεως προῆλθεν ἡ πλειθὺς τῶν νεω-
τέρων αἱρέσεων· ἐν μόνῃ τῇ Ἀριετῇ Ἀμερικῇ ἀριθμοῦνται ἤδη περὶ
τὰς πεντακοσίας! περὶ ὧν εὐκαιρὸν εἰπεῖν τὸ τοῦ θεοῦ Κυρίλλου· «οἱ
ἀπὸ πάσης αἱρέσεως ἐκ τῆς Θεοπνεύτου Γραφῆς τὰς τῆς ἐκτεῶν πλά-
νης συλλέγουσιν ἀφορμάς, τὰ διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ὁρθῶς εἰρημέ-
να τοῖς ἑαυτῶν λογισμοῖς παραγβαίροντες» (Πρ. Συν. Γ. Α. σελ. 619).
οὐκ ἀποσκοποῦ δὲ ἡγοῦμαι προσθεῖναι καὶ τὰ τοῦ κλεινοῦ Ἀρχιερε-
σχυτέρου Βασιλείου· «ἐὰν ἐπιτρέπεται, λέγει, ἑκάστῳ νὰ ἐννοῇ τὴν ἁγίαν
Γραφὴν ὅπως θέλει, ἐὰν ἡ ἐννοια τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ ὑπόκειται εἰς τὴν
ἰδίαν ἑκάστου ἐρμηνείαν, δηλ. εἰς τὸ λογικόν, ἐὰν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς
διαθέσεως τῆς καρδίας ἡμῶν τῆς ἐχούσης ἀναντίρρητον ἐπιρροὴν ἐπὶ
τῶν ἰδεῶν ἡμῶν, τότε τὸ ἀνθρώπινον στοιχεῖον ἐπετεργεῖ ἐν ἡμῖν, καὶ
ΔΕΝ ὁμολεῖ πλέον ὁ Θεός» (παρὰ τῇ «Εὐσεβείᾳ» ἀριθ. 62).

(α) Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω παραλληλισμοῦ τῶν ἀρχῶν τῆς Διαμαρτυρήσεως

μυρία εἰπονται· τοῦτο οὐ μόνον ἐν τῇ σειρά τῶν συλ-
λογισμῶν ἀληθεύει, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἀληθελου-
χίᾳ τῶν ἱστορικῶν γεγονότων α). Καὶ ταῦτα
μὲν ἱκανὰ ἵνα καταδείξωσι τὰς ἀρχὰς τῶν ἀρχαίων αἱρέ-
σεων καὶ ἰδίως τὰς τῶν νεωτέρων δυτικῶν σχισμάτων, ὡς καὶ
τὸν χαρακτήρα τῆς Ὁρθοδοξίας, συγκεκριαλιουμένων ἐν τῷ
τύπῳ τούτῳ· σύγχυσις, διαίρεσις, ἀρμονία.
— Πλὴν ἀλλὰ, ἐπειδὴ ἐπ' ἐσχάτων ἱταμώτερον κατὰ τῆς
Ὁρθοδοξίας ἐπετίθη ὁ παπισμός, οὐδὲν ἄλλο (ζητῶν
παρ' ἡμῶν εἰμὴ ἵνα πασόντες προσκυνήσωμεν τῷ Πρωτοεράρχῃ
τῆς Ῥώμης ὡς παμβασιλεῖ καὶ μονακράτορι τῆς Ἐκκλησίας
καὶ ἀλανθάστῳ αὐτῆς κεφαλῇ (ἀδικησάντων ὅλως περὶ τοῦ δόγ-
ματος τῆς τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἐκπορεύσεως καὶ περὶ
τῶν ἄλλων διχφορῶν τῆς Ῥωμαϊκῆς πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον
Καθολικὴν Ἐκκλησίαν, ὡς περὶ πραγμάτων αὐχ' ὁρᾷς; ὅλως
ἐπουσιωδῶν καὶ μηδὲν συμβαλλόντων πρὸς τὴν ἐνότητα τῆς
πίστεως!), ἅμα δὲ ἀποκαλῶν ἀπηνῶς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλη-
σίαν Σχισματικὴν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἱερωτάτου
Φωτίου, τοῦ Μεγάλου τούτου τῆς Ὁρθοδοξίας σημασιφόρου,
καὶ ἐν ἐγκυκλίσις, καὶ ἐν ἐφημερίσις, φέρ' εἰπώμεν βραχέα τινὰ
περὶ τοῦ πολυκρότου τῶν Παπῶν ἀλανθάστου καὶ τῆς θρυλ-
λουμένης Οἰκουμενικῆς αὐτῶν δικαιοδοσίας ἐπὶ τῆς καθόλου
Ἐκκλησίας.

καὶ τῶν τοῦ Παπισμοῦ ἐνταρχῶς ἀποδείκνυται ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ παπισμός
ἐστὶ θρησκευτικὴ ἰδιο-λογιστικὴ καὶ ἀτομικὴ, ὡς σηρίζομένη ἐπὶ τοῦ φρο-
νήματος μιᾶς τινος ὑψίστης ἀτομικότητος· ἐπομένως ἡ ἐνότης ἐφ' ἣ
ἐγκυχυᾷ ἐστὶν ἐξωτερικὴ καὶ κατ' ἐπιφάνειαν καὶ ὅτι ἀμρότεραι
αἱ ἀντιθέσεις, καὶ ὁ παπικὸς δεσποτισμὸς καὶ ἡ προτεσταντικὴ ἀνερ-
χία, προθέλυμνα ἀνταρτέπουσι (τοῦλάχιστον en principe) τὴν Ἐκκλη-
σίαν, ἥς ἡ ἀληθὴς ἐννοια ἐγκτεται ἐν μόνῃ τῇ Ὁρθοδοξίᾳ, «κέντρω
οὕτῃ καὶ περιφερείᾳ» ὡς προδεδήλωται.

(α) Ἰστέον ὅτι ἡ Διαμαρτύρησις, ὅπερ δικαίωματι (de droit) ἀποδ-
ρίπτει, τοῦτο κατὰ παράδοξον ἀντίφασιν πράγματι (de fait) ἀποδέ-
χεται· ἐν πάσις γὰρ ταῖς Προτεσταντικαῖς κοινότησις ὑπάρχουσι βιβλία
συμβολικὰ, τοῦτέστι παράδοσις τις δογματικὴ ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν αὐ-
τῶν διχτετυπωμένη, ἣν ἕκαστον τῶν μελῶν ὀφείλει νὰ ἀποδέχῃ-
ται ὡς ἱερὰν καὶ θεόδοτον, καὶ κατ' αὐτὴν νὰ καθορίῃ τὴν ἐκτεσθ
πίστιν

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΑΝΑΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΠΑΠΙΚΟΥ ΛΑΝΘΑΣΜΟΥ.

« Non sit nobis religio in
» fantasmatibus nostris ».

« Μη ἔστω δ' ἡμῶν ἡ θρησκεία
» ἐν ἀνθρωπίνοις φαντά-
» τήσιν. » (Αὐγουστ.)

§. 7. Καὶ Γραφικῶς καὶ ἱστορικῶς καὶ λογικῶς ἐστὶν ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ πλάνη ἐστὶ συνέπεια ἡθικῆς ἐκπτώσεως — ἐν τῇ παραφορᾷ τοῦ πάθους καὶ ὁ μᾶλλον ἐνάρετος καὶ ἐμβριθὴς ἐκτρέπεται εἰς ἀτόπους πράξεις καὶ εἰς παραλογίας, ἐπισκοτιζομένης τῆς διανοίας· εἰς μείζονας δ' ἀποπλανήσεις ἐπιρρέπης ἐστὶν ὁ ἀλαζών καὶ ἐγωιστής. Τίς λ. χ. ἡ αἰτία τῆς πτώσεως τῶν Πρωτοπλάστων καὶ ἡ ἐντεῦθεν ἡθικὴ καὶ θρησκευτικὴ ἐξαχρείωσις τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ ἡ παντελής λήθη τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ; πάντως ἡ πρὸς τὴν ἀποθέωσιν ἀλογος ἐπιθυμία, ἥτοι ὁ ἐγωισμός. « Καὶ εἶπεν ὁ ὄρις τῇ γυναικί· ἡ ἄν' ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ (τοῦ ἀπηργρευμένου καρποῦ), διανοιχθήσονται ὡμῶν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἔσεσθε ὡς θεοί... καὶ ἔφαγον »! (Γενέσ. Γ'.) — πάλιν εἰς τίνας ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψε πρὸ τῆς Ἑσάρκου Οἰκονομίας τὴν ἡθικὴν καὶ θρησκευτικὴν ἀλήθειαν, καὶ διὰ τίνων διωχέτευσεν αὐτὴν πρὸς τὸν πεπλανημένον ἀνθρώπον; πάντως δι' ἀνδρῶν ἀγίων καὶ ἐκλεκτῶν, ὅποιοι ἦσαν οἱ θεῖοι Προφῆται. — Ὥστε οἱ Ἰουδαῖοι ἡξιώθησαν τοῦ θείου νόμου τοῦ κανονίζοντος τὰς σχέσεις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τε τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον· ἀφ' οὗ πρότερον ἐκαθάρισθησαν. « Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωϋσῆ· καταβάς διαμάρτυραι τῷ λαῷ καὶ ἅγνισόν αὐτοὺς σήμερον καὶ αὔριον... καὶ πλυνάτωσαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν (δ.

περὶ ὑποσημαίνει τὴν πνευματικὴν κάθαρσιν).... κατέβη δὲ Μωϋσῆς ἐκ τοῦ ὄρους πρὸς τὸν λαὸν καὶ ἡγίασεν αὐτούς... καὶ εἶπε τῷ λαῷ· γίνεσθε ἑτοιμοὶ· τρεῖς ἡμέρας μὴ προσέλθητε γυναικί » (Ἐξ. Κεφ. ιθ'). διὰ δὲ τούτου διδάσκει ἡμᾶς ἡ ἀγία Γραφή ὅτι ὁ ἀνθρώπος τότε ἀπαλλάττεται τῆς πλάνης, τότε καθίσταται δεκτικὸς τελειώσεως, τότε ἀξιούται τῆς φωτιστικῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος, ὅταν ἡ κεκαθαρμένος ἀπὸ πάσης ἡθικῆς καὶ βιωτικῆς ἐμπαθείας κτλ. Ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων ἐναργῶς ἀποδεικνύεται ἡ προτεθείσα ἀλήθεια, ὅτι ἡ πλάνη ἐστὶ συνέπεια ἡθικῆς ἐκπτώσεως· καὶ, (ἀντιστρόφως) ἐνθα τὸ τέλειον τῆς καθαρότητος ἐκεῖ καὶ τὸ τέλειον τῆς γνώσεως.

§. 8. Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν Παπῶν εὐρίσκομεν καὶ μετὰ τὸ σχίσμα (α) τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας ἀνδρας ἀληθῶς ἐξόχους τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν θεοσέβειαν, ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπους πάντῃ ἐπιλήθμονας τῶν ἱερῶν αὐτῶν καθηκόντων, οὓς καὶ αὐτὸς ὁ παποστόλης Βερώνιος ἀποκαλεῖ *mostrua immania* (πελώρια τέρατα)· καὶ ὁμοῦς πάντες οὗτοι ἦσαν ἀναμάρτητοι εἰς τὰ τῆς πίστεως καὶ ἀλάνθαστοι· εἶχον δηλονότι τὸ τέλειον τῆς θρησκευτικῆς γνώσεως! ὅτι κατὰ τὴν Ῥωμαϊκὴν εἴτε ὑπεράλπειον θεωρίαν, ἡ θεία ἀλήθεια διοχτετευομένη ἀνωθεν οὐδόλως ἐξαλλοιοῦται ἐκ τῆς ἐνδεχομένης προσωπικῆς ἀναξιώτητος τοῦ ἐπὶ τῆς ἐδρας τοῦ Πέτρου

(α) Οἱ ἀδελφοὶ Λατῖνοι ἀποκαλοῦσιν ἡμᾶς Σχισματικούς, μὴ συνιέντες ὅτι τὸ σχίσμα ἀναγκάτως ἀνήκει εἰς τὸ μέρος ἐξ οὗ ἡ προάγουσα αὐτὸ αἰτία πηγαζει· « non fugimus, ἀδελφοί, sed fugamur » (Ἰάκωβος ὁ Α'). ὁρθῶς δὲ καὶ ὁ Abbé Guetté περὶ τούτου γράφει ἐν τῇ *Union Chrétienne*. « Ἡ αὐλὴ τῆς Ῥώμης κάμνει μέγαν θόρυβον διὰ τὸ σχίσμα τῆς Ἀνατολῆς· ἀλλ' ἴσα ἴσα αὐτοῦ καίται τὸ ζήτημα, δηλ. νὰ μάθωμεν ἂν ἡ Ἀνατολὴ εἶνε Σχισματικὴ, ἢ αὐτὴ ἡ αὐλὴ τῆς Ῥώμης· ἂν ἡ τελευταία δὲν προσέκαλεσε τὸν χωρισμὸν κατὰ τὸν 19 αἰῶνα, θέλουσα νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς τὴν Οἰκουμένην Ἐκκλησίαν παράνομον ζυγόν, ἂν αὕτη δὲν διατήρησε τὸ σχίσμα, ζητοῦσα μετ' ἐπιμονῆς καὶ πασιγνώστου πείσματος νὰ ἐπεκτείνῃ τὰ θρυλούμενα δικαιώματά της. » (παρὰ τῇ *Études* Ἀριθ. 71.)

καθημένου, ἀλλὰ διαρρέει δι' αὐτοῦ ἄχραντος καὶ ἀσπιλος· προσκαλούμενος οὖν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, λέγουσιν, ὁ τῆς Ῥώμης Ποντίφηξ ἵνα ἀποφανθῇ περὶ δογματικοῦ τιος ζητήματος ἐκφέρει γνώμην ἄπταιστον καὶ ἀλάνθαστον, οἷος· δῆποτε καὶ ἡ τὸ ἦθος, ὡς ἐμπνεόμενος κατ' ἐκείνην τὴν περίστασιν ὑπὸ τοῦ Παναγίου Πνεύματος. — ὁποία τερατώδης σύζευξις πραγμάτων φύσει ἀντιμαχομένων! ἄμ. α. ρ. τ. ἡτοι ἐκπτώσεις ἀπὸ τῆς θείας χάριτος, καὶ ἈΜΑΘΕΙΑ ἑμπνευσις! σύζευξις ἀντιβαίνουσα καὶ εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον, καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν, καὶ εἰς τὴν ἁγίαν Γραφήν!... ὡς δεδῆλωται· πάλιν λέγω· ἡ πλάνη ἐστὶ συνέπεια ἡθικῆς ἐκπτώσεως· ἐνθα δὲ τὸ τέλειον τῆς καθαρότητος· ἐκεῖ καὶ τὸ τέλειον τῆς γνώσεως· κατασφαλίζομεν δὲ τὴν θεμελιώδη ταύτην ἀρχὴν τῇ μαρτυρίᾳ αὐτοῦ τοῦ Θεανθρώπου Σωτῆρος ἡμῶν, τῆς ΑἴΤΟΛΗΘΕΙΑΣ· «ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς (καὶ ἐπομένως ὁ ἄμωμος καὶ καθ' ὅς τῇ καρδίᾳ) ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με· ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ Πατρὸς μου, καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν ΚΑΙ ΕΜΦΑΝΙΣΩ αὐτῷ ΕΜΑΥΤΟΝ» (Ἰω. ΙΔ'. 21.)

§. 9. ΜΟΝΗ ἄρα ἡ Ἐκκλησία, οὐχὶ δὲ ὁ δεῖνα ἢ ὁ δεῖνα Ἐπίσκοπος «ὡς μὴ ἔχουσα σπῖλον ἢ ῥυτίδα, ἀλλ' ὡς ἁγία καὶ ἄμωμος» ἐστὶ «σύλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας,» κατὰ τὸν Θεῖον Ἀπόστολον· «ἐν αὐτῇ ὡς εἰς πλούσιον θησαυροφυλάκιον παρακατέθεντο οἱ Ἀπόστολοι πάντα τὰ τῇ ἀληθείᾳ προσήκοντα» ὡς φησὶν ὁ ἱερός Εἰρηναῖος· (κατὰ Αἰρέσ. Γ. κεφ. δ'.) ἐν αὐτῇ τῇ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ τῇ ἐπὶ παντός τόπου καὶ χρόνου ἐπεκτεινομένη, κατὰ τὴν ἀληθεύει τῆς καθολικότητος ἐννοίαν (α), καὶ ἐναρμονίως ἐν

(α) Κατὰ τὴν ῥωμαϊκὴν θεωρίαν μέτρον τῆς καθολικότητος ἐστὶν ὁ ἀριθμὸς· ἐπειδὴ ἡ ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία ἔχει πλείονας ἐπαδούς, ἔστιν ἄρα, λέγουσιν, ἡ ὀντως Καθολικὴ! ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο προϋβάλλοντο πρὸς ἐπισύστασιν ἐκτῶν ὁ Ἀρειανισμὸς καὶ ἡ Εἰκονομαχία· ὁ ἐν ἁγίοις Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς ἐρμηνεύων τὸ τῆς Γραφῆς «οὐκ ἔκαμψαν γόνυ τῇ Βάβυλ' ἐπτακιστῶν ἀνδρες» οὕτως σχετικῶς τοὺς αἵρετικούς, οἵτινες ἐπὶ τῷ πλήθει αὐτῶν ἐκαυχῶντο· «ποῦ ποτέ εἰσιν οἱ τὴν πένιν ἡμῖν ἐνεδίδοντες καὶ τῷ πλούτῳ κυριεύοντες, οἱ πλεῖστοι τῇ

ἐκτῇ συναπτώσει τὴν τε ἐπὶ Γῆς στρατευομένην καὶ τὴν ἐν οὐρανοῖς θριαμβεύουσαν ἐκκλησίαν τῶν πρωτοτόκων, καὶ οὕτω συνεχιζούσῃ τὴν ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων ἄχρις ἡμῶν κατιοῦσαν παράδοσιν, τὴν ὁμοιομορφῶς καὶ ἀπαράλλακτως διασωζομένην ἐν τοῖς συγγράμμασι τῶν ἁγίων Πατέρων, ἐν αὐτῇ, λέγω, κεῖται τὸ ἀλάνθαστον κριτήριον ἐν ταῖς περὶ πίστεως συζητήσεσι· ΜΟΝΗ ἡ ἀείζως Ἐκκλησία ἡ διατηρήσασα ἀκέραιον τὸν θεόπνευστον κώδικα τῶν Γραφῶν (α) καὶ ζωοποιούσα

Ἐκκλησίαν ὀρίζοντες, καὶ τὸ βραχὺ (τὸ Ὀρθόδοξον) διαπτύοντες πρίμνιον;» (λογ: πρὸς Ἀρειανούς ἐν τῷ Πρηνιμίῳ) ἡ καθολικότης ἄρα δὲν συνίσταται εἰς τὴν πληθύν, ἀλλ' εἰς τὸ συνεχὲς ἀδιόλεπτον καὶ ὁμοιομορφον τῆς ἐν τῇ πίστει διδασκαλίας· οὕτω κρίνει Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων· πολλὰ χροῦ τῶν Κατηχήσεων αὐτοῦ, καὶ πάντες ἀπαξάπλω· οἱ Θεοὶ Πατέρες.

(α) Πλὴν τῶν τεσσάρων Εὐαγγελίων καὶ τῶν λοιπῶν θεόπνευστων βιβλίων τῆς Κ. Δ. ὑπάρχον τὸ πάλαι πολλὰ ψευδεπίγραφα Εὐαγγέλια καὶ ἕτερα ὁρησκευτικὰ διηγήματα συντεταγμένα τὰ μὲν ὑπὸ αἵρετικῶν πρὸς διάδοσιν τῆς κακοδοξίας αὐτῶν, τὰ δὲ ὑπὸ μὴ θεοπνεύστων χριστιανῶν, (καὶ τούτων μὲν ἐν ποιεῖται ὁ ἱερός Λουκάς ἐν τῷ προοιμίῳ τοῦ κατ' αὐτὸν Εὐαγγελίου) ἐξ ὧν σώζονται καὶ τινὲς ἐκδεδομένα ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ κλεινοῦ Φαβριανίου· ποῦ δὲ στηριζόμενοι τὰ μὲν παραδεχόμεθα ὡς γνήσια ἱστορικὰ καὶ θεόπνευστα, τὰ δὲ ἀποβαλλόμεθα ὡς νόθα καὶ υποβολιμαία· πάντως οὐχὶ εἰς παπικὴν τινὲ βουλήν, [καὶ θεοπικῆς Γρηγόριος ὁ Ζ'. «nullum capitulum nullusque liber canonicus habeatur absque illius (R. P.) auctoritate!» (πρὸς Βαρθολομαῖον)] ἀλλ' εἰς τὴν μικροίαν τῆς καθόλου Ἐκκλησίας· (αὐτὸ τοῦτο ῥητέον καὶ περὶ τῶν θεοπνευστῶν τευχῶν τῆς Π. Δ.) Ἡ ἁγία ἄρα καὶ θεοφύλιτος Ἐκκλησία ἡ ἀδιαπταίτως διακρίνας τὰ ἀληθῶς θεόπνευστα βιβλία τῆς ἁγίας Γραφῆς ἀπὸ τῶν ψευδεπιγράφων καὶ κακοδόξων, πάντως διακκτέχει καὶ τὴν κλεῖδα τῆς ἀδιαπταίστου ἐρμηνείας τῶν ἐν αὐτοῖς περιεχομένων· καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τοὺς θιασώτας τοῦ παπικοῦ ἀλάνθαστου· πρὸς δὲ τοὺς Διαμαρτυρομένους λέγομεν ὅτι καὶ τοῦτω τῷ κεφαλαίῳ περιπίπτουσιν εἰς μεγίστην ἀντίφασιν· διότι ἔνθεν μὲν ἀναγνωρίζουσι τὴν γνησιότητα καὶ τὸ θεῖον κύρος τῶν Γραφῶν ἐπὶ τῇ βάσει, ὡς αὐτοὶ ὁμολογοῦσι, τῆς Ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως καὶ τῆς αὐθεντίας τῶν ἀρχαίων Πατέρων, ἔνθεν δὲ πάλιν ἀπυβάλλουσι τὴν ὥσαν παράδοσιν τῆς καθόλου Ἐκκλησίας καὶ τὴν μαρτυρίαν τῶν Πατέρων περὶ τῆς ἀληθοῦς ἐννοίας τῶν ἐν αὐταῖς περιεχο-

αὐτὰς διὰ τῆς ἱερᾶς παραδόσεως, μόνῃ αἷτι ἢ ὡς ἀληθῶς «ἁγία καὶ ἁμώμος» ἐστὶν ὁ ὕπατος καὶ ἀλάσθαστος αὐτῶν ἐρμηνεύς· καὶ τοιοῦτον κριτήριον παρεδέχετο ἡ ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ εἰς τὰ τῆς πίστεως. Διὰ τοῦτο, προκειμένης συζητήσεως περὶ τινος δόγματος προσβαλλομένου ὑπὸ τῆς αἱρέσεως, αἱ Σύνοδοι δὲν ἡρώτων ἀποκλειστικῶς τί ἐφρόναι ὁ Ῥώμης φέρε, ἢ ὁ Ἀλεξανδρείας, ἀλλὰ πρωτονόμῃ ἡγελλαν ἕκαστος τῶν Συνοδικῶν τὸ φρόνημα ἢ τὴν ζώσαν παράδοσιν τῆς ἰδίας αὐτοῦ Ἐκκλησίας· γενομένης δὲ παραθέσεως καὶ ἀντιπαράθεσιν τῶν μερικῶν παραδόσεων τῶν ἀπανταχοῦ Ἐκκλησιῶν, ὧν οὗτοι πνευματικῶς τρέψαντο, διέτρεχον ἐφεξῆς παλινδρομικῶς πάσας τὰς μέχρι τῶν Ἀποστόλων ἐποχὰς ἐρευνῶντες μετὰ σεβασμοῦ τί οἱ πρό αὐτῶν Σύνοδοι ἐδογματίσαν, καὶ τί μερικώτερον οἱ Πατέρες ἐδίδαξαν (οἵτινες ἦσαν ἡ ἔκφρασις τῆς ζώσης παραδόσεως τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν, τῆς γραφῆς ὑπ' αὐτῶν παραδοθείσης) (α), ἢ πῶς ἡρμήνευσαν τὸ χωρίον ἐκεῖνο τῆς ἀγίας

μένων (ἅτε δὴ ἔχουσιν τῆς ἀλασθαστοῦ αὐτῶν ἐρμηνείας ὑποτιθέμενοι τὴν ἐπισφαλῆ ἀνθρώπινον λόγον!) καὶ ταῦτα τὴν ἐν ἡμῶν θέλοντες, ὡς φαίνεται, νὰ διορθώσωσιν οἱ ἀνησυχῶντες Σοκρινιστοὶ ἀπορνήσαντο τὴν αὐθεντίαν τῆς Ἐκκλησίας οὐ μόνον εἰς πρὸς τὴν ἐποχὴν τῶν ἐν ταῖς Γραφαῖς ἀναφερομένων, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν γνησιότητα καὶ θεϊότητα αὐτῶν τῶν Γραφῶν!!! καὶ ἡ μὲν ἀνταρστήρισις ἐπενόησατο εἰς τὸ κριτήριον τοῦ ἀσθενοῦς λόγου ἔφασκε τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἀπλῶς ἐρμηνείας τοῦ περιεχομένου, ὁ δὲ Σοκρινισμὸς, αὐτοῦ τοῦ περιέχοντος· ἡ μὲν ἠθέτησε τὸ θεῖον κῶδος τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως, εἰ καὶ ἀνομολογῶσα τὸ θεόπνευστον τῶν Γραφῶν ὡς ἀνεμφεδήτατον (πλὴν τινῶν τῆς Π. Α. καὶ ἐνὸς τῆς Ν., τοῦ τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου!) ὁ δὲ ἠθέτησε τὴν θεϊότητα αὐτῶν τῶν Γραφῶν· ἡ μὲν ἠρνήσατο τὴν Ἐκκλησίαν, ὁ δὲ τὴν ἱερὰν Ἀποκάλυψιν· τίς δὲ ὁ δὴ τὴν πρώτην ὥθησιν πρὸς τὴν θρησκευτικὴν καὶ πνευματικὴν ταύτην Ἀβυσσον, εἰπάτω ἡ ἱστορία!.....

(α) Ἐάν μετὰ προσοχῆς διέλθῃ τις τὰ Πρακτικὰ τῶν πανσέπτων Συνόδων, θέλει παρατηρήσῃ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς καθολικότητος ἐπικρατοῦν ἐν πάσαις ταῖς ἱεραῖς αὐτῶν Συνελεύσεσι· διὰ δὲ τῆς πνευματικῆς ταύτης ἐν ταῖς περὶ πίστεως συζητήσεσιν ἀλλήληγγόνης συνεχίζεται ἡ χρυσὴ ἄλυσις τῆς ἐκδόσεως, ἥς ὁ πρῶτος κρίκος συγχρατεῖται ὑπ' αὐτῶν τῶν Ἀποστολικῶν χειρῶν.

Γραφῆς τὸ πρὸς σύστασιν ἐκκλησίας ὑπὸ τῆς αἱρέσεως προτεινόμενον· ἐπὶ δὲ τούτῳ διωρίζοντο ὑπὸ τῶν Συνόδων ἄνδρες ἐλλόγιστοι, οἵτινες προσεικόμιζον τὰ ζητούμενα ἐρμηνευτικὰ τῶν Πατέρων Συγγράμματα· μετὰ δὲ τὴν ἀκριβῆ αὐτῶν ἐρευνᾶν ἀνευρισκομένης τῆς ἀληθοῦς ἐννοίας τοῦ ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν διαστρεβλομένου γραφικοῦ χωρίου, ἐξηλέγγετο ἡ πλάνη καὶ τὸ ὁρθόδοξον δόγμα κατησφαλίζετο, συντασσομένου τοῦ δογματικοῦ ὅρου ἐπὶ τῇ βάσει τῆς καθολικῆς καὶ ἀειζώου παραδόσεως τῆς ἀχρι τῶν ἀποστολικῶν χρόνων ὁμοιομορφως διακινουμένης, καὶ ὑπὸ τὴν ἐπιστάσιαν τοῦ παναγίου Πνεύματος, τοῦ Πνεύματος ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ. ἢ δ' ἐπακολουθοῦσιν κοινῇ τῇ ὁρμῇ τοῦ ὁρθόδοξου χριστιανικοῦ πληρώματος, τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἐπεσφράγισε τὸ Συνοδικὸν ἔργον (α).

§. 10. Ἐπειτα πρὸς τί οἱ τόσκι μὶχοι τῶν ἱερῶν Παιμένων μακρὰ πελάγη διαπερώντων καὶ τόπους ἐρήμους καὶ ἀβάτους, πρὸς τί οἱ διενεκεῖς κακώσεις καὶ οἱ κίνδυνοι οὗς ὑπέμεινον (β), πρὸς τί ἡ ἐρευνα τῶν ἐρμηνευτικῶν συγγραμμάτων

(α) Οὐκ ἀπο σκοποῦ ἠγοῦμαι ὑπομνήσαι τοῖς ἀδελφοῖς Λατίνοις τοὺς ἐξῆς χρυσοῦς λόγους τοῦ ἱεροτάτου Κυρίλλου τοῦ Ἀλεξανδρείας· «τῶν Ἀποστόλων τοῖς ἔχουσιν ἀκολουθεῖν ἐσπούδασαν οἱ πανσόφιστοι Πατέρες ἡμῶν οἱ τὸ σεπτὸν τε καὶ Οἰκουμενικὸν τῆς πίστεως δοσάμενοι Σόμβολον ἐν τῇ Νικαίᾳ συναναγεγνημένοι κατὰ κειρὸς, οἵ καὶ αὐτὲς ΣΥΝΕΔΡΟΣ ἦν ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ· ἔφη γάρ ὅτι «ὅπου ἐάν ᾧσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν» ὅτι γὰρ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ἦν ἀσάτως τῆς ἀγίας καὶ Μεγάλης ἐκείνης Συνόδου ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ πῶς ἐστὶν ἀμφιβάλλειν; εἰτα πῶς ἀπὴν ὁ Χριστὸς εἶπερ ἦν αὐτὸς ὁ ΘΕΜΕΛΙΟΣ, κατὰ τὴν σφωτάτην τοῦ Παύλου φωνήν; *Θεμέλιον ΑΛΛΟΝ οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ΟΣ ΕΣΤΙΝ ΙΗΣΟΥΣ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ*» (Πρ. Συν. Τ. Α. σελ. 637. αὐτὰ ταῦτα ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν πανσέπτων Συνόδων.) συνωδᾷ δὲ τῷ εἰρημένῳ Πατρὶ γράφει καὶ ὁ ἐξαρχὸς τῆς Ζ' Συνόδου· Ταράσιος ἐπιστέλλων πρὸς τὸν Ῥώμης Ἀδριανὸν τὸν Α'. «προκαθεσθέντων ἀπέντων ἡμῶν ἐν τῇ Συνόδῳ ΚΕΦΑΛΗΝ ΕΠΟΙΗΣΑΜΕΘΑ (οὐχὶ τοὺς σοὺς Λεγάτους ἀλλὰ) ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΝ· ἐκεῖτο γὰρ ἐν ἀγίῳ θεόνῳ τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον» (αὐτόθ. Τ. Β'. σελ. 895.)

(β) «Συνήχθημεν ἐν τῇ Ἐφεσίων Μητροπόλει (ἐγγραφον οἱ τῆς Γ'.

των τῶν θεῶν Πατέρων καὶ αἱ μακρὰ συζητήσεις, πρὸς τί αἱ σκανδαλώδεις ἐνστάσεις καὶ ἀνθυποποροαὶ τῶν αἱρετικῶν, εἴπερ, ὡς διηγουρίζονται, ἡ Ἐκκλησία ἀνεγνώριζε τὸν Πάπαν ὕπατον καὶ ἀλάνθαστον τῶν Γραφῶν ἐρμηνεύς; Ἰδὲ, ἐν περιπτύξει δογματικῆς ἀπορίας, τοὺς περὶ τὴν πίσιν διαφερομένους ἐρωτᾶν τὸ ἐν Ῥώμῃ χρηστέριον τοῦ δόγματος, ὡς ὀνομάζει τὴν ῥωμαϊκὴν ἐδρὰν ἡ Ἀρμονία τοῦ Ταυρίνου (βλ. Κλειούς ἀριθ. 49), ἡ δὲ ἀπόρρυσις αὐτοῦ νὰ ἐξαγγέλληται εἰς ἅπασαν τὴν Ἐκκλησίαν δι' ἐγκυκλίων γραμμάτων πρὸς οἰκοδομὴν τῶν πιστῶν καὶ φήμωσιν τῆς αἵρέσεως ἀλλ' οὐχ οὕτως ἐγένετο, οὐχ οὕτως! Ἐνέτει 640 ἐπὶ τοῦ Πάπα

Συνόδου Πατέρες πρὸς τὸν Πάπαν Κελαστίνον) τῶν εὐσεβῶν θεσπισμάτων τῶν φιλοχοίστων Βασιλέων, δι' ὧν καὶ κεκλημέθα, καὶ τὸν ὀρίζοντων τῷ συναδρίῳ τῆς ἁγίας Συνόδου τὴν ἡμέραν τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς ὑπερεθέμεθα δὲ τὸ συνέδριον ἀπὸ τὴν ὀρισθεῖσαν ἡμέραν ἐφ' ὅσας δέκα καὶ εἴς ἡμέρας, καὶ τοὶ ΠΟΛΛΩΝ Ἐπισκόπων τε καὶ κληρικῶν καὶ νόσφ' πεπιστημένων καὶ τεθλιμμένων εἰς τὰ θαυμάσια, ἐλθόντων δὲ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΩΝ ΤΟΥ ΒΙΟΥ κ.τ.λ. (Πρ. Συν. Τ. Α. σελ. 520) καὶ, «οἷα διὰ τὴν ἀληθῆ πίστιν τῆς Ὁρθοδόξιας (ἔγραφε καὶ ὁ Ἐφέσου Μέλων πρὸς τὸν Κλήρον Κωνσταντινουπόλεως) καθ' ἑκάστην ὑπαινέμεν, οὐδὲ λόγῳ παραστήσαι δυνατόν· τεραχὴ γὰρ τεραχὴν ἀπαύστως διαδέχεται· πολλὴν δ' ἡμῖν εὐτονίαν παρέχει τοῦ ταῦτα φέρειν γενναίως ἢ τῆς πίστεως δημολογίᾳ καὶ ἰσχύϊ· ὁ γὰρ μεγαλοπρεπέστατος κόρης Κανδιδικὸς (ὁ τοῦ δυσσεβοῦς Νεστορίου προστάτης) ἐπισείων ἡμῖν τοὺς στρατιώτας καὶ τὴν πόλιν τεραχῆς ἐμπικλίων, καὶ πάντων ὁμοῦ τῶν ἐπιτηδείων τῆς εἰσκομιδῆς ἀποστερῶν διὰ τῆς παραφυλακῆς, συγχωρεῖ τοῖς πολλοῖς ὕβρεις καταχέειν ἡμῶν τε καὶ τῆς ἁγίας Συνόδου πάσης» κτλ. καὶ παρακατιῶν «μετεστείλατο (Νεστόριος) τοὺς θεοσεβεστάτους Ἐπισκόπους καὶ τοὺς εὐλαβεστάτους κληρικούς (τοὺς ἀποσταλέντας πρὸς αὐτὸν παρὰ τῶν Πατέρων), εἰσάγων αὐτοὺς διὰ στρατιωτῶν· ὡς δὲ τὰ παρὰ τῆς ἁγίας Συνόδου φανερά πεποιήκασιν αὐτῷ, συνεχώρησε τὸν μεγαλοπρεπέστατον Εἰρηναῖον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπισκόπους τε καὶ κληρικούς, ἀπορήτους ἐπιθεῖναι πλὴγὰς τοῖς ἡμετέροις συλλειτουργοῖς καὶ τοῖς κληρικοῖς, ὡς καὶ κινδύνοις τε αὐτοὺς προσομιλῆσαι· Τούτων τοίνυν γεγενήμενων, παραγενόμενοι εἰς τὴν Σύνοδον οἱ ἀποσταλέντες καὶ τὰς πλὴγὰς ἐπιδείξαντες . . . εἰς ὀγανάκτησιν διανέστησαν τὴν ἁγίαν Σύνοδον.» (αὐτ. 544.)

Μαρτίνου συνεκροτήθη ἐν Ῥώμῃ κατὰ τῆς αἵρέσεως τῶν Μονοθελητῶν Σύνοδος· ἀλλ' ὁ δογματικὸς αὐτῆς Ὅρος, εἰ καὶ ὀρθοδοξότατος, δὲν ἴσχυσε νὰ κατασιγάσῃ τὴν αἵρεσιν καὶ νὰ κτευνάσῃ τὰς κυμαινομένας τῶν πιστῶν συνειδήσεις· διὸ ἐδέητε νὰ συναθροισθῇ ἡ 5'. Οἰκουμενικὴ Σύνοδος.

§. 11. Ἀλλὰ τί δεῖ πλείω τούτων λέγειν; Ἀθὴ τῇ Καθόλου Ἐκκλησίᾳ ἐν δισὶν Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀπερρίπισε κριταρῶς τὸ παπικὸν ἀλάνθαστον, ἀποκηρύξασα τὸν Ἐπίσκοπον Ῥώμης Ὀνώριον ὡς οἰκτρῶς ἐξολισθήσαντα εἰς τὴν αἵρεσιν τῶν Μονοθελητῶν ἐν μὲν γὰρ τῷ θεοπνεύστῳ Ὄρῳ τῆς 5' ἀναγινώσκωμεν ταῦτα· «Ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ Σύνοδος εἶπεν· ΠΡΚΕΙ μὲν εἰς ΕΝΤΕΛΕΙΑ τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως ἐπίγνωσίν τε καὶ βεβαίωσιν τὸ εὐσεβὲς τοῦτο τῆς θείας χάριτος Σύμβολον (α) ἀλλ' ἐπειδὴ οὐκ ἐπαύσατο ἀρ-

(α) Ὁμοίως ἀρχεσται καὶ ὁ Ὅρος τῆς 4' Οἰκουμ. Συνόδου· «ΠΡΚΕΙ μὲν εἰς ΕΝΤΕΛΕΙΑ τῆς εὐσεβείας ἐπιγνωσίν τε καὶ βεβαίωσιν τὸ σφόν καὶ σωτήριον τῆς θείας χάριτος Σύμβολον· περὶ τὸ γὰρ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐκδιδάσκει ΤΟ ΤΕΛΕΙΟΝ, καὶ τοῦ Κυρίου τὴν ἐκ ανθρώπων τοῖς πιστῷ δαχομένης παρίστασιν· ἀλλ' ἐπειδὴ περὶ αὐτῆς ἀληθείας ἀθετεῖ ἐπιχειροῦντες τὸ κήρυγμα διὰ τῶν οικείων αἵρέσεων τὰς ΚΕΝΟΦΡΟΣΙΑΣ ἀπέειπον . . . διὰ τοῦτο πᾶσαι αὐτοῖς ἀποκλείσθαι κατὰ τῆς ἀληθείας μηχανὴν βουλομένη ἢ παροῦσα νῦν αὕτη ἁγία μεγάλη καὶ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος τὸ τοῦ κηρύγματος ἄνωθεν ΑΣΑΛΕΥΓΤΟΝ ἐκδιδάσκουσα, ὥρισε . . . τὴν πίστιν (τὸ Σύμβολον) μένειν ΑΠΑΡΕΙΧΕΙΡΗΤΟΝ» κτλ. (Πρ. Συν. Τ. Β' σελ. 155)· καὶ ὁμοί· εἰς τὸ ἑρὸν τοῦτο Σύμβολον, τὸ περὶ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐκδιδάσκον ΤΟ ΤΕΛΕΙΟΝ κτλ. ἐτόλμησεν ἡ Ῥωμὰν Ἐκκλησία νὰ παρεσάξῃ τὸ καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ [(filioque), καὶ ταῦτα ΑΝΕΙ εἰδήσεως καὶ συναγέσεως καὶ γνωμοδοτήσεως τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ΚΟΡΙΦΑΙΩΝ Ἐκκλησιῶν] πρὸς ἐντελειότεραν, ὡς φαίνεται, τῆς εὐσεβείας ἐπίγνωσιν! κατωληφθήσασθαι τῶν Οἰκουμενικῶν ἐκείνων ἀναθεμάτων τῶν ὑπὸ τῶν Πανσέπτων Συνόδων ἐκφωνηθέντων «κατὰ παντὸς τοῦ τολμήσαντος προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν ΜΙΑΝ συλλαβὴν ἐν αὐτῷ· ὅτι δὲ ἡ προσθήκη αὕτη ἐκ διαμέτρου ἀντίκειται τῇ περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος διδασκαλίᾳ τῶν Θεοφόρων Πατέρων δεῖ-

χῆθεν τῆς κακίας ὁ ἐρευνετής συναργόν τὸν ὄφιν εὐράμενος

κινεῖται καὶ ἐκ τῶν προσημειωμένων ὄρων καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὅρου τοῦ Θεοῦ Συμβόλου «καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον, τὸ ζῶν-ποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμ-προσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον» κτλ. ἐν μὲν γὰρ τῷ πρώτῳ κώ-λῳ ἐνθῆ ὁ λόγος περὶ τῆς προκινήτου καὶ προκινήτου ὑποστατικῆς ἐκπορεύσεως, οἱ Πατέρες μνημονεύουσι μόνου τοῦ Πατρὸς ἀποσιω-πῶντες τὸν Υἱόν· ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ, ἐνθῆ ὁ λόγος περὶ τῆς ὁμοτι-μίας καὶ ὁμοουσιότητος τοῦ Πνεύματος πρὸς τὰ λοιπὰ δύο πρόσωπα, ἐπισυνάπτουσι καὶ τὸν Υἱόν· ἐν ᾧ, εἰ περ οἱ Πατέρες ἐπρόθεον τὸ δόγμα τῆς διττῆς ἐκπορεύσεως, ὡραίων εἰπαί· «καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον... τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν αὐτοῖς συμ-προσκυνούμενον» κτλ. [«Εἰ ἐξ ἀφ' οὗ ἐκπορευόμενον ἦδει (ἢ β' Σύν.), τίνος ἐνεκεν μνημονεύει ἀμφοτέρων, οὐ πρότερον μὲν εἶπαν ἐκ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ ἐκπορευόμενον, ὕστερον δὲ ἐπήγαγε σὺν αὐτοῖς συμπροσκυ-νούμενον καὶ συνδοξαζόμενον; τοῦτο γὰρ ἀκόλουθον ἦν, εἴγε τὴν ταυτέαν δόξαν εἶχεν ἡ Σύνοδος; ἐπειδὴ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ παρέλιπον οἱ Πατέρες τὴν δι' Υἱοῦ μνήμην, ὅτε τὴν αἰτίαν τοῦ πράγματος ἀπο-δοῦναι ἠθέλουν· ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ταύτην ἐπήγαγον, ὅτε τὸ ὁμοτι-μον καὶ ὁμοουσίαν ἠθέλουν περὶ αὐτῆς οὐκ ἔχει ἐκ τοῦ Υἱοῦ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι ἤθελεν» (Μάρκος ὁ Ἐφέσου ἐν τοῖς Κεφαλαίσις περὶ Λοιπῶν κ. β').] Ὡς τε λοιπὸν οἱ ἄδελφοι Αὐτοῦ δις κατ' ἐκκλη-λησίαν ἐν τῇ αὐτῇ περιόδῳ μνημονεύοντες τοῦ Υἱοῦ («τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ») καὶ τὴν δογματικὴν ἔννοιαν τοῦ Συμβόλου παραρτῶντες καὶ περὶ τῆς κακίας τῆς Ἐρα-ματικῆς σοιοκίζουσιν. Ἀλλὰ καὶ ἡ Α' Οἰκ. Σύνοδος διδάσκει τὴν ἀρειανίζοντα φιλόσοφον Θεόγρον· τὰ ὅρια τῆς εὐσεβείας δόγματι ὑποτίθουσιν αὐτῷ ΠΑΤΡΙΝ καὶ ΕΝΤΕΑΝ διττύπειν ὁρθοδόξου περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος ὁμολογίας, διὰ Λεοντίου ἐπισκόπου Κωνσταντίας, τὴν ἀκόλουθον· «Δέχου, φιλόσοφε, μίαν θεότητα τοῦ Πατρὸς τοῦ γενή-σαντος τὸν Υἱόν ἀνεκφράστως, καὶ τὸν Υἱόν τοῦ γεγεννημένου ἐξ Αὐτοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος τοῦ ἐκπορευομένου (οὐχὶ ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ ἀλλ') ἐξ Αὐτοῦ τοῦ Πατρὸς, ἰδίου ΔΕ ὄντος τοῦ Υἱοῦ, καθά φη-σιν ὁ Ἀπόστολος, εἴ τις πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει...» (Πρακτ. Συν. Τ. Α'. σελ. 177—178) καὶ «πηγὴ ζωῆς καὶ φωτὸς ὁ Πατήρ, φῶς καὶ ὁ Υἱός, φῶς καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα ΕΞ ΑΥΤΟΥ ΤΟΥ ΦΩΤΟΣ» (αὐτ. 181) καὶ, «τὸ Πνεῦμα δὲ τὸ ἅγιον τῆς αὐτῆς ὄν οὐσίας ἥς ὁ Πατήρ καὶ ὁ Υἱός, ἐκπορεύεται μὲν ἐκ Πατρὸς, ἰδίου ΔΕ τοῦ Υἱοῦ» (αὐτ.) ἡ δὲ ἀντιδικστολή ΜΕΝ ΔΕ δείκνυσι καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀρχαίους τῆς Ἑλληνικῆς Γραμματικῆς τὴν διαφορὰν τῶν πρὸς τὸν Πατέρα καὶ

καὶ δι' αὐτοῦ τὸν ἰσοβόλον τῇ ἀνθρωπίνῳ φύσει προσεπαγόμε-

τὸν Υἱόν σχέσεων τοῦ Πνεύματος! τὴν δ' ἔννοιαν ταύτην σαφέστεραν ἐξηγούμενος Κυρίλλος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐν τῇ πρὸς Ἰωάννην τὸν Ἀντιο-χείας ἀπολυγητικῇ ἐπιστολῇ γράφει· «κατ' οὐδένα τρόπον σαλεύε-σθαι πρὸς τινὸν ἀνεχόμεθα τὴν δοισθείσαν πίστιν, ἥτοι τὸ τῆς πί-στεως Σύμβολον, παρὰ τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων.... οὐ γὰρ ἦσαν αὐ-τοὶ οἱ λαλοῦντες, ἀλλ' αὐτὸ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, ὃ ἐκ-πορεύεται ΜΕΝ ἐξ Αὐτοῦ, ἔστι ΔΕ οὐκ ἀλλότριον τοῦ Υἱοῦ κατὰ τὸν τῆς οὐσίας Λόγον» [καὶ εὐθὺς προστίθουσιν εἰς δῆλωσιν τῆς ὁμοουσιό-τητος (ὡς περ καὶ οἱ Πατέρες τῆς Α' Συνόδου, ὡς εἶδομεν,) τὰ ῥητά· «Καὶ οὐκ εἶχεν αὐτοὺς τὸ Πνεῦμα τοῦ Ἰησοῦ» καὶ, «Εἰ δέ τις Πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν ἐξ αὐτοῦ» κ.τ.λ. ἄτινα, τὸναντίον, ἡ Ῥώμη φέρει εἰς ἀπόδειξιν τῆς καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἐκπαρεύ-σεως! Βλ. Πρ. Συν. Τ. Α'. σελ. 619] ὁ δὲ Ἱερὸς Θεοδώρητος μετὰ πάσῃ τῆς ὑπὸ τὸν θρόνον τῆς Ἀντιοχείας Συνόδου ἐπαινῶν τὴν ἐπιστολὴν ταύτην τοῦ Κυρίλλου φησί· «τὰ Αἰγύπτια γράμματα (τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ θρόνου) τῇ εὐαγγελικῇ εὐγενείᾳ καλλώνεται· Θεὸς γὰρ τέλειος καὶ ἄνθρωπος τέλειος ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν αὐ-τοῖς ἀναγορεύεται.. καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ΟΥΚ ἐξ Υἱοῦ ἢ δι' Υἱοῦ τὴν ὑπαρξίν ἔχον, ἀλλ' ἐκ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, ἴδιον ΔΕ τοῦ Υἱοῦ ὡς ΟΜΟΟΥΣΙΟΝ ὀνομάζεται» [αὐτοῦ. 636. Ἰστέον δ' ὅτι ἡμῶν ἀνα-φύσεως τῆς Νεστορικῆς αἱρέσεως ὁ Κυρίλλος συνετοξάτο τοὺς λεγομένους δώδεκα ἀναθεματισμοὺς κατὰ Νεστορίου· οἱ δὲ ὑπὸ τὸν θρόνον τῆς Ἀντιοχείας Ἐπίσκοποι, προεξάρχοντες τοῦ Θεοδώρητου ἐπισκόπου Κύρου, διεμαρτυρήθησαν κατὰ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου ὡς εὐτυχανίζοντος δῆθεν καὶ ὡς διδάσκοντος ὅτι τὸ Πνεῦμα ἐκπορεύε-ται καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ (ὡς ἐκ παρανοήσεως χωρίων τινῶν τῶν δώδεκα ἀναθεματισμῶν ἢ κεφαλαιῶν), καὶ οὕτως ἀπέστησαν τῆς πρὸς τὴν Γ'. Οἰκουμενικὴν Σύνοδον κοινωνίας· ἀπολογοῦμενος τοί-νυν ὁ ἱερὸς Πατήρ γράφει τὴν ἀνωτέρω ἐπιστολήν, ἥς εὐρεθείσης συμφώνου πρὸς τε τὴν περὶ τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως τοῦ Σωτῆρος καὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος καθολικὴν παράδοσιν, πάντες οἱ Ἀνατολικοὶ Ἐπίσκοποι συνδιηλλάγησαν τῷ τε Κυρίλλῳ καὶ τῇ Συ-νόδῳ καὶ τὰ πρακτικὰ Αὐτῆς ὡς θεῖα καὶ ἱερὰ κατησπάσαντο· ὥςτε λοι-πὸν τὸ περὶ τῆς ἐκπορεύσεως ζήτημα ἐνώπιον παντὸς τοῦ Ὁρθοδόξου πληρώματος πρὸ δεκαεῖς ἡδὴ αἰώνων συζητηθέν, ὑπ' αὐτῆς τῆς Γ'. Οἰκου-μενικῆς Συνόδου λέλυται! τὰ αὐτὰ καὶ ἐν τῷ περὶ Τριάδος λόγῳ ὁ Κυ-ρίλλος γράφει· «τῶν τριῶν ἐκείνων ὑποστάσεων ἡ μὲν διόλου Ἀναρ-χος καλεῖται καὶ ἡ ἔστιν ὁ Πατήρ· τῶν δὲ λοιπῶν δύο ἡ μὲν, ὁ Υἱός

νος θάνατον, οὕτω καὶ νῦν ὁ ρ γ α ν α π ρ ὸ ς τὴν οἰ-

ῆ δέ, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἀμφότεραι μὲν ἐκ Πατρὸς πηγάζουσιν, ἀλλ' οὐχ ὡσαύτως· ὁ μὲν γὰρ γεγέννηται, τὸ δὲ ἐκπορεύεται.... ΜΙΑ γὰρ τοῖς δυοῖς προσώποις αἰτία τε καὶ συνάρησις ὁ Πατήρ, πρὸς ὃν ἀνάγεται τὰ ἐξ αὐτοῦ» καὶ, «προχέεται μὲν, ἵσθαι ἐκπορεύεται καθάπερ ἀπὸ πηγῆς τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, λαμβάνεται δὲ τῇ κτίσει διὰ τοῦ Υἱοῦ· ἐνεφύσητος γὰρ τοῖς ἁγίοις Ἀποστόλοις εἰσὼν. «λάβετε Πνεῦμα ἅγιον» (Πρ. αὐτόθ. σελ. 613· τοῦ λοιποῦ εἰρενὴ Ῥώμῃ τὴν λεγομένην cohesionem τῆς ἐν χρόνῳ παροχῆς τῶν δωρεῶν τοῦ Πνεύματος πρὸς τὴν προάναρχον καὶ προαιώνιον ὑποστατικὴν ὑπαρξίν Αὐτοῦ;)· συνωδὸν αὐτοῖς καὶ ὁ λοιπὸς ἱερὴ θέσσις τῶν Πατέρων διδάσκει· «ΜΟΝΗ πηγὴ τῆς Ὑπερουσίτου Θεότητος ὁ Πατήρ» καὶ, «ὅτι μὲν ἐστὶ πηγαία Θεότης ὁ Πατήρ, ὁ δὲ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα τῆς Θεογένου Θεότητος, εἰ οὕτω χρὴ φάναι, βλίστοι θ' ὄντοι, καὶ οἷον ἄνθη καὶ ὑπερούσια φῶτα, πρὸς τῶν ἱερῶν λόγιων παρεκλήφαμεν· ὅπως δὲ ταῦτα ἐστίν, οὔτε εἰπεῖν οὔτε νοῆσαι δυνατόν» (Διον. ὁ Ἀρεοπαγ. ἐν τῷ περὶ θεῶν ὀνομάτων κεφ. 6.) καὶ, «Εἰς μὲν Θεός· εἰς ΕΝ αἴτιον Υἱὸν καὶ Πνεῦματος ἀναφερομένων» (Γρηγ. Ναζ. ἐν τῷ περὶ ἁγ. Τριάδ.) καὶ, «Υἱὸς Πνεύμα λέγομεν οὐχ ὡς ἐξ Αὐτοῦ, ἀλλ' ὡς δι' Αὐτοῦ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον· ΜΟΝΟΣ γὰρ αἴτιος ὁ Πατήρ» (Δαμασκ. ἐν τοῖς Δογματικαῖς) ὅτι δὲ συμφώνως τοῖς θεαῖς πατέρας ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία ἐδογματίζετο τὸ πάλαι περὶ τῆς τοῦ παναγίου Πνεύματος ἐκπορεύσεως, μαρτυρεῖ ὁ ἱερώτατος ὁμολογητὴς Μάξιμος, ὁ κατὰ τὴν 5' Οἰκουμ. Σύνοδον ἀκμάσας, ἐν τῇ πρὸς Μαρίνον ἱπιστολῇ· «τῶν τοῦ νῦν ἁγιωτάτου Πάπας Συνδικτῶν δυοῖς μόναις κεφαλαῖς ὑπελάβοντο οἱ τῆς Βασιλίδος· τὸ μὲν ὅτι καὶ τοῦ Υἱοῦ εἶπεν ἐκπορεύεσθαι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· τὸ δὲ ὅτι περὶ γέγραφε, μὴ δίχα τὸν Κύριον εἶναι προπατορικῆς ἁμαρτίας ὡς ἄνθρωπον· καὶ τῷ μὲν πρώτῳ συμφώνους παρήγαγον χρήσεις τῶν Ῥωμαίων Πατέρων, ἔτι γε μὴν καὶ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας εἰς τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην, ἐξ ὧν ΟΥΚ ΑΙΤΙΑΝ τὸν Υἱὸν ποιοῦντας τοῦ Πνεύματος σφῆς αὐτοὺς ἀπέδειξαν· ΜΙΑΝ γὰρ ἴσασιν Υἱὸν καὶ Πνεύματος τὸν Πατέρα αἴτιον, τοῦ μὲν κατὰ γέννησιν, τοῦ δὲ κατ' ἐκπόρευσιν· ἢ ἢ ἵνα τὸ δι' αὐτοῦ προῖεναι δηλώσωσι, καὶ ταύτῃ τὸ συναφές τῆς οὐσίας καὶ ἀπαράλλακτον παραιοτήσωσι.» τῇ ἱερᾷ ταύτῃ διδασκαλίᾳ πιστῶς κατακολουθῶν καὶ ὁ Πάπας Ἰωάννης ὁ Η' καταδίδωκε διαβέβηκεν τὴν ἐν τισιν ἐκκλησίαις τῆς Δύσεως παρεισφύσασαν κατὰ τὸν Θ' αἰῶνα περὶ τῆς διττῆς ἐκπορεύσεως δόξαν. «Καὶ πάλιν παραδηλοῦμεν τῇ Αἰδεσιμότητί σου (ἔγραφε πρὸς τὸν Φώτιον) ἵνα περὶ τοῦ ἁρθροῦ τούτου, δι' ὃ συνέβη τὰ σκάνδαλα μέσον τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ, ἔχῃς πληροφορίαν

χείαν αὐτοῦ βούλησιν εὐρηκῶς ἐπιτήδεια

ὅτι οὐ μόνον οὐ λέγομεν τοῦτο (τὸ καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ), ἀλλὰ καὶ τοὺς πρώτους θεολόγους· ἢ ἐκ τῶν ἀπονοίχ τοῦτο ποιῆσαι παραβάτας τῶν θεῶν λόγων κρίνομεν, ὡς μεταποιητὰς τῆς Θεολογίας τοῦ δεσπότη Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν λαμπρῶν Πατέρων, οἱ συνελθόντες συνωδῶς παρέδωκαν τὸ ἅγιον Σύμβολον, καὶ μετὰ τοῦ Ἰουῦ αὐτοὺς τάδε οὐμεν» (Πρ. Συν. Τ. Β' σελ. 974) Δικαίως ἄρα καὶ ὁ ἐν μακαρίοις Μιχαὴλ ὁ Κυρουλλάριος ἐπιστέλλων Πέτρῳ τῷ Ἀντιοχείας καλεῖ τὴν προσθήκην «κακῶν κάκιστον» ὁ δὲ πάλιν κατὰ τὸν Θ' αἰῶνα ἐκμάσας δυτικὸς Θεολόγος Ἀλκουίνος «ἰσπανικὴν πλάνην» ἀληθῶς ἐν τοῖς συγγράμμασι τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου εὐρηται ἡ φράσις ex patre filioque procedere..., ἀλλ' ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ Ἰωσήφ ὁ Βρυένιος (Γ. Α' σελ. 448—452) ἡ λατινικὴ γλῶσσα διὰ μιᾶς μόνης λέξεως (procedere ἢ processio) ἐκφράζει ὅτι μὲν τὴν προαιώνιον ὑποστατικὴν ὑπαρξίν τοῦ Πνεύματος, ὅτι δὲ τὴν ἐν χρόνῳ ἐκχυσιν καὶ διέφυσιν τῶν δωρεῶν αὐτοῦ (καθὼς καὶ ἡ φωνὴ substantia σημαίνει ἀμειψόμενα καὶ τὴν οὐσίαν καὶ τὴν ὑπόστασιν)· ἀλλὰ καὶ τὸν κατὰ τὴν ὑπόστασιν, ἡ γνῶμη ἐνὸς ἢ καὶ πλείονων Πατέρων οὐ δύναται κατασχῆσαι τῆς καθολικῆς παραδόσεως τῆς ἐν τῷ Συμβόλῳ δικτατυπωμένης· προσεπισημειωτέον δ' ὅτι οἱ τοῦ μεσαιῶνος δυτικοὶ Θεολόγοι κατακινούμενοι τὸ σαθρὸν τῆς δόξης αὐτῶν ἐτόλμησαν νὰ μεταποιήσωσι πλεῖστα χωρία δυτικῶν τε καὶ ἀνατολικῶν Πατέρων, ὡς ἀποδεικνύει ἀκταμυχήτως ὁ περικλησέστατος Ἀδὰμ Ζοιρνικάδιος ἐν τῷ «περὶ Παραφθορῶν» συγγράμματι αὐτοῦ (περὶ οὗ πλάττονται οἱ Θεολόγοι τῆς Ῥώμης παντελῆ ἄνοιαν, οὐδόλως αὐτοῦ μνημονεύοντες ἐν ταῖς πρὸς ἡμᾶς ἀντιρρήσεσιν, ὡς οὐδὲ τοῦ κατὰ Ἀζύμων τοῦ σοφωτάτου Εὐσταθίου τοῦ Ἀργέντου!). Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις ὑπομνησάμενοι τοῖς ἀδελφοῖς λατίνοις τοὺς ἐξῆς λόγους τοῦ θεοῦ Κυρίλλου ἢ μάλλον αὐτοῦ τῆς Γ' Οἰκουμένης Συνόδου, ἧς ἐχρημάτισεν ἐξάρχος, καὶ τοὺς τοῦ ἱερωτάτου Πάπας Ἀγάθωνος, δι' ὧν καταδικάζεται ἡ ἐν τῷ Συμβόλῳ προσθήκη· «ΚΑΤ' ΟΥΔΕΝΑ ΤΡΟΠΟΝ (φησὶ Κύριλλος) σαλεύεσθαι ἀνεχόμεθα τὴν ὀρισθεῖσαν πίστιν, ἥτοι τὸ τῆς πίστεως Σύμβολον, παρὰ τῶν ἁγίων ἡμῶν Πατέρων· οὔτε μὴν ἐπιτρέπομεν ΕΛΤΟΙΣ ἢ ἑτέροις, ἢ ΑΛΕΙΝ ἀμειψαί τῶν ἐκτελεσμένων ἐκείσε, ἢ ΜΙΑΝ ΓΟΤΝ παραβῆναι συλλαβὴν,» καὶ, «ὁράτε (γράφει ὁ Ἀγάθων πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον τὸν Πρωγωνάτον) ἵνα τὰ παρὰ τῶν Πατέρων ἀκριβῶς τηρηθῶσιν, ἵνα ΜΗΔΕΝ παρὰ τὰ κατονικῶς ὀρισθέντα μειωθῇ, μηδὲν ἀλλοιωθῇ ἢ προστεθῇ· ἀλλὰ ταῦτα ΚΑΙ ΡΗΜΑΣΙ καὶ νοήμασι ἀπαράτρωτα φυλαχθῶσι.» (Πρ. Συν. Τ. Β' σελ. 538.)

Θεόδωρον, φαμέν, τὸν γενόμενον τῆς Φαράν ἐπίσκοπον, Σέργιον,.... ἔτι δὲ καὶ ΟΝΩΡΙΟΝ τὸν γενόμενον Πάπαν τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, οὐκ ἤργησε δι' αὐτῶν τῶν τῆς Ἐκκλησίας πληρώματι τῆς ΠΛΑΝΗΣ ἐπεγείρειν τὰ σκάνδαλα, ἐνὸς θελήματος καὶ μιᾶς ἐνεργείας ἐπὶ τῶν δύο φύσεων τοῦ ἐνὸς τῆς ἁγίας Τριάδος Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν τῷ Ὁρθοδόξῳ λαῷ καινοφώνως ἐνσπεῖραι τὴν Αἵρεσιν.» (Πρακτ. Συν. Τ. Β' σελ. 651· μεθ' ἧς ἐπεταὶ ἡ ἐκφώνησις τοῦ Συνοδικοῦ ἀναθέματος κατὰ Ἀρείου, Μακεδονίου, Νεστορίου, Εὐτυχούς, Σεργίου Θεοδώρου ΟΝΩΡΙΟΥ, καὶ ἄλλων αἵρετικῶν· Πρβλ. καὶ τὸ διάγγελμα τοῦ εὐσεβοῦς Βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, ἐνθα ὁ Ὁνῳριος καλεῖται ΒΕΒΑΙΩΤΗΣ ΤΗΣ Αἵρεσεως σελ. 669). Ἐν δὲ τῷ Ὁρῳ τῆς Οἰκουμένης Ζ' γέγραπται τάδε: «... εἰτά τε καὶ δύο θελήματα καὶ δύο ἐνεργείας κατὰ τὴν τῶν φύσεων ιδιότητα ἐπὶ Χριστοῦ κηρύττομεν, καθ' ὃν τρόπον καὶ ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Σ' Σύνοδος ἐξεβόησε, ἀποκηρύξασα Σέργιον ΟΝΩΡΙΟΝ.... ΤΟΥΣ ΑΘΕΛΗΤΟΥΣ ΤΗΣ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ.» (αὐτ. σελ. 874.)

§. 12. Οἱ ὑπεράλπειοι Θεολόγοι ὑπὸ τῆς ἱστορικῆς ταύτης ἀληθείας ἀγχόμενοι καταφεύγουσιν εἰς ἄλλο ἐπιχείρημα· λέγουσι δηλονότι ὅτι ὁ Ὁνῳριος ἦν Ὁρθοδόξοτατος καὶ ὅτι ἡ Σ' Σύνοδος ἀδίκως κατέκρινεν αὐτὸν ὡς αἵρετικὸν ἐξαπατηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ δισχυρισμὸς οὗτος ἐστὶ καὶ ψευδὴς καὶ βλάσφημος· ἅ. διότι ὁ ῥηθεὶς ἐπιστέλλων πρὸς τὸν ὁμόφρονα Σέργιον τὸν Κωνσταντινουπόλεως διαῤῥῆδην ὁμολογεῖ ἐν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐν Χριστῷ· «ἐν θέλημα ὁμολογοῦμεν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ....» καὶ, «ἡμᾶς μὲν χρή κατὰ τὰ θεσπίσματα τῶν θείων λογίων φρονεῖν, μήπως οἱ νηπιᾶζοντες (!) τῇ ἐπωνυμίᾳ τῶν δύο ἐνεργειῶν προσκόψαντες, τὴν Νεστοριανὴν μανίαν ἡμᾶς φρονεῖν νομίσωσιν.» (αὐτ. σελ. 625 καὶ ἐξῆς). β'. διότι οἱ λεγάτοί τοῦ Πάπα Ἀγάθωνος, Θεόδωρος Γεώργιος καὶ Ἰωάννης, ὡς καὶ οἱ ἐξάρχοντες τῆς Ῥωμαϊκῆς Συνόδου, οὐδὲν εἶπον ὑπὲρ Ὁνῳρίου, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς συγκατεδίκασαν αὐτὸν ὡς αἵρετικὸν καὶ καχόδοξον. γ'. διότι ὁ διαδεξάμενος τὸν Ἀγάθωνα Λέων ἐπιστέλλων πρὸς τὸν Αὐ-

τοκράτορα Κωνσταντῖνον τὸν Πωγωνάτον καλεῖ τὸν Ὁνῳριον ΠΡΟΔΟΤΗΝ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ· «ὥσαύτως (γράφει) ἀναθεματίζομεν τοὺς ἐφευρετὰς τῆς νέας πλάνης Θεόδωρον τὸν τῆς Φαράν ἐπίσκοπον, Σέργιον.... ΟΥ ΜΗΝ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΟΝΩΡΙΟΝ ΟΥΤΙΣ ΤΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ (τῆς Ῥώμης) ΟΥΚ ΕΠΕΧΕΙΡΗΣΕ ΔΙΑΔΥΣΚΑΛΙΑ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ ΑΓΝΙΣΑΙ, ΑΛΛΑ ΤΗ ΒΕΒΗΛΩ ΠΡΟΔΟΣΙΑ ΜΙΑΝΘΗΝΑΙ ΤΗΝ ΑΣΗΛΟΝ.» (Πρακτ. αὐτ. 675) κτλ (οὕτω Πάπας ἀποκηρύττει τὸ παπικὸν ἀλάνθαστον! δυσὲν δὲ θάτερον· ἡ ὁ Ὁνῳριος ἀληθῶς ἦν προδότης τῆς πίστεως, ἡ ὁ Λέων ἀναθεματίσας αὐτὸν ὡς τοιοῦτον διήμαρτε περὶ τὸ καιριώτατον, κατὰ λατίνους, τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας δόγμα, καὶ μέσον ΟΥΔΕΝ· ἀλλὰ καὶ τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον ὑποτεθεῖη τὸ ἀναμάρτητον τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐδρας ἄρδην ἀνατρέπεται!) καὶ δ'. διότι ὁ δισχυρισμὸς οὗτος ἀντίκειται προφανῶς τῇ περὶ τῆς θεϊότητος καὶ τοῦ ἀλάνθαστου τῆς Σ' Συνόδου καὶ ὁμολίας τῆς Ἐκκλησίας· ἡ Σ' ἄρα Οἰκουμένη Σύνοδος ἀποκηρύξασα αὐτὸν ὡς ΣΠΟΡΕΑ ΤΗΣ Αἵρεσεως [ὥσπερ καὶ ἡ Ζ' (α)] παντὶ τῷ χριστιανικῷ πληρώματι διετράνωσεν ὅτι ὁ ἐπίσκοπος Ῥώμης ΟΥΚ ἐστὶν ἀναμάρτητος καὶ ἀλάνθαστος εἰς τὰ τῆς πίστεως, καὶ ὅτι οὐδέποτε ἡ Ἱερὰ Ἐκκλησιαστικὴ ἀρχαιότης ἀνεγνώρισεν αὐτὸν ὡς τοιοῦτον καθάπερ οἱ Οὐλτραμοντανίσται δισχυρίζονται.

§. 13. Ἀλλὰ μήπως καὶ ἄλλοι πρὸ τοῦ Ὁνῳρίου Πάπαι δὲν ἐδείχθησαν προδότες τῆς εὐσεβείας, ὡς λ. χ. ὁ Λιβέριος ὁ καταδικάσας τὸν Μ. Ἀθανάσιον καὶ υπογράφας τὸ Σύμβολον τῶν Ἀρειανῶν ἐπ' ἀνατροπῇ τῆς ἐν Νικαίᾳ πίστεως; Ἀλλ' ὁ Λιβέριος, λέγουσιν, ἐπραξε ταῦτα ἐκ φόβου καὶ ὄχι ἐκ πεποιθήσεως—ἀλλ' ὁ προδίδων, ἀποκρίνομαι, τὴν πίσιν ἐκ φόβου, δύναται νὰ πράξῃ αὐτὸ τοῦτο καὶ ἐξ ἰδιοτελείας

(α) Π Ζ'. Σύνοδος συγκαταλέγει τὸν Ὁνῳριον μετὰ τοῦ Ἀρείου Μακεδονίου καὶ τῶν ἄλλων αἵρετικῶν· «Ἐξουδένωσε, λέγει ὁ ἐξάρχων αὐτῆς θεὸς Παράσιος, αὐτοὺς ὁ Κύριος, καὶ μετὰ Ἀρείου, Μακεδονίου, Ἀπολλινάριου, Νεστορίου, Εὐτυχούς καὶ Διοσκοῦρου, Σεργίου καὶ Ὁνῳρίου.... «συνηρίθμησε.» (Πρ. Τ. Β'. σελ. 882.)

ἡ ἐξ ἀλαζονείας, κτλ. ὁ δὲ Οὐράνιος καὶ Πάνσοφος Ἀρχιτέκτων πάντως δὲν ἠδύνατο νὰ οἰκοδομήσῃ τὴν ἁγίαν Αὐτοῦ Ἐκκλησίαν ἐπὶ οὕτω σαθοῦ καὶ ὑπὸ ποικίλων πειρασμῶν σαλευομένου θεμελίῳ. Παραλείπομεν ἐν τούτοις τὸν εἰδωλοθυτήσαντα ἀρνησίχριστον Μιχαήλινον, καὶ Στέφανον τὸν Α' τὸν τοῖς πανευφύμοις Ἀποστόλοις ἀντινομοθετήσαντα καὶ ἀνακηρύξαντα κύριον καὶ αὐτὸ τὸ βάπτισμα ἢ μᾶλλον «γ.ό.λ.υ.σ.μ.α» (κατὰ τὸν μς' καὶ μζ' Ἀποστ. καν.) τῶν ἀντιθέων καὶ «ἀσεβῶν» (κατὰ τὸν αὐτὸν μζ') Γνωστικῶν τῶν οὐδ' εἰς τὸ ὄνομα τῆς Παναγίας Τριάδος βαπτιζομένων, ἀλλὰ τῶν μὲν «εἰς τρεῖς Ἀνάρχους» τῶν δὲ «εἰς τρεῖς Υἱούς» τῶν δὲ «εἰς τρεῖς Παρακλήτους» (Ἀποστ. μθ'. πρβ. καὶ ν'. καὶ τῆς Β'.ζ'.) τινῶν δὲ πάλιν «εἰς Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ Μοντανόν καὶ Πρισκίλλαν!» (α) Παραλείπομεν τοὺς Πάπας Ζεφυρίνον καὶ Κάλιστον τοὺς ἀσπασαμένους τὴν παγγάλεπον αἵρεσιν τοῦ Νηητοῦ καὶ τοῦ Σαβελλίου, περὶ οὗ μαρτυρεῖ ὁ θεὸς Ἰππόλυτος. (ὁρ. καὶ τὴν ἐκ τοῦ ῥωσικοῦ ἐμβριθεστάτην διατριβὴν «ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία μετὰ τῶν περὶ πρωτείου ἀπαιτήσεων αὐτῆς διχαζομένη ὑπὸ τοῦ ἁγίου Ἰππολύτου» ἐν τῇ «Ὁμολογίᾳ» Ἀρθ. 45). κ.τ.λ. κ.τ.λ.

§. 14. Τινὲς τῶν Θεολόγων τῆς Γαλλικανῆς Ἐκκλησίας, να ὑπεκρύβωσι τὰς ἐκ τοῦ παπικοῦ ἀλάνθαστου ἀτοπίας, αἰτινες προφανῶς ἀντιβιβάζουσιν καὶ εἰς τὸν ὁρθὸν λόγον καὶ εἰς τὴν ἁγίαν Γραφὴν καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ εἰς τὴν καθόλου ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας, δι' ἄσχυρίζονται ὅτι ὁ Ῥωμαῖος Ποντίφηξ

(α) «Μάτην εἰπόν τινες ὅτι μόνον τὰ ἐπ' ὀνόματι τῆς ἁγίας Τριάδος βαπτίσματα τῶν αἰρετικῶν ἀπεδέχεται ὡς κύρια ὁ Στέφανος· ἀλλ' οὔτε ἡ πρὸς αὐτὸν ἐπιστολὴ τοῦ ἐναντιοφρονούντος αὐτῷ ἁγίου Κυπριανοῦ λέγει τι τοιαῦτον, οὔτε ὁ μόνος ἐκ τῶν Ἀσιατικῶν Ἐπισκόπων συμφρονήσας τῷ Στεφάνῳ Διονύσιος ὁ Ἀλεξανδρεὺς. «Τίνα οὖν λόγον, φησὶν ὁ Μ. Βασίλειος, ἔχει τὸ τούτων βάπτισμα (τῶν Μοντανιστῶν ἢ Πεπουζηνῶν) ἐγκριθῆναι, τῶν βαπτιζόντων εἰς Πατέρα καὶ Υἱόν, Μοντανόν καὶ Πρισκίλλαν; οὐ γὰρ ἐβαπτίσθησαν οἱ μὴ εἰς τὰ παραδεδομένα ἡμῖν βαπτισθέντες. Ὡστε, εἰ καὶ τὸν Μίγαν Διονύσιον τοῦτο παρέλαθεν, ἀλλ' ἡμῖν Οὐ φυλακτέον τὴν μίμησιν τοῦ σφάλματος.» (Παδελ. σελ. 350).

οὐκ ἔστιν ἀπολύτως καὶ ἀναξαρτήτως τοῦ ἐπισκοπικοῦ Συλλόγου ἀλάνθαστος, ἀλλ' ὅτι τὸ ἀλάνθαστον καίται ἐν τῇ συμφωνίᾳ τῶν ἀποφάνσεων αὐτοῦ πρὸς τὴν κοινὴν γνώμην τῆς ἀπανταχοῦ Ἐκκλησίας· προκειμένου, δηλονότι, θρησκευτικοῦ ζητήματος, λέγουσι, δὲν ἐπιβάλλει ὁ Ποντίφηξ δεσποτικῶς καὶ αὐθαριέτως τὴν γνώμην τοῦ ἐπὶ τῶν πιστῶν, ἀλλὰ προσκαλεῖται δι' ἐγκυκλίων τοὺς ἀπανταχοῦ ἐπισκόπους ἵνα ἐρευνήσωσιν ἀκριβῶς τὴν περὶ τούτου παράδοσιν τῆς τοπικῆς ἐκκλησίας, ἧς προΐστανται, καὶ ἐξαγγεῖλωσιν αὐτὴν ἐγγράφως πρὸς τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν μετὰ δὲ τοῦτο ἐξετάζει καὶ ἀντιπαρβάλλει τὰς γνώμας τῶν κατὰ μέρος ἐκκλησιῶν, καὶ τὸ ἐξαγόμενον ἐπικυροῖ τῇ ἑαυτοῦ αὐθεντείᾳ.—ἀλλ' ἂν ὁ Πάπας, ἐρωτῶ τυχὸν εὑρεθῇ ἀμαθὴς καὶ ἄμειρος καὶ τῶν στοιχειωδεστέρων θεολογικῶν γνώσεων, (καὶ πολλοὺς τοιαύτους εὐρίσκομεν ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἱστορίᾳ) καὶ ἀνίκανος τοῦ κατανοῆσαι τὸ ζήτημα, ἢ ἂν ἡ πλειοψηφία τῶν ἐπισκόπων διαστρεβλώσῃ τὴν ἀληθειάν· παράδοσιν εἴτ' ἐξ ἀμαθείας, εἴτ' ἐκ συμφρόντος, εἴτε καὶ ἐκ φόβου πρὸς τοὺς Κατοῦντας, ὡς τοῦτο συνεβῇ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς λ. χ. τοῦ Ἀρεινισμού καὶ τῆς Εἰκονομαχίας, καθ' ἣν οἱ πλείστοι τῶν Ἐπισκόπων ἐκκηρύχθησαν κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως καὶ ὑπὲρ τῆς αἰρέσεως, τότε τίς ὁ διευκρινίσων τὴν ζητούμενην ἀλήθειαν; ὥστε λοιπὸν καὶ κατ' αὐτὴν ἐτι τὴν θεωρίαν προϋποτίθεται κριτήριόν τι ὑπέρτατον καὶ ἀπολύτως ἀλάνθαστον· ἄλλως τε τὴν μερικὴν ταύτην δόξαν τῶν Γάλλων Θεολόγων ἀποκρούει ἰσχυρῶς αὐτὴ ἡ δουλικὴ πρὸς τὴν Α. Μακαριότητα ἀναφορὰ τῶν ἐσχάτως ἐν Ῥώμῃ συναθροισθέντων 270 ἐπισκόπων ἔχουσα ἐπὶ λέξεως ὧδε· «Σὺ Μακαριώτατε Πάτερ, σὺ εἶ ὁ διδάσκαλος, σὺ τὸ τῆς ἐνότητος κέντρον, σὺ τὸ ἀσβεστον φῶς, σὺ τὸ τῆς ἐκκλησίας θεμέλιον, ὅταν λαλήσῃς ἀκούομεν τὸν Πέτρον, ΟΤΑΝ ΑΠΟΦΑΣΙΖΗΣ ΥΠΟΤΑΣΣΟΜΕΘΑ ΤΩ ΧΡΙΣΤΩ· πολλάκις ἠκούσαμεν σε κηρύττοντα μεγαλοφώνως ὅτι κατ' ἰδιαιτέραν τῆς θείας Προνοίας βουλήν (1) ἔλαβε τὴν βασιλικὴν ἀρχὴν ὁ Ποντίφηξ, ὁ παρὰ Χριστοῦ ἀναδειχθεὶς κεφαλὴ καὶ κέντρον ὅλης τῆς Ἐκκλησίας (1) καὶ σήμερον δὲ καὶ ἡμεῖς παβήρσις

καταδικάζομεν ὅσα κατεδίκασας, καὶ ἐδελυντόμαθα ὅσα ἐβδε-
λύχθης». (α) ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Μακαριώτατος Πίος ὁ Θ'. ἐν
τῇ πρὸς τοὺς Ἀνατολικοὺς ἐγκυκλίῳ αὐτοῦ τῇ κατὰ τὸ
1849 ἐκδοθείσῃ ἀποκαλεῖ ἐαυτὸν ἀλάνθαστον διδά-
σκαλον τῆς πίστεως· τὴν ἐγκύκλιον δὲ ταύτην ἀ-
ναλύνοντες καὶ οἱ περὶ τὴν Α. Μ. Θεολόγοι τῆς Προπαγάνδας
ἐν τῇ λεγομένῃ «ἀνασκευῇ Ἀνθίμου (τοῦ ἀπὸ Ἑρέσου) Πα-
τριάρχου Κωνσταντινουπόλεως» τοιαῦτα γράφουσιν (ἐν πελ.
30, 31, 83 καὶ 84) «Ἡ Σύνοδος (ἡ Οἰκουμ. Γ') ἀπηγό-
ρευσε τῆς ἐν τῷ Συμβόλῳ προσθήκης πάντας τοὺς ὑ-
ποκειμένους εἰς αὐτὸν τὸν νόμον· ἀλλ' ὑ-
ποκείμενοι εἰς τὸν νόμον ᾔδυναντο νὰ ᾧτι μόνοι οἱ κατ' ἰ-
δίαν λαϊκοὶ τε καὶ κληρικοὶ οἰοῦντοτε βαθμοῦ καὶ ὁλό-
κληροι προσέτι Ἐκκλησίαι· κατ' ΟΥΔΕΝΑ ὁμῶς λόγον
ἢ Καθόλου Ἐκκλησία, ἢ Οἱ ὅτι τὴν ἀνωτάτην
ἐξουσίαν ἔχων ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ (β)
ὁ τεταγμένος ΑΛΑΝΘΑΣΤΟΣ ΑΥΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑ-
ΛΟΣ» (γ). Πλὴν δὲ τῶν νεωτάτων ἐπισήμων ὑπὲρ τοῦ παπικοῦ
ἀλανθάσου δηλώσεων, ἔχομεν καὶ πλείους ἄλλας ἐπισημοτά-
τας τῶν προγενεστέρων Παπῶν· Νικόλαος ὁ Α' π. χ. ἐπιτέλ-

(α) Αἱ Σύνοδοι λοιπὸν συγκροτοῦνται οὐχὶ δι' ἄλλο τι, εἰμὴ ἵνα
ἐπισήμως δηλώσωσι παντὶ τῷ χριστιανικῷ κόσμῳ τὴν ἀρχὴν αὐτῶν
ὑποταγὴν εἰς τὴν ὑψίστην φωνὴν τοῦ Ῥωμαίου ἀρχιερέως! ἀρχή,
προθέλυμα ἀνατρέπουσα τὴν Ἐκκλησίαν· ὅτι δὲ ὡς πορρωτάτω τῆς
ἀληθείας ἀπέχει ἡ ἐκκλησιοφθόρος αὕτη ἀρχὴ ἀποδείκνυται καὶ
ἐκ τούτου προσέτι, ὅτι ΟΥΔΕΜΙΑ τῶν πανσέπτων Οἰκουμενικῶν Συ-
νόδων συνεκροτήθη ἐν Ῥώμῃ!

(β) Ἰδοὺ ἡ συγκέντρωσις ἡ σύγχυσις καὶ ὁ τρυτισμὸς τῆς Ἐκκλησίας
μετὰ τοῦ προσώπου τοῦ Μοντίφικος, περὶ οὗ ἐλέγχωμεν ἐν τῷ Α'. κεφ. 1)

(γ) Ἀλλ' οὐχ' οὕτως ἔκρινε περὶ ἐαυτοῦ ὁ Πάπας Λέων ὁ Γ', οὐχ'
οὕτως! πρὸς γὰρ τοὺς πρεσβυτάς τῆς ἐν Ἀκουΐσγραν (Aix=Chapelle)
Συνόδου, τῆς ἐπὶ Καρόλου τοῦ Μάγνου συγκροτηθείσης, ἐξαι-
τουμένους τὴν συνάντησιν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἡδὴ διαπραχθείσης προσθή-
κης, τοιαῦτα ἔλαγε διαμαρτυρόμενος κατὰ τῆς ἀθέσμου συνοδικῆς ἀ-
ποφάσεως. «Καὶ γὰρ ἐμαυτὸν ΟΥΚ ἐκείνων (τῶν Πυχτέρων τῶν Οἰ-
κουμ. Συνόδων) ΠΡΟΤΕΡΟΝ θήσω ἀλλὰ ΚΑΙ ΤΟ ΟΙΕΣΘΑΙ ΜΕ ΙΣΟΝ
ἐκείνοις ἀπέστα μοι» (Παρὰ Θεοφάνει τῷ Προκοποδικίῳ «ἐν τῇ
ἱστορ. τῆς περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος διαφορᾶς.»)

κὼν τῷ ἱερωτάτῳ Φωτίῳ ἀποφαίνεται ὅτι «ἡ Ῥώμη κατὰ τὸ
προνόμιον ὅπερ ἔλαβεν ὁ Πέτρος παρὰ τοῦ Χριστοῦ ἐστὶ κε-
φαλὴ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν» καὶ ὅτι «ὁ Πά-
πας κρίνει τοὺς πάντας, αὐτὸς ὑπ' οὗ οὐδεὶς
ἀνακρινόμενος.» Ὡσαύτως καὶ Γρηγόριος ὁ Ζ' (ὁ
Ἰλδεβράνδος) ἐν τῷ πολυχρότῳ θεσπίσματι «Dictatus
Papae Gregorii» ἀποφαίνεται ὡς· «sententia Papae a nullo
debet retractari, et ipse omnium solus retractare potest» καὶ
«Romana Ecclesia nunquam erravit, nec in perpetuum, Scri-
ptura te tante, errabit» (παρὰ Βαρονίῳ). τουτέστιν· «ἡ ἀπό-
φασις τοῦ Πάπα παρ' οὐδενοῦ ἀκυροῦται· αὐτὸς δὲ μόνος δύν-
αται ἀκυροῦν τὰς ἀποφάσεις ἀπάντων» καὶ, «ἡ Ῥωμάνα
Ἐκκλησία οὐδέποτε ἡμάρτησεν· ἀλλ' οὐδ' οὐ μὴ ἁμαρτήσῃ
εἰς τὸν αἰῶνα· (ἐῶμεν τὴν ἐν Ταυρίνῳ «Ἀρμονίαν» ὀργά-
νον τῆς Ῥωμαϊκῆς Αὐλῆς, ἐν ᾗ ἡ Παπικὴ ἐδρα ἀποκαλεῖται
«χρηστήριον τοῦ δόγματος»)» κ.τ.λ. ἀπέναντι δὲ τῶν τοσοῦ-
των ἐπιστήμων δηλώσεων, δι' ὧν ὁ τῆς Ῥώμης Πατριάρχης
ἀνακηρύττεται ἀλάνθαστον μαντεῖον τῆς πίστεως,
ὁ δὲ ἱεράρχικὸς Σύλλογος ἀποδείκνυται ἀπλῆ· ἡ χῶ τῶν ἐκεί-
νου χρησμένων, εἰς οὓς ὀφείλει νὰ ὑποτασσῇ τὰ ὡς εἰς
κόγους αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ, ἀπέχθόμενος τὴν ἐαυτοῦ
προσωπικότητά (ὡς ὀρθῶς ἔγραψε πρὸ μικροῦ ἐν τῇ Union
Chretienne ὁ μετέχρως καὶ γεράσμιος Abbé Guette), αἱ πρὸς
κολασμὸν τοῦ παπικοῦ ἀλανθάσου θεωρίαι τῶν εἰρημένων
Θεολόγων ἀποδείκνυνται μ. ε. ρ. καὶ, μὴ δόλως δυνάμεναι, ἀλ-
λως τε, συγκαλύφαι τὰς ἐξ αὐτοῦ ἀτοπίας, ὡς ἀνωτέρω δε-
δηλώται· ὅπως οὐδέποτε δὲ καὶ θεωρηθῇ τὸ ἀλάνθαστον τοῦτο,
ἡ ἐλευθερία τῆς Ἐκκλησίας ἀναίρεται, ἡ λογικὴ καὶ ἐπιστή-
μονικὴ συζήτησις ἀποδείκνυται ἀθέμιτος, ἡ συγκρότησις τῶν
Συνόδων περὶ τῆς ἰσότητος καὶ ἀδελφότητος τῶν
ἱερῶν ποιμένων μετατρέπεται εἰς ὑπηχότητα, καὶ ἀ-
πλῶς εἶπαι τὸ ὅλον σῶμα τῆς Ἐκκλησίας καθίσταται νε-
κρὸν, ἐπτερημένον ζωτικότητος καὶ δυνάμεως, καθάπερ τι
νευρόσκιον ὑπὸ μὴχανικῶν ἐλατηρίων κινούμενον. Ὁρ-
θῶς ἄρα καὶ ὁ κατὰ τὴν ΙΒ' ἑκατονταετηρίδα ἀκμάσας
Μητροπολίτης Νικομήδειας Νικήτας διαμαρτυρόμενος κατὰ
τῶν ἀξιώσεων τῆς Ῥώμης ἔλεγε πρὸς τὸν Παπικὸν ἐξαρχον

ταῦτα. * Ἐάν ὁ Ῥωμαῖος Ποντίφηξ ᾔθελεν ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ
 θρόνου του νὰ μᾶς ὑπαγορεύσῃ, καὶ, ὡς εἶπεν, νὰ ρίψῃ εἰς
 ἡμᾶς τοὺς νόμους του ἀγερώχως, ἐάν ᾔξiou νὰ ὑπάρχῃ κρι-
 τὴς ἡμῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν, μάλιστα δὲ νὰ ἔχῃ
 ἐφ' ἡμῶν κυριότητα κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ, τότε πῶς θὰ ὑπῆρ-
 χον ἀδελφικαὶ ἢ πατρικαὶ σχέσεις; τίς θὰ ἠδύνατο νὰ ὑπομένῃ
 τοῦτο ἀδιαφόρως; ἔπρεπε τότε νὰ λεγώμεθα, ὡς καὶ θὰ ἤμε-
 θα, ἀληθῶς ὁ οὐλοῖ, καὶ ὄχι τέκνα τῆς Ἐκκλησίας· ἐάν
 δὲ τοῦτο ἦτον ἐπάναγκες, ἐάν τοιοῦτος ζυγὸς ἠπειλεῖ τῷ
 ὄντι νὰ πέσῃ ἐπὶ τῶν τραχήλων ἡμῶν, ἄλλο δὲν θὰ ἔμενεν ἢ
 τὸ νὰ ἀπολαύῃ ἐλευθερίας μόνῃ ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία
 ὡς θὰ ἠβούλετο· καὶ εἰς μὲν τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας θὰ ὑπῆρ-
 γόρευε νόμους, αὐτὴ δὲ θὰ διετέλει ἀνευ νόμου· καὶ πλέον
 δὲν θὰ ἦτο μήτηρ τέκνων, ἀλλὰ κυρία ΔΟΥΛΩΝ·
 καὶ τότε πρὸς τί θὰ ἐχρησίμευσεν ἡ γνῶσις
 τῆς ἀγίας Γραφῆς; πρὸς τί δὲ τῶν γραμ-
 μάτων καὶ τῶν ἐπιστημῶν ἢ καλλιέργειαι;
 πρὸς τί τὰ σοφὰ τῶν διδασκάλων διδάγ-
 ματα; πρὸς τί τὰ εὐγενῆ τῶν Σοφῶν ΕΛ-
 ΛΗΝΩΝ προτερήματα; ἡ ἐξουσία τοῦ Ῥωμαίου Πον-
 τίφικος, ἡ, ὡς λέγεις σὺ, ὑπερτέρα πασῶν, καθίστησιν αὐτὴ
 καθ' ἑαυτὴν περιττὰ ταῦτα πάντα· τότε μόνος
 ἐκεῖνος θὰ ἦτον ἐπίσκοπος, μόνος κύριος,
 μόνος διδάσκαλος» (παρὰ Νικολάῳ Κ. Κίστ, διδάκ-
 τορι τῆς Θεολογίας ἐν Λείδῃ, διαμαρτυρομένῳ τὸ δόγμα, ἐν
 τῷ ἐναρκτηρίῳ λόγῳ τῆς Καθηγεσίας αὐτοῦ φέροντι ἐπιγρα-
 φὴν τοιάνδε· ΧΕΙΡ ΘΕΟΥ ΕΝ ΤΑΙΣ ΤΥΧΑΙΣ ΤΗΣ ΑΝΑ-
 ΤΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ. ἐκ τῆς ἐφημ. ἡ «Ἡμέρα» Ἀριθ.
 262, 263 καὶ ἐξῆς.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΑΝΑΓΡΟΠΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΤΩΝ ΠΑΠΩΝ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ.

* Αἱ τῶν Δούλων καινότητες ἀπὸ μετ' αὐτῶν
 * ἔρωτος θόξῃς γεννῶνται » (ὁ Πάπας
 Κελεστ. Πρ. Συν. Τ. Α'. σελ. 449).

§. 15. Τινὲς τῶν Δυτικῶν Θεολόγων, οἱ μετριώτεροι, ἀρ-
 νούνται μὲν τὴν ἐπὶ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ὑπεροχὴν
 τῶν Παπῶν (α), ὑποστηρίζουσιν ὁμῶς θερμῶς τὴν ἐπὶ τῆς
 Ἐκκλησίας Οἰκουμενικὴν αὐτῶν δικαιοδοσίαν· οἷον τὸ δι-
 καίωμα τοῦ συγκαλεῖν Συνόδους, βεβαιοῦν τοὺς Ὁρους αὐτῶν,
 ἐπικυροῦν Πατριάρχας, ἔχειν τὴν πρωτοβουλίαν (l' initiative)
 ἐν ταῖς περὶ πίστεως συζητήσεσιν, ἐπιβάλλειν τὰς γνώμας
 καὶ τὰς συνοδικὰς αὐτῶν πράξεις κυριαρχικῶς ἐπὶ πάσης τῆς

(α) Τὴν θεωρίαν ταύτην ἀσπάζονται ἰδίως οἱ τῆς Γαλλικανῆς
 Ἐκκλησίας (ὅρ. τὸ πρὸς τὸν Μ. Πέτρον περὶ ἐνώσεως τῆς Ῥωσσι-
 κῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῆς Δυτικῆς ὑπόμνημα τῶν σοφῶν Θεολόγων
 τῆς Σορβόνης ἐν τῷ Δ' Τ. τῆς Ἐκκλ. Ἱστορίας τοῦ Μελατιῦ)· παρὰ-
 τρητέον δ' ὅτι ἡ Ἐκκλησία αὕτη περιπίπτει εἰς μερίστην ἀντίπρα-
 σιν, ὡς ἐνθεν μὲν ὁμολογοῦσα τὸν Πάπαν κατώτερον τῶν Συνόδων καὶ
 ὑποκείμενον τοῖς θεσπίσμασιν αὐτῶν, ἐνθεν δὲ ἀποδεχομένη τὴν ἐν
 τῷ Συμβόλῳ προσήκην ὡς ἐκθεσμον καὶ κανονικὴν, ὅπερ ἀναγκαίως
 προϋποτίθησι τὴν τῶν Παπῶν ἐξουσίαν ὑπερτέραν τῆς τῶν Συνόδων,
 αἵτινες ἀπηγόρευσαν οὐ μόνον ἑτέροις ἀλλὰ καὶ ΕΑΥΤΑΙΣ πάσαν
 μεταβολὴν ἐν αὐτῷ· καὶ ἄπορον πῶς ἡ ἀνακολουθία αὕτη διέλαθε
 τὴν προσοχὴν τοῦ περῶτισμένου τῆς Γαλλίας Κλήρου τοῦ οὕτως
 εὐκλειῶς ἀγωνισμένου ὑπὲρ τῶν ἐλευθεριῶν τῆς Γαλλικανῆς Ἐκκλη-
 σίας· οἱ ὑπεράλλοις φαίνονται κατὰ γε τοῦτο συνεπέστεροι· ὅποια
 τῇ ἀληθείᾳ ἀσυμφωνία μετὰ τῶν μελῶν τῆς αὐτῆς Δυτικῆς καθεω-
 νίας, καὶ ταῦτα, περὶ τὰ οὐσιωδέστατα καὶ καιριώτατα!

Ἐκκλησίας, δικάζειν πάντας τοὺς Ἐπισκόπους Ἀρχιεπισκόπους καὶ Πατριάρχας, καὶ τελεσιδίκως ἀποφασίζειν περὶ πάσης ἐκκλησιαστικῆς ὑποθέσεως, καὶ τὰ παραπλήσια — ὁ παντῶμεν.

1. Συγκροτήσεις Συνόδων.

§. 16. Ὅτι οἱ εὐσεβεῖς Βασιλεῖς ὡς Χριστοὶ Καρτίου καὶ Δεφέντορες ἢ Ἐπιστημονάρχαι τῆς Ἐκκλησίας α) συγκαλοῦσι τὰς Συνόδους καὶ οὐχ οἱ Πάπαι, ὁ δὲ ἄλλος ἐκ τῶν ἱερῶν Πρακτικῶν, ἐν οἷς μυριαχοῦ ἀπαντᾶται ἡ φράσις. «Συνελθούσης τῆς ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῆς κατὰ βασιλικὸν θέσπισμα συγκροτηθείσης ἐν τῇ Θεοφυλάκτῃ καὶ βασιλίδι πόλει.» (Πρ. Συν. Τ. Β. σελ. 627) ἢ «Συνελθούσης τῆς ἁγίας Συνόδου κατὰ θείαν χάριν καὶ εὐσεβὲς θέσπισμα τῶν Θεοκυρῶτων βασιλέων» (αὐτ. 725) κτλ. οὐδαμοῦ δ' εἴρεται ἡ φράσις «ἀποστολικὴ προνοία, ἡ κελεύσματι τοῦ ἁγίου Ἀρχιερέως» ἢ ἑτέρα τις παραπλήσια. Ἀλλὰ καὶ αἱ Πάπαι αὐτοὶ ἐπισήμως ἀνεγνώρισαν τὸ δικαίωμα τοῦτο τῶν Αὐτοκρατόρων· οὕτω φέρ' εἰπεῖν ὁ Πάπας Λέων ὁ Α' ἐπιστέλλων Θεοδοσίῳ τῷ Α' γράφει τοιαῦτα. «Ἐπειδὴ οἱ ὑμέτεροι πρὸς ἀντειρήκασι,.... Γενικὴν Σύνοδον κελεύσατε ἐν τῇ Ἰταλίᾳ συνελθεῖν» (αὐτ. σελ. 14) (6) ὁμοίως καὶ ὁ Πάπας Ἀγάθων προσκαλοῦμενος εἰς τὴν Σύνοδον γράφει πρὸς τοὺς συναυτοκράτορας Κωνσταντῖνον Ἡράκλειον καὶ Τιθέριον ὡς ἐξῆς: «τὶνὰ μὲν πρόσωπα ἀπὸ τῆς δουλικῆς τοῦ ἡμερωτάτου ὑμῶν κράτους πόλεως Ῥώμης στείλαι φροντίζομεν· τινὰ δὲ καὶ ἐκ τῶν πόρρωθεν ἐπαρχιῶν... κατὰ τὴν εὐσεβεστάτην κέλευσιν τῆς θεσχεπάστου ὑμῶν ἡμερότητας, ΕΝΕΚΕΝ ὙΠΑΚΟΗΣ ΗΣ ΟΦΕΙΛΟΜΕΝ» (αὐτ. 538) κτλ. Συγκα-

(α) Ἀρχόντες ἢ Ἐπόπται τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἐπιστήμης (disciplinae) ἢ τοὶ πειθαρχοῦντες.

(6) Προσεπιστημενόςθῃ δ' ὅτι ὁ ῥηθεὶς Πάπας, καὶ τοὶ ἐπανελημμένως περὶ τοῦτον γράψας πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα, οὐδὲν ἕτως ἦν σεν! (αὐτ. σελ. 13).

λοῦσι δὲ τὰς Συνόδους οἱ Αὐτοκράτορες οὐ μόνον τῇ αἰτήσει τῶν Παπῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἱεραρχῶν (πολλάκις δὲ καὶ παρὰ τὴν θέλησιν τῶν Παπῶν, ὡς ἡ παρὰ τὴν συναίνεσιν τοῦ Βιγιλίου συγκροτηθεῖσα Οἰκ. Ε'. (α))· οὕτως ἡ Οἰκουμενικὴ Ζ' συνεκροτήθη κατ' αἰτήσιν τοῦ ἁγιωτάτου Ταρασίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ὃς μαρτυρεῖ περὶ τοῦτου ἐν τῷ Ἀπολογητικῷ αὐτοῦ· «αἰτοῦμαι (λέγει), ἀδελφοί, οἶμαι δὲ καὶ ὑμεῖς, παρὰ τῶν Εὐσεβεστάτων καὶ ὀρθοδόξων βασιλέων ἡμῶν Σύνοδον Οἰκουμενικὴν συναθροίσθηναι, ἵνα γενώμεθα οἱ τοῦ Ἐνὸς Θεοῦ ἐν» (αὐτ. σελ. 724) συνεπιμαρτυροῦσι δὲ ὁ Αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος καὶ ἡ ἀντιβασιλεύουσα μήτηρ αὐτοῦ Εἰρήνη ἐν τῇ πρὸς τὴν αὐτὴν Σύνοδον Ἐπιστολᾷ ὡς ἀκολουθῶς: «Σύνοδον Οἰκουμενικὴν (ἔφη Ταράσιος) αἰτοῦμαι γενέσθαι, τοποτηρητῶν εὐρισκομένων ἐκ τοῦ Πάπα Ῥώμης καὶ τῶν τῆς Ἀνατολῆς Ἀρχιερέων (Πατριαρχῶν)· ταῦτα ἐκωτισμένοι ἡμεῖς κατὰ πρόσωπον τῶν τότε παρόντων ἐκταῦθα ἱερέων καὶ τῶν ἐνδοξοτάτων ἡμῶν ἀρχόντων καὶ παντὸς τοῦ φιλοχρίστου λαοῦ, τὸν ἄνδρα (τὸν Ταράσιον) ἐξηγάγεμεν καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ αὐτῶν εἴτε ἡμῖν ἀπελογήσατο καὶ αὐτοῖς ἀπερήνα· αὐτοὶ δὲ πάντες ἀκηρότερες ἁσμένως ἐδέξαντο αἰτητάμενοι τὴν ἡμετέραν βασιλείαν τοῦ γενέσθαι Οἰκουμενικὴν Σύνοδον· ταύτῃ οὖν τῇ αἰτήσει ἐπενεύσαμεν» (αὐτ. 729).

2. Ἐπικύρωση τῶν Συνοδικῶν Πράξεων.

§. 17. Ὅτι οἱ Ὅροι τῶν Συνόδων ἐπεκυροῦντο ὑπὸ τῶν Αὐτοκρατόρων (6) καὶ οὐχ ὑπὸ τῶν Παπῶν, ὁ δὲ ἄλλος καὶ τοῦτο ἐκ τῶν ἱερῶν Πρακτικῶν· «δεόμεθα τῆς Σῆς ἡμερότητας (ἔγρα-

(α) Ποῦ λοιπὸν στηρίζεται τὸ ἀξίωμα Γρηγορίου τοῦ Ζ' «nulla Synodus absque praecepto Papae debet Generalis vocari;».... (παρὰ Βηρονίω.)

(6) «Βασιλέων καὶ ἡγεμόνων (εὐσεβῶν) τὸ αἰνετικυροῦν καὶ συνεπιμαρτυρεῖν τὰ δεδογμένα τῇ Συνόδῳ» (Θεόδωρος ὁ Στουδίτης)· καὶ, «Βασιλεῖα Ἱερωσύνης ἰσχύος καὶ κραταίωμα» (Ταράσιος ἐν τῇ Ἰ' Πράξ. τῆς Ζ'), καὶ, «ὁ Αὐτοκράτωρ τὰ τῆς Συνόδου ὑπηρετεῖ, ὡς Χριστὸς Κυρίου καὶ δεφένσωρ τῆς Ἐκκλησίας» (Συμ. Θεσσαλον. κεφ. σκέ.)

φον οἱ θεοὶ Πατέρες τῆς Οἰκουμενικῆς Β' πρὸς τὸν Αὐτοκρ. Θεοδοσίον) γράμμασι τῆς Σῆς εὐσεβείας ἐπικυρωθήναι τῆς Συνόδου τὴν ψῆφον, ὡς περ τοῖς τῆς κλήσεως γράμμασι τὴν Ἐκκλησίαν τετίμηκας, οὕτω καὶ τῶν δεδογμένων ἐπισφραγίσῃς τὸ τέλος» καὶ, «αἰτοῦμεν καλεῖσθαι (ἔγραφεν ἡ Οἰκ. Γ' πρὸς Θεοδοσίον τὸν Β') τὰ ὑπὸ τῆς Οἰκουμενικῆς καὶ ἁγίας Συνόδου τετυπωμένα εἰς συγκρότησιν τῆς εὐσεβείας κατὰ Νεστορίου καὶ τοῦ ἀσεβοῦς αὐτοῦ δόγματος τὴν ἰδίαν ἰσχὺν ἔχειν, κρατυνθέντα τῇ ἐπιτεύσει καὶ συγκαταθέσει τῆς ὑμετέρας εὐσεβείας.» Ἐπεκύρουν δὲ τοὺς Ὅρους ταῖς ἰδίαις ὑπογραφαῖς οἱ Αὐτοκράτορες, οὐχ ἵνα περιάψωσιν αὐτοῖς θεῖόν τι κύρος, ΟΥΔΑΜΩΣ· ἀλλ' ἀπλῶς πρὸς ἀσφάλειαν καὶ ἐνδείξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν ἀντίγραφα δὲ τούτων, κατηρφαλισμένα ὡσαύτως τῇ αὐτοκρατορικῇ ὑπογραφῇ, ἀπεστέλλοντο κατ' αἵτησιν τῶν Συνόδων πρὸς τοὺς πάντε Πατριαρχικοὺς Θρόνους. «Ἡ ἁγία Σύνοδος (ἡ Γ') εἶπεν· αἰτοῦμεν τὸ θεόσοφον τοῦ Δεσπότου κράτος πρὸς ἀσφάλειαν τε τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ θεβαίωσιν ἰσχυροῦς ἐνυπογράφους Ὅρους τοῦ ἀναγνωσθέντος κατὰ παρουσίαν τοῦ Γαληνοτάτου ὑμῶν κράτους Ὅρου ἐκδοθῆναι τοῖς ΗΕΝΤΕ Πατριαρχικοῖς Θρόνοις (α) μετὰ τῆς εὐσεβοῦς ὑμῶν ὑποσημειώσεως» (β) καὶ ἔπονται τὰ ἀντίγραφα τῶν Ὅρων μετὰ τῶν ἐξῆς ἐπιγραφῶν (γ) «Τῷ

(α) Ἀπόδειξις καὶ τοῦτο τῆς ἰστοιμίας τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ Πατριαρχικῶν Θρόνων πρὸς τὸν τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης.

(β) Τὰ αὐτὰ εὐρίσκομεν ἱστορούμενα καὶ ἐν ταῖς Πράξεσι τῆς Ζ'. «Τούτων ἐκφωνηθέντων (τῶν ἀναθεμάτων) προσφέρει ὁ Πατριάρχης τοῖς Βασιλεῦσι τὸν ἀναγνωσθέντα νόμον τοῦ Ὅρου, καὶ ἐξήτει μετὰ πάσης τῆς Συνόδου ἐπισφραγίσαι καὶ ἐπιθεβαίωσαι δι' εὐσεβῶν αὐτῶν ὑπογραφῶν καὶ λαβοῦσα ἡ αἰσίως προλάμπουσα εὐσεβεστάτη βασίλισσα Εἰρήνη ὑπέγραψε, καὶ ἐδίδου τῷ συμβασιλεύοντι αὐτῆς υἱῷ (Κωνσταντίνῳ) καὶ αὐτὸν ὑπογράφειν καὶ τούτων οὕτω τελεσθέντων, ἐπέδωκαν τὸν Ὅρον τῷ Πατριάρχῃ διὰ Σταυρακίου τοῦ πανευφήμου Πατρικίου καὶ Λογοθέτου τοῦ δρόμου» (Πρ. Συν. Τ. Β' σελ. 883).

(γ) ἵνα δὲ μή τις ἐντεῦθεν ὑπολάβῃ ὅτι ἡ πολιτικὴ ἀρχὴ εἶχεν ἀπερίοριστον ἰσχὺν εἰς τὰ τῆς Ἐκκλησίας, προσεπιστημιούμεν τὰ ἀκόλουθα· Οἱ Αὐτοκράτορες, εἰ καὶ συνεκάλουν τὰς Συνόδους, δὲν ἐπη-

Ἀποστολικῷ Θρόνῳ τοῦ ἁγίου καὶ Κορυφαίου τῶν Ἀπο-

ρέζον ὁμῶς τὴν κρίσιν αὐτῶν ἐπὶ τῶν δογματικῶν συζητήσεων· «πάν ὅ,τι ἐν τοῖς ἁγίοις τῶν Ἐπι κ'ίπων Συνεδρίοις πράττεται, τοῦτο πρὸς τὴν θείαν βούλησιν ἔχει τὴν ἀναφοράν» ἔλεγεν ὁ ἐν Βασιλεῦσιν ἀπόστολος Κωνσταντίνος (Εὐσέβ. ἐν βίῳ Κωνστ.) καὶ, «εἴ τι δ' ἐν τυπώσῃ ἡ ἁγία Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (ἡ Δ') καὶ ἐπιθῇ μοι ἐγγράφως, τοῦτοις στοιχῶ, τούτοις πιστεύω, τούτοις στήγγω» ἔλεγε καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ Μαρκιανὸς πρὸς τοὺς περὶ τὸν αἵρεσιάρχην Εὐτυχῆ. Εἶχον δὲ οἱ Αὐτοκράτορες, καθ' Ἀφένσορες καὶ Ἐπιστημονάρχαι τῆς Ἐκκλησίας, τὰ ἀκόλουθα χρέα· α. ἐπιθλέπειν εἰς τὴν τήρησιν τῆς τάξεως κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν Συνοδικῶν συνεδριάσεων, εἴτε διὰ τῆς ἀμέσου καὶ προσωπικῆς αὐτῶν παραστάσεως, εἴτε διὰ τῶν Ὑπουργῶν αὐτῶν, ὡς γίνεται κατὰρχες ἐκ τῆς ἐπιστολῆς Θεοδοσίου καὶ Οὐαλεντινιανοῦ τῶν Αὐτοκρατόρων πρὸς τὴν ἐν Ἐφέσῳ Σύνοδον· «ἐντέταλται (ἔγραψον) Κανδιδιανὸς ὁ μεγαλοπρεπέστατος κύριος τῶν καθωσιωμένων Δομαστίων ἄχρι τῆς ἁγίας ὑμῶν διαβῆναι Συνόδου, καὶ μηδὲν μὲν ταῖς περὶ τῶν δογμάτων γινόμεναις ζητήσεσι κοινωρῆσαι,.... φροντίσαι δὲ τοῦ μή τινα διχόνοιαν ἐξ ἀντιπαθείας ἐπὶ πλέον παραταθῆναι» [α κατωρικῶν ἐξεταζομένων πραγμάτων, ἔλεγον καὶ οἱ παρὰ τῆς Δ' Συνόδου ἀποσταλέντες Πατέρες πρὸς τὸν Νεστόριον μὴ βουλόμενον προσελθεῖν αὐτῇ διὰ τὴν ἀπουσίαν τῶν προστατευόντων αὐτὴν πολιτικῶν ἀρχόντων, «κατωρικῶν ἐξεταζομένων πραγμάτων, οὔτε ἄρχοντας οὔτε ἐτέρους τῶν ἀντικαθ' ἑαυτοὺς παρῆναι χρεῖ.» β. φροντίζειν περὶ τῆς ἀκριβοῦς ἐκτελέσεως καὶ ἐφαρμογῆς τῶν Συνοδικῶν κανόνων καὶ ἀποφάσεων. «Τὴν τοῦ Ἐπιστημονάρχου τῆς Ἐκκλησίας, θεσπίζει Ἰσαάκιος ὁ Ἀγγέλως, τὰς ἐν λαχούσης τῆς βασιλείας μου, διορθοῦσθαι τὰ παρὰ τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας καλεούμεν.» γ. ἐπαγρυπνεῖν κατὰ τοῦ προσήλυτισμοῦ καὶ τῆς διαδόσεως συγγραμμάτων αἱρετικῶν, καὶ παιδεύειν τοὺς ἀπειθοῦντας ταῖς Συνοδικαῖς ἀποφάσεσι (δο. τὰ περὶ τούτων διατάγματα τῶν Αὐτοκρατόρων Θεοδοσίου καὶ Οὐαλεντινιανοῦ πρὸς τοὺς Ἐπάρχους καὶ τὰς ἐντόνους τῶν τελευταίων ἐπιταγὰς πρὸς τοὺς κατωτέρους πολιτικοὺς ὑπαλλήλους ἐν τοῖς Πρακτ. τῶν Συν. Τ. Α' σελ. 644 καὶ 645 καὶ Τ. Β' 165· πρβ. καὶ τὴν προσφώνησιν τοῦ Αὐτοκράτορος Μαρκιανοῦ· αὐτῶν. 156.) καὶ ταῦτα μὲν ἦσαν τὰ κυριώτερα πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν χρεῖα τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων. Ἡ πολιτικὴ ἀρχὴ Κυβερνήσις ἦν ἡ ἐκτελεστικὴ δύναμις τῆς Ἐκκλησίας, οὐδαμῶς δὲ νομοθετικὴ ἢ δικαστικὴ (ἀναγνωθὶ τὰ ἀπὸ σελίδ. 147—166 τοῦ Β' Τ. τῶν Συν. Πρακτ.) καὶ τοῦτο παραδείξαι τὸ παρὰ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου πρὸς τὴν Α' ἐν Νικ. Σύνοδον ῥηθέν· «ὕμεις ἐστέ Ἐπίσκοποι τῶν ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας,

ἑπολίων Πέτρου.—τῷ θρόνῳ τῆς ἀγιωτάτης καὶ Ἀποστολικῆς

ἐγὼ δὲ τῶν ἐκτός.» (Εὐσέβ. ἐν θίῳ Κωνσ.). Εἰ δὲ πότε ἐξεδίδετο πολιτικὸν θέσπισμα ἀντιθέτων τοῖς ἱεροῖς κανόσιν, ἡ Ἐκκλησία ἡαίρου αὐτό, καὶ ἡ πολιτικὴ Ἀρχὴ εὐλόγησεν· ὑπεχώρει οὕτω λ. χ. ἡ Δ'. Σύνοδος ἐν τῇ Δ' πράξει ἀκυροῦ διόταγμα τι τοῦ Θεοδοσίου, δὲ οὐ ἡ ὑπὲρ τὴν Μητροπόλιν Τύρῳ ἐπισκοπῇ Βήρυτον ἀπαγορεύει (παρὰ τὴν δ' καν. τῆς Δ'. τὴν ἀπαγορεύοντα τὴν συνύπαρξιν δύο Μητροπόλεων ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ) Μητροπόλιν μετὰ δικαιοδοσίας ἐπὶ τῶν πόλεων Βίβλου, Βότρου, Τριπόλεως, Ἀρχάδος καὶ Ἀνταράδου, ἐξελέγχουσα μετὰ παύσεως τὴν πολιτικὴν αὐθαίρεσιν διὰ τῶν ἐξῆς ἀξιοσημειωμένων λόγων· «κατὰ τῶν καὶ ὁμῶν ΜΗΔΕΝ ἀραγματικὸν (πολιτικὸν φήσιν) ἰσχύει, οἱ κανόνες τῶν Πατέρων κρατεῖται» καὶ, «ΟΥΚ ἔστι κατὰ θεῖον (ἐκκλησιαστικὸν) πραγματικὸν ἀλλοτριᾶς Ἐκκλησίας δικαίω ἐτέρου Ἐπισκόπου περιαιρεῖσθαι» [Τ. Β. σελ. 130 καὶ 131] πρὸς ἃ συνάδει καὶ τὸ θέσπισμα τῆς Οἰκ. Γ'. ἔχον ὡς «Εἴτις μαχόμενον τύπον τοῖς νῦν ὁρισμένοις προσκομίσει, ἀκυρον τοῦτον εἶναι ἐδοξε τῇ ἁγίᾳ πᾶσὶ καὶ Οἰκουμένικῃ Συνόδῳ (καν. ἡ.). Αἱ δὲ κατὰ κειρὸς αὐθαίρετος ἐπεμβάσεις τῆς Πολιτικῆς Ἀρχῆς εἰς τὰ τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἀπαντῶμεν ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ, καὶ αἱ ὑποχωρήσεις δειλῶν Ἐπισκόπων εἰς τὰς αὐτοκρατορικὰς θελήσεις νόμιμον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ΟΥ ποιοῦσι· «πέφυκε γὰρ τῶν ἱερῶν δικαίω μὴδέποτε ἐλαττωθῆναι ἀπὸ τῆς τῶν πρεσβυτέρων χαυνοδόχου» (Πρ. Συν. Τ. Β'. σελ. 130). Ἀλλὰ καθὼς ἀπαγορεύεται τῇ πολιτικῇ Ἀρχῇ τὸ αὐθαίρετως ἐπεμβαίνειν τῇ Ἐκκλησίᾳ, οὕτω καὶ τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς ἄρχουσιν οὐκ ἐπιτρέπεται ἀναμείνωσθαι τοῖς πολιτικοῖς πράγμασιν· «ΑΛΛΗ πλὴθύνει ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν διαταγμάτων (ἔρχεται ὁ Πάπας Γρηγόριος ὁ Β' πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Λέοντα τὸν Ἰσαυρον) καὶ ΑΛΛΟΣ νοῦς τῶν κοσμικῶν... καὶ γράφω σοι τὰς διαφορὰς τοῦ παλατίου καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν, τῶν Βασιλέων καὶ τῶν Ἀρχιερέων... ὥσπερ γὰρ ΟΥΚ ἔχει ἐξουσίαν ὁ Ἀρχιερεὺς ἐγκύψει εἰς τὸ παλάτιον καὶ προβλέσθαι ΛΕΙΑΣ ΒΑΣΙΛΙΚΑΣ, οὕτως οὔτε ὁ Βασιλεὺς ἐγκύψει εἰς τὰς Ἐκκλησίας... ἀλλ' ἑκάστος ἡμῶν ἐν ἡ κλήσει ἐκλήθη παρὰ Θεοῦ, ἐκεῖ καὶ μένει» (Πρ. Συν. Τ. Β'. σελ. 717) καὶ «Γνώθι Βασιλεῦ, ὅτι τὰ δόγματα οὐ τῶν Βασιλέων εἰσὶν ἀλλὰ τῶν Ἀρχιερέων, καὶ ἀσφαλῶς θέλουσι δογματίζεσθαι διὰ τοῦτο οἱ Ἀρχιερεῖς προσετάχθησαν εἰς τὰς Ἐκκλησίας ΑΠΕΧΟΝΤΕΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ» [ὁ αὐτὸς Πάπας αὐτόθ. Ὁρ. καὶ σελ. 100 τοῦ «Περὶ κωνσταντίνης δικαιοδοσίας τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχικοῦ θρόνου ἐπὶ τῶν ἐν Βουλγαρίᾳ Ὀρθοδόξων Ἐκ-

ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ Κωνσταντινουπόλεως.—Τῷ Ἀποστολικῷ θρόνῳ τοῦ ἁγίου Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου τῷ πρῶ-
μένῳ ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ μεγαλοπόλει.—τῷ θρόνῳ Ἀντιο-
χείῳ ἡτοι Θεοῦ πολιτῶν μεγαλοπόλεως.—τῷ θρόνῳ τῆς ἁγίας
Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Ἀναστάσεως, ἡτοι τῶν Ἱεροσολύ-
μων» (Πρ. Συν. Τ. Β' σελ. 663) Καὶ πᾶσα δὲ ἐκθεσις δογμα-
τικὴ οὐχ ὑπεβάλλετο ὑπὸ τὴν ἐπιψήφισιν μόνου τοῦ Πάπα,
ἀλλὰ καὶ τῶν ΗΕΝΤΕ Πατριαρχικῶν θρόνων «Ταῦτα δὲ
αὐτὰ γεγράφμεν, φησὶν Ἰουστινιανὸς ὁ Α' καὶ πρὸς τὴν
Σὴν ἀγιωτήν, καὶ πρὸς τὸν ἀγιώτατον καὶ μακαριώτατον
Πάπαν τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης καὶ Πατριάρχην Βι-
γίλιον καὶ τοὺς λοιποὺς ἅπαντας ἀγιωτάτους Ἐπισκόπους
καὶ Πατριάρχας, τοῦτέστιν Ἀλεξανδρείας, Θεοῦπόλεως (Ἀν-
τιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, ὥστε καὶ αὐτοὺς πρό-
νοϊαν θέσθαι τῷ ἔργῳ καὶ πέρατι ταῦτα
παρὰ ὁ θῆναι» («Λόγος δογματ. τοῦ Ἰουστινιανοῦ κα-
ταπεμφοῖς πρὸς Μηνᾶν τὸν Κωνσταντινουπόλεως περὶ Ὀρ-
θοδόξου πίστεως καὶ τῶν κακοδοξίων Ὀριγένης». αὐτ. Τ. Β'.
σελ. 361) (α).

κλήσιων» ἡμετέρου πονήματος·] πρὸς ταῦτα ἤδη ἀντιπαράθετε τὰ νεώ-
τερα ῥωμαϊκὰ θέσπισματα, καὶ ὅψει τὴν πρὸς τοὺς ἁγίους ἐκείνους
Πάπας ἐναντιοφροσύναν τῶν μεταγενεστέρων Παπῶν. «qui (ἀποφράνε-
ται Βονιφατίος ὁ Η') in potestate Petri temporalem esse gladium
negat, male verbum attendit Domini proferentis convertite gla-
dium tuum in vaginam. «ὁ ἀρνούμενος τῷ Πέτρῳ τὴν κοσμι-
κὴν σπάθην οὐκ ἐρθῶς νοεῖ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, βάλε τὴν
μίχαιράν σου εἰς τὴν θήκην!... καὶ, «uterque gladius est
in potestate Ecclesiae, spiritualis scilicet et materialis»
(Bul. «Unam Sanctam» παρὰ Βαρων. in Annal. anno
1303) «ἡ Ἐκκλησία διακατέχει καὶ τὸ πνευματικὸν ζῆφος καὶ τὸ
ὕλικόν.»!!!!

(α) Προσεπισημειωτέον ὅτι προκειμένης σπουδαίας Ἐκκλησιαστι-
κῆς ὑποθέσεως οἱ Πατριάρχαι τῆς Ανατολῆς δὲν ἐξήτουν μόνον παρὰ τοῦ
Πάπα, ἀλλὰ καὶ παρ' ἀλλήλων ἀδιαφόρως, πολλάκις δὲ καὶ παρ' ὑ-
ποδεεστέρων Μητροπολιτῶν, τὴν ἐγκρίσιν καὶ ἐπιψήφισιν τῶν πραι-
κετικῶν τῶν ἐκδημουσῶν αὐτῶν Συνόδων εἰς δῆλῳσιν τῆς ἐν Χριστῷ
ἀγάπης καὶ τῆς ἐν τῇ πίστει ἐνότητος· ὁ Κωνσταντινουπόλεως λ. χ.

3. *Ἐπικύρωση Πατριαρχῶν.*

§. 18. Ὡσαύτως ὁ δυσχυρισμός τῶν δυτικῶν Θεολόγων ἐστὶ οἱ Πατριάρχαι τῆς Ἀνατολῆς ἀναγορευόμενοι ἐξητοῦντο παρὰ τῶν Παπῶν τὴν ἐπικύρωσιν καὶ βεβαίωσιν τοῦ ἀξιώμα-

Ἰωάννης, ὁ κατὰ τὸν Ε'. αἰῶνα ἀκμάσας, ἐπιστέλλων τὰ Πρακτικὰ τῆς ἐν Βασιλευούσῃ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ συναελθούσης Συνόδου κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς Σευήρου καὶ τῶν Ἀκεφάλων πρὸς τε τὸν Ἱεροσολύμων Ἰωάννην καὶ τὸν Μητροπολίτην Τύρου Ἐπιφάνιον, ἐξαίτεται τὴν ἐπιψήφισιν αὐτῶν· ἔχει δὲ ἡ πρὸς τὸν Ἱεροσολύμων ἐπιστολὴ ἐπὶ λέξεως ὧδε· «*Τοῖς συμφύχοις καὶ ὁμοδόχοις ΤΟΝ ΣΥΝΔΕΣΜΟΝ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ ΕΝ ΕΙΡΗῃ* Ἰ. Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν ἄνωθεν δεδωκώς, ΚΟΙΝΑ καὶ τὰ παρ' αὐτῶν πραττόμενα εἶναι δικαιοῦ ἐπεὶ τῶν θείων οὐρανῶν γέγονε κίνησις τοῦ φιλοχρίστου λαοῦ τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως, καὶ πάντα τὰ ἐκβοηθέντα παρ' αὐτοῦ καὶ ἐκφωνηθέντα παρ' ἡμῶν (ὑπὲρ ἀποδοχῆς καὶ καθιερώσεως δηλονότι τῆς Δ'. Συνόδου ὡς θείας καὶ ἀληθοῦς Οἰκουμενικῆς, καὶ ὑπὲρ ἐγγραφῆς αὐτῆς ἐν τοῖς ἱεροῖς Διπτύχοις) δὴλα τῷ Κόσμῳ γεγέννηται, ἀναγκαῖον ἐλογισάμην σημῆναι τῇ Σῇ θεοφιλίᾳ, ἵνα τῇ συνεργείᾳ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ταῦτα γνοῦσιν, (οὐκ ἄρα μόνῳ τῷ τῆς Ῥώμης Ἀρχιερεὶ συνεργεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐδὲ τούτῳ καὶ μόνῳ δέδοται ἡ ἱερὰ παρακαταθήκη τῆς δογματικῆς ἀληθείας, ἀλλὰ πᾶσιν ὁμοῦ τοῖς Ἱεράρχαις) ΕΠΙΣΦΡΑΓΙΣΑΙ Τῷ ΛΟΓῳ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ· ἐπειδὴ μάλιστα ἡ ἐνδημούσα ἁγία Σύνοδος τῇ αἰτήσῃ παντὸς τοῦ μοναχικοῦ τάγματος ἐγγράφως τε ὥρισε, καὶ ἄπερ ὥρισε τῇ Σῇ ἀγιότητι διὰ τὰς ἐκπέμψαι ἐσπουδάσαμεν».—Ἡ δὲ πρὸς τὸν Μητροπολίτην Τύρου ἔχει ὡς ἀκολουθῶς· «*Ὁ πάντα πρὸς τὸ συμφέρον Θεὸς ἄνωθεν οἰκονομῶν καὶ νῦν τὴν Σὴν θεοσέβειαν ἐν θλίψει κατὰ τὸν Προφήτην πλκτυνθεῖσαν, ἐπὶ τὴν στενὴν πύλιν τῆς βασιλείας τῶν Οὐρανῶν ἀνέτως παρεσκεύασεν.....* Τοιγαροῦν τῆς ἐνδημούσης ἁγίας Συνόδου τῇ φιλοχρίστῳ καὶ βασιλίδι πόλει ἐκ δικόρων ἐπαρχιῶν δὴλα πειρασάσης τὰ πραχθέντα κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς ἀληθείας, ΑΝΑΓΚΑΙΟΝ ἔκρινα ΚΑΙ τῇ Σῇ πεμφθῆναι θεοφιλίᾳ ἵνα τὰ παρ' αὐτῶν καὶ δι' αὐτῶν τυπωθέντα ἀναγνούς καὶ γνούς, Ὅσιώτατε, ΣΥΜΨΗΦΟΣ ἔσῃ» κ.τ.λ. (Πρακτ. Τ. Β'. σελ. 303 305 καὶ 306) Τὰς δὲ τοιαύτας ἀδελφικὰς ἀξιώσεις γενομένας ποτὲ καὶ πρὸς τοὺς Πάπας ἐν ὁμοίαις περιστάσεσι πρὸς δὴλώσιν τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης καὶ τῆς ἐν τῇ πίστει ἀνότητος, οἱ Σχολαστικοὶ τοῦ μέσου αἰῶνος ἐξέλαβον πάνυ ἐκτόπως ὡς τεκμήρια τοῦ ἀλκυνθᾶστος κύρους τῆς Ῥωματικῆς Ἐδρας καὶ τῆς ἐπὶ τῆς Καθόλου Ἐκκλησίας ὑπερτάτης αὐτῆς ἐξουσίας!

τος αὐτῶν (ἡ investiture) οὐδόλως συνάδει τῇ ἱστορικῇ ἀληθείᾳ.—Οἱ Ἱεράρχαι τῆς Ἐκκλησίας κατὰ πανάρχαιον ἔθος ἀπὸ τῆς ἀναρρήτει αὐτῶν ἐπεμπον πρὸς ἀλλήλους «*γράμματα Συνοδικά*» ἢ «*ἐνθρονιστικά*» καὶ «*λίβελλον*» ἤτοι ἐκθεσιν τῆς Ὁρθοδόξου ὁμολογίας, πρὸς ἐνδειξιν τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης καὶ τῆς ἐν τῇ πίστει ἐνότητος· «*προχειρισθεὶς* (λέγει ὁ ἱερός Τάρασιος ἐν τῷ ἀπολογητικῷ) ἔγραψα **ΣΥΝΟΔΙΚΑ ΤΟΙΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΑΙΣ Ῥώμης, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ τῆς Ἀγίας πόλεως**» (Πρ. Τ. Β'. σελ. 724. Πρβ. καὶ 759)· καὶ «*Συνειδόμεν τὸ ἴσον τῆς Συνοδικῆς* (γράφουσιν οἱ τῆς Ἑώας Πατριάρχαι πρὸς Τάρασιον) Θεοδώρου Ἱεροσολύμων ὑποτάξαι τοῖς γραφεῖσι τοῦτον δὲ τὸν **λίβελλον, ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΣΥΝΗΘΗ ΘΕΣΜΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ**, ὁ αὐτὸς ἐν ἁγίᾳ τῇ λήξει (Θεόδωρος) γέγραφε τοῖς μακαρίοις καὶ ἐν ὁσίᾳ τῇ λήξει **ΠΑΤΡΙΑΡΧΑΙΣ**, Κοσμά φαμέν τῷ Ἀλεξανδρείας καὶ Θεόδωρῳ τῷ Ἀντιοχείας Θεουπόλεως, ὅς καὶ τὰ ἀντισυνοδικὰ (τὰς ἀπαντήσεις) αὐτῶν ἐτιζῶν ἐδέξατο» [(αὐτ. σελ. 763) ἐνθα κατέστρωται τὸ «*Συνοδικόν*» τοῦ εἰρημένου Θεοδώρου· τὰ δὲ πρὸς τὸν θεῖον Τάρασιον «*ἀντισυνοδικὰ*» τῶν Πατριαρχῶν Βλ. ἐν σελ. 757—749 καὶ 761—766 πρβλ. καὶ τὰ ἐν σελ. 908—909 «*Συνοδικὰ*» τοῦ Νικηφόρου πρὸς τὸν Ῥώμης Λέοντα (α)]· καὶ «*εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ* (ἔλεγε καὶ

(α) Συμφῶν δὲ τῷ ἀρχίῳ τούτῳ τῆς Ἐκκλησίας θεσμῷ ἐπιστέλλουσιν καὶ ἡ Οἰκουμ. Β'. Συν. πρὸς τὸν Πάπαν Δάμασον (τὰ μάλιστα χλεπίνοντα ἐπὶ τῇ οἰκουμενικῇ ἀνταδίδει τοῦ ἐπισκοπικοῦ θρόνου τοῦ Βυζαντίου εἰς Πατριαρχικόν ἰσοστάσιον καὶ ἰσότημον τῷ τῆς πρεσβυτέρως Ῥώμης), προσκαλεῖται αὐτὸν οὐχ ἵνα ἐπικυρώσῃ τὸν Νεκτάριον, τὸν Φλαβιανὸν καὶ τὸν Κύριλλον εἰς τοὺς Πατριαρχικοὺς αὐτῶν θρόνους, ἀλλ' ἵν' ἀπλῶς ΣΥΓΧΑΡῃ αὐτοὺς πρὸς δὴλώσιν τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης, ἣτις ὀφείλει συνάπτειν πάντας τοὺς ἐπισκοπικοὺς θρόνους· «*οἷς φησι, (Νεκταρίῳ δηλονότι καὶ τοῖς λοιποῖς) ΚΑΙ τὴν ἡμετέραν ΣΥΓΧΑΙΡΕΙΝ παρακαλοῦμεν εὐλάβειαν ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΜΕΣΙΤΕΤΟΥΣΗΣ ΑΓΑΠΗΣ καὶ τοῦ κυριακοῦ φόβου πάσαν μὲν καταστέλλοντος ἀνθρωπίνην προσπάθειαν, τὴν δὲ τῶν Ἐκκλησιῶν οἰκοδομὴν προτιμότεραν ποιοῦντος τῆς πρὸς τὸν ΚΑΘ' ΕΝΑ συμπαθείας καὶ χάριτος· οὕτω γὰρ τοῦ τε τῆς πίστεως*

Ἡλίας τοποτηρητῆς Ἱεροσολύμων πρὸς τὴν ἐπὶ Φωτίου ἀ-
γίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον) ὅτι τὴν σχισματικὴν πλάνην ἐν-
τῇ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίᾳ τῶν Ἱεροσολύμων οὐδέποτε παρε-
δεξάμεθα, ἀλλ' αἰεὶ τε καὶ διὰ παντός ἀφ' οὗ ὁ ἀγιώτατος ἡ-
μῶν Δεσπότης Φώτιος τοῦ ἀρχιερατικοῦ τούτου θρόνου ἐπε-
κράτησε καὶ τὸν τῆς πίστεως αὐτοῦ λίβελλον
ἀπέστειλε πρὸς Θεοδόσιον τὸν ἀγιώτατον
Πατριάρχην Ἱεροσολύμων, ἠνωμένοι αὐτῷ καὶ
ἀδιάσπαστοι μέχρι τοῦ νῦν μεμενῆκαμεν» Τ. Β' σελ. 932 καὶ
933) κ.τ.λ. Οὕτε λοιπὸν πρὸς μόνον τὸν Πάπαν ἐπεμπον οἱ
Πατριάρχαι γράμματα Συνοδικά, οὐτ' ἐκ τοῦ ἐπι-
στέλλειν ΚΑΙ πρὸς αὐτὸν τοιαῦτα δύναται τις ἐλλόγως νὰ
συμπεράνῃ ὅτι οὗτος ἐξήσχει δικαιοδοσίαν ἐπὶ τῶν ἁλ-
λων Πατριαρχικῶν Ἐκκλησιῶν ἄλλως τε καὶ αὐτοὶ οἱ Πά-
παι τοῦτ' αὐτὸ ἐπραττον ἀναγορευόμενοι οὕτως ὁ ἱερός Ξύ-
στος ἢ Σέξτος ὁ διαδεξάμενος τὸν Κελεστίνον, ἅμα χειροτο-
νηθεὶς, ἀπέστειλε τῷ Ἀλεξανδρείας Κυρίλλῳ καὶ τοῖς λοι-
ποῖς Ἱεράρχαις γράμματα δηλωτικὰ τῆς χειροτονίας αὐτοῦ
καὶ λίβελλον πίστεως. «πάντα (φησὶν) ὑγιῶς ὑποβάλλ-
λοντος τοῦ υἱοῦ ἡμῶν Θεμίσωνος (Ἀρχιδιακόνου τοῦ Ἀλε-
ξανδρινοῦ θρόνου) τὰ πρέποντα δεδώκαμεν γράμ-
ματα πρόφτους ἀδελφούς καὶ Συνεπισκόπους ἡμῶν...
ἔρχει μὲν γὰρ χῶκεῖνα, ἃ ΠΡΟ τούτου διὰ τε τῶν
τῆς κατὰ Κωνσταντινουπόλιν Ἐκκλησιῶν

συμφωτηθέντος λόγου καὶ τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης κυρωθείσης ἐν
ἡμῖν, παυσόμεθα λέγοντες ΤΟ ΠΑΡΑ ΤΩΝ ΑἰΟΗΣΤΩΝ ΚΑΤΕ-
ΓΝΩΣΜΕΝΟΝ ἐγὼ μὲν εἰμι Πάπῳ, ἐγὼ δὲ Ἀπολλῷ, ΕΓΩ ΔΕ
ΚΗΦΑ (Πέτρου) (τὴν σημασίαν τῶν ὑπαινιγμῶν τούτων εὐκόλως ἐν-
νοεῖ ὁ Ὁρθόδοξος Ἀντιγνώστης) ΠΑΝΤΕΣ Δὲ ΧΡΙΣΤΟΥ φατέντες, ὅς
ἐν ἡμῖν ΟΥ μεμέρισται, Θεοῦ καταξιοῦντος, ΑΣΧΙΣΤΟΝ τὸ Σῶμα
τῆς Ἐκκλησίας τηρήσομεν, καὶ τῷ δῆματι τοῦ Κριτοῦ μετὰ πυρ-
ρῆσις παραστησόμεθα» (Πρ. Συν. Τ. Α' σελ. 288.)—Τοιαῦτα πα-
ρῆναι θεοφωτίστως ἢ Οἴκῳμ. Β'. Σύνοδος τῇ Ῥωμαϊκῇ Ἐδρᾷ, εὐσχή-
μως πάνυ καὶ ἀξιοπρεπῶς τὴν ἤδη τότε ἐκδηλουμένην ῥοπὴν αὐτῆς
πρὸς τὴν παγκόσμιον Ἐκκλησιαστικὴν μοναρχίαν προαναστέλλουσα,
καὶ τὰς ὑπεροχὰς τῶν Παπῶν ἀξιῶσαις τὰς ἐπὶ τῆς θρυλλουμένης
διαδοχῆς τοῦ ΚΗΦΑ τεθεμελιωμένης προθέλουμενα ἀνατρέπουσα!

Κληρικῶν, καὶ ὕστερον διὰ τῶν διακόνων τῆς
σῆς ἀγιότητος ἐμπλεω πάντα τῶν ἀναγ-
καίων ἀπέστειλα· ἐπόμενος δὲ νῦν ΤΩ ΗΜΕ-
ΤΕΡΩ ΕΘΝῷ οὐ παρέλειψα τὰ ὑγιῶς μοι ὑπο-
βληθέντα (πρὸς τοῦ Θεμίσωνος) ἐν εὐεργεσίαις τιθέμενος
τούτο, ἵνα ΠΕΡΙ ΤΕ ΤΗΣ ΕΜΗΣ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΙΣΤΕΩΣ τὰ αὐτὰ ΚΑΙ πρὸς τὴν σὴν ὁμόνοιαν
μίξωμεν ῥήματα» (Ἐπισ. Α. ἐν τοῖς Συν. Πρ. Τ. Α' σελ. 635) καὶ «χάριτας ὁμολογοῦντες τῇ περὶ ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ
φιλανθρωπία ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν ἐν ᾧ ἡμᾶς εἰς τὸ ὑπερέ-
χον τῆς Ἱερωσύνης ἄκρον καλέσαι κατηξίωσεν, ἐδωρίξατο ἡ-
μῖν, κατὰ τὴν ἰδίαν εὐσέθειαν, καὶ τὴν παρουσίαν τῶν ἀγίων
ἀδελφῶν καὶ Συνεπισκόπων ἡμῶν, Ἱερογένους καὶ Λαμ-
πετίου, ΑΝΑΓΚΑΙΩΣ πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀδελρότητα δι' αὐτῶν
ταῦτα τὰ γράμματα μαρτυροῦντων ἡμῶν τῇ
χειροτονίᾳ δεδώκαμεν. . . μεθ' οἷς δὲ πάντων ὁμονοίας
ἡ ὑμετέρα γεγένηται χειροτονία, μαθοῦτα ΚΑΙ ἡ ὑμετέρα
ἀγιωτὴν ἐκ τῶν ἡμετέρων γραμμάτων καὶ ἐκ
τῆς ἀναφορᾶς τῶν ἀδελφῶν Ἱερογένους κ.τ.λ., πάν-
τως τὸ δῶρον (τῆς ἀρχιερωσύνης) τῷ παρασχόντι Κυ-
ρίῳ ὑπὲρ ἡμῶν ὁμολογήται» . . . καὶ «διὰ τῶν ἀγίων Συνιε-
ρέων ἡμῶν Ἱερογένους καὶ Λαμπετίου, πραχνομέ-
νων τῇ ὑμετέρᾳ χειροτονίᾳ, ταῦτα τὰ γράμματα
ἐδόξεν ἀποσταλῆναι πρὸς τὴν σὴν εὐλάβειαν, οἷα δὲ καὶ
πρὸς τὴν Σύνοδον (τῆς Κωνσταντινουπόλεως) ἀπε-
στείλαμεν ὁμολογῶ τοίνυν ὅτι συνέβη ἡμῖν διὰ μιᾶς καὶ
τῆς αὐτῆς εὐκαιρίας ΤΑ ΤΕ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΚΑΙ
ΤΑ ΠΕΡΙ ΗΜῶΝ ΑΥΤῶΝ (ἤτοι τῆς χειροτονίας) ΑΝΑ-
ΚΟΙΝΩΣΑΣΘΑΙ.» (Ἐπισ. Β' αὐτόθ. σελ. 635 καὶ 636).

§. 19. Ἀληθῶς εἴθιστο τοὺς Πάπας ἀποστέλλειν πρὸς τοὺς
νέους Πατριάρχας ἢ καὶ ἐτέρους διασήμεους Ἱεράρχας τῆς
Ἀνατολῆς ὁμοφύριον καὶ ἄλλα ἱερὰ ἄμφια· τοῦτο δ' ἐγένετο
οὐχὶ πρὸς βεβαίωσιν καὶ ἐπικύρωσιν τοῦ ἀξιώματος αὐτῶν,
ὡς οἱ παπασέπται δισχυρίζονται, ἀλλὰ πρὸς δῆλωσιν τῆς ἐν
Χριστῷ ἀγάπης, καὶ δῆλον ἐκ τῶν ἐξῆς λόγων τοῦ Πρεσβυ-
τέρου Καρδινάλιου Πέτρου, λεγάτου Ἰωάννου τοῦ Η', πρὸς
τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὸ 879 ἔτος συστᾶσαν

Συνόδον. «Ὅτι ἔχει αὐτὸν τὸν Κύριον Φῶτιαν τὸν ἀγιώτατον Πατριάρχην ὡς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν(!) ὁ Κύριος ἡμῶν ὁ Ἀποστολικός, καὶ ἔστι μετ' αὐτοῦ ἐν πνεύμα καὶ ἐν σῶμα (α), καὶ αὐτὴ ἡ ἀποσχιθεῖσα παρ' αὐτοῦ ἱερατικὴ στολὴ προσμαρτυρεῖ... ἔστι δὲ ὠμοφόριον, στιχάριον, φαινόλιον καὶ σανδάλια» (Πρ. Συν. Τ. Β'. σελ. 934)—
 Ἀλλὰ καὶ οἱ Πατριάρχαι ἀμοιβαίως ἀπέστελλον ὁμοίας Ἀρχιερατικὰς στολὰς πρὸς τοὺς Πάπας εἰς ἐνδειξιν τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης καὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους πνευματικῆς κοινωνίας. «Εἰς σύμβολον δὲ ΤΗΣ ΜΕΣΙΤΕΥΟΥΣΗΣ ΗΜΙΝ ΕΝ ΚΥΡΙΩ ΑΓΑΠΗΣ (ἔγραφεν ὁ Κωνσταντινουπόλεως Νικηφόρος πρὸς τὸν Ῥώμης Λέοντα) ἀπεστείλαμεν τῇ ἀδελφικῇ ὑμῶν Μακαριότητι ἐγκόλπιον χρυσοῦν, οὗ ἡ μία ὄψις χρυστάλλου ἐγκατακεκλεισμένη, ἡ δ' ἑτέρα εἰκονισμένη δι' ἐγκαύσεως, καὶ ἐντὸς ἔχον ἕτερον ἐγκόλπιον, ἐν ᾧ εἰσὶ μερίδες τῶν τιμίων ξύλων ἐντετυπωμέναι, στιχάριον λευκὸν καὶ φαινόλιον κάστανον, ἐπιτραχήλιον καὶ ἐγχείριον πεποικιλμένον χρυσῷ». (αὐτόθ. σελ. 915). (β).

(α) Πάσχι δὲ αὐταὶ αἱ φιλοφρονήσεις ἐγένοντο χάριν τῆς προσδοκῆς ἐπαρχίας τῆς Βουλγαρίας, ἧς μὴ τυχὼν ὁ Ἰωάννης ἀνεθεματίσεν ἐπειτα τὸν Φῶτιον ὡς ἐπιδάτην τοῦ Πατριαρχικοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνου!....

(β) Ὅτι οἱ Ἱεράρχαι τῆς Ἑσπερίας ἔφερον ἄχρι τοῦ Θ'. αἰῶνος στολὴν ὁμοίαν τῇ τῶν Ἀνατολικῶν, δείκνυται καὶ ἐκ τῶν σωζομένων ἀρχαίων χαραγμάτων ἐν οἷς παρίστανται Πάπαι φέροντες ἐπιτραχήλιον καὶ φελόνιον μετὰ ὠμοφορίου (ᾠρ. Le Brun Explicat. de la Messe). ἦν δὲ συνήθως ἡ Ἱερατικὴ στολὴ τὸ πάλαι λευκὴ. (Κύριλ. Ἱεροσολ. Κατηχ. δ., Χρυσός. δεκάτη ὁμιλ. εἰς τὴν πρὸς Τιμόθ. Β'. Κύριλ. Ἀλεξανδρ. εἰς Σοφον. Ἰσίδ. Πηλουσ. βιβλ. α. ἐπισ. 436.)—Τὸ μὲν φαινόλιον ἢ φελόνιον ἀναφέρει ὁ θεῖος Ἀπόστολος Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Τιμόθ. Β' («τὸν φελόνιον, ὃν ἀπέλιπον ἐν Τρωάδι παρὰ Κάρπῳ ἐρχόμενος φέρε, καὶ τὰ βιβλία, μάλιστα δὲ τὰς μεμβράνας» ἢτοι τὰ τεύχη τῆς ἀγίας Γραφῆς). Τὸ δὲ ὠμόφορον, ὅπερ καὶ ἀπωμὶς καλεῖται, ἦν τὸ πάλαι ἐξ ἐρίων ὑφασμένον, τὴν τοῦ ἀπολωλότος προβάτου παριστῶν εἰκόνα· τούτου μέμνηται καὶ ὁ ἱερὸς Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης οὕτως γράφων· «ὁ Ἱεράρχης τὸ ὠμόφορον ἀείποτε περιβάλλεται, ὅσας ἐργον τι τῆς ἐπισκοπῆς διαπράττει» (βιβλ. α. ἐπισ. 226.)· ἡ δὲ Σάκκος καὶ ἡ Μήτρξ ἐδωρήθησαν παρὰ τῶν

4. Πρωτοβουλία τῶν Πατρῶν.

§. 20. Ὅτι οἱ Πατριάρχαι τῆς Ῥώμης, οὐκ εἶχον ἀποκλειστικὸν δικαίωμα πρωτοβουλίας ἐν τοῖς περὶ πίστεως καὶ ἐκκλησιαστικῆς πειθαρχίας ζητήμασι, καὶ ὅτι πολλάκις αἱ γνώμαι αὐτῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀπεδοκιμάζοντο καὶ αἱ πράξεις αὐτῶν ἠκυροῦντο, γίνεται δῆλον ἐκ τῶν ἐξῆς· α'. Ὅτε μὲν ἀνεφύη ἡ αἵρεσις τοῦ Ἀρείου, ὕψωσαν φωνὴν πρῶτοι ὁ Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρος καὶ ὁ τότε Ἀρχιεπίσκοπος αὐτοῦ Μ. Ἀθανάσιος β'. ὅτε δὲ ἡ τοῦ Πνευματομάχου Μακεδονίου, ὁ Ἀντιοχείας Εὐστάθιος ὁ καὶ Ἐξάρχος τῆς Β'. χρηματίσας, Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός, καὶ Γρηγόριος ὁ Νύσσης ὁ καὶ συμπληρώσας «τὸ Οἰκουμενικὸν μᾶθημα τῶν Χριστιανῶν» ἦτοι τὸ τῆς πίστεως Σύμβολον, κελεύσματι τῆς Συνόδου· (α) γ'. ὅτε δὲ πάλιν ἡ τοῦ ἀνθρώπου πολάτρου Νεστορίου, ἐκ πάντων τῶν τῆς Ἐκκλησίας Ἱεραρχῶν ὁ λαβὼν τὴν πρωτοβουλίαν ὑπὲρ τοῦ Ὀρθοδόξου δόγματος καὶ κατὰ τῆς αἰρέσεως, ἦν ὁ ἱερώτατος Κύριλλος, ὃς τις Σύνοδον θεῖαν καὶ ἱερὰν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ συναγαγὼν, κατεδίδασκε τὴν τοῦ Νεστορίου ἀσεβὴ διδασκαλίαν (δείχα τῆς τοῦ Πάπα ψήφου) ὑπεβαλὼν ἅμα αὐτῷ ὡς ὅρον κοινωνίας τοὺς γνωστὰς δώδεκα ἀναθεματισμοὺς (ἦτοι κεφάλαια περὶ τῆς ἐνοάρκου τοῦ Θεοῦ Λόγου Οἰκονομίας πραγματευόμενα) διὰ τῶν Ἐπισκόπων Κωμαρίου, Ποτάμωνος, Δανιὴλ καὶ Θεοπέμπτου, (Πρ. Συν. Τ. Α. σελ. 653) [ἢ μετὰ τοῦ Πάπα Κελεστίνου καὶ ἄλλων Ἱεραρχῶν

Ἑλλήνων Αὐτοκρατόρων τοῖς Πατριάρχαις· μόλις ἐπὶ Συμεὼν Θεσσαλονίκης (1430) οἱ λεγόμενοι ἑγκριτοὶ Ἀρχιερεῖς ἐφόρου Σάκκος, οἱ δὲ λοιποὶ Μητροπολίται ἄχρι τῆς ἀλώσεως ἐφόρου φελόνιον «ἀπολυσταύρια» οἱ δὲ Ἐπίσκοποι ἀπλὰ φελόνια, καὶ συνήθως λευκά.

(α) Ἐν τῇ Συνόδῳ ταύτῃ καὶ τοὶ τοῦ Πάπα Δαμάσου μὴτε αὐτοπροσώπως μὴτε διὰ τοποτηρητῶν παρουσιάσαντος, μὴτε γοῦν δι' ἐπιστολῆς τὴν περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος δόξαν τῆς ἐκτετοῦ Ἐκκλησίας διατυπώσαντος, καὶ ὅμως οἱ Πατέρες δὲν ἐζήτησαν τὴν γνώμην αὐτοῦ πρὸς διηγήσαντων, εἰ καὶ περὶ σπουδαιοτάτων ὁ λόγος, ἀλλὰ κενόνοι χρησάμενοι τῇ ἱερᾷ παραδόσει καὶ τῇ ἐκκλησιαστικῇ διδασκαλίᾳ τῶν ἀρχαιότερων Πατέρων, διετύπωσαν τὴν περὶ τοῦ Παναγίου Πνεύματος ὀρθόδοξον ἐμολογίαν ἐν τῷ Πανσέπτῳ Συμβόλῳ.

συνεννόησις καὶ ἀλληλογραφία τοῦ Θεοῦ Κυρίλλου ἐπὶ τὴν ἐφεξῆς [α.] ὁ ἀκολούθως πάλιν ὅτε ἡ Ὁριγένης κακοδοξία ἐλυμχίνετο τὴν Ἐκκλησίαν, ὁ τότε Πάπας Βιγίλιος οὐ μόνον οὐκ ἔσχε τὴν πρωτοβουλίαν ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀλλ' ἐξ ἀκίρου φιλοπρωτίας ὠθούμενος, οὐκ ἠδουλήθη συμ-

(α) Ἀντίγραφον τῶν εἰρημένων κεφαλαίων ἐπεμψεν ἀκολούθως τῷ Ἀντιοχείᾳ Ἰωάννῃ, τῷ Ἱεροσολύμων Ἰουβενάκιῳ καὶ τῷ Ἱερῷ προέδρῳ τῆς Ῥώμης Κελεστίνῳ· ἀξιωματικοὶ δ' εἰσι πρὸ πάντων οἱ πρὸς τὸν τελευταῖον λόγον τοῦ Θεοῦ πατρός· «Ὁὐκ ἤραμεν, λέγει, τὸ πικρόν ἡμεῖς ἐκείνο θεῖον (ὁ Νεστορίος)· εἰργάζοντες μὲν οὖν τὸν πᾶν ἡμῶν κατὰ κληρὸν καὶ οὐδὲν ὁμοίως οὐτε πρὸς τὴν σὴν θεοσέβειαν γέγραφα περὶ τοῦ νῦν ὄντος ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ τὴν Ἐκκλησίαν διέποντος, ΟΥΤΕ ΜΗΝ ΠΡΟΣ ἑΤΕΡΟΝ ΤΩΝ ΣΥΛΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ, τὸ ἐν τοῖς προπατέρι οὐκ ἔξω μῶλον κατέβη πιστεύων· ἐπειδὴ δὲ εἰς ἀκμήν ὥσπερ ἤκομεν τοῦ κακῶς, δεῖν ὡς ἔστιν ἀναγκάσιως ἀνέλκει λοιπὸν τὴν γλῶσσαν, καὶ πάντα εἰπεῖν τὰ κεκοιμημένα· καὶ σὺ δὲ δλονότι ΚΑΙ τοῖς λοιποῖς Συλλειτουργοῖς· καὶ «Ἐγὼ δὲ ὁμολογῶ, καὶ τοι ὁμολογεῖς ΣΥΝΟΔΙΚΩ ΓΡΑΜΜΑΤΙ· φανερόν αὐτῷ καταστήσει ὅτι ταῦτα λέγοντι καὶ φησὶ οὗτοι κοινῶν· οὐ δὲ δυνάμεθα, τοῦτο μὲν οὐ πεποιήκα· λογιζόμενοι δὲ ὅτι χρὴ τοῖς ὁμοσθένεσι χεῖρα διδόναι, καὶ ὡς ἀδελφοὺς προσόντας ἐγείρει, παρήνευσεν διαγραφμάτων ἀποσχέσθαι τῆς τοιαύτης κακοδοξίας, ἀλλ' ὠνήσαμεν οὐδέν.... δεδωκώς δὲ μὴ βίβωθῃ τὰ τῆς νόσου ἔργα· κατὰ τὴν Ἀφρικτον μοναστηρίῳ καθολικὴν ἐπιστολὴν, θεόκτιτον αὐτοῦ εἰς πίστιν ἐβλήν.... καὶ πάλιν ἐτέρην ἐπιστολὴν γέγραφα τῷ μητροπολίτῃ (Νεστορίῳ), τὴν ἐκθέσει· ὡς ἐν σὺ τῷ τῆς ἐβλή; πίστεως ἔχουσιν, παρκαλλῶν τε ἡμῶν καὶ δικαιοσύνην οὕτω καὶ φρονεῖν καὶ λαλεῖν· ἀλλ' ὠνήσα πάλιν οὐδέν....» ἐν δὲ τῷ τέλει τῆς ἐπιστολῆς προσκαλούμενος τὸν Ῥώμης εἰς συμμάχον, ὑποδεικνύει αὐτῷ τὴν ἐδὼν ἦν ὥφειλε νὰ ἐκδίσσῃ ἐν τῷ ζητήματι διδασκῶν αὐτὸν δηλονότι τὴν περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐνσάρκου Οἰκονομίας δοθὴν δόξαν τῶν μεγάλων πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. «οὐ πρότερον μὲν τῆς πρὸς αὐτὸν κοινωνίας (λέγει) ἀπεβάλομεν ἑαυτοῖς ΜΕΤΑ ΠΑΡΗΣΙΑΣ (ἐπιστήμους), πρὶν ἂν ταῦτα τῇ σὴ θεοσεβείᾳ ἀνκοινωνώμεθα.... ΥΠΕΡ ΔΕ ΤΟΥ ΕἰΔΕΝΑΙ ΣΑΦΩΣ ΤΗΝ ΣΗΝ ΟΣΙΟΤΗΤΑ τίνα ἐστὶν ἃ αὐτὸς λέγει καὶ φρονεῖ, ΤΙΝΑ ΔΕ Οἱ ΜΑΚΑΡΙΟΙ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΗΜΩΝ, ἀπέστειλαν τόμους κεφαλαίων περιτομῆς ἔχοντας (τοὺς ἀναθεματισμούς), ἐρμηνευθῆναι δὲ παρεσκεύασα ὡς ἐνεδέχετο τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατ.λ. (Πρ. Συν. Τ. Α'. σελ. 443 καὶ 444.)

παρεδρεῦσαι ἐν τῇ Ε'. Συνόδῳ, εἰ καὶ ἐνδημῶν τῇ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐνθα αὕτη συνεκροτεῖτο, οὐτ' αὐτοπροσώπως οὐτε διὰ τοποτηρητῶν (α). εἰ ὅτε δὲ ἀνεφύη ἡ αἵρεσις τῶν Μονοθελητῶν, ἀληθῶς βλέπομεν τὸν Πάπαν Μαρτίνον ἐξανιστάμενον κατ' αὐτῆς πρῶτον τῶν ἄλλων Ἱεραρχῶν, Σύνοδον ἱερὰν ἐν Ῥώμῃ συναγείροντα (τῷ 649), ἀναθεματίζοντα τὸν Πύρρον, τὸν Σέργιον καὶ τοὺς συμφρονοῦντας αὐτοῖς, (πλὴν Ὀνωρίου!) καὶ τὸ εὐσεβὲς δόγμα κατασφαλίζοντα· ἀλλ' ἡ πρωτοβουλία αὕτη ἀποβαίνει μάλλον κατὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν ἀξιωτῶν· διότι εἰ καὶ ὁ Ὄρος τῆς Ῥωμαϊκῆς ταύτης Συνόδου ἦν Ὁρθοδοξότατος, δὲν ἴσχυσεν ὁμῶς νὰ κατευνάσῃ τὰς κυμαίνουσας συνειδήσεις καὶ νὰ φιμώσῃ τὴν αἵρεσιν· διὰ τοῦτο ἐδέσθην εὐθὺς μετὰ μικρὸν νὰ συγκροτηθῇ ἡ Γ'. Οἰκουμένη Σύνοδος, ἥτις μὴ βασισθεῖσα ἐπὶ τῆς αὐθεντίας τοῦ διατετυπωμένου ἡδὴ Ὄρου τῆς ἐν Ῥώμῃ ἀγίας Συνόδου, ἀλλὰ κανόνι καὶ γνώμονι· χρεωσμένη τῇ διδασκαλίᾳ τῶν προγενεστέρων ἀγίων Πατέρων καὶ τῇ ζώσῃ παραδόσει πασῶν ἀπαξιαπλῶς τῶν Ἐκκλησιῶν (συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς), ὡς ἐκ τῶν Πρακτικῶν αὐτῆς ἀποδείκνυται, ἐξέδωκε τὸν ἑαυτῆς δογματικὸν Ὄρον, ὅστις τῷ Οἰκουμένικῳ αὐτοῦ κύρει ἐστήριξεν ἀποτελεσματικῶς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, καὶ τὴν αἵρεσιν κατε-

(α) Καὶ ὁμῶς οἱ Πατέρες μηδὲν ὡς φροντίσαντες περὶ τῆς γνώμης τοῦ εἰρημένου Ποντίφικος, συνελθόντες διετύπωσαν ἐλευθέρως τὸν δογματικὸν αὐτῶν Ὄρον ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἱερᾶς παραδόσεως τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, καταδικάσαντες ἅμα τὰ συγράμματα Θεοδώρου τοῦ Μουσοεστίας (τοῦ καὶ διδασκάλου τοῦ Νεστορίου χρηματίσαντος), τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Νεστοριανόφρονος Ἰῶα, τὰ κατὰ τοῦ Κυρίλλου κεφάλαια τοῦ Θεοδώρου ἐπισκόπου Κύρου· (ὡς ἐκ παρανοήσεως τινῶν χωρίων τῶν 12 ἀναθεματισμῶν, περὶ οὗ καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴρηται, συντεταγμένα), καὶ τὰς κακοδοξίας τοῦ Ὁριγένης· τὰ δὲ πρακτικὰ αὐτῆς ὑπογεγραμμένα καὶ ἐπικεκρωμένα ἤδη ὄντα ὑπὸ τε τῶν τεσσάρων Πατριαρχῶν καὶ τῆς λοιπῆς Ἱεραρχικῆς χορείας ὑπεχρεώθη νὰ προσυπογράψῃ, πολὺ μετὰ τὴν λήξιν τῶν Συνοδικῶν συνεδριάσεων, καὶ ὁ ἱερεὺς Βιγίλιος, καὶ νὰ ὁμολογήσῃ ταῦτα θεῖα καὶ ἱερὰ, ὡς κινδυνεύων καταψηφισθῆναι ὑπὸ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας ὡς παραξίας καὶ σχισματικὰς....

σίγασι. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς θρυλλουμένης ἐξαιρετικῆς πρωτοβουλίας τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Θρόνου ἐν τοῖς δογματικοῖς ζητήμασι· περὶ δὲ τῆς ἰσχύος τῶν ἀξιώσεων καὶ τοῦ κύρους τῶν πράξεων αὐτοῦ ἐν τοῖς διοικητικοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ζητήμασι παρατιθέμεθα τὰ ἐπόμενα.

§. 21. ς'. Καὶ τοι τοῦ Πάπα Λέοντος καὶ τῶν λεγμάτων αὐτοῦ Λουκηνσίου, Βονιφατίου καὶ Πασχασίνου ἐναντιουμένων ἐν τῇ Δ'. Συνόδῳ εἰς τὸ κατακυρωθῆναι τὴν ἐπὶ τῶν Διοικήσεων Ἀσιανῆς, Ποντικῆς καὶ Θρακικῆς δικαιοδοσίαν τοῦ Πατριαρχικοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Θρόνου, καὶ ὁμῶς οἱ Πατέρες ἀντέστησαν ἀξιοπρεπῶς εἰς τὰς ἀξιώσεις αὐτῶν, πρὸς μὲν τὸν ἱερὸν Λέοντα γράψαντες ταῦτα. «Τὸ ΕΚ ΠΟΛΛΟΥ ἐπικρατήσαν ἔθος, ὅπερ ἔσχεν ἡ Κωνσταντινουπολιτῶν ἀγία τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία εἰς τὸ χειροτονεῖν Μητροπόλεις (α) τῶν Διοικήσεων τῆς Ποντικῆς καὶ Θρακικῆς καὶ Ἀσιανῆς, καὶ νῦν κατὰ Συνοδικὴν ἐκυρώσαμεν ψήφον, οὐ τοσοῦτον τῷ Θρόνῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως παρέχοντες, ὅσον ταῖς Μητροπόλεσι τῇ νυν ἐν ταῖς ξείαν πρυτανεύοντες» (Πρ. Συν. Σ. Β'. σελ. 24)· πρὸς δὲ τοὺς λεγάτους θεοφωτίστως εἰπόντες τοὺς ἀξιωματικονομοῦντες τούτους λόγους· «**Η ΔΟΞΑ ΤΟΥ ΘΡΟΝΟΥ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΔΟΞΑ ΗΜΩΝ ΕΣΤΙ**» (αὐτ. σελ. 208.)· πρὸς ἀναστολήν δὲ τῆς πρὸς τὴν πνευματικὴν παμβασιλείαν ὁσημέραι ἐκδηλουμένης ῥοπῆς τῶν Παπῶν καὶ πρὸς ἐμπέδωσιν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἰσορροπίας, ἐξέδωκαν καὶ κανόνα, δι' οὓς ὥρισαν τὸν ἀληθὴ χαρακτῆρα τῆς ἀγίας Ἐδρας καὶ τὴν τάξιν αὐτῆς ἐν τῇ Ἱεραρχικῇ χοροστασίᾳ, (ἐπ' ἀνατροπῇ τῶν ἤδη τότε περικυρτωμένων προνομίων αὐτῆς ἐπὶ τῇ τοῦ Πέτρου διαδοχῇ) κρατύναντες ἅμα τὸν γ'. τῆς Οἰκουμ. Β'.

(α) Ὁ πολὺ πρὸ τῆς Δ' Συνόδου ἀκμάσας θεῖος Χρυσόστομος ἔχει ἐρτόνησε Μητροπολίτην Ἐφέσου τὸν Ἡρακλείδην· καὶ ἄλλους δὲ Ἐπισκόπους τῶν Διοικήσεων τούτων ἀναφέρει· ἡ ἱστορία χειροτονηθέντας ὑπὸ τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως πρὸ τῆς Συνόδου ταύτης· οἷον Μένονα τὸν Ἐφέσου, Μακάριον τὸν Ἀγκύρας, κ.τ.λ.

δι' οὗ ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἀνηγόρευτο Πατριάρχης ἰσότητι μὲν οὖν τῷ τῆς Ῥώμης. (α).

(α) Καὶ ὁ μὲν γ'. κανὼν τῆς Β'. ἔχει οὕτω· «Τὸν μὲν τοι Κωνσταντινουπόλεως Ἐπίσκοπον ἔχειν τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς μετὰ τὸν Ῥώμης» ὁ δὲ κη'. τῆς Δ'. ὡς ἐξῆς· «Παταγοῦ τοῖς τῶν ἁγίων Πατέρων δόροις ἐπόμενοι, καὶ τὸν ἀρτίως ἀναγνωσθέντα κανόνα τῶν ἑκατὸν πενήκοντα θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων τῶν συναχθέντων ἐπὶ τοῦ τῆς εὐσεβοῦς μνήμης Μεγάλου Θεοδοσίου τοῦ γενομένου βασιλέως ἐν τῇ βασιλίδι Κωνσταντινουπόλεως ΝΕΑ ΡΩΜΗ γνωρίζοντες, τὰ αὐτὰ **ΚΑΙ** ἡμεῖς ὀρίζομεν τε καὶ ψηφίζομεθα περὶ τῶν πρεσβείων τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς αὐτῆς Κωνσταντινουπόλεως ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ. Καὶ γὰρ τῷ Θρόνῳ τῆς πρεσβυτέρως Ῥώμης ΔΙΑ ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΥΕΙΝ ΤΗΝ ΠΟΛΙΝ ΕΚΕΙΝΗΝ (οὐκ ἄρα διὰ τὸν Πέτρον!) Οἱ ΠΑΤΕΡΕΣ ΔΕΔΩΚΑΣΙ (οὐχὶ ἐξουσίαν ἐπὶ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, ἀλλὰ) ΤΑ ΠΡΕΣΒΕΙΑ (πρωτεῖον δηλονότι τιμῆς ἐν τῇ τάξει τῆς Ἱεραρχίας)· καὶ τῷ ΑΥΤῷ ΣΚΟΠῶ κινούμενοι οἱ ἑκατὸν πενήκοντα Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι τὰ ἱσα πρεσβεῖα ἀπένειμαν τῷ τῆς ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ἁγιωτάτῳ Θρόνῳ, εὐλόγως κρίναντες, τὴν βασιλείαν καὶ Συγκλήτῳ τιμηθεῖσαν πόλιν, **ΚΑΙ ΤΩΝ ἱσῶν ἀπολαύουσιν πρεσβείων** τῇ πρεσβυτέρῳ βασιλίδι Ῥώμῃ, καὶ ἐν τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς **ὡς ΕΚΕΙΝΗΝ** μεγαλύνεσθαι πράγμασι, δευτέραν (ἐν τῇ πολιτικῇ τάξει) μετ' ἐκείνην ὑπάρχουσαν. Καὶ ὥστε τοὺς τῆς Ποντικῆς καὶ τῆς Ἀσιανῆς καὶ τῆς Θρακικῆς Διοικήσεως Μητροπολίτας μόνους, ἔτι δὲ καὶ τοὺς ἐν τοῖς θαρβαρικοῖς Ἐπισκόπους τῶν εἰρημένων Διοικήσεων χειροτονεῖσθαι ὑπὸ τοῦ ἁγιωτάτου Θρόνου τῆς κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας» (προσεπισημειωτέον δ' ὅτι ἡ Θρακικὴ περιελάμβανε κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐνθεν μὲν τὰς μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ Μητροπόλεις, ἐνθεν δὲ τὴν Δακίαν, Σκυθίαν, Αἰθουσίαν καὶ ἄλλας ὑπερβορείους χώρας «Βλ. τὸ «περὶ κανον. δικαιοδ. τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχ. Θρόνου ἐπὶ τῶν ἐν Βουλγαρίᾳ Ὀρθοδ. Ἐκκλ.» ἐν ᾧ κατὰ πλάτος περὶ τῶν δόριων τῆς Θρακικῆς πραγματεύομαι.)· Ἐκ τούτων δὲ τῶν κανόνων ἀποδείκνυται ἂν ὅτι ὁ Πατριάρχης τῆς πρεσβυτέρως Ῥώμης ἔλαβεν ἀπλοῦς πρεσβεῖον τιμῆς, καὶ ἐπομένως ὡς πρὸς τοὺς λοιποὺς Ἱεράρχας ἐστὶ *primus inter pares* (πρῶτος ἐν ἰσοῖς) καὶ οὐχὶ *summus inter inferiores*. Ἐ. ὅτι τὸ πρεσβεῖον τοῦτο κέκτηται οὐχὶ θεῖον δικαίωματι, ἀλλὰ δικαίωματι κανονικῷ· (Οἱ ΠΑΤΕΡΕΣ ΔΕΔΩΚΑΣΙ ΤΑ ΠΡΕΣΒΕΙΑ.) καὶ γ' διὰ λόγον ὁλοῦ πολιτικόν, τοῦτέστι διὰ τὸ εἶναι τὴν Ῥώμην πρῶτην πόλιν τοῦ Κράτους· (ΔΙΑ ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΥΕΙΝ ΤΗΝ ΠΟΛΙΝ ΕΚΕΙΝΗΝ) ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ δὲ πνεύματος τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας ὅφ' οὗ ἦγοντο αἱ ἱσαὶ αὐταὶ Σύνοδοι, φερομένη καὶ ἡ Οἰκουμ. Ὡς κατὰ τὸ 100 ἐν

§. 22. ζ'. Καίτοι τῶν Παπῶν Νικολάου τοῦ Α' καὶ

τῷ Αὐτοκρατορικῷ Παλατίῳ τῆς Μαγναύρας ἐπὶ τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου συναθροισθεῖσα, ἥτις καὶ «Πενθέκτη» καὶ «ἡ ἐν Τρούλλῳ» καλεῖται, ἐξέδωκε κανόνα πρὸς κραταίωσιν τοῦ Πατριρχικοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Θρόνου καὶ ἐμπέδωσιν τῆς ἐκ Λυσίων σφοδρῶς διαταρασσομένης Ἐκκλησιαστικῆς ὑποβροχίας· ἔχει δὲ ὁ κανὼν ὧδε· «ΑΝΑΝΕΟΤΜΕΝΟΙ τὰ παρὰ τῶν ἑκατὸν πειτήκοιτα ἁγίων Πατέρων τῶν ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ τῇ τε καὶ Βασιλίδι πόλει συνελθόντων, ΚΑΙ τῶν ἐξακοσίων ἑξακότοιτα τῶν ἐν Χαλακιδόνι συναθροισθέντων νομοθετηθέντα, ὀρίζομεν, ὥστε τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως Θρόνον τῶν ΙΣΩΝ ἀπολαύειν πρεσβείων τοῦ τῆς πρεσβυτέρου Ῥώμης, καὶ ἐν τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς ΩΣ ΕΚΕΙΝΟΝ μετασφραῖσαι πράγμασι, δεύτερον (διὰ τὸ εἶναι τὴν Κωνσταντινουπόλιν Νέαν Ῥώμην, ἥτοι νέαν βασιλίδι πόλιν) μετ' ἐκείνον ὑπάρχοντα» (καν. λς'). Ἰστέον δ' ὅτι ἡ Ἱερὰ αὕτη Σύνοδος ἐξέδωκε καὶ κανόνας, δι' ὧν διαβρῆθην ἐλέγχει τὴν Ῥώμην διὰ τε τὴν νηστείαν τοῦ Σαββάτου, (καν. ιγ') εἰ καὶ προσηπικευρωμένην διὰ πριάξιος ὑπὸ Ἰννοκεντίου τοῦ Α' (ὡς μαρτυρεῖ ὁ Πλατίνος) τοῦ περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς Ε'. Ἐκτονταετηρίδος ἀκμάσαντος, καὶ τὴν ἀγαμίαν τῶν ἱερέων (καν. νέ.), ἡν εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους καθιέρωσεν ἐπισήμως ὁ Ἰλδεβράνδος· πλὴν δὲ τούτων ἐξέδωκε καὶ ἄλλους κανόνας, δι' ὧν ἐξελέγχει σιωπηλότερον καὶ ἐτέρως δυτικὰς καινοτομίας· εἰσὶ δὲ ὁ ζ'. (δι' οὗ ἐπανορθοῖ τὴν ἐν τῇ Αἰσί ἐκπαλαι διαταραχθεῖσαν Ἱεραρχικὴν τάξιν, καθ' ἣν ὁ Καρδινάλιος διάκονος προδιαθέζετο τοῦ Μητροπολίτου καὶ προηγεῖτο αὐτοῦ ἐν ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς, ὡς γίνεσθαι καὶ σήμερον· πρὸς ὃν παράβ. τὸν ιη' τῆς Α'.), ὁ νδ' (δι' οὗ καταδικάζει τὰς ἀθαιτογαμίας· πρὸς τὸν ξη' τοῦ Μ. Βασιλείου!) ὁ πε'. (δι' οὗ ἀποδοκιμάζει τὴν ἐξεκόνισιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν δι' ἁμνοῦ—πολλαχοῦ δὲ τῆς Ἀνατολῆς ἄχρι τοῦ νῦν ἐν τῇ λιτανείᾳ τῆς λατινικῆς ἐορτῆς «corpus Domini» περιάγεται ἁμνὸς εἰς παράστασιν τοῦ Θεοανθρώπου Σωτῆρος!) καὶ ὁ ξζ'. (κατὰ τῆς ἀνέκαθεν παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ἐν χρήσει οὔσης πνυκτοφαγίας· πρὸς. Πράξ. ιε' 28 καὶ 49. Γεν. θ'. 34. Λευίτ. ιζ' καὶ ιη'.) Τοὺς δὲ κανόνας καὶ τὰς πράξεις αὐτῆς ἐπεκύρωσεν ἡ Οἰκουμενικὴ Ζ'. ὡς θείας καὶ ἱεράς ἐν γὰρ τῷ α. αὐτῆς κανόνι θεοπίζει ταῦτα· «ἀσπασίως τοὺς θείους κανόνας ἐνστερνιζόμεθα τῶν πανευφύμων Ἀποστόλων, τῶν τε ἁγίων ΕΞ Οἰκουμενικῶν Συνόδων· ἐξ ΕΛΘΣ γὰρ ὅπαντες καὶ τοῦ αὐτοῦ Πνεύματος ἀνυψασθέντες ὥρισαν τὰ συμφέροντα» ('Αλλ' ἡ Γ'. ἡ κατὰ τῶν Μανυθελητῶν συναθροισθεῖσα δὲν ἐξέδωκε κανόνας· δὴλον ἄρα ὅτι πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπικυροῖ καὶ τοὺς «τῆς Πενθέκτης»

Ἀδριανοῦ τοῦ Β'. ἀνχθεματιζόντων τὸν φωτῶνιμον Φώτιον ὡς δῆθεν ἐπιβάτην καὶ ἄρπαγα τοῦ Πατριρχικοῦ Θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, [ΟΥΔΑΜΩΣ δ' ὡς αἰρετικόν, εἰ καὶ διὰ φλογερῶν ἐγκυκλίων καταβρῆξαντα τὰς λατινικὰς καινοτομίας (α)], οἱ Πατριάρχαι τῆς Ἀνατολῆς

πολλαχοῦ δὲ τῶν νομοκανόνων καὶ τῶν Βυζαντινῶν Συγγραφέων ἐκκλησιαστικῶν τε καὶ πολιτικῶν ἡ ἐν Τρούλλῳ ὀνομάζεται ΕΚΤΗ ὡς συνέχεια ἐκείνης.) ἐν δὲ τῷ σ'. μνημονεύει αὐτολεξεί τοῦ ἡ αὐτῆς κανόνος ὡς καὶ τῶν ἐν αὐτῇ Πατέρων μετὰ πλείστης εὐφημίας καὶ σεβασμοῦ («ὥρισαν, λέγει, οἱ τῆς ΕΚΤΗΣ Συνόδου ΟΣΙΟΙ Πατέρες.»)· ἐν δὲ τῷ τέλει τῆς Η'. Πράξ. πρὸς ταῖς λοιπαῖς ὑπὲρ τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἀποδείξει φέρει καὶ τὸν πεδ'. τῆς ἐν Τρούλλῳ, ἣν ὀνομάζει ἁγίαν Οἰκουμενικὴν ΕΚΤΗΝ» (Πρ. Συν. Τ. Β. σελ. 884). Ἀλλ' ἡ Ῥώμη, καὶ τοὶ ἀνομολογοῦσα τὴν Ζ'. ὡς θεόπνευστον, ἀποβάλλει ὅμως τὴν ἐν Τρούλλῳ, εἰ καὶ κακυρωμένην καὶ μετὰ τῶν Οἰκουμενικῶν ὑπ' ἐκείνης συγκατελεγμένην, ὡς ὑπόδοσόν τοῦτο! (οὐχὶ τόσον διὰ τὸν ιγ'. καὶ νέ. αὐτῆς κανόνα, ὅσον διὰ τὸν λς'. δι' οὗ κρατύνονται τὰ προνόμια τοῦ Θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως) καὶ τοὶ καὶ αὐτοῦ τοῦ Πάπᾶ Ἀδριανοῦ τοῦ Α'. ἀποδεχομένου τοὺς κανόνας αὐτῆς ὡς θείους ἐν τῇ πρὸς Ταράσιον Ἐπιστολῇ «τὰ τῆς ΑΓΙΑΣ ΕΚΤΗΣ, φησί, Συνόδου δέχομαι μετὰ πάντων τῶν ἐνθίμως καὶ θειωδῶς ἐκφωνηθέντων παρ' αὐτῆς κανόνων» (αὐτόθ. σελ. 748) καὶ τοὶ τοῦ εἰρημένου ἁγιωτάτου Ταρασίου, τοῦ καὶ ἐξάρχου τῆς Ζ' ἐν ταῖς Πράξεσιν αὐτῆς ἀποκαλοῦντος μετὰ πάντων τῶν συμπαραδρευόντων ἁγίων Πατέρων τοὺς μὴ δεχομένους τὴν ἐν Τρούλλῳ ὡς ἱερὰν καὶ Οἰκουμενικὴν ΑΜΑΘΕΙΑΣ. Ἀλλ' εἰς τοιαύτας παχυλὰς ἀνακολούθιας καὶ ἀντιφάσεις συχνότατα περιπίπτουσιν οἱ ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφοί!

(α) Καὶ τοῦτο μάλιστα δηλοῦται ἐκ τῆς ἐπομένης Πράξεως τῆς κατὰ Λατίνους Η'. Οἰκουμενικῆς (!) τῆς ἐπὶ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνο καὶ Ἀδριανοῦ τοῦ Α'. ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὸ 868 συγκροτηθείσης· «Τὴν φιλαρχίαν οἷόν τινα πονηρὰν ῥίζαν τῶν κακῶν πάντων πρόβριζον ἀποτέμνοντες, τὸν προσηπτικῶς καὶ ἀθέσμως οἰόν τινα λύκον βαρὺν εἰς τὸ τοῦ Χριστοῦ ποιμνιον εἰσπηδήσαντα Φώτιον (!) καὶ ταρχῆς τὴν Οἰκουμένην ἐμπλήσαντα, δικαίῳ λόγῳ ἀποφαινόμεθα μηδέποτε γεγονέναι πρότερον ἢ νῦν Ἐπίσκοπον, μήτε τοὺς ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντας ἐν οἰωδῇποτε βαθμῇ ἱερατικῇ ἐν ᾧ προεχειρίσθησαν μένειν τοὺς δὲ εἰς Ἡγουμανεῖαν προχειρισθέντας, τοιαύτης προστασίας ἀπείργομεν» καὶ, «ἐπεὶ περ κατεφωράθη Φώτιος,

μετὰ πάντων σχεδὸν τῶν Ἱεραρχῶν ἀνεκλήρυτον τὸν πάμμεγαν ἐκεῖνον ἄνδρα ἀδελφὸν καὶ συλλειτουργόν (α), ἀπο-

μετὰ τὴν ἐξενεχθεῖσαν κατ' αὐτοῦ δικαιοσύνην ἀπόφασιν παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου Πάπα Νικολάου διὰ τὴν ἀθεσμοτάτην ἐπίστασιν. τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν Ἐκκλησίας, ... καθαιρετικῆς συκοφαντίας καὶ διὰ βολῆς κατὰ τοῦ μακαρίου Νικολάου τυρεύσας καὶ τὸ ἀνάθεμα λαθραίως κατ' αὐτοῦ καὶ τῶν κοινωνούντων αὐτῷ ἀποφηνάμενος, τούτου χάριν...» (καὶ ἐπὶ τῇ αἰ. ἀραί! Πρ. Συν. Τ. Β'. σελ. 926). Ἐν παρόδῳ δ' εἰρήσθω ὅτι ἡ ἐκκλησιαστικὴ Σύνοδος οὐκ ἀναγνωρίζει τὸ ἀλάθες εἶναι τῆς Ῥωμαϊκῆς ἑδρας, καὶ ὁ δὲ ἄλλος ἐκ τοῦ ἐξῆς κανόνος: «εἰποτε, συγκροτηθείσης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, γένηται τις καὶ περὶ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ῥωμαίων ἀμφιβολία, ΕΞΕΣΤΙΝ εὐλαβῶς καὶ μετὰ τῆς προσεκρούσης αἰδοῦς διαπυρρῶσαι περὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος, καὶ δέχεσθαι τὴν λύσιν, καὶ ἡ ὠφελείῃσιν ἡ ΩΦΕΛΕΙΑ» (αὐτ. 927) τὸ δὲ «εὐλαβῶς» κ.τ.λ. ἔχουσι πάντως τὴν ἀναφορὰν πρὸς τὰς φλογεράς ἐγκυκλίους τοῦ ἱεροῦ Φωτίου δι' ὧν κατεκεράυνωσε τὰς ἐσπερογενεῖς καινοτομίας, ὑπὲρ ὧν ὁμοῦς οὐδὲ γὰρ ἐτόλμησαν εἰπεῖν οἱ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ Πατέρες.

(α) Ὁ γνωστὸς Ἰησουΐτης Abbé Jager ἐν τῇ κατ' αὐτὸν βιογραφίᾳ τοῦ Φωτίου (vie de Photius Paris 1846) προσπαθεῖ διὰ μωρίων συκοφαντικῶν νὰ παραστήσῃ τὸν φωτῶνυμον ἄνδρα ὡς τὸν μοχθηρότατον τῶν ἀνθρώπων! σκοπὸς δὲ τοῦ Ἀββᾶ καὶ τῶν συνεταίρων αὐτοῦ ἐστίν, ἵνα ὡς ἐκ τοῦ χαρκατῆρος τοῦ Φωτίου καταδείξωσι τὴν ἀμυρότητα δῆθεν τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἣν χαίρουσιν ἀποκαλοῦντες Φωτικὴν! καὶ δεδῶσθαι μὲν ὅτι ὁ Φώτιος ἦν τοιοῦτος, ὅποιον παριστῶσιν αὐτὸν οἱ ὑπεναντίοι· ἀλλὰ μήπως ἡ ὑπόθεσις ὑπὲρ ἧς συνηγόρει ἐνώπιον παντὸς τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου ἀπόλλυσι διὰ τοῦτο τὴν ἐαυτοῦ ἱερότητα; ΟΥΔΑΜΩΣ. «la validité d'une cause ne dépend pas de la moralité de l'avocat». Ὅταν δικηγόρος τις ἀνταρκαχθῇ τὴν ὑπεράσπισιν δίκης τινός, οἱ δικασταὶ δὲν ἐξετάζουσιν ἂν ἐξ ἰδιοτελείας καὶ ἀτομικοῦ συμφέροντος κινῆται ἢ ἐξ ἀγνῆς ἀγάπης πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ δίκαιον, ἀλλὰ παρατηροῦσιν ἀπλῶς τὴν ἰσχὺν τῶν ἐπιχειρημάτων αὐτοῦ, ἂν στηρίζωνται δηλονότι ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ δικαίου καὶ τῆς καθεστῶσης νομοθεσίας. — ὁ Φώτιος παρίσταται ἐνώπιον τοῦ καθολικοῦ δικαστηρίου τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος, καὶ συνηγορῶν ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας ἐνάγει τὴν Ῥώμην ὡς καινοτομοῦσαν περὶ τὰ θεῖα δόγματα καὶ τοὺς ἐκκλησιαστικούς κανόνες, καὶ ὡς καταπατοῦσαν τὸ ἐλεύθερον ἀξίωμα τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας (ὁ γὰρ Νικόλαος ὁ Α' ἐπιστέλλων αὐτῷ τε

δοκιμάζοντες ἐπισήμως τὴν ἀθάϊρετον τῆς Ῥώμης ἐπέμβασιν, ὡς μαρτυροῦσι τὰ Πρακτικὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὸ 879 συνελθούσης ἁγίας Συνόδου, τῆς παρὰ τινῶν Βυζαντινῶν ἱστορικῶν καλουμένης Η' Οἰκουμενικῆς, ἐν ἧ παρήσαν 382 Πατέρες· ἐξ ὧν πρακτικῶν παρατιθέμεθα τὰ ἐπόμενα (α). — « Πέτρος ὁ εὐλαβέστατος πρεσβύτερος Καρδινάλις καὶ τοποτηρητὴς τοῦ ἁγιωτάτου Πάπα (Ἰωάννου τοῦ Η') εἶπεν· εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὅτι εὗρομεν τὴν ἁγιωσύνην ὑμῶν ὑγιαίνουσιν· (καὶ εὐθὺς ἐπισυνάπτει τὸν Πέτρον!) ἐπισκέπτεται ὑμᾶς ὁ ἅγιος Πέτρος· (Περὶ Χριστοῦ οὐδεὶς λόγος!)· Φώτιος ὁ ἁγιώτατος Πατριάρχης ἔφη (ἐπιδιορθῶν πάντως τὸν Καρδινάλιον). Χρὶς ὁς ὁ Θεὸς ἡμῶν διὰ τοῦ κορυφαίου τῶν Μαθητῶν Πέτρου, οὗ τὴν μνήμην ἡ σὴ ἐποιήσατο εὐλάβεια, ἐλεῆσαι πάντας ἡμᾶς... (Πρ. Συν. Τ. Β'. σελ. 931) — Πέτρος εἶπεν· ἀδελφοὶ καὶ συλλεiturγοί· ὃν τρόπον φιλόστοργος Πατὴρ τὰ ἐαυτοῦ τέκνα ἐπιζητεῖ καὶ ὁ ἀγαθὸς ποιμὴν τὰ ἐαυτοῦ πρόβατα(!), οὕτω καὶ ὁ ἁγιώτατος Πάπας Ἰωάννης οὐ παύεται διὰ τῶν

καὶ ἄλλοις τισὶν Ἱεράρχαις ἀγερῶς περιεσάλπιζεν ὅτι ὁ θρόνος τῆς Ῥώμης, διὰ τὸ προνόμιον ὅπερ ἔλαβε δῆθεν ὁ Πέτρος παρὰ τοῦ Χριστοῦ, ἐστὶ κεφαλὴ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ ἐπομένως ἅπαντες οἱ χριστιανοὶ ἱερωμένοι τε καὶ μὴ, ὀφείλουσαν νὰ τηρῶσιν ἀπαράβατος τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ἀποφάσει!)· ἐξεταστέον λοιπὸν τὴν δίκην καθ' ἑαυτήν· ζητητέον ἂν τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ ἱεροῦ τούτου τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας συνηγόρου στηρίζωνται ἐπὶ τῆς ἁγίας Γραφῆς, ἐπὶ τῆς καθολικῆς παραδόσεως τῶν Πατέρων, ἐπὶ τῶν Συνοδικῶν ψηφισμάτων καὶ ἐπὶ τοῦ κανονικοῦ δικαίου· τὸ δὲ, ἂν ὁ Φώτιος ἦν φιλόδοξος ἐργαζόμενος οὐχὶ ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν συμφερόντων τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἀλλ' ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἐστὶν ὑπόθεσις διαφορῶς καὶ ὅλως ἄσχετος πρὸς τὸ περὶ ὀρθοδοξίας τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ζήτημα, μηδὲν ἄμυροῦσα τὴν μαρμαίρουσαν αὐτῆς λαμπρότητα. Τὶ λοιπὸν συγγέουσι τὰ ἀσύγχυτα οἱ Ἰησουΐται Πατέρες;...

(α) Ἐν τοῖς ἱεροῖς τούτοις Πρακτικοῖς ἐμφαίνεται πρὸ πάντων ἡ τε πρὸς τὸν πνευματικὸν δεσποτισμὸν τάσις τῆς Ῥωμαϊκῆς ἑδρας καὶ ἡ πρὸς τὴν ἐν Χριστῷ ἐλευθερίαν ῥοπή τοῦ Ὁρθοδόξου Ἑλληνικοῦ πνεύματος.

αὐτοῦ ἐπιστολῶν καὶ τοποτηρητῶν νοθετῶν, ὁδηγῶν καὶ ἐπισχεπτόμενος ὑμᾶς, βουλόμενος πᾶσαν τὴν ἀγίαν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν ἐνωθῆναι καὶ γενέσθαι μίαν ποιμνὴν καὶ ἓνα ποιμένα·—Ἰωάννης Ἡρακλείας (ἀποκροῦν εὐφρῶς τοὺς περὶ παπικῆς μονοκρατορίας ἀδεξιούς ὑπαινημούς τοῦ Καρδινάλιου)· εὐχαῖς ἀγίαις αὐτοῦ προεγένετο μία ποιμνὴ, καὶ ἔχομεν ἓνα ποιμένα Φώτιον τὸν ἀγιώτατον ἡμῶν Δεσπότην καὶ Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην—Ζαχαρίας Λαλχηδόνος (μὴ ἀνεχόμενος τὴν κομπορρημοσύνην τοῦ Καρδινάλιου) εἶπε· τὸ τῆς εἰρήνης πρᾶγμα ἐπὶ τοσοῦτόν ἐστι σεμνόν, ὥς καὶ τὸν Θεὸν αὐτὸν εἰρήνην καλεῖσθαι· ἀλλὰ καὶ περ ὃν τοιοῦτα, χρόνος οὐ πάνυ πολὺς ἀφ' οὗ περ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίᾳ λῶβην ὑπέστη... ὀλίγοι τινὲς κρατούμενοι τῷ τῆς φιλαυτίας πάθει κατάκρας ἐλήφθησαν· καὶ τις αὐτοὺς ἐρῆται τὴν αἰτίαν, καὶ ὅτου χάριν ἑαυτοὺς τοῦ κοῖνου τῆς Ἐκκλησίας ἀποτέμνουσι σώματος, πρόχειρος ἡ ἀπολογία ὅτι ἡ τῶν Ῥωμαίων Ἐκκλησία ΟΥΤΩ βούλεται· τοῦτο χάριν ὁ εὐλαβέστατος βασιλεὺς ἡμῶν προσεκαλέσαστο ὑμᾶς καὶ ὑμεῖς παρεγένεσθε, (οὐχ ἵνα δικάσητε, ἀλλ') ὅπως ὑμᾶς αὐτοὺς αἰτιῶν καὶ μέμψεων ἀπκλάξῃτε· ὥστε, εἰ δεῖ τάληθες εἰπεῖν πρὸς ὑμᾶς, ὑπὲρ ὑμῶν ἐστὶν ἡ παροῦσα Σύνοδος, ὑπὲρ ὑμῶν, ἀδελφοὶ καὶ Πατέρες, καὶ τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας, ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας τιμῆς, ἵνα μὴ ὑπὸ τῶν σχισματικῶν λειψάνων (τῶν ἐχθρῶν τοῦ Φωτίου) διασύρησθε ὡς ΑΡΧΗΓΟΙ τῶν στάσεων καὶ τῶν ταραχῶν. — ἡ ἀγία Σύνοδος ἐξέβόησεν· ἡμεῖς τῷ ἀγιωτάτῳ ἡμῶν Δεσπότη καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ ὡς μὲν ἀπ' ἀρχῆς ὄντες ἠνωμένοι, ΟΥΔΕΠΟΤΕ διέστημεν. — Ἡλίας τοποτηρητῆς Ἱεροσολύμων· εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ ὅτι τὴν σχισματικὴν ταύτην πλάνην ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίᾳ τῶν Ἱεροσολύμων ΟΥΔΕΠΟΤΕ παρεδέξαμεθα, ἀλλ' ΑΕΙΤΕ καὶ ΔΙΑ ΠΑΝΤΟΣ, ἀφ' οὗ ὁ ἀγιώτατος ἡμῶν Δεσπότης Φώτιος τοῦ ἀρχιερατικοῦ τούτου Θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκράτησε καὶ τὸν τῆς πίστεως αὐ-

τοῦ λίβελλον ἀπέστειλε πρὸς Θεοδόσιον τὸν ἀγιώτατον Πατριάρχην Ἱεροσολύμων, ἠνωμένοι αὐτῷ καὶ ἀδιάσπαστοι μέχρι τοῦ νῦν μεμενῆκαμεν, καὶ τοὺς ἐναντίον τι ἐπὶ τῇ ἀρχιερωσύνῃ αὐτοῦ φρονήσαντας (καὶ ἐννοεῖ ἰδίως τοὺς Πάπας Νικόλαον καὶ Ἀδριανόν) ΟΥΔΕΠΟΤΕ ΠΑΡΕΔΕΞΑΜΕΘΑ· (αὐτ. Τ. Β'. σελ. 932 καὶ 933)—οἱ τοποτηρηταὶ Ῥώμης· «θέλωμεν(!) ἵνα ἡ Σύνοδος ἡ γεγонуῖα κατὰ τοῦ ἀγιωτάτου Πατριάρχου Φωτίου ἐν τοῖς καιροῖς Ἀδριανοῦ ἐν Ῥώμῃ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπὸ τοῦ παρόντος ἡ ἐξωστρακισμένη, ἄκυρος (α) καὶ ἀβεβαιος! [(β) αὐτ. Τ. Β. 932] ἡ ἀγία Σύνοδος εἰπὲν· ἡμεῖς δι' ἔργων ἀπεκηρύξαμεν, ἀπεβαλόμεθα καὶ ἀνεθεματίσαμεν τὴν παρ' ὑμῶν λεγομένην Σύνοδον (τὴν παπικὴν Η'), ἐνωθέντες Φωτίῳ τῷ ἀγιωτάτῳ Πατριάρχῃ, καὶ τοὺς μὴ ἀποβαλλομένους τὰ κατ' αὐτοῦ γραφέντα ἢ λαληθέντα ἐν αὐτῇ τῇ ῥηθείᾳ παρ' ὑμῶν Συνόδῳ παραπέμπομεν τῷ... — Ἡλίας Μητροπολίτης Μαρτυρουπόλεως καὶ Ἡλίας τοποτηρητῆς Ἱεροσολύμων· Οἱ τῆς Ἀνατολῆς ἀγιώτατοι Θρόνοι ἀποκηρύκτους τὰς πράξεις αὐτῆς (τῆς ἐν Ῥώμῃ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἥτοι τῆς κατὰ λατίνους Οἰκουμ. Η') καὶ ἀποβλήτους ἐποίησαν το, καὶ.... (αὐτ. 958). — Βασίλειος τοποτηρητῆς Ἀντιοχείας εἶπεν· ὁ ἀγιώτατος ΠΑΠΑΣ Μιχαὴλ Ἀλεξανδρείας ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ Ἀρχιερεῦσι Θεοῦ ΠΑΛΛΙ ἅπαντα τὰ κατὰ τοῦ ἀγιωτάτου Πατριάρχου Φωτίου πεπραγμένα (ὑπὸ Νικολάου καὶ Ἀδριανοῦ) ἀπεκήρυξε καὶ.... ὁμοίως καὶ ὁ ἐμὸς Πατριάρχης ὁ ἀγιώτατος

(α) Ὅποια ἠθικὴ αὐτοκτονία! ἡ Ῥώμη διὰ τῶν ληγμάτων αὐτῆς ἄκυρος τὰς συνοδικὰς πράξεις της! τουτέστι καταδικάζει αὐτὴ ἐκ τὴν ἐνώπιον παντὸς τοῦ χριστιανικοῦ Κόσμου!

(β) Καὶ ὅμως τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Παπικὴν ταύτην Σύνοδον συνέχισαν οὖσαν τῆς ἐν Ῥώμῃ καὶ κατὰ τὸ 869 συγκροτηθείσαν, κατ' εἰσήγησιν τοῦ Ἀδριανοῦ, παλινωδήσασα ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία καθιέρωσε μετὰ ταῦτα ὡς Ἡ' Οἰκουμενικὴν, ὡς μὴ τυχοῦσα παρὰ τοῦ Φωτίου τῆς προσοδοφόρου Βουλγαρίας, Ἐπαρχίας κανονικῶς ὑποκειμένης τῷ Πατριαρχικῷ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Θρόνῳ!....

Θεοδόσιος (ὁ Ἀντιοχείας) καὶ αὐτὰ καὶ τοὺς ἀποδεχομένους αὐτὰ κατέκρινέ τε καὶ κατέδικασεν.— Ἡλίος τοποτηρητῆς Ἱεροσολύμων τοὺς μὴ ἀποδεχομένους Φώτιον τὸν ἀγιώτατον Πατριάρχην ἐνόμον καὶ κεκανονισμόν ὡς Ἀρχιερέα Θεοῦ καθυποβάλλω τῷ... καὶ ὥσπερ ΠΑΛΑΙΟ ἐν ἀγίοις Θεοδόσιος ὁ τῶν Ἱεροσολύμων Ἀρχιερεὺς, οὕτω καὶ ὁ αὐτοῦ διάδοχος... ἀποβάλλεται πάντα τὰ κατ' αὐτοῦ κατ' ἐμπροσθεν πεπραγμένα. — Ἡ ἀγία Σύνοδος ἐξέβόησεν· Ἡμεῖς, ὡς πολλάκις ἔφημεν, καὶ ΠΡΟ τοῦ ἐπιψηφίσασθαι τὸν Πάπαν Ἰωάννην... πάντα τὰ κατὰ τοῦ ἀγιωτάτου ἡμῶν Πατριάρχου γραφέντα καὶ λαληθέντα παρεπέμψαμεν τῷ..., ἐνωθέντες αὐτῷ καὶ κοινωνήσαντες καὶ Συλλειτουργοὶ γενομένοι» (αὐτόθ. σελ. 964). — Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς περικροτουμένης ἐξαιρέτικῆς πρωτοβουλίας τῶν Παπῶν ἐν τοῖς δογματικοῖς ζητήμασι, καὶ τῆς ὑπερτάτης αὐτῶν αὐθεντίας ἐν τοῖς διοικητικοῖς καὶ πειθαρχικοῖς τῆς Ἐκκλησίας πράγμασιν.

5. Παπικὸν παγκόσμιον ἔκκλητον.

§. 23 Οἱ ἀδελφοὶ Λατῖνοι πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀ-
ξιουσιν ὅτι ὁ Ῥωμαῖος Ποντίφηξ ἔχει ἐξουσίαν τοῦ δι-
κάζειν οὐ μόνον Μητροπολίτας καὶ Ἀρχιεπισκόπους ὑ-
παγομένους εἰς τὴν δικαιοδοσίαν ἄλλων Πατριαρχῶν,
ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς Πατριάρχας, καὶ ἀπαξιαπλῶς
πᾶσαν ἐκκλησιαστικὴν ὑπόθεσιν ἀνεκκλητήτως καὶ τελεσι-
δίκως διεξάγειν· (α) — Ὅτι δὲ καὶ ἡ ἀξίωσις αὕτη ἀντίκει-
ται προφανῶς πρὸς τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἢ κανονικὸν δίκαιον
δηλοῦται ἐκ τῶν ἐξῆς· Αὐτίκα ἡ κατὰ τὸ 418 ἐν Καρθα-
γένη τῆς Ἀφρικῆς συνελθοῦσα Σύνοδος ἐν τῷ λς' κανόνι θε-
σπίζει ταῦτα. «Ἦρεσεν ἵνα οἱ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι καὶ οἱ
λοιποὶ κατώτεροι κληρικοί, ἐν αἷς ἔχουσιν αἰτίαις, ἐὰν τὰ δι-
καστήρια μέμφωνται τῶν ἰδίων Ἐπισκόπων, οἱ γείτονες Ἐπί-
σκοποι ἀκροάσωνται αὐτῶν, καὶ μετὰ συναινέσεως τοῦ ἰδίου
Ἐπισκόπου τὰ μεταξὺ αὐτῶν διαθῶσιν οἱ προσκαλούμενοι

(α) « Ex quavis Christiani orbis parte legitime ad ipsum (R. P.) provocari potest: ab ejus vero auctoritate nulla conceditur appellatio! » (Bellarmin. de Rom. Pontif. Lib. 11. c. 24.)

περὶ αὐτῶν Ἐπίσκοποι διὰ εἰ καὶ περὶ αὐτῶν ἔκκλητον παρέ-
 χειν νομίσωσι, ΜΗ ἔκκαλέσωνται εἰς τὰ ΠΕΡΑ τῆς
 θαλάσσης δικαστήρια (ἤτοι εἰς τὰ τοῦ Ῥώμης),
 ἀλλὰ πρὸς τοὺς πρωτεύοντας τῶν ἰδίων ἐπαρχιῶν, ὡς καὶ
 περὶ τῶν Ἐπισκόπων ΠΟΛΛΑΚΙΣ ὠρίσται· οἱ
 δὲ πρὸς περαματικὰ δικαστήρια διεκκα-
 λούμενοι ΠΑΡ ΟΥΔΕΝΟΣ ΕΝ ΑΦΡΙΚῃ ΔΕΧΘΩΣΙΝ
 Εἰς ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ» (α). (Ἠρβλ. καὶ καν. ρλδ'. πόσον ωραία ἀνε-
 γνώριζεν ἡ ἱερὰ ἀρχαιότης τὴν παπικὴν μονοκρατορίαν!) (β).
 Ἀληθῶς ὁ ἐ. τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου, συγκροτηθείσης κατὰ
 τὸ 347, δοκεῖ πως παρέχειν τοιοῦτόν τι δικαίωμα τοῖς Πρωθιε-
 ράρχαις τῆς Ῥώμης· ἀλλὰ α'. ἡ Σύνοδος αὐτῇ ἐς τὸ πικρὸν
 διότι πάντες σχεδὸν οἱ ἐν αὐτῇ συνελθόντες Ἐπίσκοποι ἦσαν
 δυτικοί, ἐρ' ὧ καὶ τὸν περὶ πίστεως Ὅρον αὐτῆς ἡ Β'.
 Οἰκουμένη ἐν τῷ ἐ. κανόνι καλεῖ ΤΟΜΟΝ ΤΩΝ ΔΥΤΙΚΩΝ·
 καὶ β'. ὁ ῥηθεὶς κανὼν ἐπιδιωρθώθη ὑπὸ τῆς Δ' ἐν τῷ θ'. κα-
 νόνι, δι' οὗ παρέχεται τῷ Κωνσταντινουπόλεως τὸ δικαίωμα
 τοῦ ἐπιδικάζειν ἀνεκκλήτως πάντας τοὺς Μητροπολίτας καὶ
 Ἐπισκόπους (γ) (τοὺς τῆς Ἑώας δηλονότι)· ἄλλως τε τὸ ἀνίσχυ-

(α) Ἰστέον ὅτι οἱ κανόνες τῆς Συνόδου ταύτης ἐπεκυρώθησάν ὑπὸ τοῦ β'. τῆς ἐν Τρούλλῳ Ἐκκλησίας (πλὴν τοῦ περὶ ἀγαμίας τῶν ἱερέων ἐπιδιορθωθέντος ὑπ' αὐτῆς ἐν τῷ νέ. κανόνι), βεβαιωθείσης ὡσαύτως ὑπὸ τῆς Ζ', ὡς ἀποδεδεικται, καὶ ἐπομένως ἔχουσι κύρος Οἰκου-
μενικόν.

(β) Τὰς τοιούτας παρ' ἐνορίαν ἐπεμβάσεις ἀπολύτως ἀπηγόρευ-
σεν ἡ Οἰκουμένη ἡ Γ'. ἐν τῷ ἡ. κανόνι, ΟΥΔΕΝ ἑξαιρετικὸν δικαίωμα
ἐπιφυλάξασα τῷ πρωθιεράρχῃ τῆς Ῥώμης· καὶ δικαί· «ἵνα μὴ, λέγει,
ἐν ἱερουργίας προσχῆματι ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΤΥΦΟΣ παρεισδύηται, μηδὲ
λάθωμεν τὴν ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ κατὰ μικρὸν ἀπολέσαντες, ἣν ἡμῖν
ἐδωρήσατο ΤΩ ΙΔΙῳ ΑΙΜΑΤΙ ὁ Κύριος, ὁ πάντων ἀνθρώπων ἐλευ-
θερωτής». Ὅτι δὲ ὁ κανὼν οὗτος ἐτέθη, (ὡς ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἐπεμ-
βάσεων τοῦ Ἀντιοχείας ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κύπρου) πρὸς
χαλιναγωγίαν κυρίως τῆς Ῥώμης, ἣν ἐώρων οἱ θεῖοι Πατέρες πρὸς τὴν
μονοκρατορίαν ἀνέκαθεν βέπουσαν, δῆλον ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς
Β' Συνόδου πρὸς τὸν Πάππν Δάμασον, περὶ ἧς ἐφεξῆς ἐροῦμεν.

(γ) Καὶ ὁ μὲν κανὼν τῆς Σαρδικῆς ἔχει οὕτω. « Ἦρεσεν ἵνα εἴτις Ἐπίσκοπος καταγγελλεῖται, καὶ συναθροισθέντες οἱ Ἐπίσκοποι τῆς ἐνορίας τῆς αὐτῆς τοῦ θαθμοῦ αὐτῶν ἀποκινήσωσι, καὶ ὥσπερ ἐκκλη- »

ρον τοῦ κανόνος τούτου, πρὸς ἐπισύστασιν τῆς παπικῆς ὑπεροχῆς, ὡς κανόνος Τοπικῆς Συνόδου, συνερῶν καὶ ὁ Πάπας Ζώσιμος, ἐτόλμησε νὰ πλαστογραφῇ αὐτὸν ὡς κανόνα τῆς Α'. Οἰκουμενικῆς ἐν τῷ κομμονιτορίῳ αὐτοῦ τῷ ἀποσταλέντι πρὸς τοὺς ἐν Καρθαγένη Πατέρας, ὡς δυσχεραίνοντας κατὰ τῆς Γενικῆς δικαιοδοσίας, ἥς ἀγερῶχος ἡ Ῥώμη ἀντεποιεῖτο ἐπὶ πάσης τῆς Ἐκκλησίας· ἀλλ' οἱ Πατέρες εὐτόλμως ἐξήλεγξαν τὴν πλαστογραφίαν δι' ἀντιγράφων ἀκριβοδηλῶν τῶν Πρακτικῶν τῆς Α'. ληφθέντων ἐκ τῶν ἀρχείων τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς τε Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας (α) δι' Ἰννοκεντίου

σάμενος καταφύγοι ἐπὶ τὸν μακαριώτατον τῆς Ῥωμαίων Ἐκκλησίας Ἐπίσκοπον, καὶ βουλευθεὶς αὐτοῦ διχοῦσαι, δίκαιόν τε εἶναι νομίσοι ἀνανεώσασθαι αὐτοῦ τὴν ἐξέτασιν τοῦ πράγματος, γράφειν τοῖς Ἐπισκόποις καταξιώσῃ τοῖς ἀγγιστεύουσι τῇ Ἐπαρχίᾳ, ἵνα αὐτοὶ ἐπιμελῶς καὶ μετὰ ἀκριβοῦς ἑκάστα διερευνήσωσι, καὶ κατὰ τὴν τῆς ἀληθείας πίστιν ψῆφον περὶ τοῦ πράγματος ἐξανέγκωσι· εἰ δέ τις ἀξίων καὶ πάλιν αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα ἀκουσθῆναι, καὶ τῇ δεήσει τῇ ἑαυτοῦ τὸν Ῥωμαίων Ἐπίσκοπον κρίνειν δόξῃ, ἀπὸ τοῦ ἰδίου πλευροῦ Πρεσβυτέρους ἀποστεῖλαι, ἵνα ἡ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ τοῦ Ἐπισκόπου ὅπερ ἂν καλῶς ἔχῃ δοκιμάσῃ καὶ ὁρίσῃ δεῖν ἀποσταλῆναι τοὺς μετὰ τῶν Ἐπισκόπων κρινούντας, ἔχοντάς τε τὴν αὐθεντίαν τούτου παρ' οὗ ἀπεστάλησαν, καὶ τοῦτο θετέον· εἰ δέ ἐξαρκεῖν νομίσοι πρὸς τὴν τοῦ πράγματος ἐπίγνωσιν καὶ ἀπόφασιν τοῦ Ἐπισκόπου, ποιήσει, ὅπερ ἂν τῇ ἐμφρονεστάτῃ αὐτοῦ βουλῇ (τοῦ Πάπα) καλῶς ἔχῃ δόξῃ. «Ὁ δὲ θ'. τῆς Α'. ὡς ἐφεξῆς. «... Ἐἴ τις Ἐπίσκοπος πρᾶγμα ἔχοι πρὸς τὸν τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας Μητροπολίτην ἢ κληρικὸς ἀμφισβητοῖν, καταλαμβάνετω ἢ τὸν Ἐξάρχον τῆς Διοκλήσεως, ἢ τὸν τῆς βασιλευσσης Κωνσταντινουπόλεως Θρόνον, καὶ ἐπ' αὐτῷ δικαζέσθω» συνωδὰ δὲ τῷ κανόνι τούτῳ τεθέσπισται καὶ ὑπὸ Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν αὐτοκρατόρων «τὸ τοῦ Πατριάρχου κριτήριον ἐκκλήτω ΟΥΧ ὑπόκειται, ΟΥΔΕ ἀναψηλαφᾶται ὑφ' ἑτέρου, ὡς ἀρχὴ καὶ αὐτὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κριτηρίων ἐξ αὐτοῦ γὰρ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ΠΑΝΤΑ κριτήρια, καὶ εἰς αὐτὸ ἀναλύει καὶ ἀναστρέφεται· αὐτὸ δὲ ΟΥΤΕ ἐκ τίνος ΟΥΤΕ πρὸς ἕτερον τοιοῦτο γὰρ ἡ ΑΡΧΗ» προσεπισημειωτέον δ' ὅτι κατὰ τὸν Ζωναρᾶν ὁ προεκτεθεὶς κανὼν τῆς Σαρδικῆς ἐννοεῖται περὶ μόνων τῶν δυτικῶν Ἐπισκόπων τῶν ὑποκειμένων τῷ Πάπᾳ.

(α) Οἱ εἰρημένοι Πατέρες (ἐν οἷς καὶ ὁ ἱερὸς Αὐγουστίνος) μετὰ

πρεσβυτέρου καὶ Μαρκέλλου ὑποδιακόνου· (α) ἐπιστέλλοντες δὲ πρὸς τοὺς Πάπας Βονιφάτιον καὶ τὸν διάδοχον αὐτοῦ Κελεστίνον γενναίως ἀπορραπίζουσι τὸν τύπον καὶ τὴν ἀλαζονείαν τῆς Ῥώμης διὰ τῶν ἐξῆς ἀξιωματικῶν λόγων. «ΟΥΔΕΙΣ ἐστὶν ὅστις πιστεύσει ΕΝΙ ΩΤΙΝΙ ΔΗΗΟΤΕ (ἐπισκόπῳ) δύνασθαι τὸν Θεὸν ἡμῶν ἐμπνεῦσαι τὴν δικαιοσύνην, τοῖς δὲ ἀναριθμήτοις εἰς Σύνοδον συνηθροισμένοις ἱερεῦσι (ἐπισκόποις) ἀρνεῖσθαι» καὶ «ΕΚΒΙΑΣΤΑΣ τοί-

τὴν λήψιν καὶ ἀντιπαρβολὴν τῶν ἀντιγράφων ἔγραψαν πρὸς τὸν Ῥώμης Κελεστίνον ταῦτα· «Περὶ τοῦ τινὰς ὥσανει ἐκ τοῦ πλευροῦ τῆς σῆς ἀγιωσύνης πέμπεσθαι, ΟΥΔΕΜΙΑ τῶν Πατέρων Συνόδου ὁρισθὲν εὐρίσκομεν» ἐπειδὴ, ὅπερ πάλιν διὰ τοῦ αὐτοῦ συνεπισκόπου ἡμῶν Φυστίου, ΩΣΑΝΕΙ ἐκ μέρους τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου αὐτῶν ἀπέσταλτο (ὑπὸ τῶν Παπῶν δηλονότι Ζωσίμου καὶ Βονιφάτιου) ἐν ταῖς ΑΛΗΘΕΣΤΕΡΑΙΣ ἀπογραφαῖς τῆς ἐν Νικαίᾳ, ὥσπερ ἰδεξάμεθα ἀπὸ τοῦ ἀγιωτάτου Κυρίλλου τοῦ τῆς Ἀλεξανδρείας Ἐκκλησίας συνεπισκόπου ἡμῶν καὶ παρὰ τοῦ προσκυνητοῦ Ἀττικῶ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐπισκόπου πεμφθείσας ἐκ τῶν αὐθεντικῶν, ... τοιοῦτο τίποτε ΟΥΚ ἠδυνήθημεν εὑρεῖν περαιτέρω ἢ Ἀφρικὴ ΟΥΔΑΜΩΣ ὑπομένει.» (Πηδάλ. σελ. 320).

(α) Ἡ πλαστογραφία ἀρχαῖον ἐστὶ τῆς Ῥώμης ἔθος· αὕτη οὐ μόνον Συνδικοὺς κανόνας παρέφθειρε καὶ πολλὰ τῶν ἀγίων Πατέρων συγγράμματα ἀνατολικῶν τε καὶ δυτικῶν ἐνόθευσε, τὸ μὲν πρὸς ὑποστήριξιν τῆς παγκοσμίου τῶν Παπῶν ἐξουσίας, τὸ δὲ πρὸς ὑποστήριξιν τῆς διττῆς ἐκπορεύσεως, ὡς ἀκαταμυχήτως ἀποδεικνύει ὁ ἀθανάτου μνήμης Ἀδὰμ Ζοιρνικάβιος, (καὶ συγγνώμην αἰτούμεθα παρὰ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν διὰ τὴν μνείαν ταύτην, ἣν μετὰ λύπης ποιούμεθα ὑπὸ τῆς ἱερᾶς ἀληθείας ἐπειγόμενοι), ἀλλὰ καὶ ἐπιστολάς τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου ἐξ οὐρανοῦ δῆθεν καταπεμφθείσας πρὸς τοὺς Πάπας ἐπληθούργησε (ἀνάγν. ταύτας ἐν τῷ «περὶ διχονοιῶν τῆς Πολωνίας» σελ. 62 τῶν σημειώσ. τοῦ Μ. Εὐγενίου), καὶ ψηφίσματα Γρατιανοῦ καὶ δεκρετάλια Ψευδοϊσιδώρου, ἐφ' ὧν ὠκοδομήσατο ἅπαν τὸ ἑαυτῆς μεγαλεῖον! περὶ ὧν δεκρεταλίων οὕτως γράφει ὁ Ρακίνας «ces fausses decretales ont été passé pour vraies pendant huit cents ans, et à peine ont été abandonnées dans le siècle dernier» τουτέστιν «αἱ ψευδοδεκρετάλεις ἐπιστεύθησαν ὡς ἀληθεῖς ἐπὶ ὀκτακόσια ἔτη, καὶ μόλις ἐγκατελείφθησαν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα!» (Rae. Hist. Eccles. Siècle VIII)

νυν κληρικὸς δυν μὴ θέλετε ἀποστέλλειν, μήτε παραχωρεῖν, ἵνα μὴ ΤΟΝ ΚΑΠΝΩΔΗ ΤΥΦΟΝ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ δόξωμεν εἰσάγειν ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ (α), ἥτις τὸ

(α) Τὸν καπνώδη κοσμικὸν τύφον τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἑδρας διακαίδουσα καὶ τὰς φιλαρχικὰς τάσεις αὐτῆς ἀνατέλλουσα καὶ ἡ Β'. Οἶκ. Σύνοδος ὡς «σχισματικὴ» καὶ μεριζοῦσα τὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας» παρήκει τῷ Ῥωμαίῳ Ποντίφικι Αἰετῶν, χαλεπαίνοντι ἐπὶ τῇ ἐνδρόσει τοῦ Πατριαρχικοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Θρόνου, ταῦτα· «Τῆς μὲν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησίας τὸν αἰδεσιμώτατον καὶ θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον χειροτονήσαμεν Νεκτάριον ἐπὶ τῆς Οἰκουμένης Συνόδου μετὰ κοινῆς ὁμονοίας, ὑπ' ὧσιν τοῦ θεοφιλεστάτου Βασιλέως Θεοδοσίου, παντός τε τοῦ Κλήρου καὶ πάσης ἐπιψηφίζομένης τῆς πόλεως· ΤΗΣ ΔΕ ΠΡΕΣΒΥΤΑΤΗΣ ΚΑΙ ΟΝΤΩΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας, ἐν ᾗ ΠΡΩΤΗ τὸ τίμιον τῶν Χριστιανῶν ἐχρημάτισεν ὄνομα, τὸν αἰδεσιμώτατον καὶ θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον Φλαυιανὸν οἷ τε τῆς Ἐπαρχίας καὶ τῆς ἀνατολικῆς Διοικήσεως συνδραμόντες κανονικῶς ἐχειροτόνησαν, ἦν περ ἐν θεσμον χειροτονίᾳ ἐδέξατο τὸ τῆς Συνόδου κοινόν. ΤΗΣ ΔΕ ΓΕ ΜΗΤΡΟΣ ΑΠΑΣΩΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ (ἀκούετε;) τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις, τὸν αἰδεσιμώτατον καὶ θεοφιλέστατον Κύριλλον Ἐπίσκοπον εἶναι γνωρίζομεν κανονικῶς τε παρὰ τῆς Ἐπαρχίας χειροτονηθέντα, καὶ πλεῖστα πρὸς τοὺς Ἀρειανούς ἐν διαφόροις τόποις ἀβλήσαντα· οἷς ὡς ἐνθέσμως καὶ κανονικῶς χειροτονηθεῖσι ΚΑΙ τὴν ὑμετέραν ΣΥΓΧΑΙΡΕΙΝ παρκαλοῦμεν εὐλόγειν, ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΜΕΣΙΤΕΥΟΥΣΗΣ ΑΓΑΠΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΦΟΒΟΥ, πᾶσαν μὲν καταστάσει, ἄλλοτε ἀνθρωπίνην συμπάθειαν, τὴν δὲ τῶν Ἐκκλησιῶν οἰκοδομὴν προτιμωτέραν ποιούντος τῆς πρὸς τὸν καθ' ἓνα συμπαθείας καὶ χάριτος· οὕτω γὰρ τῆς Χριστιανικῆς ἐν ἡμῖν κυρωθείσης ΑΓΑΠΗΣ παυσόμεθα λέγοντες τὸ ΠΑΡΑ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΚΑΤΕΓΝΩΣΜΕΝΟΝ, ἐγὼ μὲν εἰμὶ Παύλου, ἐγὼ δὲ Ἀπολλῶ, ΕΓΩ ΔΕ ΚΗΦΑ (Πέτρου)· πάντες δὲ ΧΡΙΣΤΟΥ φανέντες, Ὅς ἐν ἡμῖν ΟΥ μεμείρισται, ΑΣΧΙΣΤΟΝ τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας τηρήσομεν, καὶ τῷ δῆματι τοῦ Κριτοῦ μετὰ παρόρσης παραστησόμεθα» (Πρ. Συν. Τ. Α'. σελ. 288). Τὸν καπνώδη τύφον τῆς Ῥώμης διακαίδουσα καὶ τὰς ἐκθείου δῆθεν δικαιώματος μονοκρατορικὰς ἀξιώσεις καὶ τὰς παρ' ἐνορίαν αὐτῆς ἐπεμβάσεις, ὡς ἐπὶ σαθροῦ θεμελίου τῆς τοῦ Κηφᾶ διαδοχῆς στηρίζομένης, καὶ ἡ Α'. Οἰκουμένη Σύνοδος ἀνατρέπουσα, ἐξέδωκεν, ὡς προδεδήλωται, τὸν κή. κανόνα, δι' οὗ ἀνηγόρευσε τὸν ὑπὸ τὴν Μητρόπολιν τῆς Ἡρακλείας τελοῦντα Ἐπίσκοπον τοῦ

φῶς τῆς ἀπλότητος καὶ τῆς ΤΑΠΕΙΝΟΦΡΟΣΥΝΗΣ τῇ ν

Βυζαντίου Πατριαρχὴν ἰσοστάσιον καὶ ἰσοτίμον τῷ τῆς Πρεσβυτέρως Ῥώμης· τὸν δὲ κανόνα τοῦτον ἀνεγνώρισε καὶ ἡ Πολιτικὴ Ἀρχὴ (καὶ τοὶ ἀντιλεγόντων τῶν παπικῶν ληγάτων Πασχασίνου Λουκηνίου καὶ Βονιφατίου), διακηρύξασα ταῦτα. «Ἐκ τῶν πεπραγμένων καὶ ἐκ τῆς ΕΚΑΣΤΟΥ (τῶν Πατέρων) καταθέσεως συνορῶμεν τὰ πρωταῖα (τῆς τάξεως) κατὰ τοὺς κανόνας τῷ τῆς πρεσβυτεῖδος Ῥώμης θεοφιλεστάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ φυλάττεσθαι. Χρὴ δὲ τὸν ὁσιώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως Ν. Ῥώμης ΤΩΝ ΑΥΤΩΝ ΠΡΕΣΒΕΙΩΝ ΤΗΣ ΤΙΜΗΣ ἀπολαύειν» ἦν πολιτικὴν διαδήλωσιν ἐπεσφράγισεν ἡ ἀγία Σύνοδος ὁμοθυμαδὸν ἀναβοήσασα. «ΤΑΥΤΑ ΠΑΡ ΗΜΙΝ ΕΣΚΟΠΗΘΗ, ΑΥΤΗ ΔΙΚΑΙΑ ΨΗΦΟΣ, ΤΑΥΤΑ ΠΑΣΙΝ ΑΡΕΣΚΕΙ»—Ὁδοῦ δὲ πάρεργον προσθεῖναι, ὅτι καὶ αὕτη ἡ τοῦ Πέτρου διαδοχὴ, ἐφ' ἧς θεμελιούται ἡ περιεκοιτημένη πνευματικὴ παρθενία τῆς Ῥώμης, ἐστὶ χειμαρὶς καὶ φαντασιώδης· διότι οἱ Ἀπόστολοι οὐκ ἦσαν μερικῆς τινος πόλεως Ἐπίσκοποι, ἀλλ' ἀπάσης τῆς Οἰκουμένης· «πορευθέντες, εἶπεν αὐτοῖς ὁ Κύριος, μαθητεύσατε ΠΑΝΤΑ τὰ ἔθνη καὶ, «πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε τὸ Εὐαγγέλιον ΠΑΣΗ τῇ Κτίσει» περιερχόμενοι τοίνυν οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι ἐθεμελίουν Ἐκκλησίας καθιστῶντες ἐν αὐταῖς Ἐπισκόπους· οὕτω λ. χ. ὁ μὲν Παῦλος ἐχειροτόνησε τὸν Τιμόθεον ἐν Κρήτῃ, τὸν Τίτον ἐν Ἐφέσῳ, τὸν Ἰγνάτιον ἐν Ἀντιοχείᾳ, τὸν Σίλβαν ἐν Κορίνθῳ· ὁ δὲ Πέτρος τὸν Εὐδοκὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ· ὁ δ' αὐτὸς ἐχειροτόνησεν Ἐπίσκοπον Ῥώμης μετὰ καὶ τοῦ Παύλου τὸν Λέων, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Εἰρηανίου· «θεμελιώσαντες, λέγει, καὶ οἰκοδομήσαντες οἱ Ἀπόστολοι (Πέτρος καὶ Παῦλος) τὴν Ἐκκλησίαν (τῆς Ῥώμης) Λέων τὴν τῆς ἐπισκοπῆς λειτουργίαν ἐνεχείρισαν» (παρ' Εὐσεβ. Ἐκκλ. Ἰστ. Ε' κεφ. 6.)· τούτου δ' ἀποθνήσκοντος, τὸν Ἀνάκλητον· κ.τ.λ. ὥστε λοιπὸν οἱ Ἐπίσκοποι Ῥώμης, Ἀντιοχείας, Κρήτης, Ἐφέσου καὶ οἱ λοιποὶ πάντες, καὶ περ εἰς γενικώτερον διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων, μερικώτερον ὅμως οἱ μὲν εἰσι διάδοχοι τοῦ ΛΕΩΝΟΣ, οἱ δὲ τοῦ Εὐδοκίου, οἱ δὲ τοῦ Τιμοθέου, οἱ δὲ τοῦ Τίτου, κ.τ.λ. ἀλλὰ καὶ ὑποτεθείη ὁ Πέτρος μερικὸς Ἐπίσκοπος Ῥώμης, οὐδὲν προνόμιον ὑπεροχῆς προσκτῶνται ἐκ τούτου· οἱ Πάπαι ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἰσαδελφῶν καὶ ἰσοτίμων αὐτοῖς Ἐπισκόπων· διότι οὐδ' ὁ Πέτρος αὐτὸς ἐπέκτειτο ὑπεροχὴν τινὰ ἐπὶ τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων· «πάντες γὰρ ἔσχον ἰσόμετρον τὴν χάριν, ἰσοβαρὴ τὴν δύναμιν, ἰσοῦν τὴν ἀξίαν, ἰσότημα τὰ προνόμια, παρόμοια τὰ προτερήματα, ἀπαράλλακτον τὸν χαρακτῆρα· «nec Paulus inferior Petro» κατ' οὐδὲν ὁ Παῦλος ἐλαττοῦται τοῦ Πέτρου», φησὶ καὶ ὁ ἱερός Ἀμβρόσιος (de Spir.

ἡμέραν τοῖς τὸν Θεὸν ἰδεῖν ἐπιθυμοῦσι προσφέρει· (βλ. τὰς ἐπισ. τῶν Πατέρων καὶ τὴν τοῦ μνημονευ-

Sanct. II. 13)· εἰ δὲ καὶ τινες τῶν Πατέρων ἀποκλῶσι τὸν Πέτρον θεμέλιον τῆς Ἐκκλησίας, βάσει τῆς πίστεως καὶ τὰ παραπλήσια, ἀλλὰ τὰς αὐτὰς ἢ καὶ μείζους προσηγορίας ἀπονέμουςι καὶ τοῖς λοιποῖς Ἀποστόλοις. «Ἀνδρέας (φησὶν) Ἡσύριος ὁ τῶν Ἱεροσολύμων Πρεσβύτερος) ὁ τοῦ χοροῦ τῶν Ἀποστόλων πρωτότοκος, ὁ πρωτοπαγῆς τῆς Ἐκκλησίας στήλος, ὁ πρὸ Πέτρου Πέτρος, ὁ τοῦ θεμελίου θεμέλιος» κ.τ.λ. (παρὰ Φωτίῳ ἐν τῇ Μυριοβίβλ. 229). καὶ «πῶς ἐγκωμιάσω τὸν τοῦ Χριστοῦ δοῦλον καὶ ἀδελφόν, καὶ τὸν τῆς νέας Ἱερουσαλὴμ (τῆς Ἐκκλησίας) ἀρχιστρατήγον, τὸν τῶν Ἱερέων ἡγεμόνα, τὸν Ἀποστόλων τὸν ἐξαρχον, τὴν ἐν κεφαλῇ κορυφήν, τὸν ἐν λόχοις ὑπερλαμπρόν, τὸν ἐν ἄστροις ὑπερφαινόντα, Πέτρος δημηγορεῖ, ἀλλ' Ἰάκωβος ΝΟΜΟΘΕΤΕΙ» (ὁ αὐτὸς αὐτόθι.) καὶ «ἐμοὶ δοκεῖ (λέγει ὁ χρυσοῦς ῥήτωρ τῆς Ἐκκλησίας ἐγκωμιαστικώτερον) ὁ Ἰωάννης οὐχὶ τῶν ἀλλῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ (Ἰακώβου) μείζων εἶναι» (ὁμιλ. λβ'. εἰς Ματθ.). Ἐκ δὲ τῶν δυτικῶν Πατέρων ὁ ἱερός Αὐγουστίνος (ἵνα τοὺς λοιποὺς παραλείπω) ὀνομάζει τὸν Παῦλον ποῦ μὲν κεφαλὴν καὶ ἀρχηγόν τῶν Ἀποστόλων, (caput, λέγει, et princeps Apostolorum Paulus ὁ τῶν Ἀπάντων αὐτοῦ σελ. 2313), ποῦ δὲ τοῦ Ἀποστολικοῦ Συνεδρίου καθηγεμόνα (Paulus, φησί, tanti Apostolatus meruit principatum...» κ.τ.λ. (αὐτ.)) Ἀλλὰ τίς ἡ χρεὶα μερικῶν ἀποδείξεων πρὸς λύσιν ζητήματος, ὅπερ λύει ὀριστικῶς ἡ καθολικὴ παράδοσις ἢ διατετυπωμένη ἐν τε τοῖς θεσπίσμασι καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, τῶν ἀντιπροσωπευουσῶν τὴν ἀπανταχοῦ Ἐκκλησίαν, ἐν οἷς σαφῶς καὶ διαῤῥήδην ἀποφάνεται αὕτη, ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος Ῥώμης ἔχει ἀπλοῦν πρωτεῖον τιμῆς, καὶ τοῦτο οὐχὶ θεῖον δικαίωμα, ἀλλὰ κανονικῶν, δωρηθὲν αὐτῷ Οὐ διὰ τὸν Πέτρον, ἀλλὰ διὰ τὸ εἶναι τὴν Ῥώμην πρωτεύουσαν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους, καὶ ὅτι ὁ Κωνσταντινουπόλεως (ὡς καὶ οἱ λοιποὶ Πατριάρχαι) ἔστιν ἰσότημιος αὐτῷ, ἰσὺς ἀνάμικτος καὶ ἰσοστάσιος, καὶ ἐν οἷς ἀνακηρύττει τὴν μὲν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀντιοχείας πρεσβυτάτην καὶ ὁρτῶς Ἀποστολικήν, τὴν δὲ τῶν Ἱεροσολύμων Μητέρα ἀπασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, δικαίως ἄρα καὶ ἡ ἐν Καρθαγένῃ ἁγία Σύνοδος διαμαρτυρομένη ἐντόνως κατὰ τῶν ἐν ἐτέραις Ἐκκλησίαις ἐπεμβάσεων τῆς Ῥώμης ὡς «ἀντικανονικῶν», ἀποκαλεῖ αὐτὰς ἀποκύημα «καπνώδους κοσμικοῦ τύφου». κ.τ.λ. κ.τ.λ.

θέντος κανόνος τῆς Σαρδικῆς ἐρμηνείαν ἐν τῷ Μηδάλ. σελ. 319—322).

§. 24. Οἱ Θεολόγοι τῆς Ῥώμης πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ ἐκκληίου καὶ τῆς Οἰκουμενικῆς τῶν Παπῶν ἐξουσίας προβάλλονται καὶ τοῦτο· ὅτι Πατριάρχαι καθαιρεθέντες ποτὲ ὑπὸ Συνόδων ἐπεκαλέσαντο τὴν προστασίαν τῶν Ἀρχιερέων τῆς Ῥώμης, οἵτινες δυνάμει τῆς ὑπερτάτης αὐτῶν αὐθεντίας τὰς μὲν συνοδικὰς πράξεις ἠχύρωσαν, τοὺς δὲ κατεγνωσμένους ἐδικαίωσαν, ἐπαναγαγόντες εἰς τοὺς θρόνους αὐτῶν· οὕτω, λέγουσιν, ὁ ἱερός Χρυσόστομος καθαιρεθεὶς ὑπὸ Συνόδου ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκροτηθείσης ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Ἀλεξανδρείας Θεοφίλου, ἐπεκαλέσατο τὴν ἀρωγὴν καὶ ἀντίληψιν Ἰννοκεντίου τοῦ Α', ὅστις ἀνακρίνας τὰ κατ' αὐτόν, τὴν μὲν πράξιν τῆς καθαιρέσεως ἠχύρωσε, τὸν δὲ Θεόφιλον κατεδίκασεν· ἀλλ' ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου, ἀποκρινόμεθα, οὗ τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν οὐδόλως διαμφισβητοῦμεν, πᾶν τούναντίον περὶ τῆς ὑπερτάτης τῶν Παπῶν ἐξουσίας συναγεται· διότι ὁ Θεόφιλος οὐ μόνον οὐχ ὑπέκλινε τῷ παπικῷ ἐπιτάγματι, ἀλλ' ὡς ὁμοταγῆς καὶ ἀνεξάρτητος Πατριάρχης διεμαρτυρήθη ἐντόνως κατὰ τῆς ἀγερῶχου πράξεως τοῦ Ποντίφικος, ἐξ οὗ προήλθε διάσσις μεταξὺ τῆς τῶν Ῥωμαίων Ἐκκλησίας καὶ τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων· ἡ δ' ἐν Καρθαγένῃ Σύνοδος, εἰ καὶ ἐνέκρινε τὰ ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ὑπὸ τοῦ Ἰννοκεντίου πραχθέντα, ἀπεδοκίμασεν ὅμως τὸν δεσποτικὸν αὐτοῦ τρόπον διὰ τοῦ ρδ'. κανόνος, ἐπιτάξασα ἅμα αὐτῷ δι' ἐπισολῆς ἵνα μὴ ταράττῃ τὴν ἐκκλησιαστικὴν εἰρήνην, ἐξουσιαστικώτερον καὶ δεσποτικώτερον πρὸς τὸν Ἀλεξανδρείας ἢ πρὸς ἄλλον Πατριάρχην ὁμοταγῆ καὶ ἰσότημιον προσαγόμενος· ἔχει δὲ ὁ κανὼν ὧδε· «ΗΡΕΣΕ τῇ ἁγίᾳ Συνόδῳ ὥστε περὶ τῆς διχονοίας τῆς Ῥωμαϊκῆς καὶ Ἀλεξανδρινῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν ἁγιώτατον Πάπαν Ἰννοκέντιον ΓΡΑΦΗΝΑΙ, (α) ὅπως

(α). Διατί δὲ πρὸς τὸν Ἰννοκέντιον καὶ οὐχὶ πρὸς τὸν Θεόφιλον ἐνέκρινε νὰ γράψῃ ἡ Σύνοδος συνιστῶσα τὴν Ἐκκλησιαστικὴν εἰρήνην; πάντως διότι ἡ διχόνοια προήρχετο ἐκ τοῦ ἀγερῶχου καὶ δεσποτικοῦ τρόπου τοῦ Ἰννοκεντίου.

ἐκατέρα πρὸς ἀλλήλας εἰρήνην φυλάξωσιν, ἣν ὁ Κύριος παραγγέλλει. » (α).

(α) Ἀξιοθαύμαστον ἐστὶ τῇ ἀληθείᾳ τὸ πνεῦμα τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας, ὅπερ ἡ ἱερὰ αὕτη ὁμήγουρις ἀντέταξε κατὰ τοῦ παπικοῦ δεσποτισμοῦ (ἀναφύεντος μὲν, ὡς μὴ ὤφειλε, κατὰ τοὺς πρώτους ἡδὴ χρόνους τοῦ χριστιανισμοῦ ἐξ ἐπιβροχῆς τῶν κοσμοκρατορικῶν παραδόσεων τῆς ἐθνικῆς Ρώμης, προαχθέντος δ' ἐφεξῆς καὶ κρατυνθέντος ὑπὸ τῆς μεσαιωνικῆς ἀμαθείας καὶ βαρβαρότητος!) καὶ ἁ. ἀπεβρόαπισε τὰς παρ' ἐνορίαν ἐπεμβάσεις τῆς Ρώμης ὡς ἀντικανονικὰς καὶ ἀθέτους ἐν τῇ πρὸς Κελεστίνον ἐπιστολῇ, ἐξελέγξασα ἅμα μετὰ παβρῆσιᾶς τὴν πλαστογραφίαν τῶν προκατόχων αὐτοῦ Ζωσίμου καὶ Βονιφατίου («περὶ τοῦ τινὰς, ἔγραφε, ὥσανει ἐκ τοῦ πλευροῦ τῆς σῆς ἀγιοσύνης πέμπεσθαι, ΟΥΔΕΜΙΑ τῶν Πατέρων Συνόδῳ ὀρισθὲν εὐρίσκομεν») β'. ἀπεκέρυξε τὸ παπικὸν ἐκκλησιον διὰ τοῦ λς'. κανόνος, ὑποβαλοῦσα εἰς ἀφορισμοῦ ἐπιτίμιον τοὺς διεκκαλουμένους πρὸς τὰ πραγματικὰ (τὰ πέραν τῆς Ἀφρικῆς, ἥτοι τὰ ἐν Ρώμῃ) δικαστήρια γ' κατεδίκασε διὰ τοῦ μβ'. κανόνος τὴν τιτλωνυμίαν «ἄκρος Ἱερεὺς» ἥτοι Ἀρχιερεὺς (summus Pontifex ἢ Pontifex Maximus), δι' ἧς ἐπὶ τῶν πρώτων ἡδὴ χρόνων ἐκοσμοῦντο οἱ Πάπαι, ὡς ἀντικειμένην τῇ Εὐαγγελικῇ ταπεινοφροσύνῃ, καὶ ὡς ἐθνισμοῦ ὄζουσιν (γνωστὸν γὰρ ὅτι οἱ Αὐτοκράτορες τῆς παλαιᾶς Ρώμης ἦσαν καὶ κοσμικοὶ Ἡγεμόνες καὶ ἄκροι Ἀρχιερεῖς!) δ'. ὡσχύτως ἀπεδοκίμασε διὰ τοῦ ρδ'. κανόνος καὶ τῆς ἐν αὐτῷ μνημονευομένης πρὸς Ἰννοκέντιον ἐπιστολῆς τὴν ἐπὶ τῶν ἄλλων Πατριαρχῶν δεσποτικὴν συμπεριφορὰν τῆς παπικῆς ἐδρας· ε'. ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις προανέτρεψε καὶ προκατεδίκασε θεοφωτίστως τὴν περὶ τοῦ ἀλανθάστου καὶ τῆς ἐπὶ τῶν Συνόδων ὑπεροχῆς τῶν Παπῶν μεσαιωνικὴν τῶν Ὑπεραλπειῶν δόξαν διὰ τῶν ἀξιομνημονεύτων ἐκείνων λογίων· «ΟΥΔΕΙΣ πιστεύσει ΕΝΙ ΩΤΙΝΙΑΗΠΟΤΕ (Ἐπισκόπῳ) δύνασθαι τὸν Θεὸν ἡμῶν ΕΜΗΝΕΤΣΑΙ τὴν δικαιοσύνην (καὶ τὴν ἀλήθειαν), τοῖς δὲ ἀναριθμήτοις εἰς Σύνεδον συνήθροισμένοις ἱερεῦσιν ΑΡΝΕΙΣΘΑΙ». Ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἄλλοι τῶν ἀρχαιοτέρων Πατέρων τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας ἀντέταξαν κατὰ τοῦ πνευματικοῦ τῆς Ρώμης δεσποτισμοῦ· οὕτως ἡ κατὰ τὸ 197 ἐν Λουγδούνῳ (Λίον) συναλθούσα ἐκ 12 Ἐπισκόπων (Ἑλλήνων) Σύνοδος ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ἐν ἁγίοις Εἰρηναίου διεμαρτυρήθη γενναίως κατὰ τοῦ Πάπα Βίκτορος, ὡς ἀπειλήσαντος ἐκδεῦναι ψήφισμα ἀκοινωνησιᾶς κατὰ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀσίας, διὰ τὸ ἐορτάζειν αὐτὰς τὴν Ἀνάσκειν τοῦ Κυρίου τὴν δεκάτην τετάρτην τῆς Σελήνης

§. 25. Ἀληθῶς πολλοὶ τῶν θείων Πατέρων ὀνομάζουσι τὴν ῥωμαϊκὴν ἐδραν «θεμέλιον τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως» «βάσιν τῆς Ἐκκλησίας» καὶ τὰ παρόμοια· ἀλλὰ τὰς αὐτὰς ἢ καὶ μείζους ἐγκωμιαστικὰς προσηγορίας ἀπονέμουσι καὶ εἰς ἄλλας Ἐκκλησίας· οὕτως ὁ ἐν ἁγίοις Γρηγόριος ὁ Ναζιανζ. ὀνομάζει τὴν Καισάρειαν τῆς Καππαδοκίας «Μητέρα τῶν Ἐκκλησιῶν. «Ἐπεὶ δὲ πάντα διεξελθὼν, (Οὐάλης), φησὶν, ἐπὶ τὴν ἄσειστον καὶ ἀνεπηρέαστον τὴν δε ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΜΗΤΕΡΑ, ὡς δουλωσόμενος ὥρμησε» (ἐπιτάφ. εἰς τὸν Μ. Βασίλειον) καὶ, «πάσης μὲν Ἐκκλησίας φροντιστέον ὡς Χριστοῦ σώματος, μάλιστα δὲ τῆς ἡμετέρας, ἡ ΜΗΤΗΡ σχεδὸν ΑΠΑΣΩΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ἦν τε ἀπ' ἀρχῆς καὶ νῦν ἐστὶ καὶ νομίζεται, καὶ πρὸς τὴν τὸ κοινὸν βλέπει ΩΣ ΚΕΝΤΡΩ ΚΥΚΛΟΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΟΜΕΝΟΣ» (ἐν τῇ πρὸς Καισαρεῖς ἐπιστολῇ)· ὡσαύτως καὶ ὁ Μ. Βασίλειος ἐπιστέλλων πρὸς τὸν Μ. Ἀθανάσιον καλεῖ τὴν Ἀντιόχειαν κεφαλὴν τῆς Ἐκκλησίας. «Τί δ' ἂν γένοιτο, λέγει, τῆς κατὰ τὴν Οἰκουμένην Ἐκκλησίας ΚΑΙΡΙΩΤΕΡΟΝ τῆς

τοῦ Μαρτίου, μεθ' ὧν καὶ ὁ ἱερὸς πρόεδρος τῆς Ἐφέσου Πολυκράτης διαμαρτυρόμενος μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν Συνόδου ἔγραφε πρὸς τὸν Βίκτορα ταῦτα· «πάντοτε τὴν ἡμέραν (τῆς Ἀναστάσεως) ἡγὼν οἱ συγγενεῖς μου, ὅτε ὁ λαὸς ἤρτυε τὴν ζύμην· ἐξήκοντα δὲ καὶ πέντε ἔτη ἔχων ἐν Κυρίῳ, καὶ συμβεβληκῶς τοῖς ἀπὸ τῆς Οἰκουμένης ἀδελφοῖς, καὶ πᾶσαν ἀγίαν Γραφὴν διεληλυθὼς, ΟΥ ΠΤΥΡΟΜΑΙ τοῖς ΚΑΤΑΠΑΗΣΣΟΜΕΝΟΙΣ... πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἈΝΘΡΩΠΟΙΣ» (ἱρ. Συν. Τ. Β'. σελ. 4017 καὶ 4018)· ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ κατὰ μέρος διαμαρτυρήσεις τῶν Πατέρων καὶ τῶν Τοπικῶν Συνόδων δὲν ἴσχυσαν νὰ ἀναστείλωσι τὰς φιλαρχικὰς τάσεις τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, διὰ τοῦτο αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι ἐνίδρυσαν ἐν τῇ Ἀνατολῇ τὸν θρόνον τῆς Ν. Ρώμης, παρασχόντες αὐτῷ μέγιστα προνόμια καὶ τὰ ἹΣΑ πρεσβεῖα, πρὸς οὐδετέρωσιν τῆς παπικῆς ὑπεροχῆς καὶ συντήρησιν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς, οὕτως εἰπεῖν, ἰσορροπίας, παραινοῦσαι ἅμα τοῖς Ἀρχιερεῦσι τῆς Ρώμης εὐσχήμως πᾶν καὶ ἀξιοπρεπῶς τὰ δέοντα δι' ἐπιστολῶν, καὶ καθορίζοντες σαφῶς καὶ διαβήδην τὸν χαρακτῆρα τοῦ πρωτείου τῆς ἀγίας Ἐδρας καὶ τὴν σχέσιν αὐτῆς πρὸς τοὺς Πατριαρχικοὺς θρόνους τῆς Ἀνατολῆς ἐν τοῖς ὑπ' αὐτῶν ἐκδεδομένοις κανόσιν, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν δέδεικται.

Ἀντιοχείας; ἦν, εἰ συνέβη πρὸς ὁμόνοιαν ἐπανελθεῖν, οὐδὲν ἐκώλυεν ὥσπερ ΚΕΦΑΛΗΝ ἐβρώμενην ΠΑΝΤΙ ΤΩ ΣΩΜΑΤΙ ἐπιχορηγεῖν ὑγείαν». ὡσαύτως καὶ ὁ θεῖος Γρηγόριος ἐγκωμιάζων τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὀνομάζει αὐτὴν «ΠΗΓΗΝ ΤΩΝ ΔΟΓΜΑΤΩΝ, ἐξ ἧς ἀναβρύουσι καὶ εἰς πᾶσαν τὴν Γῆν ἐπεκτείνονται» ὁ δὲ ἱερὸς Συνέσιος ὁ Κυρήνης Ἐπίσκοπος ἐπιστέλλων Θεοφίλῳ τῷ Ἀλεξανδρείας οὕτως γεραίρει τὸν Πατριαρχικὸν αὐτοῦ Θρόνον· «ἐγὼ καὶ βούλομαι καὶ ἀνάγκη μοι ΘΕΙΟΝ ΝΟΜΟΝ ἡγεῖσθαι πᾶν ὅ,τι ἂν ὁ Θρόνος τῆς Ἀλεξανδρείας θεσπίσῃ· ἀλλὰ τί καὶ χρὴ πλείω τούτων λέγειν; αὐταὶ αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι αἱ ἐκπροσωπεῦσαι τὴν Καθόλου Ἐκκλησίαν ὀνομάζουσι τὴν μὲν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀντιοχείας ΠΡΕΣΒΥΤΑΤΗΝ ΚΑΙ ΟΝΤΩΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΝ, τὴν δὲ τῶν Ἱεροσολύμων ΜΗΤΕΡΑ ΑΠΑΣΩΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ» τὴν δὲ δόξαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ΔΟΞΑΝ ΕΛΑΥΤΩΝ (α) τοὺς δὲ ἀπονέμοντας μείζονα πνευματικὴν ὑπεροχὴν εἰς τὴν ῥωμαϊκὴν ἐδραν ὡς ἐδραν τοῦ Κηφᾶ ΑΠΕΓΝΩΣΜΕΝΟΥΣ.

(α) Ἐν τῷ κομμονιτορίῳ τῷ ἐπιδοθέντι παρὰ τοῦ Πάπα Λέοντος τοῖς ληγάτοις Βονιφατίῳ, Λουκινσίῳ καὶ Πασχασίνῳ ἐγγράφηται τάδε· «φυλαττέσθω τοῦ ἡμετέρου προσώπου ἡ ἀξία πᾶσι τρόποις ἐν ὑμῖν· κἄντινες τυχὸν πεποιθότες τῇ τῶν ἰδίων λαμπρότητι πόλεων προσκλήσασθαι τι ἐπιχειρήσωσιν, τούτους ἡ ἀξίον ἐστὶν ἀνδρείως κωλύσῃτε» καὶ ὁμῶς ἡ Δ' Σύνοδος εἰς ἀπάντησιν τοῦ ἀναγνωσθέντος κομμονιτορίου ἐξέδωκε τὸν κή. κανόνα, δι' οὗ κρατύνασα τὸ Πατριαρχικὸν ἀξίωμα τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, ἐπεκύρωσε τὴν ἐπὶ τῶν διοικήσεων Ἀσιανῆς Ποντικῆς καὶ Θρακικῆς δικαιοδοσίαν αὐτοῦ, ἀναφωνήσασα διὰ τοῦ φερωνύμου Νουνεχίου Ἐπισκόπου Λαοδικείας «**Η ΔΟΞΑ ΤΟΥ ΘΡΟΝΟΥ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΔΟΞΑ ΗΜΩΝ ΕΣΤΙ**» (Ἠρ. Συν. Τ. Β'. σελ. 208. τοιαύτη ἦν ἡ τῶν Παπῶν ἐν ταῖς Συνόδοις ἐπιβρόχή!) οὐ μόνον δὲ διὰ κανόνων οἱ Πατέρες ἐκράτυναν τὸν θρόνον τῆς Ν. Ρώμης, ὅπως ἂν ἡ ἀντιζύγιον τῆς παπικῆς ὑπεροχῆς καὶ ἐχέγγυον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἰσορροπίας, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλων ἐπιδείξεων· οἷον δι' ἐξαιρέτων ἐγκωμιαστικῶν προσηγοριῶν κ.τ.λ. οὕτω τὸν Πρωτο-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

ΑΝΤΙΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΠΑΠΙΚΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΥΣΤΗΜΑ.

1. Τάξις τῶν Παπῶν ἐν τῷ Ἱεραρχικῷ Συστάμει.

§ 26. Ἐρχεται ὁ Κύριος μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἰς Καπερναοὺμ καὶ ἐρωτᾷ αὐτοὺς ὡς καρδιογνώστης περὶ τίνος ἐν τῇ ὁδῷ διελέγοντο· οἱ δὲ (λέγει Μάρκος ὁ ἱερὸς Εὐαγγελιστής) ἐσιώπων· καὶ διατί; διότι ἡσχύοντο, ὅτε δὴ περὶ πρωτείων διαλεγόμενοι. («πρὸς ἀλλήλους γὰρ διελέγοντο ἐν

ράρχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως καλοῦσιν ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ (αὐτόθ. Τ. Β'. σελ. 272, 278, 298, 299, 303, 573, κ.τ.λ. βλ. καὶ τὸ ἡμέτ. πόνημα ἡ φωνὴ τῆς Ἀληθείας» σελ. 17. σημ. β'. καὶ Οἶκον. περὶ τῶν Ο' Τ. Δ'. σελ. 714 σημ. 1.) καὶ τὴν Ἐκκλησίαν αὐτῆς ΚΑΘΟΛΙΚΗΝ ΜΕΓΑΛΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ· τῆς δὲ προσηγορίας ταύτης οὐδέποτε ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης ἠξιώται· ἰσέον δ' ὅτι ἡ προσωνομία αὕτη οὐκ ἦν φράσις κενή, ἀλλὰ πολλῆς ἐννοίας σημαντική. διότι ἅπασαι αἱ γενικώτεραι Ἐκκλησιαστικαὶ ὑποθέσεις διεζήγοντο οὐχὶ ἐν τῇ Παλαιᾷ ἀλλ' ἐν τῇ Νέᾳ Ρώμῃ· ἀπὸ δὲ τῆς Δ'. ἡδὴ Συνόδου οἱ τῆς Ἐφῆς Πατριάρχαι εἶχον μονίμους πρεσβευτὰς παρὰ τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχῇ, Ἐπισκόπους ἢ πρεσβυτέρους ἢ καὶ διακόνους, ἀποκρισαρίους καλουμένους (αὐτ. Τ. Β'. σελ. 265. καὶ 268)· ἐνεκα δὲ τῆς ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῆς Κωνσταντινουπόλεως διεξαγωγῆς ἁπασῶν σχεδὸν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων, οἱ Πατριάρχαι προσηγόρευον τὸν Κωνσταντινουπόλεως, εἰ καὶ ἰσότιμον καὶ ἰσοστάσιον αὐτοῖς, ΚΕΦΑΛΗΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, ἢ ΑΡΧΙΠΟΙΜΕΝΑ ΤΩΝ ΛΟΓΙΚΩΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΠΡΟΒΑΤΩΝ» κ.τ.λ. (οὐχὶ πάντως κατὰ παπιστικὴν ἐννοιαν) βλ. τὰς πρὸς τὸν Φώτιον ἐπιστολάς τοῦ Ἀλεξανδρείας Μιχαὴλ καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων Θεοδοσίου ἐν τοῖς Πρακτ. τῶν Συν. Τ. Β'. σελ. 947 καὶ 949· τὰς δὲ προσηγορίας ταύτας δὲν μετεχειρίσθησαν πρῶτοι οἱ διαληφθέντες Πατριάρχαι, ἀλλ' ὡς ἐξ ἐθους ἀρχαίου ἐν χρήσει οὖσας ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ ὕφει.

τῇ ἑδῶ τῇ ζυμείζων») διὰ τῆς σιωπῆς ἄρα οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι ἀνεγνώρισαν ὅτι τὸ περὶ πρωτείων ζήτημα ἦν φιλοδοξίας ἀποκύημα, καὶ ἐπομένως ὁλως ἀντίθετον πρὸς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σωτῆρος, ἧς βάσις ἦν ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀδελφότης· τί δὲ ἀντιτάττει ὁ Κύριος πρὸς τὰ περὶ πρωτείων καὶ ἐξαιρετικῶν προνομίων ἐγκόσμια βουλεύματα τῶν μαθητῶν αὐτοῦ; (οὐπω γὰρ ἦσαν ἀναγεγεννημένοι διὰ τοῦ Παναγίου Πνεύματος, τοῦ Πνεύματος τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀγάπης, ἀλλ' ἀτελεῖς ἔτι περὶ τὴν γνῶσιν καὶ ταπεινοὶ τὸ φρόνημα) ἀντιτάττει τὴν ταπεινοφροσύνην· «εἴ τις θέλει, εἰπὼν, πρῶτος εἶναι, ἔστω πάντων διάκονος». — Ἄλλο· Ἡ Μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου προσέρχεται μετ' αὐτῶν τῷ Ἰησοῦ καὶ ζητεῖ ἵνα καθήσωσιν εἰς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ καὶ εἰς ἐξ ἐωνύμων· ὁ δὲ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς ἐξελέγχων τὴν φιλοδοξίαν αὐτῶν λέγει αὐτοῖς, «οὐκ οἶδατε τί αἰτεῖσθε» οἱ δέκα μαθηταὶ ἀγανακτοῦσι κατὰ τῆς ζητηθείσης ταύτης πρωτοκαθεδρίας· ὁ δὲ Οὐράνιος διδάσκαλος τῆς ἀγάπης καὶ ταπεινοφροσύνης εὐκαιρίας ἐπιλαβόμενος, παραινεῖ αὐτοὺς ἀφίσσασθαι ἀπὸ τῶν τοιούτων ἀξιώσεων ὡς τυραννικῶν καὶ ὁλως ἀντικειμένων τῇ θεῇ αὐτοῦ διδασκαλίᾳ, ἐπισυνιστῶν ἅμα αὐτοῖς τὴν ταπεινοφροσύνην, τὴν ἀδελφότητα καὶ ἰσότητα. «οἶδατε (λέγει) ὅτι οἱ Ἀρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν, ΟΥΧ οὕτω δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὅς ἐάν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι, ἔστω ὑμῶν διάκονος· καὶ ὅς ἐάν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔστω ὑμῶν δοῦλος» (Ματθ. κ'. 25—17, Μάρκ. ι'. 42—44).

§. 27. Ὅποιον δὲ τὸ ἐκ τῶν Εὐαγγελικῶν τούτων ἱστορημάτων συμπέρασμα; ἡ ἐν τοῖς Ἀποστόλοις καὶ τοῖς διαδόχοις αὐτῶν ἰσότης καὶ ἀδελφότης, καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ ἱεραρχικοῦ Συλλόγου ἀποσχοράκις πάσης δεσποτικῆς καὶ φιλαρχικῆς ἀξιώσεως· διὰ ταῦτα οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι καθιστῶντες κατὰ τόπους πνευματικοὺς ποιμένας συνῆψαν αὐτοὺς τῷ ἱερῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης, ἐνότητος καὶ ἰσότητος, διὰ τῆς μεταδόσεως τῶν αὐτῶν πνευματικῶν δωρεῶν καὶ χαρίτων. Ἀλλ' ὅμως ὅπως τηρεῖται τὸ μὲν, ἡ δέουσα εὐταξία ἐν τῷ ἱεραρχικῷ διακόσμῳ, τὸ δὲ, καὶ ἡ

προσέχουσα ἁρμονία τῆς Ἐκκλησιαστικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς πρὸς εὐχερεστέραν διεξαγωγὴν τῶν ὑποθέσεων τῶν πιστῶν, αἵτινες συνέτρεχον εἰς τὴν Μητρόπολιν ἑδραν οὖσαν τοῦ Ἐπαρχοῦ, ὅπως εὖρωσι δίκαια τῇ προστασίᾳ καὶ μεσολαβήσει τοῦ Μητροπολίτου, δεδοίκασιν οἱ Ἀπόστολοι τὰ πρεσβεῖα τῆς τάξεως τοῦ Ἐπισκόπου τῆς Μητροπόλεως, ὡς γίνεταί· δηλον ἐκ τοῦ ἐξῆς κανόνος. «Τοὺς Ἐπισκόπους ἐκάστου ἔθνους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν αὐτοῖς πρῶτον καὶ ἡγεῖσθαι αὐτὸν ὡς κεφαλὴν, καὶ μηδέν τι πράττειν περιττὸν ἄνευ τῆς ἐκείνου γνώμης· μόνα δὲ πράττειν ἕκαστα ὅσα τῇ αὐτοῦ παροικίᾳ ἐπιβάλλει καὶ ταῖς ὑπ' αὐτὴν χώραις· ἀλλὰ μηδὲ ἐκεῖνος ἄνευ τῆς τῶν πάντων γνώμης ποιεῖτω· οὕτω γὰρ ὁ μόνος ἔσται, καὶ δοξασθήσεται ὁ Θεὸς ἐν ἁγίῳ Πνεύματι, ὁ Πατὴρ ὁ Υἱὸς καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα» (ἀποσ. λγ') τὸν δὲ κανόνα τοῦτον ἀναπτύσσει ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ Σύνοδος ὧδε. «Τοὺς καθ' ἐκάστην ἐπαρχίαν Ἐπισκόπους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν τῇ Μητροπόλει προεστῶτα Ἐπίσκοπον, καὶ τὴν φροντίδα ἀναδέχεσθαι πάσης τῆς Ἐπαρχίας, διὰ τὸ ἐν τῇ Μητροπόλει πανταχόθεν συντρέχειν πάντας τοὺς πράγματα ἔχοντας· ΟΘΕΝ ἔδοξε καὶ τῇ τιμῇ προηγεῖσθαι αὐτόν (α), μηδέν τι πράττειν περιττὸν τοὺς λοιποὺς Ἐπισκόπους..... δίχα τοῦ τῆς Μητροπόλεως Ἐπισκόπου, μηδὲ αὐτόν, ἄνευ τῆς τῶν λοιπῶν γνώμης» (καν. θ'). Κατὰ ταῦτα λοιπὸν πάντες οἱ Ἐπίσκοποι εἰσιν ἴσοι, τῶν αὐτῶν πνευματικῶν χαρισμάτων μετέχοντες. (α) πάντες εἰσιν ἐλεύθεροι καὶ αὐτοδέσποτοι περὶ τὴν διοίκησιν τῶν ἰδίων παροικιῶν, εἰς μόνα δὲ τὰ ἀποβλέποντα τὸ κοινὸν τῆς Ἐκκλησίας, (β) οὐδὲν δύνανται πράττειν ἄνευ τῆς γνώμης τοῦ

(α) «Ubique, φησὶ καὶ ὁ ἐν ἁγίοις ἱερώνυμος, est Episcopus sive Romae, sive Eugubii, ejusdem est meriti, ejusdem sacerdotii; potentia divitiarum et paupertatis humilitas sublimiorem vel inferiorem Episcopum non fecit. (ad Evagr. ep. 83.)

(β) Πρὸ τῆς συστάσεως διαρχῶν καὶ μονίμων Συνόδων, τῶν λεγόμενων ἐνδημουσῶν, συνήρχοντο τὸ πάλαι οἱ Ἐπίσκοποι ἐκάστης Ἐπαρχίας δις τοῦ ἔτους ἐν τῇ Μητροπόλει ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ

Ἐπισκόπου τῆς «πρώτης καθέδρας» (μὲ τῆς ἐν Καρθαγ.) ἦτοι τοῦ Μητροπολίτου, ἀλλ' οὐδ' αὐτὸς πάλιν ἀνευ τῆς γνώμης τῆς ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῶν Ἐπισκόπων.

§ 28. Ἀλλὰ Καθὼς οἱ Ἐπίσκοποι τῶν πρωτευουσῶν πόλεων τῶν Ἐπαρχιῶν διωρίσθησαν ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Ἀποστόλων, ὡς εἴρηται, πρῶτοι τῶν ἐν αὐταῖς Ἐπισκόπων, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς πολιτικῆς τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους διαιρέσεως, προσλαβόντες καὶ τὸ κύρος τῆς τούτων χειροτονίας (α), οὕτω

Ἐπισκόπου αὐτῆς, πρὸς ἐξέτασιν καὶ διεκχωγὴν τῶν κοινῶν τῆς Ἐκκλησίας ὑποθέσεων. «Δεύτερον τοῦ ἔτους (θεσπίζουσιν οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι) Σύνοδος γενέσθω τῶν Ἐπισκόπων, καὶ ἀνακρινέτωσαν ἀλλήλους τὰ δόγματα τῆς εὐσεβείας, καὶ τὰς ἐμπιπτούσας Ἐκκλησιαστικὰς ἀντιλογίας διαλυέτωσαν» (καν. λζ'.) καὶ «καλῶς ἔχειν ἔδοξεν, (ὀρίζουσιν οἱ Πατέρες τῆς Α'. Συνόδου) ἐκάστου ἐνιαυτοῦ καθ' ἐκάστην Ἐπαρχίαν δις τοῦ ἔτους Συνόδους γίγνεσθαι, ἵνα κοινῇ πάντων τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἐπαρχίας ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναγομένων, τὰ τοιαῦτα ζητήματα (περὶ τῶν ἀκοινώνητων) κ.τ.λ.) ἐξετάζηται» (καν. ε. πρὸλ. τῆς Α'. ἡ. τῆς Γ'. ἡ. τῆς Ζ'. ς'. τῆς ἐν Λαοδ. μ., τῆς ἐν Καρθαγ. καὶ πδ'. πέ. καὶ ρδ'.). Τὸ δὲ κοινοβουλευτικὸν σύστημα τῶν Ἐπαρχιακῶν τούτων Συνόδων ὡς λίαν ὠφέλιμον καὶ λυσίτελές τῃ Ἐκκλησίᾳ ἐξυμνῶν καὶ ὁ κατὰ τὴν Β'. ἐκατονταετηρίδα ἀκμάσας Τερτυλλιανὸς γράφει: «aguntur praeterea per Gre c i a s i l l a e e r t i s i n l o c i s c o n c i l i a e x u n i v e r s i s E c c l e s i i s , p e r q u a e e t a l t i o r a q u a e q u a e i n c o m m u n e t r a c t a n t u r , e t i p s a r e p r e s e n t a t i o t o t i u s n o m i n i c h r i s t i a n i m a g n a v e n e r a t i o n e c e l e b r a n t u r » τοῦτέστι: «Συγκροτοῦνται πρὸς τούτοις κατὰ τὴν Ἑλλάδα ἐν ὀρισμένοις τόποις Σύνοδοι ἐκ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, αἵτινες περὶ ὑψηλοτέρων τινῶν ζητημάτων κοινῇ διασκέπτονται, καὶ ἅπαν τὸ χριστιανικὸν πλήρωμα μετὰ πολλῆς σεμνοπρεπείας ἐκπροσωποῦσιν» (De jejunio XIII).

(α) Δύο ἦσαν τὰ κυριώτερα προνόμια τῶν Μητροπολιτῶν, τὸ «προηγέσθαι τῇ τιμῇ» ἦτοι προεδρεύειν τῆς ἐπαρχιακῆς Συνόδου, καὶ τὸ ἐπικυροῦν τὰς ἐκλογὰς τῶν εἰς ἐπισκοπὴν προβαλλομένων καὶ χειροτονεῖν αὐτούς· καὶ ἐφ' ἱκανὸν μὲν χρόνον διετέλουν οἱ Ἐπίσκοποι ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τε τοῦ Κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ· αὐτίκα ἂν ταῖς Ἀποστολικαῖς διαταγαῖς ἀναγινώσκονεν ταῦτα: «Ἐπίσκοπον χειροτονεῖσθαι ἀριστίνδην ὑπὸ παντὸς τοῦ λαοῦ ἐκλελεγμένον, οὐ ὀνομασθέντος καὶ ἀρέσαντος, συνελθὼν ὁ λαὸς ἅμα τῷ πρεσβυτέρῳ καὶ τοῖς παροῦσιν Ἐπισκόποις ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ συνευδοκείτω·

καὶ οἱ Ἐπίσκοποι τῶν πρωτευουσῶν τῶν Διοικήσεων ἐτά-

ὁ δὲ πρῶτος τῶν λοιπῶν (ἦτοι ὁ Μητροπολίτης) ἐρωτάτω τὸ πρεσβυτέρειον καὶ τὸν λαόν, εἰ αὐτὸς ἐστὶν ὃν αἰτοῦνται εἰς ἄρχοντα· καὶ ἐπινεύσαντων, προσεπερωτάτω, εἰ μαρτυρεῖται ὑπὸ πάντων ἄξιός εἶναι τῆς μεγάλης τιμῆς καὶ λαμπρᾶς Ἡγεμονίας, εἰ τὰ κατὰ τὴν εἰς Θεὸν αὐτῷ εὐσεβίαν κατῳρθῶται, εἰ τὰ πρὸς ἀνθρώπους δίκαια πεφύλακται, εἰ τὰ κατὰ τὸν οἶκον αὐτοῦ καλῶς ὠκοδόμηται, εἰ τὰ κατὰ τὸν βίον ἀνεπιλήπτως· καὶ πάντων ἅμα κατὰ ἀλήθειαν, ἀλλ' οὐ κατὰ πρόληψιν, μαρτυρησάντων τοιούτων εἶναι, ... ἐκ τρίτου πάλιν ποθέσθωσαν, εἰ ἄξιός ἐστιν ἀληθῶς τῆς λειτουργίας. . . . » [μεθ' ἧ ἔπεται ἡ περιγραφή τῆς ἱερᾶς τελετῆς τῆς χειροτονίας: ἵστέον δ' ὅτι κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας ἡ ἐκλογή ἐγίνετο ἐν τοῖς νάρθηξι τῶν Ἐκκλησιῶν, οἵτινες ἦσαν αἱ ἱσραὴλ, οὕτως εἰπεῖν, Πτόλεος ἢ Σκιαδὸς τοῦ χριστιανικοῦ δήμου, καὶ συνήθως διὰ χειρῶν ἀνατάσεως (ἦτις ἐκκληῖτο «σύνθημα» Ἀποστ. Δικτ. αὐτ.), ὡς ὀρθῶς σημειοῖ καὶ Ζωναρᾶς ἐν τῇ ἐρμην. τοῦ αἰ. ἀποστολ. καν.] β'. ὁ Μέγας Ἀθηνάσιος ἀπολογοῦμενος κατὰ τῶν Ἀρειανῶν ἄκυρον τὴν χειροτονίαν αὐτοῦ δικαηρυσσόντων λέγει: «πάν τὸ πλῆθος καὶ πᾶς ὁ λαὸς τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ὡς ἐκ μιᾶς ψυχῆς καὶ σώματος συνεληλυθότες ἀνεβῶν, ἐκραζόν αἰτοῦντες Ἀθηνάσιον Ἐπίσκοπον τῇ Ἐκκλησίᾳ.» (ἐν Ἀπολογία Β'). ὅπερ καὶ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζ. ἐπιβεβαιῶν λέγων: «ψῆφῳ τοῦ λαοῦ παντὸς ἐπὶ τὸν Μάρκου ἀνήχθη θρόνον» (ἐπιτάφ. εἰς Ἀθαν.). γ'. Ὁ Σωκράτης ἱστορῶν τὰ περὶ τοῦ πρώτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Νεκταρίου φησὶν: «ἦν δὲ τις Νεκτάριος ὄνομα, Συγχλητικὸς μὲν γένους, ἐπιεικής δὲ τὸν τρόπον, διόλου θαυμαζόμενος, τὴν τοῦ πράιτωρος χειρὸς ἀρχὴν, ὅς ἀρπασθεὶς ὑπὸ τοῦ λαοῦ εἰς τὴν ἐπισκοπὴν προεβλήθη, τῶν τε πικρόντων ἐκκτὴν παντήκοντα Ἐπισκόπων χειροτονησάντων αὐτὸν (Ἐκκλ. Ἰσ. βιβλ. ε. κεφ. ἡ.)· συνωδὴ δὲ τούτοις ἐπιστέλλουσα καὶ ἡ Β'. Οἰκουμ. Σύνοδος τῷ Ἐπισκόπῳ τῆς Ῥώμης Δαμάσῳ γράφει: «Τῆς μὲν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησίας τὸν αἰδεσιμώτατον καὶ θεοφιλέστατον κεχειροτονήκαμεν Νεκτάριον, . . . παντὸς τε τοῦ Κλήρου καὶ πάσης ἐπιψηφισμένης τῆς πόλεως» (Πρ. Συν. Τ. Α'. σελ. 228)· δ'. Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς τὰ κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Εὐσεβίου Καισαρείας ἐκτίθησιν ὧδε: «ἐστασίαζεν ἡ Καισαρέων πόλις περὶ προβολὴν Ἀρχιερέως· ὡς δ' εἰς πλείους τοῦ δήμου διακισθέντος, καὶ ἄλλων ἄλλον προβαλλομένων, ὑπερ ἐν τοῖς τιμωτοῖς φιλεῖ συμβαίνειν, . . . τέλος συμφρονήσας ὁ δῆμος ἅπας τὸν πρῶτον παρ' αὐτοῖς ἔνα, βίῳ μὲν ἐξελεγμένον, ὑπὸ δὲ τῷ θεῷ βαπτισματι κατεσφραγισμένον, τοῦτον ἄκοντα

χθήσαν ἀκολουθῶς ὑπὸ τῶν Πατέρων πρῶτοι τῶν ἐν ταῖς

συναρπάσαντες τοῖς Ἐπισκόποις προσήγαγον, τελεσθῆναι τε ἤξιον καὶ κηρυχθῆναι» (λόγ. ιθ'). τὰ αὐτὰ γράφει καὶ περὶ τοῦ Μ. Βασιλείου (αὐτόθ.)· ἐ. ὁ προδρόμους Σωκράτης ἱστορῶν τὰ κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον λέγει «ψῆφον λαοῦ καὶ Κλήρου ὁ βασιλεὺς Ἀρκάδιος ἀνέμειξε» (Ἐκκλ. ἱστ. σ'. κεφ. 2). Ἐπειδὴ δὲ διὰ τὴν ἀνάμειξιν τοῦ λαοῦ ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ἀρχιερεσίαις συνέβαινον συνεχῶς πολλὰ ἀτοπήματα (περὶ ὧν ὁρ. Σωκρ. αὐτ. Δ'. Σοζομ. σ'. 23. καὶ 24, Θεοδωρ. Δ'. 7), ἡ ἐν Λαοδικαίᾳ Σύνοδος ἀπεστέλλετο τὸν λαὸν τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος, θεσπίσασα ἐν τῷ ιγ'. κανόνι «ΜΗ ΤΟΙΣ ΟΧΛΟΙΣ ἐπιτρέπειν τὰς ἐκλογὰς ποιῆσθαι τῶν μελλόντων καθίστασθαι εἰς ἱερατεῖον». Ἡ δὲ Δ'. Οἰκ. Σύν. ἐπικυροῦσα τὸν κανόνα τοῦτον σφρόστερον ἐξήνεγκε τὰ περὶ ἐκλογῆς, ὡς ἀκολουθῶς· «ψηφίζεσθαι (τοὺς Μητροπολίτας) παρὰ τῶν ἐκάστης Μητροπόλεως κληρικῶν καὶ κτητόρων καὶ λαμπροτάτων ἀνδρῶν· ἐτι μὴν καὶ παρὰ τῶν κατὰ τὴν Ἐπαρχίαν εὐλαβεστάτων Ἐπισκόπων πάντων ἢ τῶν πλείονων»· αὐτὸ τοῦτο ἐπιστέλλουσα καὶ πρὸς τὴν τῶν Ἀλεξανδρίων Ἐκκλησίαν θεσμοθετεῖ. «Εἰ δὲ τινὰ ποτε συμβαίῃ ἀναπαύσασθαι τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, τηνικαῦτα συνανέσθινεν (μετὰ τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἐπαρχίας) εἰς τιμὴν τοῦ τετελευτηήτος τοὺς ἄρτι προσληφθέντας (ὑποψηφίους, οὔτε πλείους οὔτ' ἐλάττους τῶν τριῶν ὄντας), μόνον εἰ ἄξιον φαίνονται καὶ ὁ λαὸς αἰροῖτο, συνεπιψηφίζοντες αὐτοῖς (τοῖς Ἐπισκόποις καὶ τῷ λαῷ) καὶ ἐπισφραγίζοντες τοῦ τῆς Ἀλεξανδρείας Ἐπισκόπου.» (παρὰ Θεοδωρῆτ. Ἐκκλ. ἱστ. βιβλ. Α'. κεφ. θ'). ἔνθα ἡ λ. λαὸς δηλοῖ οὐχὶ τὸν πᾶν ὄχλον, ἀλλὰ τοὺς κτηματίας, τοὺς προκρίτους καὶ τοὺς εὐπατρίδας, οὗς ἀνωτέρω ὠνόμασε «λαμπροτάτους ἀνδρας». Τὰ δὲ Συνοδικὰ ταῦτα ψηφίσματα ἐπεκύρωσε καὶ ἡ εὐσεβῆς πολιτικὴ Ἀρχὴ διὰ νόμου· «θεσπίζομεν (γράφει ὁ Μ. Ἰουστινιανὸς) ὁσάκις χρεὶα γένηται Ἐπίσκοπον χειροτονηθῆναι, συνιέναι τοὺς κληρικούς καὶ τοὺς πρῶτους τῆς πόλεως, ἧς μέλλει Ἐπίσκοπος χειροτονεῖσθαι, καὶ, προκειμένων τῶν ἁγίων Εὐαγγελίων, ἐν τρισὶ προσώποις ψηφίσματα ποιῆν,.... ἵνα ἐκ τῶν οὕτω ψηφιζομένων τριῶν προσώπων ὁ βελτίων χειροτονηθῇ, τῇ ἐπιλογῇ καὶ τῷ κρίματι τοῦ χειροτονούντος» (Νεαρ. ρηγ'. καὶ ρλζ') κ.τ.λ. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους διὰ τὰς ἐπισυμβαίνουσας ὡσαύτως καταχρήσεις καὶ τὴν κήρυξιν τῶν ἐν τοῖς πράγμασιν, ἡ Ζ'. Οἰκουμένη Σύνοδος ἀφείλετο ἀπ' αὐτῶν τὸ ἐκλογικὸν δικαίωμα (οὐδαμῶς δὲ τὸ τῆς συμμεμενίας ἢ ὑποδηλώσεως), ἀναθεῖσα τὰ τῆς ἐκλογῆς εἰς μόνον τὸν

ὑπαρτιζούσαις αὐτὰς Ἐπαρχίαις Μητροπολιτῶν καὶ καθὼς

Κλήρον διὰ τοῦ γ'. κανόνος (ἅμα δὲ ἀνανεώσασα καὶ κρατύνασα τὸν δ. τῆς Α.), καθάπερ καὶ ὁ θεῖος Γρηγόριος περὶ τούτου προαπεφάνετο· «οὐκ ἠγνοεῖτο, λέγων, τὸ ὑπερχεῖρον.... ἀλλὰ καὶ λίαν ἐπίδηλον ἦν τοῖς τε ἄλλοις ἄπασιν.... ὅσον τε περὶ τὸ βῆμα καὶ ὅσον ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς Ναζιραίοις, ἐφ' οἷς ΕΛΕΙ τὰς τοιαύτας προβολὰς (ἐκλογὰς) κείσθαι ΜΟΝΟΙΣ, ἢ ὅτι μάλιστα, καὶ οὐδὲν ἄν ἦν ταῖς Ἐκκλησίαις κακόν.» (λόγ. ιθ'). ὁ δὲ ρηθεὶς κανὼν τῆς Δ'. ἔχει ὡδε· «πᾶσαν ψῆφον γενομένην παρὰ Ἀρχόντων Ἐπισκόπου, ἢ πρεσβυτέρου, ἢ διακόνου, ἄκυρον μέναιν.... ΔΕΙ γάρ τὴν μέλλοντα προεβάζεσθαι εἰς Ἐπισκοπὴν ὑπὸ Ἐπισκόπων ψηφίζεσθαι, καθὼς παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ ὥριστα ἐν τῷ κανόνι τῷ λέγοντι· Ἐπίσκοπον προσήκει μάλιστα ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ καθίστασθαι (ψηφίζεσθαι)· εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη τὸ τοιοῦτον ἢ διὰ κατεπεύγουσαν ἀνάγκην, ἢ διὰ μῆκος ὁδοῦ, ἐξ ἁπαντος τρεῖς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναγομένους, συμψῆφον γενομένων καὶ τῶν ἀπόντων καὶ συντιθεμένων διὰ γραμμάτων, καὶ τότε τὴν χειροτονίαν ποιῆσθαι· τὸ δὲ κύριον τῶν γινομένων δίδεσθαι καθ' ἐκάστην Ἐπαρχίαν τῷ Μητροπολίτῃ· μόνον δ' ἐκ πάντων τῶν λαϊκῶν οἱ εὐσεβεῖς καὶ Ὀρθόδοξοι Αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου, ὡς Χριστοῦ Κυρίου καὶ ὡς ἐκπροσωποῦντες τὸν Χριστιανικὸν λαόν, ἐτήρησαν τὸ δικαίωμα, παρὰ τῆς Ἐκκλησίας λαβόντες, τοῦ ἐπικυροῦν ἕνα τῶν τριῶν ὑποψηφίων τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου· μετὰ γάρ τὴν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐκλογὴν τῶν εἰρημένων ὑποψηφίων, ἀπεστέλλετο τῷ Αὐτοκράτορι δελτίον, ἐν ᾧ ἦσαν ἐγγεγραμμένα τὰ ὀνόματα αὐτῶν· ἐν ἡμέρᾳ δὲ ρητῇ προσήρχετο τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ, συναγμένη ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, τῶν Συγκλητικῶν τις, κάκει ἐδίδου τῷ κατακυρωθέντι ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ὑποψηφίῳ τὸ λεγόμενον μήνυμα ἔχον ὡς ἐφ' ἑξῆς· «Ὁ κραταῖος καὶ ἅγιος ἡμῶν Αὐθέντης καὶ Βασιλεὺς καὶ ἡ θεία καὶ Ἱερὰ καὶ Μεγάλη Σύνοδος προσκαλοῦνται τὴν ἁγίωσύνην σου εἰς τὸν ὑψηλότετον Θρόνον τοῦ Πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως· Ὅτι δὲ τὸ δικαίωμα τοῦτο ἔλαβον οἱ εὐσεβεῖς Αὐτοκράτορες παρὰ τῆς Ἐκκλησίας, μαρτυρεῖ Ἀνδρόνικος ὁ πρεσβύτερος· «δεδωκέναι μὲν τοι τὴν βασιλείαν, φησί, πάλα συνεπεπτώκει τῇ Ἐκκλησίᾳ προνόμια, ταῦτα δὲ τὰ μέχρι τοῦ νῦν θεωρούμενα· δεδωκέναι δ' αὖ καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῇ βασιλείᾳ τὸ Πατριαρχεῖον ὃν ἂν ἐθέλει τῶν ψηφισθέντων προεβάλλεσθαι» (παρὰ Νικηφ. τῷ Γρηγορῷ βιβλ. θ'. κεφ. 10.)

ἐκεῖνοι ἐκλήθησαν ἑξαρχοὶ τῶν Ἐπαρχιῶν, ὡς πρῶτοι κατὰ τὴν τάξιν τῶν ὧν προΐκταντο Ἐπισκόπων, παρομοίως καὶ οὗτοι ἑξαρχοὶ τῶν Διοικήσεων καὶ τοιοῦτοι ἦσαν ὁ Καισαρείας Καππαδοκίας, ὁ Ἐφέσου, ὁ Θεσσαλονίκης, ὁ Κορίνθου, καὶ εἴτις ἄλλος· ἀλλὰ τοιαῦτα προεδρίας ἐν τῷ Ἱεραρχικῷ Συλλόγῳ πρεσβεῖα ἐδόθησαν ἐξαιρέτως τοῖς Ἐπισκόποις τῶν τεσσάρων κορυφαίων πόλεων τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐπικρατείας, τῷ Ῥώμῃ, τῷ Κωνσταντινουπόλεως, τῷ Ἀλεξανδρείας καὶ τῷ Ἀντιοχείας, οἵτινες ἐκλήθησαν Ἀρχιεπίσκοποι καὶ Πατριάρχαι (α). τούτων δὲ πάλιν ἡ τάξις καὶ ἡ πρὸς ἀλλήλους σχέσις καὶ ἀναφορὰ καθωρίσθη κατὰ λόγον τῆς ἐπιστημότητος τῶν πόλεων. οὕτως ὁ μὲν τῆς Ῥώμης ἐτάχθη παρὰ τῶν Πατέρων πρῶτος ἐν τοῖς Πατριάρχεις, διὰ τὸ εἶναι τὴν Ῥώμην πρωτεύουσαν τοῦ Κράτους· ὁ τοῦ Βυζαντίου Ἐπίσκοπος, ὁ πρότερον ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Ἡρακλεῖος τελεῶν, ἀνεκτρώθη Πατριάρχης, καὶ τὴν δευτέραν εἴληφε στάσιν ἐν τῷ Ἱεραρχικῷ Συλλόγῳ, διὰ τὸ γενέσθαι τὸ Βυζάντιον «Νέαν Ῥώμην», ἥτοι νέαν βασιλίδι πόλιν τοῦ Κράτους· «τῷ γὰρ Θρόνῳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, φησὶν ὁ κανὼν, διὰ τὸ βασιλεῦν τὴν πόλιν ἐκείνην, οἱ Πατέρες εἰκότως δεδώκασι τὰ πρεσβεῖα καὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ κινούμενοι... τὰ ἹΣΑ ΠΡΕΣΒΕΙΑ ἀπένειμαν τῷ τῆς Νέας Ῥώμης ἀγιοτάτῳ Θρόνῳ, εὐλόγως κρίναντες τὴν βασιλείαν καὶ Συγχλήτῳ τιμηθεῖσαν πόλιν καὶ τῶν ἹΣΩΝ ἀπολαύουσαν πρεσβείων τῇ πρεσβυτέρα βασιλίδι Ῥώμῃ, καὶ ἐν τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς ΩΣ ΕΚΕΙΝΗΝ μεγαλύνεσθαι πράγμασι κ.τ.λ. [(τῆς Δ' κή.) (ε)] ὁ δὲ Ἀλεξανδρείας (εἰ καὶ ἀρχαιό-

(α) Μετὰ τῶν Πατριάρχων τούτων συνριθμήθη καὶ ὁ Ἱεροσολύμων, πέμτος τὴν τάξιν, ΜΟΝΟΣ ἐκ πάντων τῶν Ἱσραρχῶν τιμηθεὶς διὰ λόγον ὅλως πνευματικόν· διὰ τὸ εἶναι δηλονότι τὴν Ἱερουσαλὴμ ΜΗΤΕΡΑ ΠΑΣΩΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ» (ὁρ. σελ. 62. σημ. κ). Ἡ δὲ δικαιοδοσίς τοῦ Πρωθιεράρχου τούτου ἐπὶ τῶν τριῶν Παλαιστινίων, ἣν προσελάβετο περὶ τὰ μέσα τοῦ 6. αἰῶνος δι' ἰδιαιτέρας συμβάσεως αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἀντιοχείας, κατεκυρώθη αὐτῷ ὑπὸ τῆς Δ'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου, περὶ οὗ λέγομεν ἐφεξῆς.

(ε) Διὰ τοῦ αὐτοῦ κανόνος ἡ Δ'. κατεκύρωσε τῷ Κωνσταντι-

νους τοῦ Κωνσταντινουπόλεως) ἐτάχθη τρίτος τὴν τάξιν, διὰ

νους τοῦ Κωνσταντινουπόλεως τὴν ἐπὶ τῶν Διοικήσεων Ποντικῆς Ἀσιανῆς καὶ Θρακικῆς πνευματικὴν αὐτοῦ δικαιοδοσίαν, διαφόρους ὑποστᾶσαν τροποποιήσεις, κατὰ τὰς πολιτικὰς τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους μεταβολάς. (περὶ τῆς ἐκτάσεως τῆς Θρακικῆς ὁρ. σελ. 51 σημ. α) «Πρῶτον μὲν ἀπεσπᾶσθην (γράφει Νεῖλος ὁ Δοξαπατρῆς) οἱ ἐν τῇ Δ'. Συνόδῳ μνημονευόμενοι Μητροπολῖται καὶ Ἐπίσκοποι.... δύο γὰρ ἑξαρχοὶ τῆς Ἀνατολικῆς Διοικήσεως οἱ προέχοντες τῶν ἄλλων Μητροπολιτῶν.... ὑπέκυψαν αὐτίκα σὺν τοῖς ὑπ' αὐτοῦς Μητροπολίταις τῷ Κωνσταντινουπόλεως, ἥτοι ὁ Καισαρείας Καππαδοκίας καὶ ὁ Ἐφέσου τῆς Ἀσίας.... πάλιν ἀπὸ τῆς Δυτικῆς Διοικήσεως δύο ἑξαρχοὶ ὁμοίως ὑπέκυψαν τότε τῷ Κωνσταντινουπόλεως προέχοντες τῶν λοιπῶν Μητροπολιτῶν τῶν ὑπὸ τῇ αὐτῶν Διοίκησιν, ὁ Θεσσαλονίκης καὶ ὁ Κορίνθου, καὶ ἠκολούθησαν τούτοις καὶ οἱ ὑπ' αὐτοῦς Μητροπολῖται καὶ Ἀρχιεπίσκοποι.... ἀλλὰ καὶ ἡ Σικελία μετὰ ταῦτα καὶ ἡ Καλαβρία γέγονεν ὑπὸ τὸν Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἡ ἀγία Σεβρίνη ἡ καὶ Νικόπολις καλουμένη... προσετέθησαν δὲ ὁ τῆς Σικελίας θρόνος καὶ ὁ τῆς Καλαβρίας καὶ ὁ τῆς ἀγίας Σεβρίνης τῷ Κωνσταντινουπόλεως ἀποσπασθέντες τῆς Ῥώμης, ὅτε βάρβαροι κατέσχον τὸν Πάπα, καὶ τὴν Ῥώμην ῥηγμαλώτισαν καὶ ἰδιοποιήσαντο, ὥσπερ καὶ ἡ Κρήτη ὑπὸ τὸν Ῥώμης οὖσα, ὑπὸ τὸν Κωνσταντινουπόλεως γέγονε· πλὴν πρὸ τούτων ὁ Πάπας εὐρίσκειται κατέχων μέρη τινα εὐτελεῖ καὶ Ἐπισκοπὰς ἐκ μέρους τινὰς ἐν Σικελίᾳ καὶ Καλαβρίᾳ· τὰς γὰρ Μητροπόλεις καὶ τοὺς ἐν αὐταῖς ἐξ ὁλοκλήρου κατεῖχεν ὁ Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τῆς τῶν Φράγκων ἐλεύσεως· ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Λογγοβαρδίᾳ, τῇ Απουλίᾳ καὶ πάσαις ταῖς ἐκεῖ χώραις, τὰς μὲν παραλίας πόλεις εὐρίσκειται πρῶτον κατέχων ὁ Κωνσταντινουπόλεως, τὰς δὲ λοιπὰς ὁ Ῥώμης, ὡς καὶ ταύτας τὰς χώρας οἱ δύο ἀνὰ μέρος κρατεῖν αὐτίκα γὰρ ὁ μελωδὸς καὶ ποιητὴς κύριος Μάρκος εὐρίσκειται ἐν Ἰδρουντί (Otranto) ὅλλεις Μητροπολῖτες παρὰ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως. ἐπεὶ γὰρ τὸ δουκάτον πάσης Λογγοβαρδίας, τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος οὖσης, ἦν ὑπὸ τὸν βασιλέα Κωνσταντινουπόλεως, ὁ δὲ Πάπας κεχωρισμένος ἦν καὶ ὑπὸ ἕτεραν ἔθνη δῆθεν (τουτέστιν ἐφ' εἰς αὐτὴν πολιτικὴν Ἀρχὴν), διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πατριάρχης εἶχε τὰς Ἐκκλησίας... μεθ' ὁ δὲ οἱ Φράγκοι ἀφείλοντο τὴν τοιοῦτον δουκάτον, τότε ὁ Ῥώμης ἐχειροτόνησεν ἐν πάσαις ταῖς Ἐκκλησίαις· ὅσῃν γὰρ χώρην κατεῖχεν ὁ βασιλεὺς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ καὶ μετὰ ταῦτα ἀπὸ ἑνῶν διαφόρων ἐξενίκησεν, εἰκότως καὶ ὁ Πατριάρχης Κωνσταντι-

τὰ εἶναι τὴν Ἀλεξανδρείαν τρίτην πόλιν τοῦ Κράτους· δὲ Ἀντιοχείας τέταρτος διὰ τὸν αὐτὸν λόγον (α), κ.τ.λ.

§ 29. Ἐξ ὧν δ' εἴρηται μοι ἀποδεικνύεται ἐναργῶς, ὅτι ἅπαντες οἱ Ἐπίσκοποι εἰσὶν ἴσοι κατὰ τὴν πνευματικὴν χάριν καὶ ἰσόψηροι ἐν τῷ ἱερῷ Κοινοβουλίῳ τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι ἡ μόνη διαφορὰ αὐτῶν ὁρίζεται ἐν τῇ τάξει τῆς Ἱεραρχίας, προελεύσει ἐξ ἀφορμῆς ὅλως ἐξωτερικῆς καὶ πολιτικῆς, καὶ ἐπομένως τὸ νεώτερον παπικὸν

νουπόλεως ἐχειροτόνει ἐκεῖ... νῦν οὖν κατέχει ὁ Θεοφρούρητος Θρόνος τῆς Κωνσταντινουπόλεως... οὐκ ὀλίγον τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας, τὰ ἀπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους, τὰ ἀπὸ τοῦ Ἰλλυρικοῦ ἕως τῆς Προποντίδος, ἄχρι Χερσονήσου, καὶ Χαζαρίας, καὶ Γοθίας, καὶ Χαλδαίας, καὶ Ἀσσυρίας, καὶ Ἰβηρίας, καὶ Ἀλανίας... ἀλλὰ καὶ αἱ ΠΑΡΙΣΙΟΙ πόλεις αὐτῷ ὑπόκεινται, ἦτοι αἱ τοῦ Δανουβίου ποταμοῦ, καὶ αἱ τῆς Καππαδοκίας πόλεις, καὶ μέρη τῆς Ἀρμενίας, καὶ αἱ Κυκλάδες νῆσοι, καὶ αἱ λοιπαὶ ἄπασαι αἱ ὑπὸ τὴν βασιλεὶαν Κωνσταντινουπόλεως πολλαὶ τινες οὐσαι, καὶ αἱ μέγιστα δύο νῆσοι· ἡ Κρήτη καὶ ἡ Εὐβοία· ἀλλὰ καὶ ἡ Πελοπόννησος καὶ ἡ Ἑλλάς... ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Μεγάλην Ῥωσσίαν ἀπὸ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως στέλλεται Μητροπολίτης» (παρὰ Λέοντι τῷ Ἀλλατίῳ ἐν τῷ de Cons. Eccl. Lib. e. XXIV).

(α) Τοῦ μὲν Ἀλεξανδρείας ἡ δικαιοδοσία ἐξετείνετο ἐπὶ τῆς Αἰγύπτου, Λιβύης καὶ Πενταπόλεως. «Τὰ ἀρχαῖα ἔθνη κρατεῖτω τὰ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Λιβύῃ καὶ Πεντάπολει, ὥστε τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἐπίσκοπον πάντων τούτων ἔχειν τὴν ἐξουσίαν» (καν. 7. τῆς Δ.) τοῦ Ἀντιοχείας ἐπὶ τῆς Φοινίκης καὶ Ἀραβίας, τοῦ δὲ Ἱεροσολύμων ἐπὶ τῶν Τριῶν Παλαιστίνων· «Μάξιμος ὁ εὐλαβέστατος Ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας εἶπεν· ἤρεσέ μοι καὶ τῷ εὐλαβεστάτῳ Ἐπισκόπῳ Ἰουβενάλιῳ κατὰ σύμβασιν ὥστε τὸν μὲν Θρόνον Ἀντιοχείας ἔχειν δύο Φοινίκας καὶ Ἀραβίαν, τὸν δὲ Θρόνον τῆς Ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ἔχειν τὰς τρεῖς Παλαιστίνας· καὶ ἀξιοῦμεν ἐξ ἀποφάσεως τῆς ὑμετέρας μεγαλοπρεπείας καὶ τῆς ἀγίας Συνόδου ἐγγράφως ἐπιβεβαιωθῆναι αὐτά· — Ἰουβενάλιος ὁ δσιώτατος Ἐπίσκοπος τῆς Ἱεροσολυμιτῶν πόλεως εἶπε· τὰ αὐτὰ καὶ μοι συνήρεσε... καὶ ἀξιώ· ὥστε ἐγγράφως ἐπιβεβαιωθῆναι αὐτά... Πάντες οἱ εὐλαβέστατοι Ἐπίσκοποι (τῆς Δ.) ἐβόησαν. Καὶ ἡμεῖς τὰ αὐτὰ λέγομεν, καὶ σφραγίζομεν τοῖς παρὰ τῶν Πατέρων εἰρημέτοις». (Πρ. Συν. Τ. Β'. σελ. 230).

σύστημα τοῦ ἀπολυτισμοῦ ἐκ διαμέτρου ἀντίκειται καὶ πρὸς τὴν διδασκαλίαν τοῦ ΜΕΓΑΛΟΥ καὶ Αἰωνίου ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ καὶ πρὸς τὸ ἰσάδελφον κοινεβουλευτικὸν καὶ ἀρχέτυπον τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας πολίτευμα τὸ θεμελιούμενον ἐπὶ τῆς ΑΓΑΠΗΣ. (α).

(α) Ἡ παπικὴ ἔδρα ἐπηρεαζομένη ὑπὸ τοῦ κοσμοκρατορικοῦ πνεύματος τῶν Καισάρων τῆς Ῥώμης, οἵτινες ἦσαν καὶ θρησκευτικοὶ ἐν ταύτῃ Ἀρχηγοί, ἐπέζητησαν οὐ μόνον νὰ ὑπάρχῃ ὑπὸ τὴν πνευματικὴν αὐτῆς δεσποτείαν τὴν «ἀτυράννητον» καὶ «ἀδούλωτον» τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, ἐπ' ἀνατροπῇ τοῦ ἀποστολοπαράδοτου κοινοβουλευτικοῦ καὶ συνοδικοῦ αὐτῆς πολιτεύματος, ἀλλὰ καὶ νὰ ὑποτάξῃ ὑπὸ τὸ κοσμικὸν αὐτῆς σκῆπτρον πάσας τὰς βασιλείας τῆς Γῆς! «Accipe, λέγει τῶν Καρδινάλιων τις περιτιθέμενος τῇ κεφαλῇ τοῦ νέου Πάπα τὴν κωνοειδῆ τρικόρωνον τιάραν (ἣν ἐχάλαυον «ὁ καπνώδης τύφος τοῦ κόσμου» περὶ τὸ 1300 ἐπὶ Βονιφατίου τοῦ Η΄.) accipe Tiaram tribus coronis ornatam, et scias te esse patrem Principum et Regum, Rectorem Orbis, in Terra Vicarium Salvatoris nostri Jesu Christi· τοῦτέστι· «λάβε τὴν τρικόρωνον τιάραν· καὶ γράβη ὅτι εἰ πατὴρ ἡγεμόνων καὶ βασιλέων, ἰθύντωρ τοῦ κόσμου παντός, καὶ τοποτηρητὴς ἐπὶ Γῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ!» ἐν δὲ τοῖς λόγοις τούτοις περιέχεται συλλήβδην ἡ ἁπασα ἡ ἱστορία τοῦ παπισμοῦ! Ἀλλ' εὐτυχῶς τὸ φῶς τῆς μισχυθαιρέτου ἐλληνικῆς διανοίας, ὅπερ, μετὰ τῆς ἐπιστήμης, κατὰ τὸν 16. αἰῶνα δι' Ὀρθοδόξων Ἑλλήνων σοφῶν μετελαμπραδεύθη ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑσπερίαν, καὶ διαισθάναν κατὰ μικρὸν τὴν ἀχλὺν τοῦ Σχολαστικισμοῦ καὶ τῆς βιβλικῆς ῥότητος, ὠδήγησε τὰ χριστεπώνυμα ἔθνη τῆς Δύσεως εἰς τὴν ὁδὸν τῆς τε διανοητικῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς προόδου μετὰ πολλὰς καὶ διαφόρους περιπετείας, αὐτὸ τοῦτο καὶ νῦν ἤδη ἐπενεργοῦν ἐνυπολινθάνοντως καὶ ἐπὶ τῆς θρησκευτικῆς αὐτῶν κοινωνίας, πάντως ὁδηγήσει αὐτά, Θεοῦ εὐδοχοῦντος, καὶ πρὸς τὴν ἐπίγνωσιν καὶ ἀποδοχὴν τῶν ἡμετέρων περὶ Ἐκκλησίας ὀρθοδόξων ἀρχῶν, ἥτις ἔσται τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς τὴν ἑνωσιν τῶν δύο Ἐκκλησιῶν· καὶ ἰδοὺ ἤρξατο ἀπὸ τινος χρόνου σωτηριώδης τις πρὸς τὴν Ὀρθοδοξίαν ροπή, ἐκδηλουμένη πρὸ πάντων ἐν τῇ συστάσει Συλλόγων, ἐν τῇ «Μεγάλῃ Ἑλλάδι» καὶ ἀλλαχοῖς, ἐκ πεφωτισμένων καὶ σεβασμίων ἀνδρῶν καὶ ἰδίως κληρικῶν, οἵτινες πρὸς τοὺς ἄλλοις ἐπιζητοῦσι τὴν ἀναίρεσιν τοῦ ὑπερχαλπίου ἀπολυτισμοῦ καὶ τῆς συγκεντρώσεως, καὶ τὴν περιστολὴν τῆς παπικῆς ἐξουσίας ἐντὸς τῶν

2. Ἐκτασις τῆς καθολικῆς δικαιοδοσίας τοῦ
Ἐπισκόπου Ῥώμης.

§. 30. «ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΘΗ κρατεῖτω τὰ ἐν Αἰγύπτῳ
καὶ Αἰθίῃ καὶ Πενταπόλει, ὥστε τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἐπί-

νομήμων ὄρων τῶν ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων διαγεγραμμένων, ἄλλως
εἰπεῖν, τὴν ἀνόρθωσιν τοῦ ἀποστολοπαράδοτου κοινοβουλευτικοῦ
καὶ συνοδικοῦ συστήματος, τοῦ ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἀνατολικῇ Ἐκκλη-
σίᾳ, τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι, σθερῶς ἐπικρατοῦντος· πρὸς δὲ τούτοις καὶ
ἄνδρες ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ἀρετῇ περιόνοντο διὰ τοῦ σοφοῦ αὐτῶν κα-
λάμου ἐνσφύουσαν ἰδίᾳ τὴν σωτηριώδη ταύτην πρὸς τὴν Ὁρθοδόξιν
ῥοπήν, εἰ καὶ τινες ἐξ αὐτῶν ἐν μέρει σπουδάζουσι νὰ συγκλύσωσι
πὺς τὰς ἀτελείας τοῦ παπικοῦ συστήματος, δικαιολογούντες αὐτὸ
εἰς ὡς προῶν τοῦ καθολικοῦ δῆθεν νόμου τῆς «ἀναπτύξεως» εἰς ὡς
ἀποτέλεσμα «ἀνεφίκτου ἀνάγκης». Ἐν ἄρθρῳ λ. χ. τοῦ «Revue
des Deux Mondes» ἐπιγραφομένου «la crise religieuse au XIX
Siècle» ἀναγνώσκουμεν ταῦτα· «point d'organisation plus con-
forme aux principes représentatifs, que celle des Eglises
chrétiennes du premier siècle, et au contraire point
de centralisation plus efficace dans son action, plus
autocratique dans son essence que celle de l'Eglise actu-
elle jusqu'aux XVI siècle, malgré toutes les circon-
stances qui avaient favorisé les accroissemens succes-
sifs du pouvoir papale, — la résidence à Rome, l'an-
cienne capitale du monde, le besoin d'auto-
rité, les fausses décrétales acceptées com-
me l'expression des convictions générales, la lutte victorieuse des Pontifes contre
l'empire» — les Eglises nationales avaient conservé leur
indépendance· mais quand la Réforme éclate et triom-
phe, le mouvement de concentration se précipite... ni con-
cordats, ni parlemens ni jansénistes et appelans, ni Bossuet
et Louis XIV, dans toute leur puissance, ne peuvent arrêter
la marche de l'omnipotence papale, portée en avant par
la force des événemens: plus les circonstances deviennent diffi-
ciles, plus le pouvoir central se fortifie; plus violente est la
tempête plus menace l'esquif symbolique, plus on ac-
corde d'autorité au pilote infailible qui le conduit.» κ.τ.λ.
(τὴν τελευταίαν καὶ τὴν γνῶμην τοῦ σοφοῦ ἐκρηγνύοντος οὐδὲν

σκοπον πάντων τούτων ἔχειν τὴν ἐξουσίαν, ἐπειδὴ καὶ τῷ

λῶς ἀποδεχόμεθα· διότι ἡ συγκέντρωσις, εἴτε ἡ ἀναίρεσις τῆς
ἐλευθερίας τῶν κατὰ τὴν Δύσιν Ἐκκλησιῶν προηγῆθη τῆς Ἀ-
ναμορφώσεως· ἢ μᾶλλον ἡ πνευματικὴ τυραννία καὶ ἡ ἀπολυταρ-
χία, πρὸς ἣν ἔτεινεν ἀπὸ τῶν πρώτων αἰώνων ἡ Ῥώμη, παρή-
γαγεν ἐξ ἀντιδράσεως (par réaction) τὴν ἀνατροπὴν τῆς Ἱεραρ-
χικῆς τάξεως καὶ τὴν ἀναίρεσιν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς αὐθεντίας,
ἥτις τὴν ὑψηλευτικὴν ἀναρχίαν τῆς Δικτατορίας, ὡς ἐν τῷ Α',
κεφαλῶν δεδήλωται). καὶ «Le fondateur du christiani-
sme, rompant avec les anciennes traditions théocra-
tiques, avait nettement séparé son domaine de celui
de l'Etat. s'il est une vérité certaine, c'est
celle-là;..... καὶ, «le funeste mélange du temporel
et du spirituel, voilà donc la racine première de tous
les maux de l'Eglise· c'est parce que son chef
régnait sur l'antique capitale du monde
romain, qu'il a voulu envahir successive-
ment les droits des peuples et ceux de l'E-
glise, étouffer les libertés civiles et ec-
clesiastiques· puisque Rome est le siège du mal,
c'est à Rome aussi qu'il faut appliquer le remède· sans
doute pour que l'institution religieuse pût s'accorder avec
les institutions laïques, à côté desquelles elle est appelée à
vivre dans le monde actuel, de grandes réformes intérieures
seraient nécessaires· M. Bordas Demoulin ne se lassait pas
de les réclamer· dans son important ouvrage des Pou-
voirs constitutifs de l'Eglise, il avait exposé l'an-
cienne organisation, revendiqué les droits des prêtres et des
laïques, tracé en un mot le programme des réformes indis-
pensables pour que la discipline ecclésiastique fût mise en
harmonie avec les besoins de la société moderne. De récentes
manifestations en Italie montrent qu'en ce point le phi-
losophe catholique avait bien apprécié la situation dans
ce pays où, par suite de circonstances locales, la crise
religieuse a pris une gravité plus grande que partout ailleurs,
une partie du clergé, qui s'est ralliée au mouvement unitai-
re, a compris qu'il fallait songer à rétablir en faveur des
églises nationales les libertés dont les usurpations
successives de la cour de Rome les avait
peu à peu dépouillées, et, chose remarquable, les

ἐν Ῥώμῃ Ἐπισκόπῳ τοῦτο ΣΥΝΗΘΕΣ ἐστίν· ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις Ἐπαρχίαις τὰ πρεσβεία σώζεσθαι ταῖς Ἐκκλησίαις» κ.τ.λ. [καν. 5. τῆς Α. (α)]. διὰ δὲ τοῦ κανόνος τούτου ἡ Καθόλου Ἐκκλησία

réformes réclamées avec le plus d'instance et d'unanimité sont précisément celles qu'indiquait l'auteur du livre sur les Pouvoirs constitutifs de l'Eglise, mais la première, la plus urgente de toutes, suivant lui, était la suppression du pouvoir temporel.... ce catholique spiritualiste croyait voir déjà la papauté, déposant la couronne temporelle dont le moyen âge l'avait malheureusement investie, et reprenant le caractère libéral des temps apostoliques, se reconcilier avec la civilisation moderne, et le clergé, comprenant enfin que toutes les libertés sont filles du christianisme, pousser partout à la science, à la raison, à la simplicité des mœurs, au progrès sous toutes ses formes que Rome rompt définitivement avec le passé, que la liberté (τὸ Συνοδικὸν δηλονότι καὶ κοινοβουλευτικὸν πολίτευμα) rentre dans le sein de l'Eglise, et la crise est terminée, la lutte contre nature entre le catholicisme et la civilisation cesse, et les peuples se reconcilient avec la foi antique» (Livraison 4. 15 Février 1863.)

Ἰδοὺ λοιπὸν ὅτι αὐτὰ τὰ τέκνα τῆς Ῥώμης ἀνομολογοῦσι καὶ διακηρύσσουσιν ὅτι τὸ παπικὸν θεοκρατικὸν σύστημα ἐκ διαμέτρου ἀντίκειται καὶ εἰς τὴν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας διοίκησιν, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Θεοῦ αὐτῆς θεμελιωτοῦ, ὅτι παρήχθη ἐξ ἐπιβροῆς τῶν παραδόσεων τῆς κοσμοκράτορος Ῥώμης, καὶ ὅτι ὑπεστηρίχθη διὰ ψευδεπιγράφων καὶ κισθῆλων δεκρεταλίων, ἐπιζητοῦσι δὲ διαπύρως τὸν χωρισμὸν τῆς κοσμικῆς ἀπὸ τῆς πνευματικῆς ἐξουσίας, τὴν χειραφέτησιν τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν τῆς Δύσεως ἀπὸ τῆς πνευματικῆς ἀπολυταρχίας τῆς Ῥώμης, καὶ τὴν ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς ἐπάνοδον τοῦ ἀποστολοπαράδοτου Συνοδικοῦ πολιτεύματος, ἐξ ὧν προσδοκᾶται, λέγουσιν, ἡ κατάπαυσις τῆς ὑφισταμένης θρησκευτικῆς κρίσεως.

(α) «Ἡ αἰτία δι' ἣν ἐξεδόθη ὁ κανὼν οὗτος (γράφει ὁ μακαρίτης Νικηδόνημος) εἶναι αὕτη· συνήθεια ἦτον εἰς τοὺς Ἐπισκόπους τῆς Αἰγύπτου καὶ Λιβύης καὶ Πενταπόλεως νὰ ἔχωσι πρῶτον τὸν Ἀλεξανδρείας, καὶ χωρὶς τῆς ἐκείνου γνώμης νὰ μὴ πράττωσι κανὲν ἐκκλησιαστικόν, ὡς ὁ Ἐπιφάνιος αἰρέσει ξά. φησί· ταύτην τὴν ἐξουσίαν μεταχειρίζομενος καὶ ὁ Ἱερομάρτυς Πέτρος καθεῖλε τὸν Μελέ-

ἀπὸ τοῦ Ἱεραρχικοῦ Συλλόγου ἀπεσκοράκισε πᾶσαν δεσποτικὴν καὶ φιλαρχον περὶ ἐξαιρετικῶν πνευματικῶν προνομίων ἀξίωσιν, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀποφνηαμένη ὅτι ἡ ἐξουσία τοῦ Ἀλεξανδρείας, τοῦ Ἀντιοχείας καὶ τῶν λοιπῶν Πρωθιεραρχῶν ἐπὶ τῶν οἰκείων Μητροπολιτῶν στηρίζεται ἀπλῶς ἐπὶ ΑΡΧΑΙΑΣ ΣΥΝΗΘΕΙΑΣ, [προελθούσης μὲν ὡς ἐκ τῆς κατ' Ἐπαρχίας καὶ Διοικήσεις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους διαιρέσεως, καθιερωθείσης μὲν τοι γὰρ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὑπὸ τοῦ περὶ σχέσεως τῶν Μητροπολιτῶν πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους ἐκάστης Ἐπαρχίας (α) προεκδεδομένου ἀπο-

τιαν Ἐπίσκοπον Λυκοπόλεως ἐν Θηβῶσι, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Μ. Ἀθανάσιος ἐν τῇ β'. αὐτοῦ Ἀπολογίᾳ· σημειοῖ δὲ περὶ αὐτοῦ ὁ αὐτὸς ἅγιος ὅτι πρὸ τοῦ Πέτρου, ἐπειδὴ εἰς τὴν Πεντάπολιν τῆς ἁγίας Λιβύης μερικὲς Ἐπίσκοποι ἐδέχθησαν τὴν γνώμην τοῦ Σαβελλίου, καὶ τόσον ἰσχυρὰν τὰ ἐκείνου νόθα δόγματα, ὥστε μόλις ἐκηρύττετο εἰς τὰς Ἐκκλησίας ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, τοῦτο μαθὼν Διονύσιος ὁ Ἀλεξανδρείας ἀπέστειλε πρέσβεις πρὸς αὐτοὺς ὅπως μεταφέρωσιν αὐτοὺς εἰς τὸ ὀρθόδοξον δόγμα τῆς Ἐκκλησίας· ἐκ τούτων δὲ φανερόν ἐστι, ὅτι ὁ Ἀλεξανδρείας, καὶ πρὸ τῆς Α'. Συνόδου εἶχε τὰ πατριαρχικὰ προνόμια, καὶ ἐξ ἀρχαίου ἔθους (ὅπερ μάλιστα ἐκράτησεν ἀπὸ τὸν λθ' ἀποστολικὸν κανόνα) ἐξουσίαν εἶχεν ὅχι μόνον νὰ διοικῇ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἐκείνων τῶν Ἐπαρχιῶν καὶ Διοικήσεων, ἀλλὰ καὶ νὰ καθιερῇ Ἐπισκόπους καὶ Μητροπολίτας ἐκείνου τοῦ κλίματος. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ῥηθείς Μελέτιος καθαιρεθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀλεξανδρείας ἐπεχείρησε νὰ παραβιάσῃ τὸ τοιοῦτον ἔθος, καὶ νὰ χειροτονῇ ἄλλους Ἐπισκόπους εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ Ἀλεξανδρείας, διὰ τοῦτο ἡ Α'. ἐν Νικαίᾳ Σύνοδος ἀνεκάλυψε διὰ τοῦ παρόντος κανόνος τὸ ἀρχαῖον ἔθος, καὶ ἐπεσφράγισεν ἵνα ἔχῃ ὁ Ἀλεξανδρείας τὴν ἐξουσίαν πάντων τῶν ἐν Αἰγύπτῳ καὶ κατὰ ταύτην τὴν ἔννοιαν ἐξέλαβον τὸν κανόνα τοῦτον οἱ ἐξ Αἰγύπτου Ἐπίσκοποι κατὰ τὴν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον, πράξει τετάρτη (Δοσίθεος ἐν τῇ Δωδεκαβίβλῳ). ἡ ἐξουσία δὲ αὕτη δηλοῦται καὶ ἐν τῷ λ'. καν. τῆς Α'.» (Πηδχλ. σελ. 72 σημ. 4).

(α) Ἡ λ. Ἐπαρχία ἐν τοῖς Ἱεροῖς κανόσιν ἔχει σημασίαν πολιτικὴν· σημαίνει δηλονότι χώρας ἐκτασιν διωρισμένην, ἐν ᾗ πολλοὶ Ἐπισκοπαὶ μία δὲ Μητρόπολις· παροιμία δὲ δηλοῖ τὴν πνευματικὴν περιοχὴν τοῦ Ἐπισκόπου. «Ἡ Ἐπισκοπὴ (γράφει ὁ αἰμὼνιος Οἰκονόμος) κείται πάντως ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ· ἐκ δὲ τούτου προήλθε καὶ ἡ κατάχρησις τῆς Ἐπαρ-

στολικά λδ' κανόνος (πρβλ. §. 29)], καθώς καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ Ρώμης ἐπὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν Ἱεραρχῶν στηρίζεται ἐπὶ ἀπλῆς συνηθείας· «ἐπειδὴ καὶ τῷ ἐν Ρώμῃ, λέγει, Ἐπισκόπῳ τοῦτο (τὸ ποῖον; τὸ προεδρεύειν δηλονότι τῶν ἐν τῇ Πατριαρχικῇ αὐτοῦ περιοχῇ Μητροπολιτῶν, καὶ χειροτονεῖν αὐτούς) ΣΥΝΗΘΕΣ ἐστίν» (α).

§. 31. Ἀλλὰ τὰ μὲν ὅρια τῆς Πατριαρχικῆς δικαιοδοσίας τοῦ Ἀλεξανδρείας λέγει ῥητῶς ὁ κανὼν, τὰ δὲ τοῦ Ρώμης οὐδόλως προσδιορίζει· ἐννοεῖ ἄρα γε τὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ ἐπεκτεινομένην εἰς πᾶσιν τὴν Ἑσπερίαν, ἢ εἰς μόνην τὴν Ἰταλίαν, ἢ καὶ εἰς μέρος τι αὐτῆς; Τὴν ἀπορίαν ταύτην λύει ὁ μικρὸν μετὰ τὴν Α' Οἰκ. Σύνοδον ἀκμάσας Ρουφίνος, πρεσβύτερος τῆς ἐν Ρώμῃ Ἐκκλησίας, οὕτως ἐρμηνεύων τὸν ἀνωτέρω κανόνα· «Apud Alexandriam et in urbe Roma vetusta consuetudo servetur, ut ille (Alexandrinus Episcopus) Aegypti, hic (Romanus) Suburbicariarum Ecclesiarum sollicitudinem gerat» ἤτοι «ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ καὶ τῇ Ρώμῃ ἡ παλαιὰ συνήθεια φυλαττέσθω, ὥστε ἐκεῖνον μὲν (τὸν τῆς Ἀλεξανδρείας Ἐπίσκοπον) πρόνοιαν ποιεῖσθαι τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Ἐκκλησιῶν, τοῦτον δὲ (τὸν τῆς Ρώμης) τῶν ἐν ταῖς Σουβουρβικαρίαις Ἐπαρχίαις» ταῖς ὑπαγομέναις

χίας ἀντὶ τοῦ Ἐπισκοπῆς· ἀλλ' οὐτ' ἐπαρχός ἐστιν ὁ Ἐπίσκοπος, οὐτ' ἐπαρχίαν ἔχει πολιτικὴν, οὔτε κυριαρχεῖ καὶ κυρεῖ τῆς Ἐπαρχίας ὡς δυνάστης πολιτικός· αἱ τοιαῦται φράσεις ἀπόζουσι κενοδοξίας, ἥτις ἐξευτελίζει τὸν ἅγιον χαρακτῆρα τοῦ ἐπὶ γέλματος τῆς πνευματικῆς Ἐπισκοπῆς· ἡ παροιμία μου, ἡ ἐπισκοπή, τὸ ποίμνιόν μου, ἀρκεῦσιν ἵνα καὶ σαφῶς ἐκφράσωσι καὶ σεμνῶς τὸ ὑψηλὸν ἀξίωμα τοῦ ἱεροῦ ποιμένος, ὅς τις παροικεῖ ἐπὶ τῆς Γῆς ποιμαίνων τὴν Ἐκκλησίαν τῶν πιστῶν, καὶ τοῦτο μόνον σπουδάζων, ὅπως καὶ τούτους μετὰ τὴν ἐπὶ γῆς παροικίαν ἀναδείξῃ «συμπολίτας τῶν ἁγίων εἰς τὴν ἐπουράνιον πατρίδα, ὅπου τὸ ἀληθὲς ἡμῶν ὑπάρχει πολίτευμα» (Φιλιπ. Γ'. 20), καὶ ὅθεν ἀποκέχλεισται «πᾶς τύφος καὶ δόλος καὶ πᾶσα λύπη, καὶ πᾶς ὁ ποιῶν καὶ λαλῶν τὸ ψεῦδος!» [(Ἀποκάλ. Κ').] ὅρ. τὴν περὶ τῶν τριῶν ἱερατικῶν βαθμῶν ἐπιστολιμαίαν διατριβήν· σελ. 97 καὶ 98 σημ. γ.]

(α) Περὶ Πατριμορίων καὶ Περιμερίων τοῦ ἁγίου Πέτρου ΟΥΔΕΙΣ λόγος!

δηλονότι ὑπὸ τὴν πολιτικὴν διοίκησιν τοῦ ἐν Ρώμῃ ἐδρεύοντος Βικαρίου (Hist. Eccles. XI. 6.), τουτέστι τῶν τῇ μεσαιᾷ καὶ νοτίῳ Ἰταλίᾳ, Σαρδηνίᾳ, καὶ Κορσικῇ (α) συνωδὰ τῷ Ρουφίνῳ γράφει καὶ ὁ Δουπίνος· «Patriarchatus Romani limites non videntur excessisse provincias eas quae Vicario Urbis parebant, dicunturque a Ruffino Suburbicariae nam extra istas Provincias in Italia Metropolitani Episcopos omnes ordinabant, et ipsi ab Episcopis Provinciae ordinabantur..... ergo extra controversiam esse debet, Romanum Pontificem in solis provinciis suburbicariis Patriarcharum jus habuisse.... nihilominus tamen successu temporis Romanus Pontifex patriarchatus sui limites, quantum potuit, extendit ac primo Illyricum ditione suae per vicarios adiacere conatus est: deinde vero non modo totam Italiam, sed et Gallias, atque Hispaniam.» ἤτοι· «Τὰ ὅρια τῆς Ρωμαϊκῆς Πατριαρχείας φαίνεται ὅτι δὲν ἐξεστίνοντο πέραν τῶν Ἐπαρχιῶν τῶν ὑποκειμένων τῷ Βικαρίῳ τῆς πόλεως (Ρώμης), αἵτινες ὑπὸ τοῦ Ρουφίνου καλοῦνται Σουβουρβικαρία· καθότι ἐν ταῖς λοιπαῖς χώραις τῆς Ἰταλίας οἱ Μητροπολίται ἐχειροτόνουν πάντας τοὺς Ἐπισκόπους, αὐτοὶ ὑπὸ τῶν ἐν ἐκάστῃ Ἐπαρχίᾳ οἰκείων Ἐπισκόπων χειροτονοῦμενοι..... ὅθεν ἀναμφίλεκτόν ἐστιν, ὅτι ὁ Ρωμαῖος Ποντίφηξ ΕΝ ΜΟΝΑΙΣ ταῖς χώραις ταῖς ὑπὸ τὸν Βικάριον τῆς Ρώμης τελούσαις εἶχε Πατριαρχικὴν δίκαιον..... ἀλλ' ὁμως, τοῦ καιροῦ προϊόντος, ἐξέτεινεν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὰ ὅρια τῆς Πατριαρχείας αὐτοῦ· καὶ πρῶτον μὲν διὰ τῶν ἑαυτοῦ ἐξάρχων ἐπεχείρησε νὰ κατεξουσιάσῃ τὸ Ἰλλυρικόν· ἐφεξῆς δὲ οὐ μόνον τὴν Ἰταλίαν ἀπασαν, ἀλλὰ καὶ τὰς Γαλλίας καὶ τὴν Ἰσπανίαν.» (β) etc. (Dupin

(α) Οἱ Μητροπολίται τῆς Ραβέννης, τῶν Μεδιολάνων καὶ τῆς Αντιόχειας ἦσαν αὐτοκέφαλοι, χειροτονοῦμενοι ὑπὸ τῶν οἰκείων Ἐπισκόπων.

(β) Οὐ μόνον δ' ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἠπείρου, ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν Βρεταννικῶν νήσων κατώρθωσαν νὰ ἐκτείνωσι τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν οἱ Ποντίφικες, καὶ τοὶ τῶν Βρεταννῶν λαθέντων τὸ φῶς τοῦ χριστιανισμοῦ οὐχὶ παρὰ τῆς Ρώμης, ἀλλὰ παρὰ τῶν ἐν τῇ Ἑλλάσσονι Ἀσίᾳ Ἑλληνίδων Ἐκκλησιῶν, ὡς δηλὸν γίγνεται ἐκ τινων συνηθειῶν κοινῶν τοῖς τε Βρεταννοῖς καὶ τοῖς ἐν Ἀσίᾳ Ἑλλησιν· ὅθεν ἐκ τῆς συ-

de Antiq. Eccles. p. 32.) καὶ «Provinciae Suburbicariae aliae dici non possunt quam illae quae circa Romam adiacebant: quae Urbs dicitur καὶ «docet id ipsum nomen, quod regiones ab urbe non longe positas significat.» τουτέστιν· «ἀδύνατον ἄλλας χώρας λέγεσθαι Σουβουρβικαρίας παρὰ τὰς περὶ τὴν Ῥώμην κειμένας, ἧτις καλεῖται Πόλις.» καὶ, «καὶ αὐτὸ δὲ τοῦνομα ἀποδεικνύει ὅτι σημαίνει χώρας οὐ μακρὰν τῆς πόλεως κειμένας.» (ib. p. 70.)

νηθείας τοῦ ἐορτάζειν τὸ Πάσχα τὴν ἰδ' τῆς Σελήνης τοῦ Μαρτίου καὶ τοῦ βαπτίζειν τοὺς αἱρετικούς τοὺς συντασσόμενους τῇ ὀρθοδοξίᾳ, αἵτινες προδήλως ἀντέκειντο τῇ πράξει τῆς Ῥωμικῆς Ἐκκλησίας, κατ' αὐτὴν τὴν μαρτυρίαν τοῦ Αὐγουστίνου τοῦ παρὰ τοῦ Πάπᾳ Γρηγορίου τοῦ Δικλόγου ἀποσταλέντος εἰς τὰς Βρεταννικὰς νήσους κατὰ τὸ 596. ὑπάρχουσιν, ἔλεγε πρὸς τοὺς Βρεταννοὺς Ἐπισκόπους, συνήθειαι παρ' ὑμῖν ἐναντίαι ταῖς ἡμετέραις (moribus nostris contrariae.). Τὴν ἐλληνικὴν καταγωγὴν τῆς Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας ἐπιμαρτυρεῖ καὶ ἡ λ. Church (Ἐκκλησίᾳ) παρκαγομένη ἐκ τῆς ἐλληνικῆς Κυριακόν· γνωστὸν δ' ὅτι οἱ λατῖνοι ἐπὶ τῆς σημερινῆς ταύτης χρῶνται τῇ φωνῇ Ecclesia, τὸ δὲ Κυριακὸν λέγουσι dominicum· εἰσῆχθη δὲ ὁ χριστιανισμὸς εἰς τὰς εἰρημένους νήσους πρωϊκίτατα, ὥς ὁ περὶ τὰ μέσα τοῦ Β'. αἰῶνος ἀμάρσας Τερτυλλιανὸς μαρτυρεῖ· «ἡ ἀπρόσιτος, λέγει, τοῖς Ῥωμαίοις χώρα τῶν Βρεταννῶν καθυποτέτακται τῷ Χριστῷ» (Britannorum incesa Romanis loca Christo subdita). ἤδη κατὰ τὸν Γ'. αἰῶνα ὑπῆρχον αὐτόθι τρεῖς Μητροπόλεις, ἡ τῆς Ὀρκνῆς, Ἰονδίνου καὶ Καρλεόνης (Caerleon), αἷς ὑπεῖκον πολλαὶ Ἐπισκοπαί, ὅτι εἰς τρεῖς Ἐπαρχίας πολιτικῶς ἡ χώρα διήρτη· ὧν ἡ μὲν ἐκαλεῖτο Maxima Caesariensis, ἡ δὲ Britannia Prima, ἡ δὲ Britannia Secunda· ἐν δὲ τοῖς πρακτικοῖς τῆς ἐν Ἀρελάτῃ Συνόδου, τῆς συγκροτηθείσης κατὰ τὸ 314 ἐπὶ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου κατὰ τῶν Δονατιστῶν, φέρονται ὑπογραφαὶ τριῶν Βρεταννῶν Ἐπισκόπων αἱ ἐξῆς· «Eborius Episcopus de civitate Eboracensi, provincia Britannia. — Restitutus Episcopus de civitate Londinensi, provincia suprascripta. — Adelphinus Episcopus de civitate colonia Londinensium» (παρὰ Lab. T. I. p. 1430). Καθὼς δὲ ἡ πρώτη σύστασις τῆς Βρεταννικῆς Ἐκκλησίας ὀφείλεται εἰς Ἕλληνας Ἱεράρχας, οὕτω καὶ ἡ παγίωσις αὐτῆς καὶ ἐπέκτασις εἰς τὸν Ἕλληνα Ἀρχιεπίσκοπον Κανταβριγίας Θεόδωρον, οὗτινος μνείαν ποιοῦνται τὰ Πρακτικά τῆς Οἰκουμ. Γ' Συνόδου ὡς ἐφεξῆς. «...εἰτα ἡλπίζομεν ἀπὸ Βρετα-

τὰ αὐτὰ γράφει καὶ ὁ Abbé Fleury· «Saint Grégoire n'entraît dans ce détail que pour les Eglises qui dépendaient du saint Siège, et que par cette raison on nommait Suburbicaires, savoir celles de la partie méridionale d'Italie, celles de Sicile et des autres îles.... mais on ne trouvera pas qu'il exerçât le même pouvoir immédiat dans les Provinces dépendantes de Milan, d'Aquilée, ni dans l'Espagne et les Gaules» τουτέστιν ὁ ἐν ἀγίοις Γρηγόριος (ὁ Διάλογος) δὲν ἠκριβολόγει εἰμὴ περὶ τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν ἐξηρημένων ἐκ τῆς ἀγίας ἑδρας, αἵτινες διὰ τοῦτο ἐκαλοῦντο Σουβουρβικαρίαί, δηλονότι περὶ τῶν ἐν τῇ Μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ, τῇ Σικελίᾳ καὶ ταῖς λοιπαῖς νήσοις· οὐδὲ ὡς δ' εὗρήσει τις αὐτὴν ἐξασχοῦσαν τὴν αὐτὴν ἄμεσον ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ὑπὸ τὰ Μεδιόλανα καὶ τὴν Ἀκυληίαν ἐπαρχιῶν, ὡς οὐδ' ἐπὶ τῆς Ἰσπανίας καὶ τῶν Γαλλικῶν (Histoire Ecclesiastique. Bruxelles, 1722 T. VIII p. 41). Καὶ τοιαύτη μὲν ἦν ἡ ἐν τῷ Ἱεραρχικῷ Συλλόγῳ τάξις τοῦ Ἐπισκόπου τῆς Ῥώμης, καὶ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ αὐτοῦ δικαιοδοσία.

§. 32. Ἀλλ' ὁ ῥηθεὶς Ἱεράρχης συναρπαγείς ὑπὸ τοῦ μεγαλείου, τῆς κοσμοκράτορος Ῥώμης καὶ ὑπὸ τῶν θρησκευτικοπολιτικῶν αὐτῆς παραδόσεων, δὲν ἠρκέσθη εἰς τὴν ἦν ΕΞ ΕΘΟΥΣ προσεκλήσατο ἐκκλησιαστικὴν δικαιοδοσίαν, καὶ εἰς τὰ πρεσβεῖα τῆς τάξεως τὰ δεδωρημένα αὐτῷ ὑπὸ τῶν Πατέρων, ὡς Ἐπισκόπῳ τῆς ἀρχαίας πρωτεύουσος τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους, ἀλλ' ἐπέζητησε νὰ καταδουλώσῃ τὴν ἀπανταχοῦ Ἐκκλησίαν, ἀνακηρύττων ἑαυτὸν πνευματικὸν δυνάστην καὶ μονάρχον, νομοθέτην ὑπέρτατον, διδάσκαλον τῶν Γραφῶν ἀλάθαστον, Βικάριον τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, (α) καὶ ὁρατὴν κεφαλὴν τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας! διὰ δὲ τῶν

νίας Θεόδωρον τὸν σύνδουλόν ἡμῶν καὶ συνεπίσκοπον, τῆς Μεγάλης νήσου Βρεταννίας Ἀρχιεπίσκοπον καὶ φιλόσοφον, μετὰ ἄλλων ἐκεῖσε κατὰ τὸν τόπον διαγόντων, ἐκεῖθεν τῇ ἡμετέρᾳ ἐνωθῆναι ματριότητι. (Συλ. Πρακτ. T. Β'. σελ. 554.) κ.τ.λ.

(α) Γρηγόριος ὁ Β'. ἐπιστέλλων τῷ εἰκονομάχῳ Λέοντι τῷ Ἰσαύρῳ ἔλεγε· «πᾶσαι αἱ βασιλεῖαι τῆς Δύσεως Θεὸν ἐπίγειον

τοιούτων ἀλαζονικῶν ἀξιώσεων προθέλουμενα ἀντιτρέπει, τὸ καθ'ἑαυτὸν, σύμπαν τὸ θεότευκτον ἐκκλησιαστικὸν οἰκοδόμημα τὸ ἐπὶ τῆς ἀγάπης καὶ ἀδελφότητος στηριζόμενον, καὶ ὅλον τὸ προγενέστερον θεσμοθέτημα τῶν ἐπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων ὡς ἀχυρον καὶ ἀνίσχυρον παντόλμως ἀθετεῖ! Τότε δὴ καὶ ὁ πάμμεγας καὶ καλλίνικος ἐκεῖνος τῆς Ὁρθοδοξίας πρωταγωνιστῆς καὶ ὑπέρμαχος, ὁ τῶν Ἀθανασίων καὶ Κυρίλλων καὶ Γρηγορίων ὁμόζηλος καὶ ὁμότροπος, ὁ ἐπὶ σοφία καὶ ἀρετῇ καὶ μεγαλοφυΐᾳ περιχλυστάτος, ὁ ἱερώτατος, λέγω, Φώτιος (α), τότε ἐξαναστὰς καὶ βρ' αὐτῇ χειρὶ πατάξας τὸ (ὕψανόμενης τοῦ παπισμοῦ καὶ Νεβρώδειον οἰκοδόμημα καὶ ἐκ βάθρων αὐτὸ ἀνασαλεύσας, (τὸ ἔκτοτε ὁσημέραι καταπίπτον καὶ καταρρέον, ὅπλοις δὲ κοσμικοῖς, καὶ ρομφαίᾳ αἱματοβαφεῖ, καὶ τέχνῃ ἰησοῦτικῇ μόλις ὑποκρατούμενον) ἔστησε τρόπαιον ἀκατάλυτον καὶ αἰώνιον κατὰ τῆς τῆς σχίσμα τῶν δύο Ἐκκλησιῶν τερατοκησάσης ἀνομίας. Τὸ δὲ τολμηρότερον ὅτι δὲν ἤρκεσθη εἰς μόνην τὴν ἀξίωσιν πνευματικῆς παμβασιλείας, ἀλλ' ὑποβοηθούμενος ὑπὸ τῶν καιρικῶν ἀνωμαλιῶν, πρὸ δὲ πάντων ὑπὸ τῆς μεσαιωνικῆς ἀμαθείας καὶ βαρβαρότητος, ἐπεζήτησε νὰ καταστήτῃ ὑποχειρίους καὶ πάσας τὰς βασιλείας τῆς Γῆς! (β)

ἔχουσι τὸν Πέτρον!»! (Πρ. Συν. Τ. Β'. σελ. 716) καὶ πάντως τοιοῦτον ἐκήρυττον οἱ τῆς Ρώμης Μισσιονάριοι τὸν πανεύφημον τοῦτον Ἀπόστολον εἰς τὰ ἀρτιπαγῇ ἐν τῇ πίστει ἔθνη τῆς Δύσεως· καθότι τῇ ἀποθέσει τοῦ θείου Πέτρου ἔμελλε νὰ χρησιμεύσῃ ἀκολούθως ὡς κρηπὶς καὶ βάσις εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ «καπνώδους τύφου τοῦ κόσμου» (βλ. σελ. 62) ἐκπαλαι χαλκευομένην τῶν Παπῶν, ὡς δῆθεν διχόδοχον τοῦ Πέτρου, ἀποθέωσιν!

(α) Ὡς τοιοῦτον δ' ἐξυμνεῖ τὸν φωτάνυμον ἄνδρα καὶ αὐτὸς ὁ ἀσπονδότερος τῆς Ὁρθοδοξίας ἐχθρὸς ὁ Abbé Jager, πάντως ὑπὸ τῆς ἱερᾶς ἀληθείας ἀγχώμενος, περὶ οὗ ἐφεξῆς ἐροῦμεν.

(β) Αἱ πνευματικαὶ καὶ αἱ κοσμικαὶ ἀξιώσεις τῶν Παπῶν διατυπῶνται ἐν ταῖς ἐξῆς ὅροις Γρηγορίου τοῦ Ζ'.

«Quod solus Romanus Pontifex jure dicatur universalis
quod solius Papae pedes omnes Principes osculentur.
quod liceat illi Imperatores deponere.
quod à fidelitate iniquorum subditos potest absolvere.

ὄντως· «ἐνὸς ἀτόπου θεθέντος μυρία εἴπονται!»! καὶ τοῦτο οὐ μόνον ἐν τῇ ἀλληλουχίᾳ τῶν συλλογισμῶν ἀληθεύει, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τῶν ἱστορικῶν γεγονότων, ὡς καὶ ἀλλαχόθεν σεσημειῶται· Μεταβαίνομεν εἰς ἄλλο.

quod nulla Synodus absque praecepto ejus debet Generalis vocari.

quod nullum Capitulum, nullusque Liber Canonicus habeatur absque illius autoritate.

quod sententia illius à nullo debet retractare potest.

quod Romana Ecclesia nunquam erravit, nec in perpetuum, Scriptura testante, errabit.

quod Romanus Pontifex, si caeonize fuerit ordinatus, meritis B. Petri, indubitanter efficitur sanctus.»

(Dictatus Papae Gregorii apud Baron. Annal. anno 1076.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΙ ΤΗΣ ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.

«Utrum Saismatice nos aīunt,
an nos non ego, nec tu, sed
CHRISTUS interrogatur.»
(August. adv. Donat.)

§. 33. «Μὴ μέταιρε ὅρια αἰώνια, ἃ ἔθεντο οἱ Πατέρες σου» (Παροιμ.) ἐντέλλεται ἡ θεία Γραφή καὶ ταύτην τὴν ἐντολὴν αὐστηρῶς καὶ ἀπαρεγκλίτως ἐτήρησε καὶ τηρεῖ, τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι, ἡ Ἀνατολικὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία· ἀλλ' ὁ παπισμὸς καὶ ὅρους καὶ κανόνας Πατέρων ἠθέτησε, συντάραξας τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱεραρχίαν διὰ τοῦ συστήματος τοῦ ἀπολυτισμοῦ καὶ τῆς συγκυρωσεως, καὶ περὶ αὐτὸ τὸ ἐξ ἀποκλήσεως θεῖον δόγμα καὶ τὰς ἄλλας ἱεράς παραδόσεις παντοῦως ἐκαινοτόμησεν, ἀποσχισθεὶς οὕτω τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, καὶ πρόξενος γεγονώς μεγίστων δεινῶν καὶ σκαδάλων, ὧν μετὰ ψυχῆς μνημονεύει ἡ τε Ἐκκλησιαστικὴ καὶ ἡ πολιτικὴ Ἱστορία· ὅπως δὲ μὴ δόξωμεν ἀναπόδεκτα λέγοντες, ἐξετάσωμεν τὴν πολυδαίδαλον καινοτομίαν τοῦ παπισμοῦ ὅσον εἶδον τε συντόμως καὶ εὐκρινῶς.

4. Καινοτομία περὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας.

§. 34. Εἶπομεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὅτι τὸ πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἰσοτήτος καὶ ἀδελφότητος· ὅτι ὁ Ἱεραρχικὸς Σύλλογος σύγκαιτι ἐξ ὁμοτίμων, ἰσοδυνάμων, ἰσοψήφων καὶ ὁμοσπόνδων μελῶν· ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Μητροπόλεως ἢ «τῆς πρώτης καθέδρας» τῆς Ἐπαρχίας οὐκ ἔστιν ἀπόλυτος Κυρίαρχος καὶ δυνάστης, ἀλλὰ «πρῶτος ἐν ἰσοῖς» τοῦτέστι πρέεδρος τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἐπαρχίας, κατ' οὐδὲν ἄλλο διαφέρων

τῶν λοιπῶν συναδέλφων, ἢ «κατὰ τὴν προήγησιν τῆς τιμῆς» καὶ κατὰ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπικυροῦν τὰς ἐκλογὰς τῶν εἰς Ἐπισκοπὴν καθισταμένων καὶ χειροτονεῖν αὐτούς· (α) ὅτι οὕτε ὁ Μητροπολίτης δύναται πράττειν τι ἀφορῶν τὸ κοινόν τῆς Ἐκκλησίας ἄνευ τῆς γνώμης τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἐπαρχίας, οὕτε οἱ Ἐπίσκοποι ἄνευ τῆς γνώμης τοῦ Μητροπολίτου, καὶ ὅτι πᾶσαν κοινὴν ὑπόθεσιν χρὴ διεξάγεσθαι Συνοδικῶς διὰ πλειοψηφίας. Εἶπομεν προσέτι ὅτι ἡ Ἱεραρχικὴ ὑπαλληλία καθωρίσθη κατὰ λόγον τῆς ἐπιστημότητος τῶν πόλεων καὶ τῆς πολιτικῆς τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους διαίρεσεως, ὅτι δι' ὃν λόγον ἔλαβον οἱ Μητροπολίται δικαιοδοσίαν ἐπὶ τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἐπαρχίας, διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ οἱ Πατριάρχαι ἐπὶ τῶν Μητροπολιτῶν τῶν Διοικήσεων, καὶ κατ' ἀναλογίαν πάλιν τῆς ἐπιστημότητος τῶν πόλεων, ὧν οἱ Πατριάρχαι πνευματικῶς προϊστάμενοι, ὠρίσθη καὶ ἡ τάξις καὶ ἡ πρὸς ἀλλήλους ἀναφορά (β)· ταῦτα δὲ πάντα ἀπεδείχμεν διὰ τῶν Ἀποστολικῶν

(α) Ἐν τοῖς περὶ ἐκλογῆς τῶν Ἀρχιερέων προσσημειωμένοις (σελ. 75 σημ. α), εἶπαμεν ὅτι οἱ Πατριάρχαι ἐπεκυροῦντο τὸ πάλαι ὑπὲρ τῶν Θεοχρίστων Αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου, προβαλλομένων αὐτοῖς ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὡς «Χριστοῖς Κυρίου» ὡς «Ἐπιστημονάρχαις τῆς Ἐκκλησίας» καὶ ὡς ἐκπροσωποῦσι τὸν χριστιανικὸν λαόν, τριῶν ὑποψηφίων· τούτοις δὲ προσσημειώσαμεν ὅπερ ἐκεῖσε ἐκλήθης παρεδράμμεν, ὅτι συνωδᾷ τῇ ἀρχίᾳ πράξει τῆς Ἐκκλησίας πᾶν ἐνθέσμως ὑπὸ τῆς ἁγίας ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκροτηθείσης Ἐθνικῆς Συνελεύσεως τεθέσπισται, τοὺς Πατριάρχας οὐ μόνον ὑπὸ τοῦ Ἱεραρχικοῦ Συλλόγου ἐκλέγεσθαι, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν λογάδων τοῦ Ὀρθοδόξου λαοῦ τοῦ ἐκπροσωπούμενου τὸ πάλαι ἐν ταῖς τοιαύταις ἐκλογαῖς ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν Αὐτοκρατόρων.

(β) Πρὸς πλατυτέραν διασάφησιν τῶν ἐπανειλημμένως περὶ τούτων εἰρημένων, καὶ πληρεστέραν κατανόησιν τοῦ ἀνυποστάτου τῶν περὶ ἐξαιρετικῶν πνευματικῶν προνομίων τοῦ Ἐπισκόπου τῆς Ῥώμης δικτεθρυστημένων, ὡς μοναδικῶς δηλονότι τῶν θεῶν ἐπαγγελιῶν ταμιεύοντι καθὼς θῆθεν διαδόχου τοῦ Πέτρου, παρασημειούμεν τινα περὶ ἀρχῆς καὶ προόδου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ὑπαλληλίας ὡς ἔπαυται· Τὸ Ῥωμαϊκὸν Κράτος διηρεῖτο εἰς δύο Τμήματα, Ἀνατολικὸν καὶ Δυτικόν, ὧν ἕκαστον περιελάμβανεν ἑπτὰ Διοικήσεις· Καὶ τοῦ μὲν Ἀνατολικοῦ Διοικήσαι ἦσαν αἱ ἑξῆς· ἡ Αἰγυπτιακή,

καὶ Συνοδικῶν κανόνων τῶν στηριζομένων ἐπ' αὐτῆς τῆς

(περιέχουσα πρὸς ἄλλαις τισὶν Ἐπαρχίαις τὴν Λιβύην, τὴν Θυ-
βαΐδα καὶ τὴν Πεντάπολιν) ἡ Ἀνατολική, ἡ Ἀσιανή, ἡ Ποντική,
Θρακική (ἐν ἣ ἔκειτο καὶ ἡ Ἑλλάς ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀγρὰ), ἡ Μο-
κεδονική καὶ ἡ Δακτική τοῦ δὲ Δυτικοῦ Τμήματος, ἡ Ρωμαϊκή, ἐν-
περιείχοντο δέκα Ἐπαρχίαι καλούμεναι Συνουρβικαίαι, ὡς ὑποκαί-
μεναι τῷ ἐν Ρώμῃ ἐδρεύοντι αὐτοκρατορὶ ᾧ Ἐπιτρόπῳ ἢ Δικαρίῳ, ἡ-
κατ' ἐξοχὴν ὀνομάζετο Urbs=Πόλις, αἱ ἀκόλουθοι Campa-
nia, Tuscia, Picenum, Apulia (ἡ συνῆπτο καὶ ἡ Καλαβρία
Bruttium, Samnium, Valeria, Sicilia, Corsica, Sardinia
[αἱ τρεῖς αὗται νῆσοι ὑπαχθεῖσαι κατὰ τὸν 6^{ον} αἰῶνα ὑπὸ τὴν
σχῆπτρα τῶν Ἑλλητικῶν Αὐτοκρατόρων, συνυπῆχθησαν ἅμα καν-
νικῶς καὶ ἐνθέσμως ὑπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐξουσίαν τοῦ Κο-
σταντινουπόλεως, τοῦ Ῥώμης τῆνικαῦτα τελούντος ὑπὸ ἑξῆς τῆς
λιτικῆς ἀρχῆς, τὴν τῶν Λογγοβάρδων (βλ. σελ. 77 σημ. β.) δι-
«τὰ ἐκκλησιαστικά, ὡς φησι Φώτιος, καὶ μάλιστα τὰ περὶ ἐνορι-
δικαίαι, ταῖς πολιτικαῖς ἐπικρατείαις τε καὶ διοικήσεσι συμ-
ταβάλλεσθαι εἶωθεν» (Ἐπιστ. πρὸς Νικόλ. τὸν Α').] ἡ Ἰτα-
κή, (περιέχουσα ἑπτὰ Ἐπαρχίας) ἡ Ἀφρικανή, ἡ τῆς Γαλιτίας
(περιελαμβούσα ἐφεξῆς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Κωνσταντινουπόλεως δ
τὴν ὑπὸ Γρατιανοῦ τοῦ Αὐτοκράτορος κατὰ τὸ 379 προσάρτη-
αὐτῆς τῷ Ἀνατολικῷ τμήματι τοῦ Κράτους) ἡ Γαλλική, ἡ Ἰσ-
πανική καὶ ἡ Βρεταννική αἱ δὲ 14 αὗται Διοικήσεις περιελαμβάνον
Ἐπαρχίας καὶ τῶν μὲν Μητροπολιτῶν τῶν Ἐπαρχιῶν τῆς Αἰ-
πτικῆς Διοικήσεως Ἐξάρχος ἦν ὁ ἐν τῇ Πρωτευούσῃ ταύτῃ ἐδρεύ-
Ἐπίσκοπος, ἦτοι ὁ Ἀλεξανδρείας τῆς Ἀνατολικῆς, ὁ Ἀντιοχεί-
τῆς Ἀσιανῆς, ὁ Ἐφέσου τῆς Ποντικῆς, ὁ Καισαρείας Καππαδ-
κίας τῆς Θρακικῆς, ὁ Θεσσαλονίκης τῆς Ρωμαϊκῆς, ὁ Ἐ-
σκοπος Ῥώμης τῆς Ἰταλικῆς, ὁ Μεδιολάνων τῆς Ἀφρικανῆς,
Καθαργένης ἢ Καρχηδόνος τῆς Γαλλικῆς, ὁ Ἀρελάτης τῆς Ἰσπο-
νικῆς, ὁ Ἰσπάλεως καὶ ἐφεξῆς ὁ Τολέδου (μετατεθείσης εἰς τὴν πύ-
λιν ταύτην τῆς ἑδρας τῆς Διοικήσεως), καὶ τῆς Βρεταννικῆς, ὁ Ἐβι-
ράκου καὶ ἔπειτα ὁ Κανταβριγίας. Οὗτοι δὲ πάντες ἦσαν αὐτοκέ-
φαλοι καὶ ἀνεξάρτητοι ἀπ' ἀλλήλων, (ὅρ. τῆς Α'. γ') καλούμεναι
«Ἐξάρχαι τῶν Διοικήσεων» ὡς προεξάρχοντες ἐν τῇ τάξει τῆς Ἐ-
παρχίας καὶ προεδρεύοντες τῶν Μητροπολιτῶν, ἦτοι τῶν Ἐπισκό-
πων τῶν πρωτευουσῶν πόλεων τῶν Ἐπαρχιῶν τῶν περιεχομένων ἐν
ἐκάστη Διοικήσει, καθὼς καὶ οἱ Μητροπολίται πάλιν ἐκαλούντο
«Ἐξάρχαι τῶν Ἐπαρχιῶν» ὡς προεδρεύοντες τῶν Ἐπισκό-

διοικητικῆς τοῦ Θεανθρώπου Σωτῆρος ἡμῶν, τοῦ διαβόητον

των τῶν ἐν ἐκάστη Ἐπαρχίᾳ παροικιῶν καὶ χειροτονούντες αὐτούς.
Καὶ οἱ μὲν ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ τάξει, «Ἐξάρχαι τῶν Διοικήσεων»
ἔχον ἀντιστοίχους ἐν τῇ πολιτικῇ τάξει τοὺς Vicarios Imperatoris
Augustales· οἱ δὲ Ἐξάρχαι τῶν Ἐπαρχιῶν ἢ οἱ Μητροπολίται τοὺς
Proconsules, ὅτι δὲ ἡ ὑπαλληλία τῶν Ἐπισκόπων καὶ ἡ διαίρεσις
τῆς διοικητικῆς περιοχῆς αὐτῶν (ὡς ὅμως τὸ ἀξίωμα ἔχει ὁμοίως
θεῖον ἀρχὴν, ἐπ' αὐτοῦ «τοῦ Μεγάλου καὶ Αἰωνίου Ἀρχιερέως
καὶ Ἐπισκόπου τῶν ἑσθίων ἡμῶν» ἰδρυθέν) ἐκατορίσθησαν ὑπὸ
τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ ἑσσει τῆς πολιτικῆς τοῦ Κράτους διαίρεσεως,
κατὰ σοφὴν ὄντως οἰκονομίαν, ὃν γινέται ἐκ τοῦ ἀποστολικοῦ λδ'
κανόνος ἔχοντος ὡδε. «Τοὺς Ἐπισκόπους ἐκάστου ἔθνους (Ἐπαρ-
χίας) εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν αὐτοῖς πρῶτον, καὶ τοῦτον ἡγεῖσθαι κεφα-
λήν» ὃν ἐπικαλεσάμεθα ἢ ἐν Ἀντιοχείᾳ Σύνοδος δίδωσι καὶ
τὸν λόγον τῆς τοιούτης θεσμοθεσίας ἐν τῷ θ'. αὐτῆς κανόνι ὡς
ἐφεξῆς. «Τοὺς καθ' ἐκάστην Ἐπαρχίαν Ἐπίσκοποι· εἰδέναι χρὴ τὸν
ἐν τῇ Μητροπόλει προσετώτα Ἐπίσκοπον, καὶ τὴν φροντίδα ἀναδέ-
χεσθαι πάσης τῆς Ἐπαρχίας, διὰ τὸ ἐν τῇ Μητροπόλει πανταχόθεν
συντρέχειν πάντα τοὺς πράγματα ἔχοντας ΟΘΕΝ-ἔδοξε καὶ τῇ
ἐκκλησίᾳ προηγεῖσθαι αὐτόν» ἡ δὲ Α' Οἰκ. Σύνοδος ἐπικυροῦσα τὴν
ταύτην ἀρχαίαν τάξιν θεσπίζει ἐν τῷ ς'. κανόνι ταῦτα· «Τὰ
καθεστῶσα ἀρχαία τάξιν θεσπίζει ἐν τῷ ς'. κανόνι ταῦτα· «Τὰ
ἀρχαία ἔθνη (τὰ ὑπὸ τοῦ ἀποστολικοῦ δαλονότι λδ' κανόνος καθιερω-
θέντα) κρατεῖται ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ Λιβύῃ, καὶ Πενταπόλει, ὥστε
τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἐπίσκοπον πάντων τούτων ἔχειν τὴν ἐξουσίαν,
ἐπειδὴ καὶ τῷ ἐν Ρώμῃ Ἐπισκόπῳ τοῦτο (τὸ προεδρεύειν δαλονότι
καὶ ἐξέρχειν τῶν Μητροπολιτῶν τῶν Συνουρβικαρίων Ἐπαρχιῶν,
ὡς Ἐπίσκοπον τῆς ἑδρας τῆς Ρωμαϊκῆς Διοικήσεως, κατ' αὐτὴν τὴν
ὡς Ἐπίσκοπον τοῦ Ρουφίνου, Δουπίνου καὶ Φλευρῆ,) σύνηθές ἐστι ΟΜΟΙΩΣ
ἐμμενῆν τοῦ Ρουφίνου, Δουπίνου καὶ Φλευρῆ,) σύνηθές ἐστι ΟΜΟΙΩΣ
ὅδε καὶ κατὰ τὴν Ἀντιοχείαν καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις Ἐπαρχίαις (τὸ δ' Ἐ-
παρχίαι δηλοῖ ἐνταῦθα καθολικώτερον καὶ τὰς Διοικήσεις) ΤΑ
ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΣΩΖΕΣΘΑΙ ΤΑΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙΣ (τῇ τῆς Ἐφέσου, Και-
σαρείας, Θεσσαλονίκης, Μεδιολάνων, Ἀρελάτης, κ.τ.λ.)» Ἐκ δὲ τῶν εἰ-
ρημίων 14 Ἐκκλησιαστικῶν Ἐξάρχων τῶν Διοικήσεων τῶν ἐπὶ
118 Μητροπολιτῶν ἐφισταμένων, (ὅρ. δ' τῆς Α') διηφερόντως ἐκπαλαί
ἐτιμήθησαν ὁ Ἀλεξανδρείας, ὁ Ἀντιοχείας καὶ ὁ Ῥώμης, διὰ τὸ μέγι-
στον ἀξίωμα τῶν πόλεων, ὧν πνευματικῶς προΐσταντο, ἐπικληθέν-
τες ἀκολούθως καὶ Πατριάρχαι, οἱς προσετέθη καὶ ὁ Ἐπίσκοπος
τοῦ Βυζαντίου ὑπὸ τῆς Β' Συνόδου, διὰ τὴν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ
μετάθεσιν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ Θρόνου (ὅρ. γ' τῆς Β'). λαβὼν Πα-
τριάρχικὴν δικαιοδοσίαν ἐπὶ τριῶν ἄλλων Διοικήσεων, τῆς Ἀσια-

καταδικάζοντες ἐν Εὐαγγελίαις τὸν ἐγωϊσμόν καὶ τὴν φιλαρχίαν, καὶ ἐπανειλημμένως ἐπισυνιστώντες ἡμῖν τὴν ταπεινοφροσύνην, τὴν ἀδελφότητα καὶ ἀγάπην. Ἀλλ' ἡ Ῥωμαϊκὴ ἔδρα καταφρονήσασα τῶν ὁρῶν τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν Πατέρων, ἐπεχείρησε νὰ εἰσγάγῃ ἐν τῇ «ἀδουλώτῳ καὶ ἀτυραννήτῳ» τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ πρὸς τοὺς ἄλλοις, τὸ δλέθριον σύστημα τοῦ ἀπολυτισμοῦ καὶ τῆς συγκεντρώσεως, καταστρέψασα τὸ Συνοδικὸν καὶ κοινοβουλευτικὸν πολίτευμα, ἀναιρέσασα τὰς πνευματικὰς ἐλευθερίας πλείστων Ἐκκλησιῶν, καὶ καταστήσασα τοὺς ποιμένας αὐτῶν ὑπαλλήλους ἢ τοποτηρητάς, μᾶλλον δ' εἰπεῖν, ταπεινοὺς δούλους τοῦ

νῆς, Ποντικῆς καὶ Θρηακῆς, Οἰκουμένης θεσπίσματος τῆς Δ'. [τοῦθ' ὅπερ ἠθέλητε τὴν γλῶσσαν τοῦ Ποντίφικος, οὐτινος ἡ δικαιοδοσία περιορίζετο εἰς μίαν μόνην Διοίκησιν τὴν τῶν Σουβούργιων Ἐπαρχιῶν, τὴν λεγομένην Ῥωμαϊκὴν (Romanam), ἣν ὡς ἐφιλοτιμήθη ἀκολούθως νὰ ἐπεκτείνῃ, τῇ βοηθείᾳ καὶ συνδρομῇ τῶν περιστάσεων, ἐπὶ πάσης τῆς Δύσεως, καταστρέψας αὐθαίρετως τὰς πνευματικὰς ἐλευθερίας καὶ τὰ ΠΡΕΣΒΕΙΑ τῶν αὐτόθι αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν. τῆς Γαλλικῆς, Ἰσπανικῆς, Ἰταλικῆς, καὶ λοιπῶν, παρὰ τὸν Γ' τῆς Β' τὴν κατεγγυώμενον τὴν ἀκεραιότητα καὶ ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν.] Ἀλλὰ καὶ τῶν Πατριαρχῶν πάλιν ἡ σχετικὴ τάξις ὠρίσθη κατὰ λόγον τῆς ἐπιστημότητος τῶν πόλεων. Οὕτω λοιπὸν ὁ Ῥώμης ὡς Ῥπίσκοπος τῆς πρώτης βασιλείδος πόλεως τοῦ Κράτους ἔλαβεν ἐν τῇ Πατριαρχικῇ χορείᾳ τὴν πρώτην στάσιν· «Τῷ γὰρ θρόνῳ τῆς πρεσβυτέρως Ῥώμης, φησὶν ὁ κῆ. τῆς Δ', ΔΙΑ ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΥΕΙΝ ΤΗΝ ΠΟΛΙΝ ΕΚΕΙΝΗΝ οἱ Πατέρες εἰκότως ἀποδεδώκασι τὰ πρεσβεῖα». [μόνος δὲ πάντων τῶν Ἱεραρχῶν ὁ Ἱεροσολύμων ἐτιμήθη, πέμπτος ἐν τοῖς Πατριαρχίαις ταχθεὶς, διὰ λόγον ὅτι πνευματικὸν, τοῦτέστι διὰ τὸ εἶναι τὴν Ἱερουσαλὴμ Μητέρα πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, ὡς ὀνομάζει αὐτὴν ἡ Β'. Σύνοδος (ὅρ. σελ. 62 σημ. α.)] Ἐκ τούτων ἄρα ἐναργῶς καταφάνεται ἡ ἐπὶ τῇ θέσει τῆς Πολιτείας διαιρέσις τῆς Ἐκκλησιαστικῆς διοικητικῆς περιοχῆς καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς τῶν Ἐπισκόπων ὑπαλληλίας καὶ στάσεως, αἱ δὲ περὶ πνευματικῆς ὑπεροχῆς τοῦ Ἐπισκόπου τῆς Ῥώμης ἐπὶ τοῦ Ἱεραρχικοῦ Συλλόγου ἀξιώσεις τῶν ἀδελφῶν λατίνων ἀποδείκνυνται φανερά, καὶ τὰ πατριμόνια καὶ τὰ βεγγάλια τοῦ ἀγίου Πέτρου ἀνεμώλια καὶ ἀνὸπαρχα!

ἐαυτῆς Ἐπισκόπου (α) πρὸς ἐμπέδωσιν δὲ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τούτου συστήματος ἐπενοήθησαν καὶ πραγματικοὶ τύποι (β) ἐν οἷς πρὸς ταῖς λοιπαῖς γελοιωδεσάταις

(α) «ὑπὸ τὴν ἀδιέλαιπτον ἐπενέργειαν τοῦ παπισμοῦ διὰ τῶν ἐαυτοῦ Ἐξάρχων, γράφει καὶ ὁ γερατῆρς Abbe Guette, ἡ διδασκαλία, οἱ θεσμοί, τὰ τοπικὰ ἔθιμα τὰν ὑπὸ τοῦ Πάπα ἐξαχρωμένων Ἐκκλησιῶν ἀπερόρηθησαν, καὶ πανταχοῦ βασιλεύουσιν ἐνθὲν μὲν ὁ πνευματικὸς ἀπολυτισμὸς, ἐνθὲν δὲ ἡ δουλεία!» (παρὰ τῇ Εὐσεβείᾳ Ἀρθ. 87. πρ. β. καὶ σελ. 7 σημ. α. τοῦ παρόντος ποιήματος).

(β) Περιεργίας χάριν παρατιθέμεθα ἐντοῦθα τὴν ψευδὲς ἐπιγραφὴν πραγματικὸν τύπον τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ἔχοντα ὡδε· «Θεσπίζομεν σὺν πασὶ τοῖς Συντάταις καὶ τῇ Συγκλήτῳ τῆς ἡμῶν βασιλείας, τὴν Ῥώμης Ἐπίσκοπον καὶ διάδοχον τοῦ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων καὶ Κυρίου μου Πέτρου πλείονα τῆς βασιλείας ἔχειν ἐξουσίαν κατὰ πάσαν τὴν Οἰκουμένην, καὶ παρὰ πάντων πολλῶν πλέον ἢ τὸν βασιλέα τιμᾶσθαι καὶ σέβασθαι, κεφαλὴν τε εἶναι τῶν τεσσάρων Πατριαρχικῶν Θρόνων, (ἐν τούτοις αὐτὸ Κωνσταντινούπολις ἐστὶ ὑπάρχον, ἀλλ' οὐτ' αὐτὸ τὸ ὄνομα Πατριάρχης!) κρῖνεσθαι τε πρὸς αὐτοῦ, καὶ ψαφίζεσθαι τὰ τῇ Ὁρθόδοξῳ συμβαίνοντα πίστει· δωροῦμεθα δὲ τῷ πατρί μου τῷ μακαρίῳ Σύλβεστρῳ καὶ τοῖς αὐτοῦ διαδόχοις τὸ ἡμέτερον παλάτιον, τὸ ἐπὶ κεφαλῆς διάδημα ἐκ λίθων τιμίων καὶ μαργάρων συγκείμενον, τὸ κυκλοῦν τὸν τράχηλον ὁμοφύειν, τὴν πορφύραν γλαυρόδα, τὸν κόκκινον χιτῶνα, καὶ πάντα τὰ βασιλικὰ ἐνδύματα, τὰ τῶν βασιλικῶν ἱπποῶν ἀξιώματα, τὰ σιγηπτρα καὶ τὰ λοιπὰ τῆς βασιλείας κοσμήματα, καὶ τὴν δόξαν ἀπασάν τῆς ἡμῶν ἐξουσίας (!) Τοῦς δὲ τῷ Κλήρῳ τῆς ἀγιωτάτης Ῥώμης κατελεγεμένους κοσμεῖσθαι κελεύομεν παραπλησίους τῇ Συγκλήτῳ ἡμῶν ἐνδύμασιν, ἵπποις ἐποχουμένους, ὀθόνας περικειμένους λευκάς, ὡς δὲ καὶ τὰ ὑποδήματα τούτων ὀθωνίων εἶναι πεποιημένα λευκῶν, καὶ ὅς ἀναίρετο Κληρικὸς ἐκ τῆς ἡμῶν Συγκλήτου γενέσθαι, τοῦτον πρὸς τινὸς μηδαμῶς εἰργασθαι ὅτι γε μὴν τὴν ἐκ χρυσίου στεφάνην φρονήματος μετριότητι ὁ πατήρ μου ὁ Σύλβεστρος παραιτεῖται, ταύτην τοι τὸν ὑπέρλαμπρον λῶρον, σημαίνοντα τὴν ἀγίαν Ἀνάστασιν, (!) τῇ ἀγίᾳ κεφαλῇ αὐτοῦ ἰδίαις χερσὶ ἐπεθήκαμεν ἡμεῖς δὲ στρατοὶ οὐφρίκιον ὑπελθόντες, καὶ τὰ χαλινὰ τοῦ ἵππου αὐτοῦ κατέχορτες, τῆς αὐλῆς τῶν ἱερῶν αὐτοῦ ἐξίμεν ἀνακτόρων, αἰδοῖ καὶ φόβῳ τοῦ Κυρίου μου τοῦ ἀγίου συνεχόμενος Πέτρος!!! τῶν χρησίμων δὲ κομιδῇ καὶ θεοφιλῶν νενομήκαμεν, ἐκστῆσαι μὲν τῆς Ῥώμης καὶ τῶν Ἰταλικῶν χωρῶν ἀπασῶν τε καὶ πόλεων, τῶ

τερατολογίαις καθιεροῦνται καὶ ἡ τῶν Παπῶν κοσμικὴ ἐξουσία!), καὶ ψευδοδεκρετάλια, (α) καὶ τὰ παραπλήσια ὁ δὲ περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν πειθαρχίαν καὶ διοίκησιν ἀπολυτισμὸς ἐπήγαγεν ἀναγκαίως τὸν περὶ τὴν πίστιν ἀπολυτισμόν, ἄλλως εἰπεῖν, τὸ παπικὸν ἀλάνθασον, ὅπερ οὐκ ἄλλο τί ἐστίν, ἡ μονοπώλιον θείας ἐμπνεύσεως, καὶ ἐπομένως ἀθέτησις τῆς ἐλογικῆς ἐρεύνης καὶ τῆς δογματικῆς παραδόσεως τῆς εἰς τὸ ὅλον Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας διαπεπιστευμένης, ἀνατροπὴ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καὶ

ἀγνωστῶ Παπᾷ!!! τὸ δὲ τῆς βασιλείας κράτος πρὸς τὰ τῆς Ἐσχῆς μέρη μετενεγκεῖν, καὶ τὴν ἐν καλλίστῳ κειμένην τῆς ὑφ' ἡμῶν τοῦ Βύζαντος πόλιν καταλαβεῖν, καὶ ἐν αὐτῇ ἰδρύσασθαι τὰ βασιλεῖα ἀδικοῦ οἰηθέντες ἐξουσίαν ἔχειν τὸν ἐπὶ γῆς βασιλεῖα, ἐνθα ἡ ἀρχὴ τῆς τῶν Χριστιανῶν θρησκείας ἐκ τῶν Οὐρανῶν ἐπῆρξεν ἡμῖν!!! Ταῦτα ταῖς ἰδίαις χερσὶ γράψαντες καὶ τῷ νεκρῷ τοῦ Κυρίου μου ἐπιθέμενοι Πέτρου, πίστεις ἐνόρκους ποιούμεθα, ἡ μὴν ὅλως ταῦτα πάντα μὴ παραβῆναι· ἀλλὰ καὶ τοῖς τὸ ἡμέτερον διαδιχομένους κράτος φυλάττειν ἀπαράδραυστα παρεγγυώμεθα πρὸς τὸν Πατέρα ἡμῶν Πάπην καὶ τοὺς αὐτοῦ διαδόχους! (βλ. Σύντ. τῶν ἱερ. κν. Τ. Γ'. σελ. 260). Καὶ ὅμως ἐπὶ τοιούτων γελοιωδισμάτων καὶ ἀδεξιῶν ἐγγράφων ἐστηρίχθη ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας τὸ παπικὸν θρησκευτικὸ πολιτικὸν μεγαλεῖον!...

(α) Ἀπατεῶν τις τε ἐν ταῖς μέσῃ τῆς Θ'. ἐκχτονταετηρίδος ἐπὶ τὴν θούργησε συλλογὴν κιβδηλῶν Συνδικῶν δικτάξεων καὶ παπικῶν ἐπιστολῶν, καὶ ταύτας ἐξέδωκεν ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἰσιδώρου Ἐπισκόπου Σεβίλλης (ἀκμάσαντος περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ζ'. αἰῶνος) τοῦ Μερχάτορος· εἰσὶν οὖν δε τὸ πάλαι τοὺς Ἐπισκόπους ἐν ταῖς ἰδίαις ὑπογραφαῖς πρὸς τῷ κυρίῳ ὀνόματι προστιθέναι τὸ ἀμαρτωλὸς ἢ peccator ἐν τῇ οὖν βῆθεισῃ Συλλογῇ ἀντὶ τοῦ peccator ἐγγράπτο mercator, ὅπερ σημαίνει ἔμπορος, κάπηλος καὶ τὰ τοῖτοις συνώνυμα· σκοπὸς δὲ τοῦ εἰρημένου ἱεροκαπῆλου ἦν ν' ἀποδείξῃ ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος Ῥώμης, ὡς διάδοχος τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, ἐστὶν ἡ βάσις καὶ τὸ θεμέλιον τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι ἅπαντα ἡ ἐπισκοπὴ ἢ ἐξουσία ἐξ αὐτοῦ ἀπορρέει, ὅτι τὸ κριτήριον αὐτοῦ ἐστὶν τελεσίδικον καὶ ἀνέκκλητον, ὅτι ἐξέσιν αὐτῷ καθαιρεῖν Βασιλεῖς καὶ ἀπολύειν λαοὺς τῆς πρὸς αὐτοὺς ὑποταγῆς, καὶ τὰ τοῖτοις παραπλήσια πράττειν. Καὶ ὅμως τοιοῦτα κιβδηλαῖς ἐγγράφοις σχηματίζουσιν ἄχρι τοῦ νῦν τὰς βάσεις τοῦ ρωμαϊκοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου!..... (πρὸς σελ. 61 σημ. α.)

ἁπλῶς εἰπεῖν, ἄρνησις τῆς Ἐκκλησίας! (néga-tion de l'Eglise.) Ἐκ δὲ τοῦ ἐν τῇ πίστει πνευματικοῦ τοῦτου δεσποτισμοῦ, δι' οὗ τὸ ἀλάνθαστον μετεκινήθη ἀπὸ τῆς Οἰκουμενικῆς εἰς Τοπικὴν τινὰ ἢ Ἐπαρχιακὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἡ τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἐνέργεια, ὅπερ παντεξουσίως «ὅπου θέλει πνεῖ» (Ἰω. κεφ. Γ'. 8.) περιεκλείσθη, οὕτως εἰπεῖν, σχολαστικαῖς τεθρεῖαις, ἐντὸς τῶν στενῶν ὁρίων γωνίας τινος γῆς, ἡ μάλλον ἐλογίσθη μοναδικὸς κλήρος καὶ ἐξαιρετικὸν προνόμιον ἐνός τινος θνητοῦ, ἀσχέτως πρὸς τὴν ἀγιότητα καὶ τὴν ἠθικὴν τελειότητα, (ὁρ. σελ. 17 §. 18), ἐκ τούτου, φημί, τοῦ πνευματικοῦ δεσποτισμοῦ, τοῦ ἀνατρέποντος ἄρδην αὐτὰς τὰς βάσεις τῆς Ἱεραρχίας καὶ τῆς Καθόλου Ἐκκλησίας, προήλθεν ἐξ ἀντιδράσεως ἡ Διαμαρτυρήσις, ἥτις ἐξολισθῆσασα, ὡς μὴ ὠφειλεν, εἰς τὸ ἀντίθετον ἄκρον τῆς πνευματικῆς ἀναρχίας, ὡς ἀρνησάμενη καὶ Ἐπισκοπικὴν Ἱεραρχίαν, καὶ διδασκαλίαν Πατέρων, καὶ Οἰκουμενικὴν παράδοσιν, [ἅτε δὴ κριτήριον τῆς δογματικῆς ἀληθείας καὶ ὑπατὸν τῶν Γραφῶν ἐρμηνέα προβάλλομένη, ἐν ἀρχῇ γούν, (ὁρ. σελ. 15 σημ. α) ἀντὶ τῆς ζωῆς Οἰκουμενικῆς παραδόσεως, ἥτοι τῆς καθολικῆς διανοίας καὶ συνειδήσεως τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἀτλῶς εἰπεῖν, ἀντὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ λόγου (ὅς ἀπὸνδάλμα ἐστὶ τοῦ Αἰωνίου καὶ Ζώντος Λόγου, τῆς Αὐτοαληθείας,) τὸν ἐπισφαλῆ αὐθέρκαστον λόγον, (ὁρ. σελ. 14 σημ. β) καὶ ἀντὶ τῆς ἐξ ἀποκαλύψεως θείας πίστεως τὴν ἐπὶ λογισμῶν ἀνθρωπίνων βασιζομένην ἐπιστήμην, (α)] παρήγαγεν, ὡς ἡ ἐτόμενον, τὸν Σοκινιανισμόν, τὸν Ρασιοναλισμόν, τὸν θεῖσμόν!.... [(β) (σελ. 19 σημ. α.)] Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς και-

(α) Ἐπειδὴ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Διαμαρτυρήσεως βάσις τῆς θρησκευτικῆς ἀληθείας ἐστὶν ἡ ἐπιστήμη, ἐπαταῖ ὅτι πάντες οἱ μὴ ἐπιστήμονες καὶ Θεολόγοι εἰσὶν ἄθρησκοι καὶ ἄχριστοι!!!...

(β) Ἐκ ταύτης δὲ καὶ μόνης τῆς θεωρίας τῆς ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἀντιθέσεως πείθεται ὁ ὕγιής νοῦς περὶ τε τῶν σφικτερῶν ἀρχῶν ἀμφοτέρων τῶν Δυσικῶν Σχισμάτων, τοῦ Πηπισμοῦ καὶ τῆς Διαμαρτυρήσεως, καὶ περὶ τῆς ἀληθείας τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἥτις, ὡς ἐν τῇ πίστει οὕτω καὶ ἐν τῇ Ἱεραρχίᾳ καὶ τῷ

πρὸς Κύριλλον λαμπρὰν καὶ ὀρθόδοξον ἀπάντησιν τῶν εἰρημένων Ἐπισκόπων σελ. 639.) — Καί τοι τῆς τε Δ' καὶ τῆς Γ' ἐν τοῖς θεοπνεύστοις αὐτῶν δογματικοῖς Ὅροις διακηρυσσοῦσιν τὸ τῆς πίστεως Σύμβολον ΤΕΛΕΙΟΝ, ἐφ' ᾧ καὶ ΑΠΑΡΕΓΧΕΙΡΗΤΟΝ αὐτὸ μένειν διαγορευουσῶν «**ΗΡ. ΚΕΙ**, γράφουσιν, εἰς **ΕΝΤΕΛΗ** τῆς εὐσεβείας ἐπιγνώσιν τε καὶ θεθαίωσιν τὸ σφόν καὶ σωτήριον τῆς θείας χάριτος Σύμβολον· περί τε γὰρ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ **ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ** ἐκδιδάσκει τὸ ΤΕΛΕΙΟΝ... ἀλλ' ἐπειδὴ περ οἱ τῆς **ΑΛΗΘΕΙΑΣ** ἀθετεῖν ἐπιχειροῦντες τὸ κήρυγμα διὰ τῶν οἰκείων αἱρέσεων τὰς **ΚΕΝΟΦΩΝΙΑΣ** ἀπέτεκον,... διὰ τοῦτο **ΠΑΣΑΝ** αὐτοῖς ἀποκλείσαι μηχανὴν βουλομένην ἢ παροῦσαν ὅν αὕτη ἀγία καὶ Μεγάλη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, τὸ τοῦ κηρύγματος ἄνωθεν **ΑΣΑΛΕΥΤΟΝ** ἐκδιδάσκουσα, ὥρισε τὴν πίστιν (τὸ Σύμβολον) μένειν **ΑΠΑΡΕΓΧΕΙΡΗΤΟΝ**» [βλ. Πρ. Συν. Τ. Β'. σελ. 155 καὶ 651 (α)] — Καί τοι, τέλος πάντων Αὐτοῦ

(α) Τὴν αὐτὴν ἀπαγόρευσιν προεξεφώνησε καὶ ἡ Γ'. Σύνοδος διὰ τοῦ ἐν ἀγίοις Κυρίλλου ἐν τῇ πρὸς τοὺς Ἀνατολικούς Ἐπισκόπους μνημονευθείσης ἐπιστολῆς, ὡς ἐξῆς: «**ΚΑΤ' ΟΥΔΕΝΑ ΤΡΟΠΟΝ ΣΑΛΕΥΕΣΘΑΙ** ἀνεχόμεθα τὴν ὀρισθεῖσαν πίστιν, ἥτοι τὸ τῆς πίστεως Σύμβολον παρὰ τῶν ἁγίων ἡμῶν Πατέρων· **ΟΥΤΕ ΜΗΝ ΕΠΙΤΡΕΠΟΜΕΝ ΕΑΥΤΟΙΣ Η ΕΤΕΡΟΙΣ Η ΑΦΕΙΝ ΑΜΕΙΨΑΙ ΤΩΝ ΕΓΚΕΙΜΕΝΩΝ ΕΚΕΙΣΕ, Η ΜΙΑΝ ΓΟΤΙΝ ΠΑΡΑΒΗΝΑΙ ΣΥΛΛΑΒΗΝ.**» Ὡστε λοιπὸν ΟΥΔΕ εἰς Σύνοδον Οἰκουμενικὴν (καὶ τοῦτο δηλαδὴ τὸ ΕΑΥΤΟΙΣ) ἐπιτρέπεται προσθεῖναι τι πρὸς πλατυτέραν ἀνάπτυξιν τῶν ἐν τῷ Συμβόλῳ. Καὶ ὅντως οὐδεμία τῶν μετὰ τὴν Γ' Οἰκουμενικῶν ἐτόλμησε τοιοῦτό τι πράξει, ἀλλὰ πᾶσαι ἐν ἰδίῳ Ὅροις ἐποίησαντο μακρὰν ἀνάπτυξιν καὶ ἐρμηνείαν τῶν θεῶν δογμάτων τῶν προσβαλλομένων ὑπὸ τῶν συγχρόνων αἱρέσεων, τῶν Νεστορικῶν, Μονοφυσικῶν καὶ λοιπῶν, καθ' ὧν ἦσαν συναγερμένοι. Ἀλλ' οἱ Οὐλτραμοντανίσται Θεολόγοι δεινῶς ὑπὸ τῶν ὀπλῶν τούτων τῆς ἀληθείας στενοχωρούμενοι, καταφεύγουσι μετὰ πολλοὺς ἀστόχους καὶ ἀδεξίους ἐλιγμούς εἰς τὴν ὑπερτάτην τῶν Παπῶν ἐξουσίαν καὶ τὸ ἀναμάρτητον καὶ ἀλάτλαστον αὐτῶν ἐν τῇ πίστει, ὡς εἰς τελευταῖον κορυφύονται! (ὁρ. σελ. 32).

τοῦ Θεανθρώπου Σωτῆρος ἡμῶν. διαβρίδην ἐν Εὐαγγελίῳ διδάσκοντος τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεσθαι. «Ὅταν, φησὶν, ἔλθῃ ὁ Παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν **ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ**, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας **Ὁ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΕΚΠΟΡΕΥΕΤΑΙ**» κ.τ.λ. (Ἰω. 14. 26.) Δικαίως ἄρα καὶ ὁ φωτῶν νομος Φώτιος, ὡς ἐκ προσώπου τῆς καθόλου Ἐκκλησίας διαμαρτυρούμενος κατὰ τῆς φοβερᾶς ταύτης καινοτομίας, ἔγραφε πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ Ἐπισκόπους ταῦτα: «Ὁ Κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν φησὶ τὸ Πνεῦμα Ὁ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται, εἰ δὲ τῆς καινῆς ταύτης δυσσεβείας πατέρες τὸ Πνεῦμα φασὶν Ὁ παρὰ τοῦ Υἱοῦ ἐκπορεύεται. Τίς οὐ κλείσει τὰ ὦτα πρὸς τὴν ὑπερβολὴν τῆς βλασφημίας ταύτης; αὕτη κατὰ τῶν Εὐαγγελίων ἵσταται, πρὸς τὰς ἀγίας παρατάσσεται Σύνοδους, τοὺς μακαρίους καὶ ἁγίους παραγράφεται Πατέρας, τὸν Μέγαν Ἀθανάσιον, τὸν ἐν Θεολογίᾳ περιβόητον Γρηγόριον, τὴν βασιλείαν τῆς Ἐκκλησίας στολὴν, τὸν Μέγαν Βασίλειον, τὸ χρυσοῦν τῆς Οἰκουμένης στομά, τὸ τῆς σοφίας πέλαγος, τὸν ὡς ἀληθῶς Χρυσόστομον. Καὶ τί λέγω δεῖνα ἢ τὸν δεῖνα; κατὰ πάντων ὁμοῦ τῶν ἁγίων Προφητῶν, Ἀποστόλων, Ἱεραρχῶν, Μαρτύρων, καὶ αὐτῶν τῶν δεσποτικῶν φωνῶν ἡ βλάσφημος αὕτη καὶ θεομάχος φωνὴ ἐξοπλίζεται» (α). Ἀλλ' ἡ Ρώμη κατολιγώρησεν τῶν Οἰκουμε-

(α) Καί τοι δὲ τοῦ ἱεροῦ Φωτίου μετὰ τοσαύτης κεραυνουβόλου εὐγλωττίας ἐξελέγχοντος τὴν δογματικὴν τυχὴν πλάνην, καὶ ὁμοῦ οὐτ' ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ Ἀδριανοῦ τοῦ Β'. συγκροτηθεῖσα Ἡ'. Παπικὴ Σύνοδος, οὐτ' αἰ πρὸ αὐτῆς ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ Νικολάου τοῦ Α'. καὶ τοῦ αὐτοῦ Ἀδριανοῦ ὡσαύτως κατὰ Φωτίου συνελθοῦσαι, ἐτόλμησαν κατεπεῖν αὐτοῦ ὡς σῖρετικὸν δῆθεν καὶ ἐναντία τῷ περὶ τῆς διττῆς ἐκπορεύσεως καθολικῷ, κατὰ Λατίνους, δόγματι τῆς Ἐκκλησίας διδάσκοντος, ἀλλ' ἀπλῶς ὡς ἐπιβάτην (!) τοῦ Πατριάρχικοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνου κατέκριναν (ὁρ. σελ. 53 σημ. α.) Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἐκ τῶν νεωτέρων ἑλθὼν τῆς Ὀρθοδοξίας Ἰησοῦτης Abbé Jager, ὁ βίβλον ὅλην κατ' αὐτοῦ ἐπὶ μομφῇ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας συνταξάμενος, οἶονεῖ ἑαυτοῦ ἐπιλαθόμενος, ἀνακηρύττει αὐτὸν ὡς ὀρθοδοξότατον τῆς πίστεως προμάχον καὶ ἐφά-

νακῶν ἀρῶν, αἱ αἱ θεόπνευστοι Σύνοδοι ἐβρόντισαν κατὰ

μᾶλλον τῶν Μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἐκπληττόμενος ἀπὸ τὴν μεγαλοφυΐαν, τὴν βαθεῖαν κρίσιν, τὴν ἐξοχὸν εὐγλωττίαν καὶ τὴν εὐρυτάτην αὐτοῦ πολυμάθειαν οὕτως ἡ θεία Πρόνοια «συλλογίζανται τοὺς σφύρας ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν»! «Photius, γράφει, a rendu des services à la science: il en a rendu aussi, il ne faut pas le dissimuler, à l'Eglise, en prenant la défense de la doctrine catholique contre les anciens hérétiques. Du temps de Photius il y avait encore de nombreux hérétiques: Ariens, Macédoniens, Nestoriens, Eutychiens, Monothélites, Iconoclastes. Photius les attaqua dans toutes les occasions avec un talent prodigieux; il les refute avec toute la force et la finesse dialectique; ils'attache surtout à faire sentir l'impiété de leurs principes, et à inspirer de l'horreur aux fidèles. Rien n'est plus beau que la défense qu'il prend de la doctrine des sept premiers Conciles, dont il donne une analyse au roides Bulgares: LA VERITE CATHOLIQUE Y BRILLE DANS TOUT SON ECLAT, L'ERREUR EST ECRASE.» καὶ «Le Docteur des nations, Saint Paul était pour lui, comme pour saint Grégoire et Saint Jean Chrysostome, l'objet d'une vénération toute spéciale; il en fait le plus grand éloge... il relève sur tout sa sagesse et son éloquence, l'élévation de ses pensées, la force de ses raisonnements, l'énergie de ses expressions, la noblesse de son style, la dignité et la majesté de ses maximes, la convenance et la vérité de ses figures. Photius parlant de ses sujets, semble être tout pénétré de l'esprit de ce divin Apôtre» καὶ «Les auteurs de ces ouvrages (τῶν ἐν τῇ Μυριοβίβλῳ) sont de tous les genres philologues, poètes, orateurs, philosophes, théologiens etc. il fallait un esprit juste, une vaste conception et une rare patience pour analyser deux cent quatre-vingts ouvrages si différents, sans rien passer d'important: il fallait un esprit merveilleux pour répandre de l'intérêt sur les dissertations les plus abstraites, et pour jeter des fleurs sur les matières les plus arides. Les jugements qu'il porte sur des productions diverses, et les

παντὸς τοῦ πολυμήσαντος προσθεῖναι ἡ ἀφελαῖν ἐν τῇ τῆς πίστεως Συμβόλῳ, κατεφρόνησεν, ὡς ἦν ἐπόμενον, ἀγερῶ-
χος καὶ τῆς διαμαρτυρήσεως ταύτης τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνα-
τολικῆς Ἐκκλησίας. Οὐ μὴν δὲ ἀλλ' ἀνομίαν ἐπὶ τῇ ἀνομίᾳ
προστιθεῖσα, ἐτόλμησε πρὸς ἐπιδύστασιν τῆς Ἰσπανικῆς
πλάνης» νὰ διαστρεβλώσῃ τὴν ἐννοίαν πολλῶν χωρίων τῆς
ἁγίας Γραφῆς δι' ἀντορθοδόξου, αὐθαιρέτου καὶ σχολαστικῆς
ἐρμηνείας, (α) πρὸς δὲ καὶ νὰ νοθεύσῃ τὰ συγγράμματα

extraits qu'il en fait, sont dictés par le goût le plus pur, par la critique la plus judicieuse et la plus éclairée: ils sont soutenus par un caractère d'aménité et d'enjouement, qui en rend la lecture agréable et piquante, lorsque même que le sujet se prête le moins. Tous ceux qui ont fait une étude spéciale de ce livre en sont dans l'admiration, et le placent en premier rang.» Καὶ περικροτεῖτοσαν λοιπὸν οἱ Ἰησοῦται Ἀσβάδες καὶ λεγέτωσαν ἡμᾶς Φωτιανοῦς: τοῦτό ἐστιν ἡ καλλίστη ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας μαρτυρία.....

(α) Οὕτω λ. χ. ἡ μὲν Ὀρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία ἐν τῇ Ἀ. Οἰκουμένην Συνόδῳ ἀντιδιδαστέλλουσα ἐν ταῖς πρὸς τὸν Ἀρειανὸν θεόγονον προσδιαλέξει τὴν πρὸς τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν ἀναφορὰν τοῦ ἁγίου Πνεύματος διὰ τοῦ ΜΕΝ καὶ ΔΕ, ἐπάγει τὴν ἀποστολικὴν ῥῆσιν «Ἐστὶ Πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἐστὶν Αὐτοῦ» εἰς δὴλωσιν τῆς ὁμοουσιότητος Αὐτοῦ (ὅρ. ἀνωτ.) ὡσχύτως καὶ ὁ θεὸς Κύριλλος ἐν τῇ πρὸς Ἰωάννην τὸν Ἀντιοχείας καὶ τοὺς Ἀνατολικοὺς Ἐπισκόπους ἐπιστολῇ ἐπὶ τῇ αὐτῇ ἐννοίᾳ χρῆται καὶ ταύτῃ καὶ ἐτέραις ὁμοίαις ῥήσεσι. «Μὴ μέταιρε, γράφει, ὅρια αἰώνια, ἃ ἔθεντο οἱ Πατέρες σου: οὐ γὰρ ἦσαν αὐτοὶ οἱ λαλοῦντες, ἀλλ' αὐτὸ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, ὃ ἐκπορεύεται μὲν ἐξ Αὐτοῦ, ἐστὶ δὲ οὐκ ἀλλότριον τοῦ Υἱοῦ κατὰ τὸν τῆς οὐσίας λόγον καὶ πρὸς γε τοῦτο ἡμᾶς οἱ τῶν ἁγίων μυσταγωγῶν πιστοῦνται λόγοι: ἐν μὲν γὰρ ταῖς Πράξεσι τῶν Ἀποστόλων γέγραπται: «ἐλθόντες δὲ κατὰ τὴν Μυσίαν ἐπείραζον εἰς τὴν Βιθυνίαν πορευθῆναι, καὶ οὐκ εἴασεν αὐτοὺς τὸ Πνεῦμα τοῦ Ἰησοῦ» ἐπιστέλλει δὲ καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος: «οἱ δὲ ἐν σαρκὶ ὄντες Θεῷ ἀρέσκει οὐ δύνανται: ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκὶ, ἀλλ' ἐν πνεύματι: εἴπερ Πνεῦμα Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν: εἰδὲ τις Πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἐστὶν Αὐτοῦ» οἷς προστίθεται καὶ τὰ ἀξιομνημόνευτα

τῶν ἁγίων Πατέρων, Ἀνατολικῶν τε καὶ Δυτικῶν, ὡς ἀκαταμάχητως ἀποδεικνύει ἐν ἐκτενεστάτῃ καὶ σοφωτάτῃ Πραγματείᾳ ὁ Ἀδὰμ Ζοιρνικάδιος, ἦν τρόπαιον ἀληθῶς ἀκατάλυτον καὶ ἀείμνηστον ὁ ἀείμνηστος ἔστησε κατὰ τῆς ἀντευαγγελικῆς καὶ πνευματομάχου ταύτης καινοτομίας!

§. 37. β'. Ἀλλ' ὁ παπισμὸς δὲν ἠδύνατο νὰ σταθῇ ἐπὶ τῆς κατωφεροῦς καὶ ὀλισθηρᾶς ὁδοῦ τῆς καινοτομίας· ἀφ' οὗ ἅπαξ προσέβαλε τὸ περὶ ἁγίας Τριάδος καὶ Ἐκκλησίας θεῖον δόγμα, ἐπόμενον ἦν ὑάττον ἢ βράδιον νὰ ἀθετήσῃ καὶ ἐτέραν παράδοσιν Ἐκκλησιαστικὴν σχέσιν ἔχουσαν πρὸς τὸ περὶ Ἑνσάρχου Οἰκονομίας, καὶ οὕτω νὰ συμπληρώσῃ τὸν κύκλον τῆς τριπλῆς δογματικῆς καινοτομίας (ὁρ. §. 1). Καὶ ὅτι μὲν ἡ Καθολικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία διδάσκει ὅτι ἡ Ἀειπάρθενος Μαρία ἦν «προεκλεγμένη ἐκ πασῶν τῶν γενεῶν» «κατὰ προαιώνιον βουλὴν τοῦ Ὑψίστου» διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν Αὐτῆς καθαρότητα καὶ ἁγιότητα εἰς τὸ γενέσθαι Μητέρα «τοῦ Δημιουργοῦ τῶν ὅλων καὶ Ζῶντος Θεοῦ» οὐδεὶς τῶν πιστῶν ἀγνοεῖ· διὸ καὶ πᾶσαι τῶν Ὁρθοδόξων αἱ γενεαὶ εὐσεβοφρόνως Αὐτὴν «ἀληθῆ Θεότοκον» ὁμολογοῦμεν, «καὶ τιμιωτέραν τῶν Χερουβὶμ καὶ ἐνδοξοτέραν ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφίμ» ἀνυμνοῦμεν, καὶ μετὰ τοῦ ἱεροῦ Ἐπιφυνίου «Ἀειπάρθενον, ἐξοχωτάτην, δεδοξασμένην, ἐκ Θεοῦ τιμημένην, ἄρθορον Μητέρα ζωῆς, Μητέρα ἀρχηγὸν τῆς Παρθενίας, τὰ πάντα κεχαριτωμένην, μεγάλην ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ὡς χωρήτασαν τὸν ἁ-

ταῦτα «μὴ θαυμαζέτω ἡ σὴ Ὁσιότης» ὅτι οἱ ἀπὸ πάσης ἀρτίσεως ἐκ τῆς θεοπνεύστου Γραφῆς τὰς τῆς ἑαυτῶν πλάνης συλλέγουσιν ἀφορμὰς, τὰ διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ὀρθῶς εἰρημμένα ταῖς ἑαυτῶν κακιοσίαις παρκαθεύροντες, καὶ ταῖς ἑαυτῶν κεφαλαῖς τὴν ἀσθεστον ἐπαντλοῦντες φλόγῃ» [Πρ. Συν. Γ. Α' σελ. 619]. Καὶ ὅμως οἱ ἰδιολογιστὰὶ θεολόγοι τῆς Ῥώμης ἀντιστρατευόμενοι τῇ καθολικῇ περὶ τῶν Συνόδων καὶ τῇ ἐρμηνείᾳ τῶν Πατέρων, καὶ τὴν ὀρθὴν ἐννοίαν τῶν θεοπνεύστων Γραφῶν ταῖς ἑαυτῶν ἐπινοίαις διχαστρεῖν θέλοντες, αὐτὰ ταῦτα τὰ θεῖα ῥητὰ ἀσυστόλως ἐπάγουσι πρὸς ἀπόδειξιν ὁρῶντες τῆς καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ προαιωνίου ὑποστατικῆς τοῦ πανκτίου Πνεύματος ἐκπορεύσεως!!!.....

χωρήτον. (α) μακκρίζομεν καὶ γερκίζομεν (β), κατὰ τὸ ὑπ' Αὐτῆς θεοπνεύστως προφητευθέν· «ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακκρίζετε πάντα αἱ γενεαί» (Λουκ. Α' 49.) Οὐδέποτε ὁμως ἡ Ἐκκλησία ἐδίδαξεν ὅτι ἦν ἐκ κοιλίας Μητρὸς αὐτῆς ἐξηρημένη τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος.

§ 38. «ΕΝ ΛΥΗΛΙΣ ΤΙΣΙΝ ΤΕΚΝΑ» κ.τ.λ. ἦν ἡ κατὰ τῆς Εὐκας, διὰ τὴν παράδοσιν τῆς Θείας ἐπολις, επενεχθεῖσα ποινὴ. Ἐπειδὴ οὖν καὶ ἡ Παναγία Παρθένος νόμῳ φύσεως συνέληφθη, καὶ ἐν φυσικαῖς ὠδύναϊς καὶ λύπαις ἐκ τῆς Ἀννης ἐτέχθη, (εἰ καὶ ἐκ Θείας ἐπαγγελίας, κατὰ τὴν ἐξουσίαν τῆς Ἐκκλησίας παράδοσιν), ὑπέκειτο ἄρα εἰς τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα, οὕτινος ἀποτέλεσμα ἦν ἡ τῇ Προμήτορι ἡμῶν ἐπιβλήθηθεῖσα ἐκείνη ποινὴ «ΕΝ ΛΥΗΛΙΣ ΤΙΣΙΝ ΤΕΚΝΑ.» Ὅτι δ' ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον Γένος ἦν ὑπὸ κείμενον τῇ προπατορικῇ ἁμαρτίᾳ ἐπιβέβαιοι καὶ ὁ Μέγας Ἀπόστολος, οὕτως γράφων· «ὥσπερ δι' ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθε καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διήλθεν, ἐφ' ᾧ ΠΑΝΤΕΣ ΗΜΑΡΤΟΝ.» Καὶ ἡ μακρία ἄρα Παρθένος, πρὶν ἢ ἐπιτελεῖται Αὐτῇ ἡ δύναμις τοῦ Ὑψίστου» (αὐτόθ. 35), ὡς τέκνον καὶ αὐτὴ τοῦ Ἀδάμ, καὶ ἐξ ἐμπαλοῦς συναρείας συληθεῖσα (γ καὶ ἐν φυσικαῖς ὠδύναϊς τεχθεῖσα, ὑπέκειτο εἰς τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐκαθαρίσθη ὁλοτε-

(α) Ἐπιρ. Γ. Α' σελ. 1037, 1011, 1097, 1137, 352, 1042, 1049, 1050, 1051, 1056, 1038.

(β) Ἐκ τῶν πολλῶν πρὸς τὴν Ὑπερένδοξον τοῦ Θεοῦ Μητρός ὑμνῶν τῆς Ὁρθόδοξης ἑλπίς Ἐκκλησίας, παρὰτιθέμεθα ὡς λίαν ἐπιφαινετὸν τὸν ἐπόμενον· «Μαρία κατάρωτατον, χρυσῶν θυμακτήριον, τῆς ἀπ' ἀρχῆς οὐ Τριάδος δοχεῖον γαγενημένη, ἐν ᾧ Πατὴρ πιδύσας ὁ δὲ Υἱὸς ἐτεκνήωτε, καὶ Πνεῦμα τὸ Πατὴρ ἐπισπιάσας σοι, Κόρη, ἀείδει Θεοτοκόν».

(γ) Ὁ ἱερὸς Χρὺς ῥήματι λόγῳ Α' εἰς τὴν Γέσιν ἐρμηνεύων τὴν «αὐξάνεσθε καὶ πληθεύετε» γνωματεύει ὅτι εἰ μὴ παρέδιδον οἱ Πρωτόπλῃστοι τὴν θεῖαν ἐπιτολήν, ἡ δὲ αὐτῶν αὐξήσις καὶ ὁ πληθυσμὸς τοῦ ἀνθρώπινου Γένους ἐγένετο ἂν κατὰ τρόπον πνευματικώτερον.

λως, ἅμα τῇ διὰ τοῦ Ἀγγελικοῦ ἀσπασμοῦ [«χαῖρε Κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ, εὐλογημένη Σὺ ἐν γυναιξίν.» (αὐτόθ.)] «ἐπ' αὐτὴν ἐπέλευσε τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου» (αὐτόθ.). ΜΟΝΟΣ «ὁ ἐκ τῶν ἀγνῶν καὶ παρθενικῶν αἱμάτων Ἀυτῆς τὸ ἡμέτερον προσλαβόμενος φύραμα» καὶ ἐν τῇ εὐλογημένῃ Αὐτῆς κοιλίᾳ ἐκ Πνεύματος ἁγίου συλληφθεὶς καὶ «τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος ἀσυγχύτως, ἀτρεπτως καὶ ἀναλλοιώτως ἐξ Αὐτῆς γεννηθεὶς Μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός,» ἦν ὅλως ἐλεύθερος τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος. (α).

§. 39. Ἀλλ' ἡ Ῥώμη ἀντιστρατευομένη κατὰ τῆς θείας Γραφῆς καὶ τῆς σταθερᾶς Ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως, ἐτόλμησεν ἐπ' ἐσχάτων, μετὰ δεινὴν καὶ μακροχρόνιον πάλην κατὰ πολλῶν θεολόγων τῆς Ἑσπερίας, καὶ ἰδίως τῶν Ἰανσενιστῶν, νὰ καθιερώτῃ τὴν περὶ «ἀσπίλου Συλληψεως» (Conceptionae immaculatae) καινοφωνίαν ὡς δόγμα πίστεως, προβαλλομένη πρὸς τοὺς ἐναντιοφρονούντας αὐτῇ θεολόγους, ὅτι οὐδεμίαν καινοτομίαν διεπράξατο, ἀλλ' ὅτι τὸ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ παραδόσει ἐγκείμενον δόγμα συνεπτυγμένως (implicite), διεσάφησε καὶ ἀνέπτυξε! (β) Διὰ δὲ τῆς καινοτομίας ταύτης θέλουσα ἡ Ῥώμη νὰ ἀνυ-

(α) Τινὲς τῶν ἡμετέρων ὑπέλαβον, ὅτι ἡ Ῥώμη διὰ τῆς περὶ ἀσπίλου Συλληψεως καινοφωνίας ἐννοεῖ ὅτι ἡ ἁγία Παρθένος συνελήφθη ἀσπόρως καὶ ἀπαθῶς καὶ ὑπὲρ φύσιν οὐδαμῶς. Καὶ εἰ μὲν οὕτως ἔλεγεν, ἡ ἀρχὴ εἴη ἀνβλαστραμότερα μὲν, ἀλλὰ τὸ συμπέρασμα συνεπέστερον διότι πάντως ἡ ἀπαθὴς καὶ ἀσπορος σύλληψις καὶ ὁ ἀνώδυνος καὶ ἀλγος τόκος ἀναγκαιῶς συνεπάγουσι τὴν ἀπὸ τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας ἐξαίρεσιν· ἀλλὰ τὰς τοιαύτας ἀσυμβιβάστους ἀνακολουθίας οἶδεν εὐχερῶς συμβιβάζειν μόνον τὸ παπικὸν ἀναμάρτητον καὶ ἀλάνθαστον!

(β) Ἀλλ' ἐνταῦθα ὑπομνησόμενοι τῷ Μακαριωτάτῳ Πάπᾳ Πίῳ τῷ Θ'. τοὺς λόγους τῶν ἁγίων ἡμῶν Πατέρων «Τὸ εὐσεβὲς μὴ ἐν τῷ πολλάκι περὶ Θεοῦ λαλεῖν, ἀλλ' ἐν τῷ τὰ πλείω σιγᾶν εἶναι» (Γρηγ. Νηζ.) καὶ, «προδηλότατον ἀπιστίας τεκμήριον, ΣΗΜΕΙΟΝ ΤΗΣ ΤΗΡΗΦΑΝΙΑΣ ΑΣΦΑΛΕΣΓΑΤΟΝ, ἐάν τι τῶν (περὶ πίστεως) γεγραμμένων ἐθέλῃ τις ἀποθῆναι, ἢ τῶν μὴ γεγραμμένων εἰσαγεῖν» (Μ. Β. 172) κ.τ.λ.

ψῶση δάθην τὸ ἄξιωμα καὶ νὰ αὐξήσῃ τὴν δόξαν τῆς Ὑπερενδόξου Μητρὸς τοῦ Κυρίου, κατέσπασε, τὸ καθ' ἑαυτὴν, καὶ κατεβύβατεν ἀπὸ τοῦ ὑπερφουδῶς αὐτοῦ ὕψους τὸ μυστήριον τῆς ἐνσάρκου τοῦ Θεοῦ Λόγου Οἰκονομίας, Ὅστις ΜΟΝΟΣ καὶ ἀπαθῶς καὶ ἀσπίλως καὶ ἀνερμηνεύτως συνελήφθη, καὶ ἀνωδύνως καὶ ἀλύπως καὶ ὑπὲρ φύσιν ἐτέχθη ὑπὸ τῆς «ἐν γυναιξίν εὐλογημένης» Μαρίας, ἥτις καὶ πρὸ τόκου Παρθένος ἦν, καὶ ἐν τόκῳ Παρθένος, καὶ μετὰ τόκον Παρθένος διέμεινε, καὶ οὕτως ὥρυξε τὸ χάσμα τὸ διαχωρίζον αὐτὴν ἀπὸ τῆς Καθολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καθύπερθε!

3. Καινοτομία περὶ τὰ Μυστήρια.

α. Περὶ τὸ Βάπτισμα.

§. 40. «Μετὰ τὰ σωτήρια τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ πάθη, τὸν σταυρὸν καὶ θάνατον καὶ ταφὴν, ἥνικα τοῦ τάφου ἀναστὰς ὁ Ἰησοῦς, ὁ τὴν ἐξουσίαν ἀπάντων τῶν οὐρανίων καὶ τῶν ἐπιγείων φύσει ἔχων τῇ θεϊκῇ, καὶ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον ταύτην ἀναδεξάμενος, τότε δὴ τὸν βασιλικὸν τοῦ βαπτίζειν καὶ σωτήριον νόμον οὐκ ἐν πλαξὶ λιθίνῃς, ἀλλ' ἐν πλαξὶ κρείττοι, ταῖς τῶν Ἀποστόλων διανοίαις ἐνεχάρaxεν, οἷον εἰ προθέματά τινα δι' αὐτῶν καὶ προγράμματα ἀνὰ πᾶσαν ἀπλώσας τὴν Οἰκουμένην, καθ' ἣ καὶ μυσθῆσθαι καὶ τελειοθῆναι τοὺς προσιόντας ἔδει τῇ πίστει πορευθέντες γὰρ φησι, μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος» γράφει ὁ Ἱερώτατος Φώτιος. Καὶ ταύτην τὴν δεσποτικὴν ἐντολὴν οἱ θεσπίσιοι Ἀπόστολοι πιστῶς καὶ ἀκριβῶς ἐκπληροῦντες, ἐβάπτισον «ἐν τρισὶ καταδύσεις καὶ ἰσαριθμοῖς ταῖς ἐπικλήσεσι» τοὺς ὑπ' αὐτῶν ἐν Χριστῷ μαθητευομένους.

§. 41. Ὅτι δὲ τὸ παρὰ τοῦ Κυρίου παραδοθὲν βάπτισμα οὐκ ἄλλο ἐστίν, ἀλλ' ἡ τὸ ἐν τρισὶ καταδύσεις ἐν ἁγίῳ τῷ νυνὲ τῇ Καθολικῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ ἐκτελούμενον, ὁμολογῶν ἐξ αὐτῆς τῆς ἁγίας Γραφῆς. «Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθη-
μεν, γράφει ὁ Μ. Ἀπόστολος, εἰς τὸν θάνατον Αὐτοῦ ἐβαπτί-

σθηνεν. **ΣΥΝΕΤΑΦΗΜΕΝ** εὖν Ἀδῶ δια τοῦ βαπτίσμα-
τος εἰς τὸν ἰάνατον ἢ ἡρώθι Ἀριστ. εἰς νεκρῶν
δια τῆς δόξης τοῦ Πατρὸς, εὖν καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι
ζωῆς περιπατήσωμεν. Ἐγὼρ οὖν εὖν τὸ γε γένονμεν
τῷ **ΟΜΟΙΩΜΑΤΙ** τοῦ θανάτου Ἀδῶ, ὁ ἄλλ' ἂν καὶ
τὴν **ΑΝΑΣΤΑΣΙΝ** ἐσόμεθα» (Ρωμ. 7. 4. Κολοσ. 2.
12. γ. 4). Τὰς δὲ ἐν τῷ βαπτίσματι καταδύσεις, καὶ τὰ
ἐξῆς ἡραφικά χωρία ὑποδείκνυν· «ὁ Χριστὸς ἡγάπησεν τὴν
Ἐκκλησίαν καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς, καθάρισας
αὐτὴν τῷ **ΛΟΥΤΡῳ** τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι (τῷ
τῆς πρὸς τῆς ἐπικλήσεως ἐγγονότητι) ... ἵνα ἡ ἁγία καὶ ἁ-
μώμος» (Εφ. 5. 26-27) καὶ, «ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ **ΛΟΥ-
ΤΡΟΥ** **ΠΛΑΥΤΕΝΕΣΙΑΣ**, καὶ ἀνακαινώσεως Πνεύμα-
τος ἁγίου» (Τιτ. 2. 5.) καὶ, «Ἄλλ' **ΑΠΕΛΟΥΣΘΗΤΕ**,
ὁ ἄλλ' ἡγάσθητε, ἄλλ' ἐδικαιώθητε» (Κορινθ. 1. 3. 11)
καὶ, «Ὡ (ὕδατι) τοῦ **ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΥ** **ΑΝΤΙΤΥΠΟΝ**
ἡμᾶς σώσει βάπτισμα» (Πετρ. 1. 21). καὶ πάντα
δὲ τὰ λοιπὰ χωρία εἰς τὸ θεοτότου τούτου Μυστη-
ρίου μνημονεύουσι, εἴην ἐν τῷ ὕδατι τριτὴν καθύ-
σιν ὑποσημαίνουσιν. Ἐν δὲ τῇ ἐκείνῃ τῶν Ἀποστολικῶν
Διαταγῶν σφίς τινες τὰ περὶ τούτου γέγραπται· «Ἔτι
ποιοῦν τὸ βάπτισμα τοἱ εἰς τὸν ἰάνατον τοῦ Ἰησοῦ δι-
δόμενοι· τὸ δὲ ὕδωρ ἀντὶ **ΤΑΦΗΣ**... ἡ **Κ. ΤΑΛΥΣΙΣ** τὸ
συναποθανεῖν· ἡ **ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ** τὸ συναναστῆναι» κ.τ.λ.
(Β.βλ. Γ. κεφ. 15.) (α)

§ 42. Ὅπως δὲ κατασφαλίσωσι τὸ θεσπαράδοτον τοῦτο
Μυστήριον οἱ Ἀπόστολοι ἀπὸ πάσης εἰς ἐν ταῖς ἐπικλή-
σεσιν εἰς ἐν τῷ σχήματι τῶν καταδύσεων κινήσεως,
ἐξέσπισαν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι τὸδε· «Εἴ-τις Ἐπίσκοπος ἢ
πρεσβύτερος, **ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΥΡΙΟΥ ΔΙΑΤΑΞΙΝ** μὴ βα-

Σημ. (α). Ὅθεν καὶ ὁ Μ. Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης φησὶν·
«Οἱ εἰς τὴν εἰς τὸν ἰάνατον ὁμοίωσιν εἰς τὴν τοῦ θανάτου καὶ
τοῦ τῆς ταφῆς ἀειδοῦς εἰκόνα παρέρχεται τὸν εὖν ἰεσῶς βαπτί-
ζοντες ἢ συβυλικὴ διδασκαλίᾳ μυροῦσιν, τοῖς ἐν τῷ ὕδατι
καταδύσει τῆς τριήμερου ἡμέρας ταφῆς Ἰησοῦ τοῦ ζωοδότου μιμεῖ-
σθαι θάνατον». (Εκκλησιασ. Ἱεραρχ. κεφ. 6.).

πτίσει εἰς Πάτρ' καὶ Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα, ... καὶ
με **ΤΡΙΑ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΑ** (καταδύσεις) μιᾶς μνήσεως ἐ-
πιτελεσαι, ... **ΚΑΘΑΡΙΣΘΩ**» (κιν. ρθ. καὶ ν.). Τοῦς
δὲ κινῶντας τούτους ἀνιφέρων ὁ Μέγας Φώτιος γράφει·
«Τὶ δ' αὖ εἶπες; τίς δ' ἄν τις μὴ λάβῃ φοίτη καὶ δέος,
ἐπειδὴ τῶν Ἀποστολικῶν θεσπῶν τὰς ἀπειλουμένης φή-
φους ἡκούσης, ἅς οὐχ εἰς ὕδρον, εὐδὲ δεύτερος, εὐδὲ
καὶ ἕνα πλείους, **ΣΥΜΗΛ** δ' ὁ γερὶς τῶν Μωσέων τὴν
δεσποτικὴν ἐντολὴν θεσπῶν καὶ οὐ λῶν (ἅπαντες) ἀπε-
ρήνατο; «Εἴ τις Ἐπίσκοπος...» κ.τ.λ. καὶ εὐδὲ μέγρι
τούτου τὴν κατὰ τὴν ἰστορίαν ὁλοκλήρως καὶ ἐν ὁμοίᾳ ἀντὶ ὁ-
νομάτων ποιεῖσθαι εἰς τὸ βαπτίζοντες ἐπιχειρήσωσι, μὴδὲν
ὁλοκλήρως τὸν ἀριθμὸν τῆς Τριῆδος ὑπερμενόμενοι, εὐδὲ
εὐρίσκειν ἀποφυγὴν τοῦ μὴ οὐχὶ τὴν ἰσὴν δοῦναι δίκην.
οὐδὲν γὰρ ἤττον οὐδ' οὐτοι τὸ δεσποτικὸν προσηλαχίζουσι
δόγμα, εὐδὲ αὖ τὰς μὲν κλήσεις φυλάττωσιν, ἅς παρέλα-
βον, τὸ **ΣΥΜΗΛ** δὲ τῆς ἐν τῷ βαπτίσματι κα-
ταδύσεως μὴ συνδυάσωσιν, ... οὐμένον τῆς αἰτίας
οὐκ ἀπαλύνεται, τῷ δ' αὐτῷ περιπίπτουσι καὶ κρίματι
καὶ ἐγκλήματι ἡ γὰρ ἐν ὁμοίοις παράδοσις, ὁμοίαν
τὴν τιμωρίαν εἰσπράττειται καὶ γὰρ ἐπίσης πρὸς
τὴν ἀθέτησιν ἀπικλίνουσι τῆς σεβασμίας ἐντολῆς, καὶ ὅτι
καθ' ἐρερόν τινα τρόπον βαπτίζειν ἐτόλμησαν, καὶ
ὅσας εἰς τὴν ἐπικλήσει τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ ἱερουργ-
ῆται τὸ βάπτισμα» (Ἀμφιγ. κεφ. 15.).

§ 43. Τάδε δὲ ἡ Κυριακὴ διατάζει καὶ τοῖς Ἀποστο-
λικαῖς θεσπίσεσιν ἡ τοῦ Χριστοῦ «ἁγία καὶ ἁγία» Νόμος,
ἡ Ἐκκλησία, πιστῶς κατακολουθούσα, **ΕΝ** βάπτισμα εἶδε
τὸ ἐν τριῖ καταδύσει τε καὶ ἐπικλήσει, δι' εὐν ἄνωθεν
καὶ ἐξ ὀργῆς τοῦς τῷ Χριστῷ συντασσόμενους τελειοῖ, τὰ
σιν ἐν τῷ ὑπομετατάτῳ τῷ καὶ θεοδότην Μυστηρίῳ
κινήσιν, ὡς ἀνευσαγγελίαν καὶ πανόθεσμον ἀπεσυ-
γοῦσα καὶ φρίσσουσα, καὶ διὰ τῶν ἁγίων ἡμῶν Πατέρων
τῶν ἐκπροσωποῦντων αὐτὴν, ὡς ἀναγκαίης καὶ ἀπαραιτήτους
τὰς τρεῖς καταδύσεις, ὡς καὶ τὰς ἐπικλήσεις, διωρρίστην
ἐκείνην. Αὐτίκα· «Δύο σκοπῶν προκειμένων, φησὶν ὁ
Μ. Βασίλειος, ἐν τῷ Βαπτίσματι, καταργῆσαι μὲν τὸ σῶμα

τῆς ἀμαρτίας, τοῦ λησέει αὐτό καρποφορεῖν τῷ θανάτῳ, ζῆν δὲ τῷ πνεύματι καὶ τὸν καρπὸν ἔχειν ἐν ἁγιασμῷ, τὸ μὲν ὕδωρ τὴν εἰκόνα παρέχει τοῦ θανάτου, ὡς περ ἐν τάφῳ τὸ σῶμα ὑποδεχόμενον· τὸ δὲ Πνεῦμα τὴν ζωοποιὸν ἐνίσχει δύναμιν ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν ἀμαρτίαν νεκρότητος, εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς ζῶν τὰς ψυχὰς ἡμῶν ἀνακαινίζον· τοῦτο οὖν ἐστὶ τὸ ἀνωθεν γεννηθῆναι· ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, ὡς τῆς μὲν νεκρώσεως ἐν τῷ ὕδατι τελοῦμένης, τῆς δὲ ζωῆς ἡμῶν ἐνεργουμένης διὰ τοῦ Πνεύματος. **ΕΝ ΤΡΙΣΙΝ ΟΥΝ ΚΑΤΑΔΥΣΕΣΙ ΚΑΙ ΙΣΑΡΙΘΜΟΙΣ ΤΑΙΣ ΕΠΙΚΛΗΣΕΣΙ ΤΟ ΜΕΓΛ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ ΤΕΛΕΙΟΥΤΑΙ**, ἵνα **ΚΑΙ** ὁ τοῦ θανάτου τύπος ἐδεικθῇ, καὶ τῇ παραδόσει τῆς θεογνωσίας τὰς ψυχὰς φωτισθῶσιν οἱ βαπτιζόμενοι» (Περὶ τοῦ ἁγ. Πν. κεφ. ιε.) (ὁμιλ. ιά. εἰς τὴν πρὸς Ῥωμ.) καὶ «Πῶς οὖν γινόμεθα ἐν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ; **ΣΥΝΤΑΦΕΝΤΕΣ ΑΥΤῷ** διὰ τοῦ Βαπτίσματος»· καὶ, «Πῶς οὖν κατορθώμεν τὴν εἰς Ἄδου κάθεδον; μιμούμενοι τὴν **ΤΑΦΗΝ** τοῦ Χριστοῦ» (Περὶ τοῦ ἁγ. Πν. κεφ. ιε.) καὶ, «Βούλει τὸ σύμβουλον ἰδεῖν; (ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶτταν φησί) δείξω σοι Κολυμβήθραν, ἐν ᾗ ὁ μὲν **ΕΤΑΦΗ**, ὁ δὲ **ΑΝΕΣΤΗ**. Ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσῃ κατεποντίσθησαν Αἰγύπτιοι, ἀνῆλθεν δὲ Ἰσραηλῖται· καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα τὸν μὲν **ΘΑΠΤΕΙ**, τὸν δὲ **ΓΕΝΝΑ**· μὴ οὖν θαυμάσης, εἰ γένεσις καὶ φθορὰ γίνεται ἐν τῷ Βαπτισματι... Κατὰ δὲ τὴν ἀληθειαν, **ΑΝΑΓΚΗ**, κατὰ τὸν **Μ. Παῦλον**, **ΣΥΜΜΟΡΦΩΘΗΝΑΙ Τῷ ΘΑΝΑΤῷ ΑΥΤΟΥ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ**, **ΟΠΩΣ ΚΑΤΑΝΤΗΣΩΜΕΝ Εἰς τὴν ἐκ νεκρῶν ἐξανάστασιν**» καὶ, «ὡς περ ἐπὶ τῆς φυσικῆς γεννήσεως ἡ κοιλία τὸ φυσικόν ἔργον ἐκτελεῖ, ἐν ᾧ τὸ τιχτόμενον ἀποτελεῖται, θεία δὲ δύναμις, κατὰ τὸν ἀνωθεν ὅρον, αὐτὸ διαπλάττει, οὕτω καὶ ἐνταῦθα τὸ ὕδωρ ἐν τάξει **ΜΗΤΡΑΣ** λαμβάνεται, τὸ δὲ Πνεῦμα ἐν τάξει τοῦ διαπλάττοντος Δεσπότου»· καὶ, «θεία γίνεται ἐν τῷ ὕδατι σύμβολα **ΤΑΦΟΣ** καὶ **ΝΕΚΡΩΣΙΣ** καὶ **ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ** καὶ **ΖΩΗ**, καὶ ταῦτα **ΟΜΟΥ** γίνεται πάντα· καθάπερ γὰρ ἐν τινὶ τάφῳ τῷ ὕδατι, καταδυόντων

ἡμῶν τὰς κεφαλὰς, ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος θάπτεται, καὶ καταδύς κατακρύπτεται **ΟΛΟΣ** καθάπαξ, εἴπα, ἀνανευόντων ἡμῶν, ὁ καὶ νῦν ἀνέισι πάλιν» (ὁμιλ. κς. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην) καὶ «Ὅπερ γὰρ αὐτῷ (τῷ Χριστῷ) ὁ Σταυρὸς καὶ ὁ τάφος, τοῦτο ἡμῖν τὸ βάπτισμα· θάνατος γὰρ τοῦτο, κτεῖνο· ὁ μὲν σαρκὸς, ὁ τοῦ Χριστοῦ δηλαδὴ, ὁ δὲ ἀμαρτίας, τοῦτέστιν ὁ ἡμέτερος» (ὁμιλ. ι. εἰς τὴν πρὸς Ῥωμ.) καὶ, «Καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ ταφέν ἐν τῇ Γῇ, καρπὸν τῆς οἰκουμένης τὴν σωτηρίαν ἤνεγκεν, οὕτω καὶ τὸ ἡμέτερον ταφέν ἐν τῷ βαπτίσματι, καρπὸν ἤνεγκε τὴν δικαιοσύνην, τὸν ἁγιασμόν, τὴν υἰοθεσίαν, μυρία ἁγαθὰ» (αὐτ. ὁμιλ. ιά.) καὶ «ὡς περ τὸ σῶμα τὸ δεσποτικόν (λέγει ὁ τῆς Ἀθανασίας ἐπώνυμος) ταφέν ἐν τῇ γῇ, ἔφυσε σωτηρίαν τῷ Κόσμῳ, οὕτω καὶ τὸ ἡμῶν σῶμα ταφέν ἐν τῷ βαπτίσματι, ἔφυσε δικαιοσύνην ἡμῖν αὐτοῖς· τὸ δὲ ὁμοίωμα οὕτως ἔχει· ὡς περ ὁ Χριστὸς ἀπέθανε καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀνέστη, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν τῷ βαπτίσματι θνήσκοντες ἀνιστάμεθα· τὸ γὰρ καταδύσαι τὸ παιδίον ἐν τῇ Κολυμβήθρᾳ τρίτον καὶ ἀναδύσαι, τοῦτο δηλοῖ τὸν θάνατον καὶ τὴν τριήμερον Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ» (ἀποκρ. γδ.) καὶ «ὡς ἐν **ΜΗΤΡΑ** τῇ Κολυμβήθρᾳ τὸ ἐμβαλλόμενον ἀναπλάττει, ὡς ἐν χωνευτηρίῳ τῷ ὕδατι τὸν καπνόντα ἀναχαλκεύει, δίδωσιν αὐτῷ ἀθανασίας μνηστείαν, καὶ ἀναστάσεως σφραγίδα χαριζέσθαι» (ἀποκρ. ογ.) καὶ, «κατεδύσατε (λέγει καὶ ὁ ἱερὸς Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων) τρίτον εἰς τὸ ὕδωρ καὶ ἀνεδύσατε, τὴν τριήμερον τοῦ Χριστοῦ αἰνιττόμενοι ταφήν· Ὅς ὄντως ἐσκαρῶθη, καὶ ὄντως ἐτάφη, καὶ ὄντως ἀνέστη, ἵνα τῇ μιμήσει τῶν παθημάτων **Αὐτοῦ** κοινωνήσαντες, **ΑΛΗΘΕΙΑ** τὴν σωτηρίαν κερδήσωμεν· τοῦτο δὲ **ΟΥΚ** ἀν^α**ΛΛΩΣ** γένοιτο πάντως, ἐὰν μὴ συνταφέντες τοῖς ὕδασι τῷ Χριστῷ, συναναστῶμεν αὐτῷ, καὶ ἐν καινότητι ζωῆς, κατὰ τὸν **Μ. Παῦλον**, περιπατήσωμεν» (Κατηχ. β'). καὶ, (ὁ θεὸς Δαμασκηνὸς γράφει) «τὴν μὲν τοῦ θανάτου εἰκόνα τὸ ὕδωρ ἐκπληροῖ, τὸν δὲ τῆς

ζωῆς ἀβυσσῶν τὸ Πνεῦμα παρέχεται (Πρὸς Ὀρθ. Π. κερ. πρ.) καὶ, «Πάντες τοὺς Μυστηρίους (αὐτοὺς ὁ πά-
χριτος τῆς Ἐκκλησίας Πατρὸς ἀποφθέγγεται) εὐνοίᾳ σπρι-
γὼν τῶν ὁ κυρίου ἡμῶν, ἐν τρισὶ καταδύσει
τοῦ σώματος ΕΝ Βάπτισμα τοῖς ἐκ τοῦ Μυστηρίου παρ-
δέωντες πορεύμεντες γὰρ φησι, μαθητεύσατε
πάντα τὰ ἔθνη βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς
τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ
τοῦ ἁγίου Πνεύματος» (ὁμολ. γὰ. πρὸς Ρομ.) (α)
κ.τ.λ. κ.τ.λ.

§. 41. Ἀλλ' ἡ Ῥώμη τὸ ὑπὸ τοῦ Κυρίου παραδοθὲν ΕΝ
Βάπτισμα παντελῶς καταργήσασα, ὅπερ καὶ Αὐτὸς «ὁ μη-
δενος χρήζων καθαρσιου» ὡς ἀναμάρτητος ἐβαπτίσθη, [φρὸς

(α) ΠΑΝΤΕΣ ἄρα οἱ θεοὶ Πατέρες, ἀναγκαίαν καὶ ἀπαραίτητον
τὴν τρισηλικτύσιν ἀποφάνονται, ἐκκλησιάζοντες ὁμοφώνως τὴν
ἐν τῇ Γραφῇ λ. βάπτισμα, καὶ ὅσον ἀναφέρεται πρὸς τὴν τελειότη-
τήν τοῦ τῆς πνευματικῆς ἡμῶν ἀναγεννήσεως Μυστηρίου, εἰς μόνην
τὴν κυρίαν καὶ πρωτίστην αὐτῆς ἔννοιαν, τὴν τοῦ καταδύειν, ἐν-
θουσίαν κ.τ.λ. ΟΥΔΕΠΟΤΕ δὲ εἰς τὴν τῆς ἐπιχύσεως ἢ τοῦ βαντισμοῦ,
καὶ ἄλλοι οἱ παπικοὶ θεολόγοι σφιστευόμενοι, ὡς ἐκ τῶν γραφῶν
φράσεων, ἐν αἷς φαίνεται πως ἡ λ. συσπυρνωμένη σηκίονται τὴν
καθαρίζουσαν ἀπλῶς ἀπὸ ῥύτου, καὶ τὰ ὅμοια· οἷον βάπτισμα κτε-
νῶν, ξυσπῶν, κ.τ.λ. (καὶ τὰ κἄν τὰς αἰ., δύνανται· νὰ ἐκείνη
τὴν λέξιν ἐπὶ τῆς κυρίως καὶ ἡ ἐννοίας, τῆς τοῦ ἐμβοδιζομένης
περ, φησὶ, οἱ παπικοὶ θεολόγοι ἐκκλησιάζουσιν αὐτὴν, ὅπως ὁ οὐδέποτε
τί· τὸ ἐπισπῶντες, καὶ τὸ μὴ ἀνιχνύειν τῆς καταχύσεως, καὶ τὴν
δύναμιν τοῦ λαμπροῦ βαντισμοῦ, τοῦ ΑΝΕΒΗ ΜΕΓΑΛΟΥ τῷ Διοπο-
τικῷ θαλάτῳ, πρὸς τὸ ἐν τρισὶ καταδύσει θεοδιδάκτον βάπτισμα
περιὸν εὐκαίρον εἰπεῖν τὸ τοῦ θεοῦ Φωτὶς· «ὦ τῆς ζήλει! καὶ
πῶς οὐκ αἱ πόλεις ἡκαί, τὴν μὲν δεσποτικὴν κρίσιν μὴ τῶν κατε-
πεφθότων εἶναι νομίζουσι, τὴν δὲ τοῦ δόλου ἐννοίαν τῶν κατεπα-
γμένων». Εὐὶ ἀνακαί, καὶ οὐκ αἱ πόλεις, καὶ κατεπαγμένων, καὶ ἀφουκτον τῆς
τρισηλικτύσεως, προσέτι δηλοῦναι καὶ ἐν τῷ πρὸς ἡμετέρας
ἀποστολικῶν κανόνων, δι' ὧν οἱ μὴ ἱεραρχοῦντες τὸ μυστήριον «ἐν
τρισὶ βαπτίσμασι» «κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου διάταξιν» ὑπεβάλλονται
τοῖς αὐτοῖς ἐπιτηδεύουσιν, αἱ καὶ οἱ περὶ τὰς ἐπιλήψεις κινου-
μενους· ἡ γὰρ ἐν ταῖς ὁμοίαις παρὰ ταῖς, ὁμοίαις τῆς τιμωρίας
εἰσπράττεται» ὡς ἐκ τῆς φησι Φώτιος.

γὰρ ὁ ἱερός Εὐαγγελιστής· «Καὶ βαπτισθεὶς ὁ Ἰησοῦς εὐθὺς (α)
ΑΝΕΒΗ (ἤτοι ἀνέδου) ἀπὸ τοῦ ὕδατος» (Ματθ Γ'. 16.), καὶ τῶν
ἀποστολικῶν θεσπισμάτων, καὶ τῶν Συνοδικῶν κανόνων, (ὁρ-
τῆς Β'. ζ'. τῆς ε' γέ.) καὶ τῆς ὁμοφώνου διδασκαλίας τῶν Πα-
τέρων, καὶ τῆς διηνεκοῦς πράξεως τῆς Καθόλου Ἐκκλησίας
κατολιγωρήσασα, ἀντεισήγαγε, κατ' ἐμπνευσιν καὶ ὑπο-
βολὴν τῶν Σχολαστικῶν τοῦ Μεσαίωνος, πρῶτον μὲν
τὸ Εὐνομιανὸν μονοκατάδυτον βάπτισμα, ἐφεξῆς δὲ, κα-
ταργήσασα καὶ τὴν μίαν κατάδυσιν, ἀπεδέξατο τὸ δι' ἐπι-
χύσεως (β), καὶ τελευταῖον τὸ ἀνομοιώτατον τῷ

(α) Τὸ τοῦ Κυρίου βάπτισμα ἐστὶν οὐσιωδῶς διάφορον τοῦ
ἐκπτίσματος τοῦ Ἰωάννου. τὸ μὲν γὰρ ἐστὶ «λουτρὸν παλιγγνε-
σίας καὶ ἀνακαινώσεως Πνεύματος ἁγίου» τὸ δὲ ἦν «βάπτισμα με-
τανοίας»· «ἐνέμενον δ' ἐν τῷ ὕδατι οἱ ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου ἐκπι-
τνομένοι, ὡς ὁ ἱερός που φησὶ Χριστότομος, μέχρις αὐτῶν ἁ-
μαρτιῶν ἐπισπῶντο τὴν ἐξαγόρευσιν· ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς ΕΥΘΥΣ ἀνέδου
ἀπὸ τοῦ ὕδατος, ὅτι οὐ δι' ἐξαμολόγησιν ὁ ἀναμάρτητος, ἀλλ' ἐ-
τερά τινα οἰκονομῶν ἐπὶ τὸ βάπτισμα ἔρχεται» (Σειρ. Παν. εἰς
τὸν Ματθ. σελ. 84) «ἵνα, δηλονότι, κατὰ τὸν ἐκ Ναζαρετοῦ
θεῖον Γρηγόριον, τὸν παλαιὸν Ἀδάμ ΕΝΘΑΥΗ τῷ ὕδατι» (ἐνθ.
ἀνωτ.).

(β) Οἱ θεολόγοι τῆς Ῥώμης περιδόντες τὴν περὶ βάπτισματος
διάταξιν τοῦ Κυρίου, ὅπερ καὶ Αὐτὸς «ὁ πάσης ἐπέκεινα καθαρότη-
τος» ἐβαπτίσθη, τοὺς κανόνας τῶν πανευφύμων Ἀποστόλων, τὴν
κοινὴν καὶ ὁμοφώνον διδασκαλίαν τῶν ἁγίων Πατέρων καὶ τὴν διη-
νεκὴν πράξιν τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, σπουδάζουσι νὰ συστήσω-
σιν ὡς ἐκ τῶν ῥήσεων τῆς ἁγίας Γραφῆς τὸν βαντισμὸν ὡς ἰσο-
δύναμον πρὸς τὸ ἐν τρισὶ καταδύσει βάπτισμα, (δι' αὐτὸ ὁ πα-
λαιὸς ἄνθρωπος ΣΥΝΘΑΠΤΟΜΕΝΟΣ ΤΩ ΧΡΙΣΤΩ ΚΑΙ ΣΥΜ-
ΦΥΤΟΣ ΓΙΝΟΜΕΝΟΣ ΤΩ ΟΜΟΙΩΜΑΤΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΑΥΤΟΥ ἀναγεννᾶται πνευματικῶς, καὶ γίνεσθαι Θεοῦ
κατὰ χάριν καὶ συγκληρονόμος Χριστοῦ ἀναδείκνυται) οἷον· ὁ ἐκ
τοῦ χωρίου ἐκείνου τῶν Πράξεων· «Οἱ μὲν οὖν δεξάμενοι τὸν λόγον
τοῦ χωρίου ἐκείνου τῶν Πράξεων· «Οἱ μὲν οὖν δεξάμενοι τὸν λόγον
(τοῦ Πέτρου) ἐβαπτίσθησαν, καὶ προσετέθησαν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ συ-
χαί ὡσεὶ τρισχίλιαι» (Β'. 41) ἐξ αὐτῶν συμπεραίνουσιν ὅτι οἱ πιστεύ-
σαντες εἰς τὸ Εὐαγγελικὸν κήρυγμα ἐδέξαντο τὸ βάπτισμα δι' ἐπι-
χύσεως, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι δεῖν βαπτισθῆναι τοσοῦτον ὄγκον ὡς
καταδύσεως ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ. Ἀλλὰ πρῶτον ὁ ἱερός Συγγραφεὺς σὺν εἰ-

Δεσποτικῶ θανάτῳ βάντισμα (α). Καὶ ταῦτα πάντα, ἀντινομοθετοῦσα τῷ Κυρίῳ, τοῖς Ἀποστό-

πεν «ἐβαπτίσθησαν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ» ἀλλὰ «προσετέθησαν» ἤτοι ἐπίστευσαν· τὸ δὲ «ἐβαπτίσθησαν» ἐξηγεῖται ἀπροσδιόριστος· ἐπειτα μήπως ἦν ἀδύνατον ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ καὶ δι' ὅλης προσέτι τῆς νυκτὸς νὰ βαπτισθῶν καθ' ὁμάδας οὐχὶ τρισχίλιαι, ἀλλὰ καὶ πεντακισχίλιοι, ἢ καὶ ἔτι πλείους, ἐν τῇ εὐδρίᾳ καὶ κατηρένῳ πόλει τῶν Ἱεροσολύμων; ὅτι δὲ εἴριστο συμβαπτίζεσθαι τὸ πάλαι πολλοῦς, οὐ μόνον ἐπὶ τῶν Ἀποστόλων, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους; μαρτυρεῖ καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος· «μὴ ἀπαξιώσῃς, γράφει, συμβαπτισθῆναι πένητι, πλούσιος ὢν· ὁ εἰπατρίδας τῷ διαλαλεῖ, ὁ δεσπότης τῷ δούλῳ» β'. Ἐκ τοῦ ιγ'. κεφ. ὡσαύτως τῶν Ἠράκλειον, ἐν ᾧ ἱστοροῦνται τὰ κατὰ τὸν Παῦλον καὶ τὸν Σύλνιν ἐν τῇ πόλει τῶν Φιλιππῶν, καὶ τὰ τοῦ βαπτίσματος τῶν περὶ τὸν δεσμοφύλακα. Ἀλλὰ τὸ θεῖον κείμενον οὐ λέγει ὅτι ἐβάπτισεν αὐτοὺς ὁ Παῦλος ἐν τῇ φυλακῇ, (ἐξ οὗ ἀποπώτατα συμπεραίνουσιν ὅτι ἐβάπτισεν αὐτοὺς δι' ἐπιχύσεως καὶ οὐ διὰ κατὰ δύσεως, διὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν δῆθεν ἐν αὐτῇ ἐκκλῆσιν ὕδωρ καὶ σκεῦος ἀρμόδιον πρὸς ὑποδοχὴν τῶν πεπιστευκότων), ἀλλ' ἐξῶ που, πάντως ἐν κρήνῃ τινὶ εὐρυχώρῳ «προσκαγγών τε αὐτοὺς (ἱστορεῖ ὁ ἱερὸς Λουκάς) ΕΞΩ ἔφη (ὁ δεσμοφύλαξ) Κύριε; τί με δεῖ ποιεῖν ἵνα σωθῶ;» ὅτι δὲ ἡ πόλις τῶν Φιλιππῶν ἦν πολὺκρητος καὶ πολυέκδητος, δῆλον ἐκ τοῦ ὀνόματος «Κρηνίδες» (ὡς περὶ ἐκκλῆσιν τὸ κατ' ἐξῶς, ὡς μαρτυρεῖ ἐν τῷ «περὶ Πόλεων» Στέφανος ὁ Βυζάντιος καὶ ὁ περ' αὐτῷ Ἀρτεμίδωρος, («Φιλιπποὶ, γράφει, πόλις Μοκεδονίας, ἢ πρότερον Κρηνίδες» ἢ; οἱ κάτοικοι Ἀρηνίδαι.) καὶ ἐκ τοῦ παρ' ἀνδρέοντος ποταμοῦ. Ἐπειτα πῶς ἠδύναντο οἱ Ἀπόστολοι νὰ ἀθετήσωσι πρῶτοι τὴν «ΔΙΑΤΑΞΙΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ» καὶ ταῦτα μετὰ δαμνίας προκειμένης ἀνάγκης, ὡς ἀποδέδεικται, οἱ Ἀπόστολοι, λέγω, οἵτινες εἰς ΚΑΘΑΙΡΕΣΙΝ ὑποβάλλουσιν ἐν τῷ ν. αὐτῶν κανόνι (οἵτινες τὸ κύριον καὶ οἱ εἰρημένοι θεολόγοι ὁμολογοῦσι) τὸν τολμησόντα μὴ ΤΡΙΑ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΑ, ἤτοι τρεῖς καταδύσεις ἐπιτελέσαι, ὡς ἀναγκαῖας πάντως καὶ ἀπαραιτήτους πρὸς τὴν τελετουργίαν τοῦ Μυστηρίου; ἰδοὺ ἐπὶ τίνων σκάνδων καὶ σοφιστικῶν συμπερασμάτων ἀναρτῶσι τὴν ἐαυτῶν σωτηρίαν οἱ τολμηροὶ οὗτοι νεωτερισταί!

(α) Ἐνταῦθεν ὁρμηθέντες καὶ οἱ περὶ τὸν ἀντιστήσαντα Σαλῶν καὶ τὰς ὀλίγας ψαλίδας τοῦ βαντισμοῦ ἀπέβαλον, ὡς ἀρκούσας, κατ' αὐτοὺς, πρὸς σωτηρίαν μόνως τῆς πίστεως καὶ τῆς τοῦ ὁρίτου Πνεύματος ἐνεργείας;!!!!....

λοις, ταῖς Σινοδοῖς καὶ τοῖς Πατράσι, ἰσοδύναμα τῷ ΕΝΙ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΙ (α), τῷ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὁρώτου Σωτήρος παραδεδομένῳ καὶ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ θείῳ Συμβόλῳ διατετυπωμένῳ, ἀτερήματο!

(α) οἱ εἰρημένοι θεολόγοι ἐν' ἀπιδείκνῳ τάχῃ τὸ ἐπουσιῶδες καὶ μὴ ἀίχμαλιν τῆς κατὰ δύσιν καὶ τὸ κατὰ δύσιν συνήθει; πρὸς τὸ βάντισμα, περιβάλλονται τὸ λεγόμενον βάπτισμα τῶν κληρικῶν, τὸ δι' ἐπιχύσεως ἱερουργούμενον· ἀλλὰ ποῦ ταῦτο, ἐρωτῶ, κεκαλύπτεται; πρόσδεχον ὅτι οὐδὲν τῶν Γραφῶν, οὔτε μὴ ἐξήρηται που ὑπὸ τῶν κανονίζοντων Πατέρων ἢ Ἀποστόλων τοῦναντίον δ' ἄπαντες οἱ κανόνες οἱ περὶ κατηγουμένων ἐπικινδύνως νοσούντων διπλασιάζοντες, βαπτίζεσθαι αὐτοὺς διαβήδην διαγορεύουσιν, οὐδεὶς δὲ οὐδὲν ὡς ἐπιχύσεως ἢ βαντισμοῦ ἐπιμνήσθῃ· οἷον ὁ νβ'. τῆς ἐν Κερθαγένῃ, ὁ ε. τοῦ θεοῦ Κυρίλλου, ὁ δ'. τοῦ Ἀλεξανδρείας Τιμοθέου, ὁ ιβ' τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ, καὶ εἴτις ἄλλος. [κατὰ τὸν τελευταῖον κανόνα οὐ προάγονται εἰς ἱερωσύνην οἱ ἐν κινδύνῳ βαπτιζόμενοι, κατὰ τὸν θεοπαράδοτον δηλονότι τύπον, (πολλῶς δὲ μᾶλλον οἱ δι' ἐπιχύσεως), «ὡς τῆς πίστεως αὐτῶν οὐκ οὔσης ἐν προαιρέσει, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης»· ὅθεν καὶ ὁ θεὸς Γρηγόριος ὁ Ναζιανζ. ἀποκαλεῖ τὸ βάπτισμα τῶν νοσούντων «δῶρον ἀμφίβολον» (λόγ. εἰς τὸ ἁγ. Βάπτ.)· ὁ δὲ ἱερὸς Χρυσόστομος πλεονέκτερον περὶ τούτου γράφει ὡς ἐφεξῆς· «εἰ καὶ τὰ τῆς χάριτος ἴσα ἡμῖν καὶ τοῖς ἐν τελευταίᾳ μυσταγωγούμενοις, ἀλλὰ τὰ τῆς προαιρέσεως οὐκ ἴσα, οὐδὲ τὰ τῆς περικταυῆς τῶν πραγμάτων... ὅθεν ἐνταῦθα μὲν ἄπαντα σύμφωνα τῇ δοξῇ (ἔχουν ἐν ταῖς ὑγιαινουσιν), ἐκεῖ δὲ (ἐν τοῖς νοσούντι) πάντα ἐκκλίει τῇ δοξῇ... τὸν γὰρ τοῖς ἱεροῖς τοῦτοις καὶ φρικτοῖς μέλλοντα προσιέναι μυστηρίοις ἐγρηγορέναι δεῖ καὶ διεγρηγέσθαι.» (Τ. Β'. σελ. 226)]. Ἐξ ὧν ἄρα δῆλον γίνεσθαι ὅτι τὸ λεγόμενον βάπτισμα τῶν κληρικῶν τὸ δι' ἐπιχύσεως τελούμενον, οὐκ ἦν κεκαλονισμένον ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ πράξις μερικῇ τινῶν κατὰ τόπους ποιμένων, ἐξ ὑπερβαλοῦσης συγκαταθέσεως. Ἐπειτα τί κοινὸν τῇ τριττῇ καὶ καθ' ὅλου τοῦ σώματος ἐπιχύσει, τῇ οὐκ ἐπὶ καταλύσει τοῦ θεοδιδάχτου τύπου τοῦ βαπτίσματος, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης (δι' ἣν ἡ θεία χάρις ἀνεπλήρου τὰ ἐν τῇ τελετουργίᾳ τοῦ Μυστηρίου εἰληπτότα) γιγνομένη, καὶ πρὸς τὸ ΕΝ ΒΑΠΤΙΣΜΑ τὸ ὑπὸ τοῦ Κυρίου διατασσόμενον ἀναφερομένη, τί κοινόν, λέγω, τῇ καὶ ταῖς ὀλίγαις σταγόναι τοῦ παπικοῦ βαντισμοῦ, τοῦ χωρὶς ἀνάγκης, καὶ ἐπὶ καταλύσει τῆς «Κυριακῆς διατάξεως» τελούμενου;...

§. 45. Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ἄλλας τινὰς ἀποστολικὰς περὶ τὸ βάπτισμα παραδόσεις ἠθέτησεν· οὔτε γὰρ ἔλαιον οἱ ἱερεῖς αὐτῆς σταυροειδῶς ἐν τῷ ὕδατι ἐγγέουσιν, ὅπερ «σὺμβολον καταλλαγῆς ἐστὶ, σωτηρίας τε τῆς ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ τῆς ἀμαρτίας» (Μ. Εὐχολόγ. σελ. 140) τῆς διὰ τοῦ σταυρικοῦ θανάτου τοῦ Σωτῆρος ἡμῖν προσγιγνομένης, καὶ τὴν λιπαρὰν χάριν τοῦ παναγίου Πνεύματος ὑπεμφαίνει· οὔτε τῷ «ἐφορικιστῷ» ἢ «προεισαγωγικῷ ἐλαίῳ» τὸν φωτιζόμενον χρίουσιν, ὅπερ τὴν εἰς τοὺς πνευματικούς ἀγῶνας ἐπάλειψιν ὑποσημαίνει, (α) οὔτε τὴν σωτήριον ἐκείνην συνθήκην «ἀποτάσσεσθαι τῷ Σατανᾷ καὶ συντάσσεσθαι τῷ Χριστῷ» τὴν ὑπὸ τοῦ πανευφήμου Ἀποστόλου Πέτρου «ἀγαθῆς συνειδήσεως ἐπερώτημα εἰς Θεόν» καλουμένην (Α'. γ. 21) αὐτῷ προβάλλονται, ἣν μετ' ἄλλων ἱερῶν ἐθῶν «ἐκ τῆς σιωπωμένης καὶ μυστικῆς παραδόσεως» κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον, παρελάβομεν. (β).

(α) Ἰστέον ὅτι ὁ Ἱερεὺς ὅτε μὲν ἐγγέει σταυροειδῶς τὸ ἔλαιον ἐν τῷ ἁγιασμένῳ ὕδατι τῆς Κολυμβήθρας φησὶν· «Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ φωτίζων καὶ ἁγιαζων πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν Κόσμον» ὅτε δὲ ἐπιχρίει τῷ «ἐφορικιστῷ ἐλαίῳ» τὸν βαπτισθησόμενον λέγει· «χρίεται ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ ἔλαιον ἀγαλλιάσεως εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος».

(β) Ὁ Μέγας οὗτος καὶ ὑπέρλαμπρος τῆς Ἐκκλησίας φωστὴρ ἐν ταῖς ἀγράφοις ἀποστολικαῖς παραδόσεσι συγκαταλέγει καὶ τὰς περὶ τὸ Βάπτισμα, ἃς ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία ἀλυράντους καὶ ἀπορραπειήτους τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι διασώζει· «Εὐλογοῦμεν, λέγει, τὸ ὕδωρ τοῦ Βαπτίσματος καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ προσέτι αὐτὸν τὸν βαπτιζόμενον ἀπὸ ποίων ἐγγράφων; οὐκ ἀπὸ τῆς σιωπωμένης καὶ μυστικῆς παραδόσεως; τίς δὲ αὐτὴν τοῦ ἐλαίου τὴν χρίσιν, τίς λόγος γεγραμμένος ἐδίδαξε; τὸ δὲ τοῖς (ἐν τρισὶ καταδύσεσι) βαπτίζεσθαι τὸν ἄνθρωπον πίθην; ἄλλα ὅσα περὶ τὸ βάπτισμα «ἀποτάσσεσθαι τῷ Σατανᾷ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ» ἐκ ποίης ἐστὶ γραφῆς; οὐκ ἐκ τῆς ἀδημοσιεύτου ταύτης καὶ ἀπορρήτου διδασκαλίας, ἣν ἐν ἀπολυπρχμονήτῳ καὶ ἀπεριεργάστῳ σιγῇ οἱ Πατέρες ἡμῶν ἐφύλαξαν;» κ.τ.λ. Τοῦ δὲ τῶν ἀγράφων ἀποστολικῶν παραδόσεων καταλόγου τούτου προτάσσει ὁ ἱερὸς Πατὴρ τὰ ἀξιωματικόνευτα ταῦτα λόγια, ὧν μετὰ φρίκης ἐνωτισθήτω ἡ τοῖς Ἀναμνηστικαῖς τοῖς ἀποβαλοῦσι πάσιν ἱερὰν παράδοσιν, τὴν ἐδὲν τῆς αὐτογνωμοσύ-

κ.τ.λ. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις καὶ περὶ αὐτὸν τὸν τύπον τῆς ἐπιλήσεως ἐκκινετόμησαν· αὐτὴ γὰρ τοῦ «βαπτίζεσθαι» κ.τ.λ., ὅπερ ἐμφαίνει τὸν ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου ἁγιασμὸν τοῦ Μυστηρίου διὰ τῆς ὑπουργίας τοῦ Ἱερέως, λέγουσιν ἐγωϊστικῶς «ἐγὼ βαπτίζω» (ego baptizo) κ.τ.λ. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν ἐν τῷ θείῳ βαπτισματι ῥωμαϊκῶν καινοτομιῶν. (α).

2. Καινοτομία περὶ τὸ Μυστήριον τοῦ θείου χρίσματος.

§ 46. Τὸ Μυστήριον τοῦ θείου χρίσματος, δι' οὗ, κατὰ τὸν ἱερὸν Θεόφιλον τὸν Ἀντιοχείας, καλούμεθα Χριστιανοί (β), ἐτελείετο τὸ κατ' ἀρχὰς ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων τῇ ἐπιθέσει τῶν χειρῶν, δι' ἧς οἱ εἰς τὸ ὄνομα τῆς Παναγίας Τριάδος βαπτισμένοι ἐλάβανον τὴν ζωρεάν τοῦ ἁγίου Πνεύματος (γ)· ἀκολουθῶς δὲ ἀντικατέστη ὑπὸ τῶν αὐτῶν Ἀποστόλων τὸ ἰσοδύναμον τῇ χειροθεσίᾳ ἅγιον Μῦρον (ὅπερ «χρίσμα ἐπουράνιον» ὀνομάζει ὁ κῆ. κανὼν τῆς ἐν Λαοδικαίᾳ Συνόδου, καὶ «χρίσμα τελειώσεως» ὁ ἐν ἁγίοις Κύ-

νης καὶ ἐθελοθησιαίας ὑποδείξασα Ῥώμη. «Εἰ ἐπιχειρήται μὲν φησι, τὰ ἄγραφα τῶν ἐθῶν, ὡς ΜΗ ΜΕΓΑΛΗΝ ἔχοντα εἴη δόναμιον ΠΑΡΑΙΤΗΣΘΑΙ, ἀίθοιμεν ἂν ΤΑ ΚΑΙΡΙΑ ζημιούντες τὸ Εὐαγγέλιον, μᾶλλον δ' εἰς ὄνομα ΨΑΛΟΝ περιϊστῶντες τὸ κήρυγμα.»! (καν. γά.) Ἰστέον δ' ὅτι οἱ κανόνες τοῦ ἱεροῦ τούτου Πατρὸς ἐπεκυρώθησαν ὑπὸ τῆς Σ'. καὶ Ζ'. Συνόδου, καὶ ἐπομένως ἔχουσι κύρος Οἰκουμενικόν.

(α) Ὡς ἂν εἰ μὴ ἤρχουν αἱ τοσαῦται περὶ τὸ Βάπτισμα καινοτομίαι, ἔδει νὰ διακωμωδηθῇ τὸ θειότατον τοῦτο τῆς πνευματικῆς τοῦ λογικοῦ ἀνθρώπου ἀναγεννήσεως Μυστήριον βακτηριώτερον τοῦ λογικοῦ ἀνθρώπου ἀναγεννήσεως Μυστηρίου βακτηριώτερον διὰ τοῦ βαπτισμοῦ τῶν ἀψύχων κωδώνων τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐν ᾧ πρὸς τοῖς ἄλλοις προσαπαιτεῖται καὶ ἀνάδοχος! παρατρέχουμεν τὸ βάπτισμα τῶν «ἀνίων τοῦ Θεοῦ» καὶ τὰς ὁμοίας ἱεροσύλους δεισιδαιμονίας, σκότια οὐσας γεννήματα τῆς μεσαιωνικῆς ἀμαθείας καὶ βαρβαρότητος.

(β) «Καλούμεθα, φησί, χριστιανοί, ὅτι χρίομεθα ἐλαίῳ Θεοῦ» (πρὸς Αὐτόλυν.)

(γ) Ὁμοίως καὶ ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ αἱ δωρεαὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος μετεδίδοντο διὰ τῆς ἐπιτίψεως «τοῦ ἐλαίου τοῦ ἁγίου χρίσματος» (Ἐξέδ. Α'. 25 πρὸς Βασιλ. Β', θ'. 24.)

(5) "Ὅθεν καὶ αἱ ὑπὸ Κλήμεντος ἐκδεδωμένα «Ἀποστολικά Διατάγματα» καλοῦσι τὸ χρίσμα «σφραγίδα τῶν συνθηκῶν» (βιβλ. Ζ', κεφ. 23.)

§. 49. Οὐ μόνον δ' ἐν τῇ Ἀνατολικῇ ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Δυτικῇ Ἐκκλησίᾳ ἔχριον τὸ πῶλαι τοὺς νεοφωτιστοὺς καὶ οἱ Πρεσβύτεροι, ὡς μαρτυροῦσιν ὁ τε ἱερός Παπᾶς Γρηγόριος ὁ Μέγας ἢ Διάλογος (ἐν β' βλ. Γ'. ἐπιστ. 26) καὶ πολλοὶ τῶν νεωτέρων δυτικῶν Θεολόγων. Ἀλλ' εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους ἡ τὰ πάντα τολμῶσα Ῥώμη καὶ ταύτῃ τῇ Ἀποστολικῇ διατάξει ἐκαινοτόμισε· καὶ ἄκούσωμεν τί περὶ τούτου γράφει ὁ αὐτὸς πολύζηλος πρόμαχος τῆς Ὁρθοδοξίας Βασιλείου. «Ἐπειδὴ, λέγει, ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία λίαν ἐβράδυνε νὰ παραδεχθῇ ὀριστικῶς τὸ ἅγιον χρίσμα ὡς ὅλην τοῦ Μυστηρίου ἐν τῇ μεταδόσει τῆς μυστήριου, καὶ ἐδίσταζε νὰ ἀποφασίσῃ μεταξὺ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν καὶ τῆς ἐπιτροφέως, δὲν ἀπέφασκε σαφῶς νὰ παραδεχθῇ τὸν ἱερέα ὡς λειτουργὸν τοῦ μυστηρίου τούτου. Τῷ ὄντι καὶ ὁ μέγιστος τῶν Πατρῶν Γρηγόριος ὁ Μέγας, καὶ τοι τὸ ἔθιμον ἐπεκρά-
τησεν» ἀριθ. 914.

τήσεν ἐν τῇ Δύσει, ἔτεινε κατ' ἀρχὰς νὰ ἀπαγορεύσῃ εἰς τοὺς ἱερεῖς τὸ μυρόνειν· ἀλλὰ, τέλος, τὸ θεολογικὸν πνεῦμα τοῦ καὶ ὁ μέγας ζήλος τοῦ πρὸς σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων, ὡς καὶ τὸ σκάνδαλον ὅπερ ἐπροξένησεν ὁ τρόπος τοῦ, ἔπεισαν αὐτὸν νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν πρώτην ἀπόφασίν του. βέβαια, τὸ παράδειγμα τοῦ μεγάλου τούτου Ἐπισκόπου συνέτεινέ πολὺ ἵνα ἡ Δύσις γενικῶς δεχθῇ ὡς νόμιμον τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ ἁγίου χρίσματος πρὸς τοῦ Ἱερέως· ὁ σοφὸς δὲ Μαρτίνος ἀναφέρει μαρτυρίας, ὅτι τὸν ὀγδοὸν αἰῶνα αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Ἰταλίας, τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Γαλλίας ἠκολούθουν τὸ παράδειγμα τοῦτο. Ἀλλ' ἐπέρχεται ὁ Μεσαιῶν! ὁ Πάπας ἐνισχύει τὴν ἐξουσίαν τοῦ καὶ σύρει τὰ πάντα πρὸς ἐαυτόν. Ἐν τῷ ναυαγίῳ τῶν Θεσμῶν τῆς ἀρχιεπίσκου Ἐκκλησίας ἐξέλειπεν ὡς πύξυς καὶ τὸ ἔθιμον τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ἁγίου Μύρου διὰ τοῦ Ἱερέως· ἀλλὰ καὶ δὲν ἐξηφανίσθη διὰ μιᾶς. Ἡ Ῥώμη κατέφυγεν εἰς τὴν συνήθη αὐτῇ ἐπιμονὴν καὶ τὸ ἐξήλειψε κατ' ὀλίγον, ὥστε σήμερον μόλις εὐρίσκει τις λείψανον τοῦ ἀρχαίου τούτου ἐθίμου, ἅτινα ἔμειναν ἵνα μαρτυρῶσιν, οὕτως εἰπεῖν, περὶ τῆς ἀπιστίας τῆς βωμαϊκῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἀρχαίων κανόνων· ὁ Πατὴρ Περρόνιος ἐκθέτει ἀρκετὰ εἰλικρινῶς τὴν κατάστασιν ταύτην..... «Ὡς πρὸς τὰς δυτικὰς Ἐκκλησίας, λέγει, πρέπει νὰ κάμωμεν διάκρισιν μεταξὺ τοῦ ἀρχαίου δικαίου καὶ τοῦ νέου δικαίου (α), ὅπερ ὑπερίσχυεν ἀπὸ πολλῶν αἰώνων. Κατὰ τὸ ἀρχαῖον δίκαιον (λέγε, κατὰ τὴν ἀποστολικὴν διάταξιν) οἱ Ἐπίσκοποι εἶχον τὸ δικαίωμα, καὶ ἐν αὐταῖς ἔτι ταῖς Δυτικαῖς Ἐκκλησίαις, νὰ διορίζωσι τοὺς ἱερεῖς νὰ ἐπαλείψωσι τὸ ἅγιον χρίσμα· ἀλλ' ἤδη (κατὰ τὴν νεωτερικὴν παπικὴν διάταξιν) ἡ παραχώρησις αὕτη ἐπεφυλάχθη μόνον εἰς τὸν Ῥωμαῖον Ποντίφικα, ὥστε ὅταν λείψῃ αὕτη, ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ ἁγίου

Πνεύματος (δι' ἧς ἐηλονότι μεταδίδονται αἱ δωρεαὶ Αὐτοῦ) δὲν ἰσχύει (!!!)» Ὁμολογοῦμεν, προστίθῃσιν ὁ σοφὸς Ἀρχιεπισβύτερος, ὅτι ἡ εἰλικρίνεια τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Φροντιστηρίου καταντᾷ μέχρις ἀφελείας, καὶ κυρίως ὅταν ὁμιλῇ περὶ ἀρχαίου καὶ νέου δικαίου! (βλ. «Εὐσέβειαν» αὐτοῦ.).

§. 50. Δικαίως ἄρα καὶ ὁ Μέγας Φώτιος διαμαρτυρόμενος κατὰ τῆς ἱεροσύλου πράξεως τῶν ἀναμυρίζοντων τοὺς ἐν Βουλγαρίᾳ νεοφωτίστους χριστιανούς λατίνων Ἐπισκόπων, τῶν ὑπὸ Νικολάου τοῦ Α' αὐτότε ἀποσταλέντων, καὶ ἄκρον τὸ χρίσμα τῶν Ἑλλήνων ἱερέων διακηρυσσόντων, ἔγραφε πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ Ἱεράρχας. «Οὐκ ἔξεστι τοῖς ἱερεῦσι, φασί, μύρω τοὺς τελουμένους ἁγιάζειν, Ἀρχιερεῖσι δὲ μόνοις ἐνομίσθη· πόθεν ὁ νόμος; τίς δ' ὁ νομοθέτης; ποῖος τῶν Ἀποστόλων, τῶν Πατέρων δέ; ἀλλὰ τῶν Συνόδων; ἡ ποῦ καὶ πότε συστάσα; τίνων δὲ κρατήσασα ψήφοις; οὐκ ἔξεστιν ἱερεῖ μύρω τοὺς βαπτιζομένους σφραγίζειν! οὐκοῦν οὐδὲ βαπτίζειν ὅλως, οὐδὲ ἱεραῖσθαι!».

§. 51. Περὶ δὲ τῶν ὁλεθρίων συνεπειῶν τῆς καινοτομίας ταύτης, καθ' ἣν ἀπηγόρευται τοῖς ἱερεῦσι τὸ χρίειν τοὺς πιστοὺς τῷ ἁγίῳ μύρῳ (πλὴν τῶν ἐχόντων ἐπὶ τούτῳ εἰδικὴν ἀδειαν παρὰ τοῦ ὑπερτάτου Ποντίφικος!) ἀκουσώμεθα αὖθις τοῦ Ἀρχιεπισβυτέρου. «Ἐπειδὴ, λέγει, οἱ Ἐπίσκοποι στεροῦνται τοῦ δικαιώματός τοῦ διορίζειν τοὺς πρεσβυτέρους ἵνα ἀντ' αὐτῶν ἐνεργῶσι τὴν μύρωσιν, καὶ ἐπειδὴ ὁ Πάπας πολλαπλασιάζει τὰ ἐμπόδια πρὸς τοῦτο, μεγίστη προσγίγνεται βλάβη εἰς τὸν ἐξαγιασμόν τῶν πιστῶν, καθόσον οἱ Ἐπίσκοποι οἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν διοίκησιν τῶν Ἐπαρχιῶν (οἱ πάντοτε ἐπιτροπεύοντες τὸν Πάπαν!) δὲν δύνανται, ἐν καιρῷ τῷ δέοντι, νὰ ἐπαρκῶσιν εἰς τὴν μύρωσιν· συνέπεια δὲ τοῦ ἀδυνάτου τούτου εἶναι τὸ ἀναβάλλειν αὐτὴν εἰς ἐποχὰς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μεμακρυσμένας, ὅταν ἐπισκέπτονται τὰς ἐνορίας. Πρότινος ἔτι χρόνου εἰς τὰς Ἐκκλησίας τὰς παλαιότερας ὡργανισμένας, ἐν Γαλλίᾳ λ. χ. ἐνῆργουν τὴν μύρωσιν κατὰ μακρὰ διαλείμματα. Εἰς τινὰς δὲ οὐδέποτε ἐνθυμοῦνται νὰ εἶδον Ἐπίσκοπον, καὶ οἱ γέροντες αὐτοὶ δὲν εἶχον

(α) Ὁ Ἰησοῦτης λαλεῖ περὶ τῶν θειοτάτων Μυστηρίων τῆς πίστεως, ὡς λ. εἰς τὸν λόγον ἡ περὶ ἀνθρώπων θεσμοθεσιῶν!

μυρωθή· ἔθιμον τοιοῦτόν συνάδει τάχα πρὸς τὸ τῆς ἀρχιε-
που Ἐκκλησίας, ἣτις ὑπεγράου τὸν λειτουργόν τοῦ Εὐαγ-
γελίου νὰ μεταδίδῃ τῶν δωρεῶν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀμέ-
σως μετὰ τὸ βάπτισμα;» (α).

§. 52. Πρὸς ταύτην δὲ τῇ καινοτομίᾳ περὶ τὴν ἀρ-
χαίαν ἀποστολικὴν διάταξιν, καθ' ἣν ἔξεσι τοῖς πρεσβυτέ-
ροις χρίειν τοὺς νεοβαπτίστους τῷ «μύρῳ τῆς τε-
λειώσεως» ὡς ἀποδείκνυται ἐναργῶς ἐκ τῶν Ἀποστο-
λικῶν Διαταγῶν» τῶν συγγραμμάτων τῶν θείων Πατέρων,
τῶν κανόνων τῶν τε Οἰκουμενικῶν καὶ Τοπικῶν Συνόδων,
καὶ ἐκ τῆς καθολικῆς πράξεως τῆς Ἀνατολικῆς καὶ τῆς
ἀρχαίας Δυτικῆς Ἐκκλησίας, πρὸς ταύτην, φημί, τῇ καινο-
τομίᾳ προσετέθη καὶ ἄλλη, τὸ ἀναβάλλειν ἀνεξαιρέτως
τὴν χρίσιν τῶν παίδων ἄχρι τοῦ καιροῦ «τῆς τοῦ λο-
γικοῦ διακρίσεως» (καὶ συνήθως ἄχρι τοῦ δωδεκάτου ἔ-
τους τῆς ἡλικίας) ἐπομένως καὶ τὴν Εὐχαριστίαν, ὅπερ προ-
φανῶς ἀντίκειται τοῖς κανόσι τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας,
ἣτις εὐθὺς μετὰ τὸ βάπτισμα χρίει καὶ κοινωνεῖ τοῦ σώμα-
τος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Σωτῆρος τοὺς νεοφωτίστους,
εἴτ' ἐνήλικες εἴτε νηπιά εἰσιν» (β). Οὐ μὲν δὲ ἀλλὰ καὶ αὐτῶν
τῶν ἱερῶν ἔθει τῆς ἀρχαίας καὶ Ὁρθοδόξου Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλη-
σίας μάχεται, ὡς μαρτυρεῖ, παρὰ τῷ Βασιλεῖφ, (αὐτόθι) ὁ αὐ-
τὸς Ἰησοῦίτης Ἡερόνιος! «Πάλαι, φησὶν, ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία
εἶχε τὴν συνήθειαν τοῦ μυρόναι ἀμέσως μετὰ τὸ βά-

(α) Ὁρ. Διον. Ἐκκλ. Ἱεραρχ. Ζ'. Κυρίλ. Κατηχ. ΙΗ'. τῆς ἐν Αποδ.
καν. μ.η. κ.τ.λ.

(β) Καὶ τοῦτο μάλιστα δηλοῦται ἐκ τῆς ἀκολουθοῦσης «ὕπερ
τῶν βαπτιζομένων» εὐχῆς τῆς ἀναγιγνωσκουμένης ἐν ταῖς «Ἀποστο-
λικαῖς Διαταγαῖς.» «Ὁ προεπιὼν διὰ τῶν ἁγίων σου Προφητῶν τοῖς
μυουμένοις «λούσαθε, καὶ καθαροὶ γίνεσθε» καὶ διὰ τοῦ Χριστοῦ
νομοθετήσας τὴν πνευματικὴν ἀναγέννησιν, αὐτὸς καὶ νῦν ἐπιθεὶς ἐπὶ
τοὺς βαπτιζομένους καὶ ἁγιάσον αὐτούς, καὶ παρασκευάσον
ἀξιούς γενέσθαι τῆς πνευματικῆς σου δωρεᾶς καὶ τῆς ἀληθινῆς
οὐθεσίας (τῆς διὰ τοῦ χρίσματος παρεχομένης), καὶ τῶν πνευματι-
κῶν σου Μυστηρίων (τῆς μεταλήψεως τοῦ Σώματος καὶ αἵματος τοῦ
Σωτῆρος) κ.τ.λ. (βιβλ. Η'. κεφ. 8.) Ἐνθα, ὡς ὁρᾷ, τὰ τρία θεῶ-
τά Μυστήρια, Βάπτισμα, Μύρον καὶ Εὐχαριστία εἰσὶ συνημμένα.

πισμα, εἴτε τοὺς ἐν ἡλικίᾳ, εἴτε τοὺς παῖδας. ἡ συνήθεια
αὕτη ἐτηρήθη μέχρι τῆς II'. ἑκατονταετηρί-
δος. Παρὰ τοῖς Ἑλλησι καὶ τοῖς Ἀνατολικοῖς διετη-
ρήθη ἡ ἀρχαία συνήθεια τοῦ χρίειν τὰ παιδιά ἀμέ-
σως μετὰ τὸ ἅγιον βάπτισμα· ἀμὰ ἡ λατινικὴ Ἐκ-
κλησία κατήργησε τὴν ἀρχαίαν συνή-
θειαν, (γράφει τὴν ἀποστολικὴν διάταξιν)
ἡ τάξις αὐτῆς ὥριζε νὰ χρίωσι τὰ παιδιά εἰς τὴν ἡλικίαν
τῆς διακρίσεως!

Τί οὖν ἀκολουθεῖ ἐκ τῆς διπλῆς ταύτης περὶ τὴν χρί-
σιν καινοτομίας; ὅτι μυριάριθμοι ἄθῳοι χρι-
στιανοί, ἀνήλικές τε καὶ ἐνήλικες, ἀπρο-
νόητως καὶ οἰκτρῶς ἀποθνήσκουσιν, ἀπε-
στερημένοι «τοῦ χρίσματος τῆς τελειώ-
σεως» καὶ ἐπομένως ἄγευστοι καὶ ἀμέτο-
χοι τῆς Ἱερᾶς Μεταλήψεως! — Μετακίνομεν
εἰς ἄλλο.

3. Καινοτομίαι περὶ τὸ Μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας.

§. Πολλαὶ εἰσὶ καὶ ποικίλαι αἱ περὶ τὸ μέγα καὶ ὑπερ-
φυές τοῦτο μυστήριον καινοτομίαι τῆς Ῥώμης, ὧν αἱ μὲν
ἀνάγονται εἰς τὴν ὕλην, αἱ δὲ εἰς τὴν τελετουργίαν, αἱ δὲ εἰς
τὴν χρῆσιν αὐτοῦ, καὶ τούτων σημειοῦμεν ἐνταῦθα τὰς κυ-
ριωτέρας.

Α'. Καινοτομίαι περὶ τὴν ὕλην. — Ὁ μὲν Θεάνθρωπος Κύ-
ριος ἱερούργησε τὸ Μυστήριον δι' ἄρτου καὶ οἴνου, καὶ οὕτω
διέταξε νὰ τελεῖται ἄχρι τῆς δευτέρας καὶ ἐνδόξου Αὐτοῦ
παρουσίας «ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ» (Κορινθ. Α'. ια.) καὶ ταύτη
τῇ Δεσποτικῇ διατάξει ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία πιστῶς ἐπομένη
ἱεουργεῖ τὸ μυστήριον δι' ἄρτου ἐνζύμου καὶ οἴνου (α).
Ἀλλ' ἡ Ῥώμη ἀντινομοθετοῦσα τῷ Κυρίῳ καὶ τῇ Ἐκκλη-

(α) Περὶ τῆς ἀνέκκαθεν χρήσεως ἄρτου ἐνζύμου ἐν τῇ θείᾳ Εὐχα-
ριστίᾳ λαμπρῶς μαρτυρεῖ πρὸς τοῖς λοιποῖς ἐκκλησιαστικοῖς Συγ-
γραφεῦσι καὶ ὁ κατὰ τὸν Α'. αἰῶνα ἀκμάσας Ἰουστίνος ὁ φι-
λόσοφος καὶ μάρτυς οὕτως γράφων. «οἱ δὲ διάκονοι διδόν-
σιν ἐν ἑκάστῳ τῶν παρόντων μεταλαβεῖν ἀπὸ τοῦ εὐχαριστη-
θέντος ἄρτου καὶ οἴνου καὶ ὕδατος, καὶ τοῖς οὐ παροῦσιν ἀ-
ποφέρουσιν.» (ἐν Ἀπολ. Α'. καὶ Β'. ὁρ. Κυπριαν. ἐπιστ. ἐγ' Ἀμβρ.

σία ἀντεισήγαγε κατὰ τὸν Θ'. αἰῶνα τὰ ἄζυμα τῶν Ἐβίων τῶν καὶ τῶν Μονοφυσιτῶν (α), ἅτινα «ἄρτος κακώσεως» ἐν τῇ ἁγίᾳ Γραφῇ ὀνομάζονται (β).

περὶ Μυστηρ. βιβλ. έ.) ὁ δὲ ἄρτος οὗτος τῆς Εὐχαριστίας ἐλαμβάνετο ἐκ τῶν ἄρτων τῶν προσφερομένων ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν (καὶ τοῦτο ὑποδηλοῖ ἡ τοῦ Ἱερομάρτυρος ἐκφώνησις «Τὰ Σὰ ἐκ τῶν Σῶν Σοὶ προσφερόμεν» κ.τ.λ.). ἐπειδὴ δ' ἕκαστοι ἡξίουσαν τὸν παρ' αὐτῶν προσσενεχθέντα ἱερουργηθῆναι, διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία διέταξε νὰ ὑπαξάγωνται μερίδες ἐξ ἑνὸς ἐκάστου τῶν προσφερομένων, ὑπὲρ ἀφεσεως ἁμαρτιῶν ζώντων καὶ τεθνεώτων καὶ νὰ παρατίθενται ἐν τῷ δίσκῳ παρὰ τῷ «Ἀμὲν» Καὶ τὰ μὲν περισσεύματα τῶν ἄρτων διανομήζοντο τοῖς πτωχοῖς καὶ τῷ Κλήρῳ, μικρὸν δὲ μέρος εὐλογοῦμενον ὑπὸ τοῦ ἱερέως μετεδίδοτο πρὸς ἀγισμὸν τοῖς μὴ προσώσιν τῇ κοινωνίᾳ τῶν Μυστηρίων, ὥστε ἐκάλειτο «εὐλογία» ἢ «κατακλυστήν» καὶ κοινότερον, «ἀντίδωρον» (περὶ οὗ ὅρα Πηδάλ. σελ. 236, 409, 410 καὶ 411).

(α) Οἱ μὲν κατὰ τὸν Α'. αἰῶνα ὑπάκουοντες Ἐβιωναῖοι ψιλὸν ἄνθρωπον τὸν Θεάνθρωπον ἔλεγον· οἱ δὲ κατὰ τὸν Ε'. Μονοφυσῖται, ἢ Μιξοφυσῖται, ἢ Θεοπασχῖται, μίαν φύσιν ἐν αὐτῷ ἐδογματίζον· ἑκάτεροι δὲ ἐχρῶντο ἄζυμοις πρὸς συμβολικὴν παράστασιν τῆς ἀσεβοῦς αὐτῶν διδασκαλίας!

(β) Ὅτι ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐτέλεσε τὸν Μυστικὸν δεῖπνον πρὸ τῆς πανσλήνου τῆς μετὰ τὴν ἐαρινὴν Ἰσημερινῆς, ἥτοι μίαν ἡμέραν πρὸ τοῦ Νομικοῦ Πάσχα, τῇ γ'. τοῦ Νισάν, δείκνυται ἐκ τῶν ἐξῆς: α. κατὰ τὸν Μασσαϊκὸν νόμον οἱ Ἰουδαῖοι ὤφειλον νὰ ἐσθίωσι τὸν Πασχάλιον ἄμυν «ὅπτερον πυρὶ» μετὰ «πικρίδων», πρὸς δὲ «ἐσώτες καὶ περιζωσμένοι», κ.τ.λ. (Εξ. ΙΒ'). ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς, μαρτυροῦσιν οἱ ἱεροὶ Εὐαγγελισταὶ «ἀνεκλίθη μετὰ τῶν δώδεκα» (Ματθ. καφ. ΚΣ'. 20—24) καὶ «ἐρέθασεν ἐν τῷ τρυβλίῳ τὴν χεῖρα» β'. οἱ αὐτοὶ ἰσοροῦσιν ὅτι τῇ παρασκευῇ, ὅτε δηλονότι ἐσταυρώθη ὁ τῆς δόξης Κύριος· οἱ Ἰουδαῖοι «οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ Πραιτώριον ἵνα μὴ μιανθῶσιν, ἀλλ' ἵνα φάγωσι τὸ Πάσχα,» γ'. κατὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπεφοίτησε τοῖς θεσπεσίοις Ἀποστόλοις ἐν τῷ ὑπερώῳ τῆς Σιών κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν τῶν Ἰουδαίων ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ· ἀλλ' ὅπως ἡ Κυριακὴ ἢ πεντηκοστὴ ἡμέρα ἀπὸ τοῦ Πάσχα, δεῖν νὰ λογισθῶμεν αὐτὸ ἑορτασθῆν οὐχὶ τὴν πέμπτην, ἀλλὰ τὴν Παρασκευὴν. Ἐκ τούτων ἄρα δῆλον γίνεται ὅτι τὸ Νομικὸν Πάσχα ἐωρτάσθη κατ' ἐκεῖνο τὸ ἔτος ἐν ἡμέρᾳ Παρασκευῇ καὶ καθ' ἣν ἡμέραν ὁ Πασχάλιος ἄμυνος

§. 53. Ὅτι δὲ ἄχρι τοῦ Θ' αἰῶνος ἡ Ρώμη ἐχρῆτο ἐνζύμῳ ἄρτῳ ἐν τῇ θείᾳ Εὐχαριστίᾳ, μαρτυρεῖ ὁ κατὰ τὴν ΙΓ'. ἑκατονταετηρίδα ἀρχιάσας Καρδινάλιος Βόνας οὕτως γράφων· «ἐπέκεινα τῶν ὀκτακοσίων ἐτῶν ἡ Ἰωαννικὴ Ἐκκλησία ἐχρῆτο ἄρτῳ ἐνζύμῳ ἐν τῇ ἱερουργίᾳ τῆς θείας Εὐχαριστίας· περὶ δὲ τὴν Θ'. ἑκατονταετηρίδα ἤδη ληγουσαν ἀπεδέξατο τὴν χρῆσιν τῶν ἄζυμων· ἐπειδὴ ἐν ταῖς ἑορτασίμῃς ἡμέραις μόνος ὁ ἱερεὺς ἦν ὁ κοινωνῶν, ὁ δὲ λαὸς ἐν τισὶ χώραις ἢ οὐδόλως προσέφερεν ἄρτους, ἢ γοῦν ἀνεπιτηδείους πρὸς τὸ ἱερουργηθῆναι, διὰ δὲ τοῦτο ἡ τοῦ ἄρτου παρασκευὴ ἀνετίθετο τῷ ἱερεὶ καὶ τῷ κλήρῳ· ἀλλ' ἐπειδὴ εὐχερεστέρα ἐδόκει ἢ τῶν Ἀζύμων παρασκευὴ, τούτοις ἤρξαντο χρῆσθαι ἀντὶ τῶν ἄζυμων· κἀντεῦθεν κατὰ μικρὸν ἅπασαι αἱ τῇ Ρώμῃ ὑπεῖκουσαι Ἐκκλησίαι τὰ ἄζυμα παρεδέξαντο» (De rebus liturgicis c. XXIII).

§. 54. Ἀλλὰ καὶ ταῦτα πάλιν τὰ ἄζυμα, τοῦ καιροῦ προϊόντος, μετεποίησε, κατακερμάτισα καὶ κατατμηματίσασα αὐτὰ ἐπ' ἀνατροπῇ τῆς τοῦ Μυστηρίου ἐνότητος· ἀντὶ γὰρ ἐνὸς καὶ μόνου εὐμεγέθους πλακουντίου, ὥστε ἐκέχρητο κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τῆς καινοτομίας, παρεδέξατο ἐν ἀρχῇ τοῦ ΙΔ'. λεπτεπίλεπτά τινα φολίδια ἢ φαθύρια, τὰ τῶν Αἰρετικῶν Ψαθυριανῶν, ἅτινα ὄντως ἀπεικονίζουσι τὴν ὑπ' αὐτῆς ἐπενεχθεῖσαν κατατομὴν καὶ διάβρῃξιν τῆς ἐνότητος τοῦ ΕΝΟΣ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ἐν τῷ ΕΝΙ ἄρτῳ μυστικῶς ὑπεμφαινομένης· φησὶ γὰρ ὁ Μέγας Ἀπόστολος «Τὸν ἄρτον ὃν κλῶμεν οὐχὶ κοινωνία τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐστίν; ὅτι Εἰς ἄρτος, ΕΝ Σώμα οἱ πολλοὶ ἐσμέν· οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ

ἐσφαγιάζετο πρὸς ἀνάμνησιν τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Ἰουδαίων ἀπὸ τῆς τυραννίας τοῦ Φαραῶ, κατ' αὐτὴν ταύτην ἐξέβρεε καὶ τὸ ζωοποιὸν αἷμα τοῦ «Ἀμνοῦ τοῦ Θεοῦ» τοῦ χύοντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ Κόσμου.» ὃν ὁ πασχάλιος ἐκεῖνος ἄμυνος προεικόνιζεν, ἐπὶ τοῦ ξύλου τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ὑπὲρ τῆς ἀπολυτρώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀπὸ τῆς δουλείας τοῦ νοητοῦ Φαραῶ· καὶ ἐπομένως ὅτι ὁ δεῖπνος ὁ μυστικὸς ἐτελέσθη τῇ γ'. τοῦ Νισάν δι' ἄρτου καὶ ὅτι δι' ἄζυμων κ.τ.λ.

ΕΝΟΣ ἄρτου μετέχομεν.» (Κορινθ. Α'. Γ. 17.). Οἱ δὲ Σχολαστικοὶ αὐτῆς Θεολόγοι μὴ ἀρκούμενοι εἰς τὸν παράλογον λόγον τῆς εἰσαγωγῆς τῶν Ἀζύμων ὃν δίδωσιν ὁ ἄλλως εἰλικρινῆς Καρδινάλιος Βόνας, εἰς ἑτέρας τερατολογίας παρεξέτρεχτην, ἀπιχυρίζονται ὅτι τὸ ἄζυμον οὐδὲν δικφέρει κατ' οὐσίαν ἀπὸ τοῦ ἄρτου, καὶ τὰ περικλήται μὴ συνιέντες ὅτι ἡ διαφορά τῆς χρημικῆς συστάσεως τοῦ ἄζυμου πρὸς τὴν τοῦ ἄρτου ἐστίν, ὅτι καὶ ἡ τοῦ γλεύκους πρὸς τὴν τοῦ οἴνου καθάπερ οὖν ἡ χρῆσις γλεύκους ἀντὶ οἴνου, τυχερόν, ἐν τῇ θείᾳ Μυσταγωγίᾳ ἐστὶ πανάθεσμος, οὕτω καὶ ἡ χρῆσις ἄζυμου ἀντὶ ἄρτου ἐν ζύμῳ.

§ 55. Πλὴν δὲ τούτων, καὶ ἄλλην τινὰ καινοτομίαν περὶ τὴν ὕλην τοῦ Μυστηρίου διεπράττετο, ἀποβαλοῦσα ἀπὸ τοῦ θείου ποτηρίου τὸ Ζέον (α), ὅπερ παραλαβοῦσα ἔχει ἡ Ἐκκλησία «ἐκ τῆς σικωπωμένης καὶ μυστικῆς τῶν Πατέρων παραδόσεως» ὑποστηριζόμενον, ἄλλως τε, καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ θεοπνεύστου τῶν Εὐαγγελίων, κειμένου (Ἰω. ιθ'. 34 καὶ 35), καθ' ὃ, «ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ» ἐκ τῆς λογχονύκτου πλευρᾶς τοῦ Σωτῆρος («τὸ μὲν ὅπως ἐξυχορήσῃ, τὸ δὲ ὅπως καθάρισή ἡμᾶς» κατὰ τὸν ἱερὸν Ἀμβρόσιον, αὐτόθι), ὅπερ πάντως ἦν διάθερμον.

§ 56. Β'. Καινοτομία περὶ τὴν τελετουργίαν τοῦ Μυστηρίου.—Ἡ μὲν Ὀρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία διδάσκει ὅτι ἡ μεταβολὴ ἡ μεταστοιχείωσις ἡ μετουσίωσις τῶν τιμίων δώρων γίνεται οὐχὶ ἐν τῇ ἀπαγγε-

(α) Ἰστέον ὅτι καὶ αὐτὴ ἀπλῶς ἡ χρῆσις ὕδατος ἐν τῇ θείᾳ Εὐχαριστίᾳ, εἰ καὶ μὴ ἀναφέρεται ῥητῶς ἐν τῇ Κ.Δ., οὐχ ἦν τινος ἀναγκαστικῆς εἰς πρὸς τὴν τελετουργίαν τοῦ Μυστηρίου, περιελθοῦσα ἡμῖν, ὥς περ καὶ ἡ τοῦ Ζέοντος ἐξ ἀγράφου Ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως, ὡς γίνεταί, ὅλον ἐκ τῆς ὁμοφώνου μαρτυρίας τῶν ἀρχαίων «λειτουργικῶν» (Κλήμεντος «Ἀποστολ. Διαταγ.» βιβλ. Η'. κεφ. ιβ'), πρὸς δὲ καὶ ἐκ τῆς ὁμοφώνου μαρτυρίας τῶν θεοφόρων Πατέρων, οἶον Ἰουστίνου (ἀπολ. Α. καὶ Β.), Ἀμβροσίου (ἐν τῷ περὶ Μυστηρίων βιβλ. ε.) καὶ ἄλλων ὅθεν καὶ ἡ Οἰκουμ. Σ'. Σύνοδος καθυποβάλλει εἰς Ἐκκλησιαστικὰ ἐπιτίμια τοὺς ἀθετοῦντας τὴν ἱερὰν ταύτην παράδοσιν. (ἡγ. λβ').

λία τῶν κυριακῶν λογίων «λάβετε, φάγετε...» κ.τ.λ. ἀλλ' ἐν τῇ εὐλογίᾳ καὶ τῇ ἐπικλήσει τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου ἐν πάσαις δὲ ταῖς ἱεραῖς λειτουργίαις ὑπάρχει διατετυπωμένη ἡ καθολικὴ αὐτῇ δόξα τῆς Ἐκκλησίας (παραλείπομεν τὰς περὶ τούτου μαρτυρίας τῶν κατὰ μέρος Πατέρων), ἐν τῇ τοῦ Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου, (α) τῇ τοῦ Κλήμεντος εἴτε Ἰακώβου τοῦ Ζεβεδαίου, τοῦ Μ. Βασιλείου καὶ τοῦ Χρυσοστόμου, ὡς ἀκολουθῶς: «Ἡ νυκτὶ ὁ Κύριος παρεδίδοτο, λαβὼν ἄρτον... καὶ ἀναβλέψας πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα καὶ χλάσας ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς εἰπὼν: λάβετε ἐξ αὐτοῦ, φάγετε, τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου, τὸ περὶ πολλῶν θρυπτόμενον εἰς ἄφειν ἁμαρτιῶν ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον κεράσας ἐξ οἴνου καὶ ὕδατος καὶ ἀγιάσας, ἐπέδωκεν αὐτοῖς λέγων: πῖετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφειν ἁμαρτιῶν... Ταῦτα προσφέρομέν σοι τῷ βασιλεῖ καὶ Θεῷ κατὰ τὴν Αὐτοῦ διάταξιν, τὸν ἄρτον τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο, εὐχαριστοῦντες σοι δι' Αὐτοῦ ἐφ' οἷς κατηξίωσας ἡμᾶς ἐστάναι ἐνώπιόν σου καὶ ἱερατεῦν σοι καὶ ἀξιοῦμέν σε, ὅπως εὐμενῶς ἐπιβλέψῃς ἐπὶ τὰ προκείμενα δῶρα ταῦτα ἐνώπιόν σου ὁ ἀνενδεής Θεός, καὶ ἐξδοκῆσῃς ἐπ' αὐτοῖς, καὶ καταπέμψῃς τὸ ἅγιόν σου Πνεῦμα ἐπὶ τὴν θυσίαν ταύτην, ὅπως ἀποφῇ νῆ τὸν ἄρτον τοῦτον Σῶμα τοῦ Χριστοῦ σου, καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο αἷμα τοῦ Χριστοῦ σου» κ.τ.λ. (β) λειτουργία Ἰακώβου τοῦ Ζεβεδαίου). καὶ, «Ἐδωκε τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ Μαθηταῖς καὶ Ἀποστόλοις εἰπὼν: «λάβετε, φάγετε... ὁμοίως καὶ τὸ ποτήριον ἐκ τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου λαβὼν, κεράσας, εὐχαριστήσας, εὐλογήσας, ἀγιάσας, ἔδωκεν αὐτοῖς εἰπὼν: «Πῖετε ἐξ αὐτοῦ πάντες».....

(α) Ἡ λειτουργία τοῦ πνευφήμου τούτου Ἀποστόλου τελεῖται, ὡς μανθάνομεν, ἀπαξ τοῦ ἐνικυτοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ κατὰ τὴν Μ. Πέμπτην.

(β) Ἐάν, ὡς δοξάζει ἡ Ρώμη, ἡ μετουσίωσις τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου γίνεται ἐν τῇ ἀπαγγελίᾳ τοῦ «λάβετε φάγετε...» κ.τ.λ. πρὸς τὴν ἐπικλήσει τοῦ ἁγίου Πνεύματος ὅπως ἀγιάσῃ καὶ ἀναδείξῃ αὐτὰ τὸ μὲν σῶμα, τὸ δὲ αἷμα Χριστοῦ;

Διὰ τοῦτο, Δέσποτα πανάγιε.... θαρρόντες προσεγγιζομέν
τῷ ἁγίῳ σου θυσιαστηρίῳ, καὶ προθέντες τὰ ἀντίτυπα
τοῦ ἁγίου Σώματος καὶ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ σου, Σοῦ δεό-
μεθα, καὶ Σε παρακαλοῦμεν, Ἄγιε Ἀγίων, εὐδοκία τῆς Σῆς
ἀγαθότητος ἐλθεῖν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ
προκείμενα δῶρα ταῦτα, καὶ εὐλογῆσαι αὐτὰ καὶ ἁγιασθαι καὶ
ἀναδεῖξαι (α) τὸν μὲν Ἄρτον τοῦτον, αὐτὸ τὸ τίμιον Σῶμα
τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· τὸ
δὲ ἐν τῷ ποτηρίῳ τούτῳ, αὐτὸ τὸ τίμιον αἷμα τοῦ Κυρίου.....
τὸ ἐκχυθὲν ὑπὲρ τῆς τοῦ Κόσμου ζωῆς» (Μέγ. Βασίλ.)
καὶ «Τῇ νυκτὶ ᾗ (ὁ Κύριος) ἐκυτὸν παρεδίδου ὑπὲρ τῆς τοῦ
κόσμου ζωῆς, λαβὼν ἄρτον.... ἔδωκε τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ
Μαθηταῖς καὶ Ἀποστόλοις εἰπὼν· «λάβετε, φάγετε.... κ.τ.λ.
Ἔτι προσφέρομέν σοι τὴν λογικὴν ταύτην καὶ ἀνάι-
μακτον λατρείαν, καὶ παρακαλοῦμεν, καὶ δεόμεθα, καὶ
ἱκετεύομεν, Κατάπεμψον τὸ Πνεῦμά σου τὸ ἅγιον ἐφ' ἡμᾶς,
καὶ ἐπὶ τὰ προκείμενα δῶρα ταῦτα· καὶ
ποιήσον τὸν μὲν ἄρτον τοῦτον, τίμιον Σῶμα τοῦ Χριστοῦ
σου, τὸ δὲ ἐν ποτηρίῳ τούτῳ, τίμιον αἷμα τοῦ Χριστοῦ
σου. Μεταβαλὼν τῷ Πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ.» κ.τ.λ. (α)
Ἡ δὲ καθολικὴ αὕτη δόξα τῆς Ἐκκλησίας ἡ διατετυ-
πωμένη, ὡς εἴρηται, ἐν ταῖς ἱεραῖς αὐτῆς «Λειτουργίαις»
πληρέστατα συνάδει τῷ θεοπνεύστῳ τῶν Εὐαγγελίων και-

(α) Ἄρα οὐπὼ ἦσαν ἀναδεδειγμένα εἰς σῶμα καὶ αἷμα,
ἀλλ' ἀντίτυπα αὐτῶν· ἄρα ἡ ἀνάδειξις καὶ ἡ μεταβολὴ αὐτῶν γίνε-
ται οὐχὶ ἐν τῇ ἐκφωνήτῃ τῶν θείων λογίων, ὥσπερ ἡ ἀλάσματος
Ῥώμη δαΐσχυρίζεται, ἀλλ' ἐν τῇ ἀμέσῳ ἐπομένῃ ἐπικλήσει τοῦ Πνεύ-
ματος τοῦ Ἁγίου.

(β) Ἰχνος τῆς τοιαύτης εὐθείας καὶ ἐκφωτιστικῆς ἐπικλήσεως σφί-
ζεται ἐν τῇ ἡρωτικῇ ρωμαϊκῇ λειτουργίᾳ, καὶ τοῦτο συντε-
ταραχμένον καὶ μὴ κείμενον ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει, ἥτοι μετὰ τὰ Κυ-
ριακά λόγια, ἀλλὰ πρὸ τούτων· ἔχει δὲ ὡς ἑξῆς· «precamur ut
accepta habeas dona quae tibi offerimus.... hanc oblationem
in omnibus benedictam facere digneris, ut nobis corpus et
sanguis fiant dilectissimi Filii Tui, Domini nostri Jesu
Christi, qui pridie quam pateretur, ect. μεθ' ἧς ἔπονται τὰ Κυ-
ριακά λόγια.

μένω ἔχοντι ὧδε· «Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν λαβὼν ὁ Ἰησοῦς
τὸν ἄρτον καὶ εὐλογήσας, ἔκλασε καὶ ἐδίδου τοῖς
Μαθηταῖς καὶ εἶπε· «λάβετε, φάγετε....» κ.τ.λ. (Ματθ. κς'.
26.) Ἡ μετουσίωσις ἄρα ἐγένετο οὐχὶ ἐν τῇ ἀπαγγελίᾳ τῶν
λογίων τούτων, ἀλλ' ἐν τῇ εὐλογίᾳ (α).

(α) Ἐν ταῖς προσεσημειωμέναις λειτουργίαις τῆς Καθολικῆς Ἐκ-
κλησίας ἡ εὐχὴ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ ἡ εὐλογία
κίτται μετὰ τὴν «λάβετε, φάγετε....» καὶ «πίστε....» δῆλον ὅρα ὅτι
ταῦτα διαφέρονται ἐν αὐταῖς ἱστορικώτερον καὶ διηγηματικώτερον.
Ἄρα· γὰρ ἡ ἱερὰ Μυσταγωγία ἀνάγκη ἐστὶ τῶν πλῃνμάτων,
τῆς ταφῆς, τῆς ἀναστάσεως, τῆς ἀνελήψεως καὶ τῆς δευτέρας πα-
ρουσίας τοῦ Κυρίου (ἐπαγγελία οὖν τὸ 16. κεφ. τοῦ 11. τῶν Ἀ-
ποστ. Διατάξεων)· μετὰ δὲ τὴν εὐλογίαν τοῦ Μυστηρίου καὶ τὴν με-
τουσίωσιν τῶν τιμίων δώρων, ὁ ἱερουργῶν κλῶν τὸν ἅγιον Ἄρτον
φασὶ· «μερίζεται καὶ διαμερίζεται ὁ μὴ διακρινόμενος....» καὶ μετὰ
τοῦτο καὶ ὡνήσας πρῶτος αὐτὸς, μεταδίδωσι καὶ ἑξῆς τοῖς τε δια-
κόνου καὶ προσφύροις πρὸς τὴν περίστασιν, τετροποποιημένῃ ἀντὶ γὰρ
τοῦ εἰπεῖν «λάβετε, φάγετε... τὸ σῶμά μου» καὶ «πίστε...» (οὐ
γὰρ μεταδίδωσι τὸ ἑκυτὸ σῶμα καὶ αἷμα) φασὶ· «μεταδί-
δοται σοι τὸ τίμιον αἷμα.... εἰς ἄφρατον ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ζωὴν αἰώ-
νον»· ἢ, ὡς ἔχει σικηπτικώτερον ἡ λειτουργία Ἰνκώβου τοῦ Ζε-
βεδάίου, «μεταδίδεται σοι Σῶμα Χριστοῦ» καὶ «Αἷμα Χριστοῦ πο-
τήριον ζωῆς» (Ἀποστ. Διατ. 18. 19.) Ταῦτα δὲ πάντα ἀπαράλλακτος
γίνονται ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τὴν διέταξιν τοῦ Κυ-
ρίου, ὅς τις εὐχαρίστησεν, εὐλόγησεν, ἔκλασεν, ἔδωκε, κ.τ.λ. Ἡ δὲ
Ῥώμη οὔτε ἀγιάζει, οὔτε εὐλογεῖ, οὔτε κλᾷ, οὔτε γὰρ ἔχει προ-
κείμενον ἓνα ἄρτον, ἀλλὰ πλῆθὺν φυλιδίων καὶ φαρυγίων πρα-
κατατετμημένων καὶ μηχανικῶς τετρονευμένων (ἐπομένως οὔτε με-
ρίδας προῦπεξάγει ὑπὲρ ζώντων καὶ τεθνεώτων, οὔτε πρόθε-
σιν ἐν ταῖς νυκτὶ αἵσεως ἔχει, οὔτε «κατακλαστόν» ἢ «ἀντί-
δορον» διανέμει) οὔτε μεταδίδωσιν ἐκ τοῦ θείου ποτηρίου τοῖς
Χριστιανῶν, ὡς ἐφύμαθα, οὔτε... οὔτε...! Προσεπισημειωτέον δ' ὅτι
κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς Ἐκκλησίας ὁ μὲν ἱερεὺς μετέδιδε
τῷ λαῷ τὸ ἀχραντὸν σῶμα ἐπιλέγων ἐν ἑκάστῳ «Σῶμα Χριστοῦ» ὁ
δὲ παρεστηκὼς αὐτῷ διάκονος τὸ τίμιον αἷμα, ἐπιφωνῶν «αἷμα
Χριστοῦ ποτήριον ζωῆς» ὡς ἀνακρινώσκομεν ἐν ταῖς Ἀποστολ. Δια-
ταγαῖς (ἐνθ. ἀνωτ. ὅρ. καὶ Ἰουστ. Ἀπολ. Β'. καν. κγ'. τῆς 5. καὶ

§. 57. Ἡ Ῥώμη κατεπανισταμένη κατὰ τῆς Κυριακῆς διατάξεως καὶ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως, ἐτόλμησε νὰ μεταποιήσῃ ἅπασαν τὴν θεοπαράδοτον τάξιν τῆς ἱερᾶς Μυσταγωγίας, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις νὰ χολοδώσῃ κατὰ τὰ αὐσιωδέστερα τὴν εὐχὴν τῆς εὐθείας ἐπικλήσεως, ἣτις κεῖται μετὰ τὴν ἐκφωνήσιν τοῦ «λάβετε, φάγετε»... κ.τ.λ. ἐν πάσαις ταῖς λειτουργίαις, καὶ ταύτην οὕτως ἡκρωτηριασμένην καὶ μεταπεποιημένην νὰ προτάξῃ τῶν θείων τούτων λογίων, δογματίσασα ἅμα ὅτι ἡ μεταβολὴ ἢ μετουσίωσις τελεῖται ἐν αὐτῇ τῇ προφορᾷ καὶ ἐκφωνήσῃ αὐτῶν, καὶ ἐπομένως ὅτι ἡ εὐχὴ τῆς ἐπικλήσεως ἐστὶ παντάπασι περιττὴ! Ἐκ ταύτης δὲ τῆς ψευδοῦς δόξης ὁρμηθέντες οἱ περὶ τὸν Λούθηρον, καὶ ἰδίως ἐκ τῆς φράσεως ἐκείνης τῆς παραπεποιημένης λατινικῆς εὐχῆς «precamur ut nobis corpus et sanguis fiant» [«δεόμεθα... ὅπως γένηται ἐν ἡμῖν (!) (ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος) Σῶμα καὶ Αἷμα»] ἐξήρτησαν τὸ Μυστήριον ἐκ τῆς ἀπαγγελίας τῶν Κυριακῶν λογίων καὶ ἐκ τῆς ἐν ἡμῖν πίστεως· δογματίσαντες δηλονότι ἅ. ὅτι ἡ μεταβολὴ τῶν τιμίων δώρων (ἣν καλοῦσι συνουσίωσιν) γίνεται ἐν αὐτῇ τῇ πράξει τῆς κοινωνίας, ἐν τῷ λέγειν δηλογότι τὸν ἱερέα

Πηδάλ. σελ. 135 σημ. 4 καὶ σελ. 250.) μετὰ δὲ τὴν μετάληψιν ἐσπόμενον οἱ πιστοὶ τὸ στόμα αὐτῶν ἐν ἐθόνη ἀνηρτημένη ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ διακόνου, ἣτις ἐκαλεῖτο ὀράριον (orarium ἐκ τοῦ os, oris = στόμα), ἥτοι σπογγιστήριον. Μετὰ δὲ τὴν θείαν λειτουργίαν οἱ διάκονοι ἐπισκεπτόμενοι τοὺς νοσοῦντας καὶ τοὺς ἐν εἰρκῇ κατεχομένους ἐκοινωνοῦν αὐτοῖς τῶν ἀχράντων Μυστηρίων (Ιουστ. Ἀπολογ. Α' καὶ Β'). Καὶ ἄχρι μὲν τῶν χρόνων τοῦ ἱεροῦ Χρυσόστομου ὁ λαὸς ἐκοινωνεῖ ὅπως καὶ ὁ Κληρὸς λαμβάνων δηλονότι ἐν χερσὶ τὸν ἅγιον ἄρτον, καὶ πίνων ἐκ τοῦ θείου ποτηρίου, ὡς ἀνωτέρω δεδήλωται· ἀλλ' ἐπειδὴ, πατριρχεύοντος αὐτοῦ, γυνή τις τῶν ἐπιστῆμων λαβοῦσα μερίδα τοῦ παναχράντου σώματος φαρμάκῳ συνέμιξεν ἐπὶ γοητεία, διὰ τοῦτο ὁ θεσπέσιος πατὴρ ἐνατεῖλατο «μηκέτι τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου ἀποτίθεται ἐν χερσὶ τῶν προσερχομένων, ἀλλ' ἐν κοχλίῳ συνάμα τῷ παναγίῳ αἵματι εἰς τὸ στόμα ἐμβάλλεσθαι» (Χρυσός. ἐπιστ. πρὸς Ἰννοκέντιον, καὶ Νικηρ. Καλλιόστου Ἐκκλ. Ἰγ' ΑΓ' κεφ. 7).

πρὸς τὸν κοινωνοῦντα Χριστιανόν «λάβε τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου» κ.τ.λ. μετ' ἧν ὁ ἱερουργηθεὶς ἄρτος ὁ ἐν τῷ δισκάρῳ, μένει ἄτλοῦς ἄρτος, ὡς περ καὶ ὁ ἐν τῷ ποτηρίῳ οἶνος· καὶ ὅ. ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ ἐν τῇ πράξει τῆς μεταλήψεως περιστατικὴ μεταβολὴ τῶν δώρων τότε μόνον γίνεται, ὅταν ὁ Χριστιανὸς προσέρχεται μετὰ πίστεως, ὥς ὁ μὴ ἔχων πίσιν οὐ λαμβάνει σῶμα καὶ αἷμα, ἀλλ' ἄτλον ἄρτον καὶ οἶνον! (α). Ἐντεῦθεν δὲ πάλιν ὁρμηθέντες οἱ περὶ τὸν Καίθινον ἠρνήθησαν πᾶσαν ἐν τῇ θείᾳ Εὐχαριστίᾳ μυστηριώδη μεταβολὴν τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἶνου, καὶ ταῦτα ὡς ἀπλᾶ σύμβολα τοῦ δεσποτικοῦ θανάτου ἐδογματίσαν· οἱ δὲ περὶ τὸν Σοκλῖνον, τελευταῖον, καὶ αὐτὴν τὴν ἱεράν τῆς Εὐχαριστίας τελετὴν, ὡς τῶν συμβολικῶν καὶ ἐπομένως μὴ ἀναγκαίαν πρὸς σωτηρίαν ἀπέβαλον! Τίς οὖν ὁ ὑπόλαγος μὴ ἀναγκαίαν πρὸς σωτηρίαν ἀπέβαλον! Τίς οὖν ὁ ὑπόλαγος καὶ ὑπεύθυνος διὰ πάσας τούτας τὰς προθέλυμα τὸν χριστιανισμόν, τὸ καὶ ἐκτάς, ἀνατρεπούσας ψευδοδιδασκαλίας, ἡ Ῥώμη!!!.....

§. 58. Γ'. Καινοτομία περὶ τὴν χρῆσιν τοῦ Μυστηρίου.— Ὁ Κύριος καὶ Σωτὴρ ἡμῶν προειδὼς ὡς Θεὸς παγγνώστης καὶ παντεπίσκοπος τοὺς ἐν ἐσχάτοις καιροῖς ἀναφανησομένους καινοτόμους καὶ παραχράκτας τοῦ ὑπερφυστάτου Μυστηρίου τῆς θείας Εὐχαριστίας, ἅμα τῇ συστάσει αὐτοῦ προσέλαβε αὐτοὺς καὶ προκατεδίκησεν. Ἐν μὲν γὰρ τῇ μεταδόσει τοῦ παναγίου αὐτοῦ Σώματος εἶπεν ἀπλῶς «λάβετε, φάγετε» ἐν δὲ τῇ τοῦ παναχράντου αὐτοῦ αἵματος προσέθετο τὸ, ΠΑΝΤΕΣ». Τὴν δὲ πανίερρον ταύτην διάταξιν τοῦ Οὐρανοῦ καὶ Αἰωνίου Νομοθέτου ἡ Καθολικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀπαραποίητον καὶ ἀλύμαντον διασώζουσα, μεταδίδωσι πᾶσιν ἀπᾶσιν ἀπλῶς τοῖς πιστοῖς οὐ μόνον τοῦ Σώματος, ἀλλὰ καὶ τοῦ Αἵματος τοῦ Κυρίου «τοῦ ἐκχυθέντος ὑπὲρ τῆς τοῦ Κόσμου ζωῆς»· ἀλλ' ἡ Ῥώμη καὶ ταύτην τὴν δεσποτικὴν διάταξιν ἀθετήσασα, «ὡς τοὺς ἑαυτῆς λογισμοὺς

(α) Ἀλλ' ἐάν, ὡς λέγουσιν, ὁ μὴ μετὰ πίστεως προσερχόμενος εἰς τὴν μετάληψιν τῶν Μυστηρίων μὴ λαμβάνῃ σῶμα καὶ αἷμα, ἀλλ' ἄτλον ἄρτον καὶ οἶνον, πῶς «αἷμα ἐκ τῷ ἐσθίει καὶ πίνει, μὴ διακρίνων τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Κυρίου» κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον; (Κορινθ. Α'. ΙΓ'. 27 καὶ 29).

σφωτέρους τῶν θείων λογίων ὑπειληφύτα ἵνα κατὰ τὴν ἱερὸν Θεοδώρητον εἰπώμεν, (Αἵρετ. Κακουργ.) ἀπεστέρησε τοὺς λαϊκοὺς χριστιανοὺς τῆς Δύσεως «τοῦ ποτηρίου τῆς ζωῆς» προβαλλομένη ὅτι τὸ Σῶμα περιέχει αἷμα ἐν αὐτῷ. (α) Καὶ ταύτην τὴν ἱερὸν/ον καινοτομίαν, ἣν παρὰ τῶν αἱρετικῶν Πελαγιανῶν κεκληρονόμηκεν, ἐν δυοῖ Συνόδοις τῇ τε κατὰ τὸ 1414 ἐν Κωνσταντίᾳ καὶ τῇ ἐν Βασιλείᾳ κατὰ τὸ 1436 συναθροισθείσας, ὡς δόγμα πίστεως κατεκύρωσε. Τὸ δὲ χαίριστον, ὅτι ἐν τῇ κατὰ τὸ Τρίδεντον ἐν ἔτει 1562 συστάσει, καὶ ἀνάθεμα κατὰ τῶν ἐναντιοφρονούντων ἐξεφώνησε! (β) Πρὸς ἐπικάλυψιν δὲ τῆς ἱεροσύνης καὶ ἀντεναγρελικῆς ταύτης κληνοτομίας ἐτόλμησε προσέτι νὰ παραφθείρῃ καὶ αὐτὰ τὰ Εὐαγγελικὰ λόγια, προστιθεῖσα εἰς τὸ «λάβετε, φάγετε.....» τὸ, ΠΑΝΤΕΣ οὕτω γὰρ γέγραπται ἐν τοῖς λειτουργικοῖς αὐτῆς «Ex eo manducate OMNES»! (γ). Πρὸς δὲ

(α) Πότε εἰσῆλθε ἡ καινοτομία αὕτη παρὰ τοῖς Λατίνοι; δὲν δύναμεθα ἀκριβῶς νὰ ἀρίστωμεν. Ὁ Πόρρεν πιθανολογεῖ ὅτι εἰσῆλθε κατὰ τῆς Σκουροφρίκης, καθ' ἣν εἴτε δι' ἑλλειψιν οἴνου εἴτε καὶ διὰ τὸν ἐν μέσῳ πολυπληθῶν ὄχλων κίνδυνον τῆς ἐκχύσεως τοῦ ἱεροῦ ποτηρίου, ἀναγκάζοντο, λέγει, οἱ ἱερεῖς νὰ μεταδίδωσι τοῖς στρατευομένοις Χριστιανῶς τὴν κοινωνίαν ὡς ἐν μόνον εἶδος. (Essai sur l'influence des Croisades, p. 476).

(β) Ὁ κύριος σκοπὸς τῆς Ῥώμης, δι' ἣν ἀπεστέρησε τοὺς λαϊκοὺς ἀπὸ τῆς μεταλήψεως τοῦ ποτηρίου, ὡς περ καὶ ἀπὸ τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἁγίων Γραφῶν, ἦν ἡ παντοῦ διέστικσις τοῦ Κλήρου ἀπὸ τοῦ λαοῦ, καὶ ἡ ἐντεθεὶς ἐνίσχυσις τῆς Ἱεροκρατίας! Μόνον οἱ Βασιλεῖς τῆς Γαλλίας ἐκ πάντων τῶν λαϊκῶν εἶχον τὸ ἐξαιρετικὸν προνόμιον τοῦ κοινωνεῖν τῶν Μυστηρίων ἅπασι, ἐν καιρῷ τῆς στέψεως αὐτῶν, ὑπ' ἀμφότερα τὰ εἶδη. Ὅτι δὲ τὰ τοιαῦτα ἐξαιρετικὰ προνόμια καὶ αἱ διακρίσεις, ἐν αὐτοῖς μάλιστα τοῖς θειοτάτοις, ἐκ διαμέτρου ἀντίκεινται πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ, παντὶ που δῆλον.

(γ) Καὶ ἄλλας δὲ τινὰς παροφθόρας καὶ παραποιήσεις ἐν τῇ θείᾳ Μυσταγωγίᾳ διαπράττασι οἷον αἱ. Τὸ πάλαι (ὡς καὶ νῦν ἐν τῇ Ὁρθόδοξῳ Ἐκκλησίᾳ γίνεσθαι) τὰ τίμια δῶρα ἐπὶ τῆς ἁγίας τροπέζης ἀπὸ τῆς προσκομιδῆς ἢ προθέσεως ἀπεχομίζοντο, τῶν ἱερέων διὰ σέβας ἐπὶ κεφαλῇς τούτ' ἐχόντων, ὡς μαρτυρεῖ ὁ ἐν ἁγίοις Ἱερώνυμος (adv. Vigilant.) ἀλλ' ἤδη οὐδὲν τοιοῦτον ἐν ταῖς Λατικαῖς Ἐκκλησίαις γίνεσθαι. Ὁ Αἱ ἐκφωνήσεις τοῦ Ἱερέως καὶ αἱ ἀν-

ταῖς εἰρημέναις περὶ τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας κληνομαίαις προσθετέον τὰ προνομιοῦχα ἁλτάρια, τὰς μυστικὰς λειτουργίας (missae-h-m-s), τὸ μὴ συλλειτουργεῖν καὶ συκοινωνεῖν τῶν μυστηρίων τοὺς ἱερεῖς ἢ τοὺς Ἐπισκόπους, (α) τὸ ἐν τῷ αὐτῷ Ἀλταρίῳ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν οὐχ ἅπασι, ἀλλὰ πολλαῖς τὴν Εὐχαριστίαν ἐπιτελεῖν, (β) καὶ τὰ παραπλήσια.

4. Καινοτομία περὶ τὸ Μυστήριον τῆς Μετανοίας.

§ 59. Ἡ Μετάνοια, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ὁρθόδοξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐπαίτεται τὰς ἐξῆς συνθήκας: «ἀ. νὰ γνωρίσῃ καλῶς ὁ ἀμαρτωλὸς τὸ ἔλαος τῆς ἁμαρτίας

τιμωρήσαι τοῦ λαοῦ κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ἔσται ἀπαράλλακτοι πρὸς τὰς παρ' ἡμῶν ταῖς Ὁρθόδοξοις ἐκκλησίαις» οἷον «ἄνω σχῆμα τῆς καρδίας» («sursum corda») «ἔρχομαι πρὸς τὸν Κύριον» («adhaeremus ad Dominum») κ.τ.λ. ὡς μαρτυρεῖ ὁ Ἱερομόντος Κυπριανὸς (δλ. Παιτολογία, Κοντογ. Τ. Α'. σελ. 952.) ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἐκτελέσασθαι καὶ ὅπως ἀπέκρινε κ.τ.λ. κ.τ.λ.!

(α) Καὶ αὐτὸς ὁ Πάπας λειτουργεῖ μόνωτατος! οἱ δὲ Καρδινάλιοι καὶ οἱ Ἐπίσκοποι φέροντες τὰς ἱερουργίας αὐτῶν στολὰς συμπράττουνται αὐτῷ οὐχ ὡς ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοὶ καὶ συκοινωνοί, ἀλλ' ὡς ὑπηρεταὶ αὐτοῦ καὶ θεράποντες! ὅπου ἀπόδει καὶ πρὸς τὴν ἀρχὴν σύστασιν τοῦ Μυστηρίου ἐν τῷ μυστικῷ ἐκείνῳ Δείπνῳ, καὶ αὐτῷ τῷ ἱερῷ εἶναι τῆς ἀρχαίας Ὁρθόδοξου Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας ἐν γὰρ τῇ πρὸς τὸν Πάπαν Βίκτορα Συνδικτικῇ ἐπιστολῇ τῶν παρὶ τὸν θείον Εὐαγγέλιον Ἐπισκόπων ἀναγινώσκουμεν, ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος Σιμόνης Πολυκάριπος ἐπιδιόκων ἐν Ῥώμῃ συνελευτοῦργησε τῷ Πάπᾳ Ἀνικήτῳ, καὶ ὅτι οὗτος ἐκ φιλοφροσύνης ἔδωκε τὰ πρωτεῖα τῷ Πολυκάριπῳ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, παραχωρήσας αὐτῷ καὶ τὴν εὐλογίαν τοῦ Μυστηρίου. «Τοῦ μακαρίου Πολυκάριπου (γράφουσι) ἐπιδιόκησεν ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ Ἀνικήτου... ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ παρεχώρησεν ὁ Ἀνικήτος τὴν Εὐχαριστίαν τῷ Πολυκάριπῳ, κατ' ἐντροπὴν δηλονότι, καὶ μετ' εὐρήνης ἀπ' ἀλλήλων ἀπῆλλάγησαν» κ.τ.λ.» (Πρ. Συν. Τ. Β'. σελ. 1018.)

(β) Ἐπειδὴ ἅπασι ἡ Ἰλαστήριος θυσία προσηνέχθη ἐπὶ τοῦ Γολγοθα, διὰ τοῦτο ἡ Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία, τῇ ἱερᾷ Ἀποστολικῇ παραδόσει πιστῶς ἐπομένη, ἀπαγορεύει τὸ ἐπαναλαμβάνεσθαι κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τὴν ἱερουργίαν τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Αἵματος τοῦ Σωτῆρος ἐν τῇ αὐτῇ ἁγίᾳ Τραπέζῃ.

του. ὅ· νὰ κατακρίνη ἐκυτὸν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· γ· νὰ ἀποφασίσῃ νὰ διέλθῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ μετὰ πολλῆς εὐταξίας καὶ ἀτενέως προφυλάξεως· δ· νὰ σχηματίσῃ τὸ πέλκος τῆς τοῦ Θεοῦ εὐσπλαγγίας, ὅστις οὐ θέλει τὸν θάνατον τοῦ ἀμαρτωλοῦ, «ὥς τὸ ἐπιτρέψῃ καὶ ζῆν αὐτόν»· καὶ ε· νὰ πισύσῃ ἀδιστακτως ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπέθνηκεν ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ διὰ τοῦ παναχράντου αὐτοῦ αἵματος ῥῆξίωσε τὸ ἐλέος καὶ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ οὐρανοῦ. Αὐτοῦ Πατρός παντὸς τοῦς τὴν σωτηρίαν ἐκυτῶν παρ' αὐτοῦ ἐλπίζοντας» (δρ. Κατήχ. Πλάτ. σελ. 176 καὶ 177.). Οὕτω δὲ παρεσκευατμένος ὢν ὁ ἀμαρτωλὸς ὁ προσερχόμενος πρὸς τὴν Ἱερὰν ἐξομολόγησιν, ἀντιριβόλως ἐπιτυγχάνει διὰ τῆς ἐπιθεσεως τῶν χειρῶν τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς, τῇ παναθενουργῇ χάριτι τοῦ Παναγίου καὶ τελεταρχικοῦ Πνεύματος, τὴν ἀφεσὶν τῶν ἐκυτοῦ ἀμαρτιῶν.

§. 60. Ἀλλ' ἡ Ἐκκλησία ὥρισε θεοσόφως καὶ τινὰς ἱερὰς ἀσκήσεις, ἃς ἐπιβάλλει τοῖς μετανοοῦσιν, οἷον· γονυκλισίαις, νηστείαις, χαμευνίας, ἐλεημοσύνας καὶ ἄλλας ἀγαθοεργίας, ἀναλόγως τοῦ εἶδους τῶν ἀμαρτημάτων, τῶν ἐξέων, τῆς ἡλικίας καὶ τῶν ἄλλων περιστάσεων, ὥς μεγάλως συντελοῦσας πρὸς τὴν κατὰ Χριστὸν μόρφωσιν τοῦ μετανοοῦντος ἀμαρτωλοῦ, καὶ τῆς ἐπὶ τὸ ἀμαρτάνειν ῥοπῆς ἀντανάφρσιν· διότι δι' αὐτῶν ὑποτρέφει τὴν κατὰ τῆς ἀμαρτίας ἀποστροφὴν αὐτοῦ, ὑποθάλλει τὴν παρ' αὐτῷ συναίσθησιν τῆς ἀνθρωπίνου ἀθλιότητος, διεγείρει τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην, ἀναζωπυροῖ τὴν ὑποποιὸν ταπείνωσιν, περιορίζει τὴν ἀχαλίνωτον κενοφροσύνην, καταπραΰνει τὰς ὁρμὰς τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν καὶ καταστέλλει τὰς πεπύλαιωμένας πονηρὰς ἐξείς, ἅτινα εἰσὶ «καρποὶ ἄξιοι τῆς Μετανοίας». (Λουκ. Γ'. 8).

§. 61. Ἀλλ' ἡ Ῥώμη τὴν ἀληθῆ ἐννοιαν τῆς μετανοίας διαστρέψασα, ἀνῆρτησεν ὅλως τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀμαρτωλοῦ ἐκ τῶν «κανονικῶν ἐπιτιμιῶν» καὶ «τῶν ὑποπιασμῶν τοῦ σώματος» ἄλλως εἰπεῖν, ἐκ τῆς «ἡμετέρας δικαιοσύνης» ἥτις οὐδόλως ἐσιν ἀξιόμισθος καὶ ἑ α υ τ ῆ ν, εἰμὴ καθ' ὅσον στηρίζεται ἐπὶ τῶν παθημάτων, τῆς ἱλαστηρίου θυσίας καὶ τοῦ παναχράντου αἵματος τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ

ἀκρωθέντος ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς ἀπείρου θείας δικαιοσύνης καὶ ἡμετέραν ἀπολύτρωσιν. Καὶ ταύτας δὲ τὰς ποινὰς ἐπεξέτεινε, ὥς ἦν ἐπόμενον, καὶ ἐπὶ τῶν ἐν ἀληθινῇ μὲν μετανοίᾳ ἀποιχομένων εὐσεβῶν, μὴ φθασάντων δὲ νὰ πληρώσωσι τὸν ἐπιβληθέντα αὐτοῖς «κανόνα» διὰ τῆς ἐπινοήσεως μέσου τινὸς τόπου, ὃν περ ὀνομάζει «πῦρ Καθαρτήριον» (Purgatorium), ἐν ᾧ ὁθῶεν αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ἀποπληρωοῖσι τὸν «κανόνα» καθαιρόμεναι ἀπὸ παντὸς ῥύπου καὶ ἐξαγνιζόμεναι (α).

§. 62. Ἐκ ταύτης δὲ τῆς ἡμαρτημένης περὶ Μετανοίας ῥωμαϊκῆς θεωρίας, καθ' ἣν ἕκαστον ἁμάρτημα ἀπαιτεῖ ἀναγκαίως μεμετρημένην ποινὴν πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς ἀπείρου τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνης (β)

(α) Ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία δοξάζει (ἐλέγεν ἐν τῇ Φλωρεντινῇ συνόδῳ ὁ Καρδινάλιος Ἰουλιανὸς ὁ Καισαρίνης) ὅτι μετὰ τὴν ἐνθένδε ἀποβίωσιν αἱ τῶν ἀπειχομένων ψυχαί, αἱ μὲν καθαφαὶ καὶ πάσης κηλίδος ἐλευθεραὶ, ὥς αἱ τῶν ἁγίων ψυχαί, εὐθὺς ἀπέρχονται εἰς τὴν ἀπόλαυσιν (τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν). αἱ δὲ ψυχαὶ τῶν μετὰ τὸ βάπτισμα περιπεσόντων ἐν ἁμαρτίαις καὶ μετανοοῦντων μὲν γρηγορῶς καὶ ἐξομολογησασμένων, μήπω δὲ φθασάντων ἐκτελέσει τὸν κανόνα, ὃν παρὰ τοῦ πνευματικοῦ αὐτῶν ἐκκανονίσθησαν, μηδὲ καρπὸς μετανοίας ἱκανὸς ἀποδοῦναι πρὸς ἐξίλεσιν τῶν ἰδίων ἁμαρτημάτων, αἱ τοιαῦται ψυχαὶ καθαίρονται διὰ τοῦ πουργατορίου πυρὸς, αἱ μὲν θάττον, αἱ δὲ βραδύτερον, κατ' ἀναλογίαν τῶν ἁμαρτημάτων, καὶ μετὰ τὸ καθαρθῆναι ἀπέρχονται εἰς τὴν ἀπόλαυσιν. (Συρόπολ. ἱστ. τῆς Φλωρ. Συν.). αὐτὰ ταῦτα ἀναγινώσκωμεν καὶ ἐν τινι κατηχητικῷ ῥωμαϊκῷ βιβλίῳ ἐπιγραφόμενῳ. «Exposé de la véritable doctrine Orthodoxe (!) par M. J. M. Hillereau. p. 82—94.) ἀλλ' ἐρωτῶμεν τοὺς παπικοὺς τούτους δογματολόγους· ὅσοις ἀνομήματα κατεργασάμενος ληστής, τίνα ποινὴν ἐν τῷ Πουργατορίῳ ἀπέτισεν, ὃν ἅμα ἐπικαλεσάμενον ἐν συντριβῇ καρδίας τὸ θεῖον ἔλεος διὰ τοῦ, «μνήσθητί μου Κύριε ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου», εἰσήγαγεν ὁ Σωτὴρ εἰς τὸν Παράδεισον «Σήμερον μετ' ἐμοῦ, εἰπὼν αὐτῷ, ἔσθ' ἐν τῷ Παραδείσῳ;»

(β) Οὕτω λ. χ. ὥρισμένη τις ἁμαρτία συγχωρεῖται, ἐὰν ὁ πράξας αὐτὴν ἀπαγγείλῃ ἐν ὥρισμένῳ χρόνῳ ἑκατοντάκις καὶ οὐκ ἔλαττον, τὸ, «Ave Maria» κ.τ.λ. Πλὴν δὲ τούτου ἐπιτρέπεται τῷ χριστιανῷ μεταβιβάσαι (reporter) εἰς ἕτερον τὸν ἐπιβληθέντα αὐτῷ κανόνα

ἐκ ταύτης, φημί, τῆς ψευδοῦς θεωρίας τὰς ἀφορμὰς λαβόν-
τες οἱ Διαμαρτυρόμενοι ἀπέβηλον τὰς ἱερὰς ἀσκήσεις (ὡς ἡ
Ἐκκλησία θεοσφόρως ὥρισε τοῖς ἀμαρτάνουσι) καὶ τὰς ὑπὲρ
τῶν ἐν Χριστῷ κεκοιμημένων εὐχὰς καὶ δεήσεις καὶ προσφο-
ράς, ὡς ἀνωφελεῖς δῆθεν καὶ μηδὲν συντελοῦσας πρὸς
σωτηρίαν! Ταύτης προσέτι τῆς θεωρίας συνέπειά εἰναι αἱ
πλήρεις (plenariae) καὶ μερικαὶ Ἰνδουλγέντζαι (α) τὰ προ-
νομιούχα ἀλλάγια, αἱ Ἰουδιλαῖοι (β) καὶ ὁ λοιπὸς τῶν

ὑπὸ τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ πατρὸς κ.τ.λ. διὰ δὲ τούτων καὶ τῶν
τοιούτων παιδαγωγῶν μικρολομῶν καὶ καρδοσκοπικῶν τεχνασμάτων
εἰσέλαχεν ὁ Ρώμη εἰς τὰ ἔθνη τῆς Ἐκκλησίας ὅλον τὸν μηχανισμὸν
Ἑμπορίου Τραπεζῆς! (Banque de Dieu).

(α) Αἱ Ἰνδουλγέντζαι ἐφαρμόζονται ἐπὶ ταῖς τῶν ζώντων καὶ τῶν
τεθνεότων. Καὶ Πλήρεις μὲν λέγονται αἱ παρέχουσαι τελείαν ἄφε-
σιν τῶν ἁμαρτημένων, καὶ ἀπαλλάττουσαι ὁλοσχερῶς τῆς ἐν τῷ Κα-
θαρτηρίῳ πονηρίας ἀποθνήσκοντες· μερικαὶ δὲ αἱ συγχωροῦσαι ἁ-
μαρτήματα ὡρισμένου τινος χρόνου καὶ συντέμνουσαι τὸν καιρὸν τῶν
ἐν τῷ Πουργητήριῳ βασάνων· αὐτὸς λ. γ. ἐν τῇ πρό τινος καιροῦ δη-
μοσιεύσει εὐχὴ πρὸς τὴν Θεοτόκον («O Maria Virgine immacu-
lata») «ὡς ἐπιστροφῆς τῶν Σχισματικῶν Γραικῶν!» πρὸς τὴν
καθολικὴν πίστιν» (di conversione de Greci Scismatici alla fede
catholica) ὑπόκειται ἡ ἐξῆς Ἰνδουλγέντζα. «Sua Santità Papa
Pio IX concede un' Indulgenza di trecento giorni a tutti co-
loro, i quali devotamente recitanno la suddetta preghiera,
ogni qual volta la reciteranno, ed a tutti que, che avendola
recitata ogni giorno, per un intero mese, si confesseranno et
si comunicheranno concede un' Indulgenza Plenaria, applica-
bile ancora alle anime del Purgatorio» τοῦτέστιν· Ἡ αὐτοῦ
Ἀγιότης ὁ Πάπας Πίος Θ' παραχωρεῖ εἰς πάντας ὅσοι εὐλαβῶς λέ-
γουν τὴν εἰρημένην εὐχὴν Ἰνδουλγέντζαν, ἥτοι ἄφεισιν ἁμαρτιῶν,
τρίκιστον ἡμερῶν, τρεῖς, ὅσαις ἀν' αὐτὴν ἀπκρυβεῖσιν· εἰς πόν-
τας δὲ τοὺς λέγοντας αὐτὴν καθ' ἡμέραν ἐπὶ ἓνα ὁλόκληρον μῆνα
κατὰ συνέχειαν καὶ ἐξομολογηθέντας καὶ κοινωνήσαντας, παραχωρεῖ
πλήρη ἄφεσιν, ἥτις ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τὰς ἐν τῷ Καθαρτηρίῳ
ψυχάς!!!.....

(β) Πλὴν τῶν εἰρημένων ἀφάσεων ὑπάρχει καὶ ἄλλο εἶδος ἀφέσεως,
διδομένης εἰς σύμπαντα τὸν χριστιανικὸν Κόσμον, ὁ Ἰουδιλαῖος
συνέστης δὲ αὐτὸν Βονιφάτιος ὁ Η'. τῷ 1330, θεσπίσας ἵνα τελεῖται
κατὰ πᾶσαν ἑκατονταετηρίδα. Κλήμης ὁ Γ', ἐν Ἀδρινῶν ἐδρεύων,

καταχρήσεων ἐσμὸς (α), δι' ὧν καπηλεύεται ἡ ἠθική, ἐπιτρέ-
πεται ἡ παραβίασις τῶν θείων νόμων, δημοπρατεῖται ἡ βα-
σιλεία τῶν Οὐρανῶν!

δ. Καινοτομία περὶ τὸ Μυστήριον τῆς Ἱερωσύνης.

§. 63. Τὸ Μυστήριον τῆς Ἱερωσύνης τελεῖται διὰ χειρῶν
ἐπιθέσεως· αὐτίκα· Ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν Ἀποστόλων ἀνα-
γινώσκομεν ὅτι ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας περιεβλήθησαν
τὸ Ἀποστολικὸν ἢ Ἐπισκοπικὸν ἄξιωμα διὰ χειροθεσίας·

περιέστειλε τὴν περίοδον αὐτοῦ εἰς πενήκοντα ἔτη, κατὰ τὴν
Ἑθραϊκὴν, τελέσας αὐτὸν ἐν Ῥώμῃ ἐπιτροπικῶς διὰ τῶν ἰδίων Καρδι-
ναλίων, ἀποσπλέντων αὐτόσε ἵνα ἀνοίξωσι τὰς λεγομένας «ἀγίας
θύρας»· Οὐρβανὸς ὁ Γ'. τῷ 1389 ἐθέσπιτεν, ὡς καὶ ὁ τοῦτον διαδε-
ξάμενος Μαρτίνος ὁ Ε', ἵνα τελεῖται κατὰ πᾶν τριηκοστὸν τρίτον
ἔτος. Νικόλαος ὁ Ε'. ἡλάττωσε τὴν περίοδον τοῦ Ἰουδιλαίου κατὰ
ἑξ ἔτη. Παῦλος ὁ Β'. καὶ Σίξτος ὁ Δ'. περιέστειλεν αὐτὴν εἰς εἴκοσι-
πέντε. Οἱ δὲ μετ' αὐτοὺς βασιλεύσαντες Πάπαι οὐτ' ἀναβίβασαν
οὕτε κατεβίβασαν τὸν χρόνον τοῦτον, εἰσέλαχον δὲ τὴν συνήθειαν
τοῦ δημοσιεύειν Ἰουδιλαῖον, ἥτοι γενικὴν ἄφεσιν, κατὰ τὴν εἰς τὸ
Ποντιφικόν ἀναγράφουσιν αὐτῶν, ὡς καὶ εἰς ἐκτάκτους τινὰς
περιστάσεις· ἐν τούτοις αἱ ἐν Ῥώμῃ «ἄγιαι θύραι» αἱ θύραι αὐταὶ
τῶν οἰκτιρμῶν καὶ τοῦ ἐλέους δὲν ἀνοίγονται, εἰμὴ κατὰ πᾶν εἴκο-
στὸν πέμπτον ἔτος.

(α) «Ἡδυνάμεθα νὰ ἀπαριθμήσωμεν ἐνταῦθα ἑκτενῇ σειρᾷ
καταχρήσεων ἀναφερομένων ἐν συγγράμμασιν Ἱστορικῶν, τέ-
κνων τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἀποσιωπῶμεν αὐτὰς χά-
ριν χριστιανικῆς ἀγάπης. Πρὸς δεῖξιν δ' ἀπλῶς τῆς υπερβολῆς τῶν κα-
ταχρήσεων, δι' ὧν ἐκαπηλεύθησαν τὰ ἱερώτερα, ἀναφέρομεν μόνην τὴν
διακήρυξιν τοῦ δικαστοῦ Ἰωάννου Τέτζελ, ἀποσπλέντος εἰς Γερμα-
νίαν ὑπὸ τοῦ Πάπας Λέοντος Γ'. ἐπὶ δημοπρασίᾳ Συγχωροχαρτίων.
«Aussitôt que l'argent (ἐκέρυττεν ἐν ταῖς τριόδοις ὁ ῥηθεὶς Δομινι-
κανὸς καλόγηρος) aussitôt que l'argent sonne dans le coffre, les
âmes qui sont renfermées dans le Purgatoire s'échap-
pent de ce lieu de tourments, et vont droit au ciel.» τοῦτέ-
στιν «ἅμα τὸ ἀργύριον ἠγήσῃ ἐντὸς τοῦ Κιβωτίου, αἱ ψυχὰς αἱ ἐν
τῷ Καθαρτηρίῳ καθευγμέναι, ἀπαλλάττονται τοῦ τόπου τού-
του τῶν βασάνων καὶ ἀπέρχονται κατ' εὐθείαν πρὸς τὸν Οὐρα-
νόν.» (Robertson Hist. Charles—Quint T. III p. 103 Rem. I).

«λειτουργούντων δὲ αὐτῶν (τῶν Ἀποστόλων) τῷ Κυρίῳ καὶ νηστεύοντων, εἶπε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἀφορίσατε δὴ μοι τὸν Βιρνάβην καὶ τὸν Σκύλλον εἰς τὸ ἔργον (τὸ ἀποστολικόν) ὃ προσκέκληται αὐτούς· τότε νηστεύσαντες καὶ προσευξάμενοι καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπέλυσαν». (Πράξ. κεφ. ΙΓ'). Εἰθίσται δ' ἐν τῇ Καθολικῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, κατὰ τὰς χειροτονίας τῶν Ἐπισκόπων, ἐξ ἀποστολικῆς παραδόσεως, κατακαλύπτειν τὴν κεφαλὴν τοῦ χειροτονουμένου τοῖς ἀχράντοις Εὐαγγελίοις ἀνεπτυγμένοις, καὶ ἐπ' αὐτῶν τοὺς συλλειτουργούντας Ἱεράρχας τὰς χεῖρας ἐπιθέναι, ὡς ἀναγινώσκουμεν ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ βίβλῳ τῶν «Ἀποστολικῶν Διευχῶν» ἐν ᾗ περιέχονται πᾶσαι αἱ ἀποστολικαὶ δικτυπώσεις καὶ αἱ ἱερὰ τελετὰ τῆς Ἐκκλησίας τῶν πρώτων αἰώνων· «Καὶ συνθεμένων αὐτῶν (τοῦ Κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ) ἄξιον αὐτὸν (τὸν εἰς ἐπισκοπὴν προβαλλόμενον) εἶναι, ἀπαιτείσθωσαν οἱ πάντες σύνθημα, καὶ δόντες προθύμως ἀκουέσθωσαν· καὶ σιωπῆς γενομένης, εἰς τῶν πρώτων Ἐπισκόπων ἅμα καὶ δυσὶν ἑτέροις πλησίον τοῦ θυσιαστηρίου ἐστῶς, τῶν λοιπῶν Ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων σιωπῇ προσευχομένων, τῶν δὲ διακόνων τὰ θεῖα Εὐαγγέλια ἐπὶ τῆς τοῦ χειροτονουμένου κεφαλῆς ἀνεπτυγμένα κατεχόντων, λεγέτω πρὸς Θεόν.» (καὶ ἔπεται ἡ εὐχὴ τῆς τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἐπικλήσεως ἐπὶ τὸν χειροτονούμενον.). Τοῦ δὲ ἱεροῦ τούτου ἔθους μνημονεύει καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος ἐν τῇ ὁμιλίᾳ τῇ «περὶ ἐνὸς Νομοθέτου» δεικνύων ἅμα καὶ τὸ σημαινόμενον αὐτοῦ ὡς ἑξῆς. «Διὰ τοῦτο καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐν ταῖς χειροτονίαις τῶν ἱερέων (τῶν Ἀρχιερέων) τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ κεφαλῆς τίθεται, ἵνα μάθῃ ὁ χειροτονούμενος ὅτι τὴν ἀληθινὴν τοῦ Εὐαγγελίου τιάραν λαμβάνει· καὶ ἵνα μάθῃ, ὅτι εἰ πάντων ἐστὶ κεφαλὴ, ἀλλ' ὑπὸ τούτους πράττει τοὺς νόμους, πάντων κρατῶν, καὶ ὑπὸ τοῦ νόμου λογοθετούμενος» (Παράβ. κατ' ὁμιλ. β'. τοῦ αὐτοῦ «τῶν εἰς τὸ Εὐαγγέλιον ἐπαίνων»). (α).

(α) Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλα πανάρχαια ἱερὰ ἔθνη ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ

§. 64. Ἀλλ' ἡ Ῥώμη καὶ ταύτην τὴν Ἐκκλησιαστικὴν διάταξιν ἀθετήσασα, κέχρηται ἐν ταῖς τῶν Ἐπισκόπων χειροτονίαις οὐ τῇ ἀποστολοπαραδότῳ χειροθεσίᾳ, ἀλλὰ τῷ χρίσματι, κατὰ τὴν σκιώδη τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου διάταξιν! Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τοὺς βαθμοὺς τῆς Ἱερωσύνης συνετάραξε καὶ συνέχεεν, ὅτι τοὺς μὲν Πάπας αὐτῆς μείζονας κατὰ τὴν πνευματικὴν χάριν τῶν ἄλλων Ἱεραρχῶν λογίζεται, τοὺς δὲ Καρδιναλίους, καὶ αὐτοὺς ἔτι τοὺς ἀνιέρους Ἀναγνώσας τοὺς τὴν Καρδιναλικὴν πορφύραν ἐμπεπορπημένους, ἀνωτέρω τῶν Ἐπισκόπων καὶ αὐτῶν τῶν Πατριαρχῶν ἐν τῇ ἱεραρχικῇ χοροστασίᾳ ἴσῃσι, κατὰ μίμησιν, ὡς μοι δοκεῖ, τῶν αἱρετικῶν Πεπουζιανῶν. (α).

Ἐκκλησίᾳ διωσζόμενα· οἷον· τὸ περὶ τὴν ἀγίαν τράπεζαν τὸν χειροτονούμενον κυκλικῶς περιάγεσθαι· τὸ ἐπὶ Ἀετοῦ αὐτὸν ἵστασθαι ἐν τῇ ἀπ' ἀγγελίας τῆς ὁμολογίας τῆς πίστεως (ἣν ἡ Ῥώμη δι' ὅρκου πρὸς τὰ Regalia τοῦ ἀγίου Πέτρου ἀντικατέστησεν!) καὶ εἶτι ἕτερον· ὃν τὸ μὲν σημαίνει τὴν ἀδιάζυκτον τοῦ Ἐπισκόπου μετὰ τῆς Ἐκκλησίας περιπλοκήν· (καθὼς δηλονότι ὁ κύκλος πέρατός ἐστιν ἀμοιρῶν, οὕτω καὶ ὁ περικυκλῶν τὸ θυσιαστήριον μαρτύρεται συνδεῖσθαι τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀδιαζήκτως)· τὸ δὲ δηλοῖ ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος ἀδιαλείπτως ὀφείλει τὰ ἄνω μελετᾶν καὶ πρὸς τὰ ἐν Οὐρανῷ μετάρσιος φέρεσθαι. κ.τ.λ.

(α) Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Καθολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, πάντες οἱ Ἐπίσκοποι, ὡς ὁμοίως διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων, εἰσὶν ἴσοι κατὰ τὴν πνευματικὴν ἐξουσίαν καὶ χάριν, κατ' οὐδὲν ἄλλο διαφέροντες ἀπ' ἀλλήλων, εἰ μὴ κατὰ τὴν ἐν τῇ Ἱεραρχικῇ κλίμακί τῇσιν, [ὁρ. σελ. 91. σημ. (6)]· πρῶτοι οἱ Μοντανισαί, οἱ καὶ Πεπουζιανοὶ καλούμενοι, προσέβαλον τὴν Ἱεραρχικὴν βαθμολογίαν, ἀναδείξαντες ἀνωτέρους τῶν μὲν Ἐπισκόπων, τοὺς Κέρονας (ἥτοι Κοινωνοὺς ἢ συμβούλους τῶν παρ' αὐτοῖς Πατριαρχῶν, ἀνυποτάκτους πρὸς τοὺς Καρδιναλίους)· τούτων δὲ πάλιν ὑπερτέρους τοὺς ἐκ τῶν Πατριάρχων, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἐν ἀγίοις Ἱερωνύμου οὕτως γράφοντος· «Apud nos Apostolorum locum Episcopus tenet, apud eos Episcopus tertius est. habent enim primos de Pepuza Phrygiae Patriarchas, secundos, quos appellant Cenones, adque in tertium, id est pene ultimum locum, Episcopi devolvuntur» (Hier., Epist., LIV. ad Marcell.).

6. Καιτοτομία περί τὸ μυστήριον τοῦ Γάμου (α).

§. 65. Ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἑδρα κατὰ μὲν τὴν περί Γάμου θεωρίαν συμφωνεῖ τῇ Ὁρθοδόξῳ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς ἀνομολογοῦσα αὐτὸν ἐν τῶν «ἐπτὰ Μυστηρίων» (β), διαφωνεῖ δὲ κατὰ τὰ ἐπόμενα· ἅ. ὅτι ἐν περιπτώσει παραβάσεως τῶν τοῦ γάμου

(α) Πρὸς διχασμὸν τῶν ἐν σελ. 103 σημ. γ'. περί αὐξήσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους· εἰρημένων παρατίθεμεν ἐπὶ λέξεως τὴν γνώμην τοῦ τε ἐν ἁγίοις Γρηγορίου τοῦ Νύσσης καὶ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοβέργη-μονος· ὧν ὁ μὲν πρὸς τοὺς ἐρωτῶντας «εἰ μετὰ τὴν παρά-θασιν τῆς θείας ἐντολῆς ἡ παιδοποιΐα, πῶς ἂν ἐγένετο ἡ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους αὐξήσις, εἰ ἀναμάρτητοι διέμεναι οἱ Πρωτόπλαστοι;» ἀποκρίνεται ἐν τῷ περὶ τῆς ἀνθρώπου κατασκευῆς· «Εἰς-σπνοχωρεῖται· τι· ἐπιζητῶν τὸν τῆς γενέσεως τρόπον, εἰ μὴ προσ-δεῖται τῆς διὰ τοῦ γάμου συνεργείας ὁ ἀνθρώπος, ἀντερωτήτωμεν καὶ ἡμεῖς τὸν τῆς ἀγγελικῆς ὑποστάσεως τρόπον, πῶς ἐν αἰθέροις μυριάσιν ἐκείνοι, καὶ μία οὐσία ὄντες, καὶ ἐν πολλοῖς ἀριθμούμενοι». ὁ δὲ φησὶ «Μετὰ τὴν παράθασιν ἡ παιδοποιΐα, ἐπεὶ μέχρι ἐκείνου καθάπερ Ἄγγελοι διητῶντο ἐν τῷ Παραδείσῳ, οἷον ὑπὸ ἐπιθυμίας φλεγόμενοι.» (ὁμιλ. Ε'. εἰς τὴν Ἐξαήμε.) καὶ, «μετὰ τὴν ἐκπτώσιν τὴν ἐκ τοῦ Παραδείσου, τότε ἡ συνουσία ἀρχὴν λαμβάνουσα ἄρχεται· πρὸ γὰρ τοῦ παραθεῖναι τὴν ἐντολὴν τὴν δεσποτικὴν τὴν ἀνθρώπων, ἀγγελικῶς βιοῦντι οὐδὲν τοιοῦτον ὑπῆρχεν (αὐτ. ὁμιλ. ιη.).

(β) Ὁ Γάμος καλεῖται ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου «Μέγα Μυστήριον» (Ἐφεσ. ε. 32), ὅτι ὁ Θεὸς ἄνωθεν μυστηριωδῶς τοὺς νυμφῶν· συνάπτει καὶ συζευγνύει κατὰ τὸ, «οὗς ὁ Θεὸς συνέζευξεν» κτλ. (Ματθ. θ'. 6) ἐπευχομένης αὐτοῖς τῆς Ἐκκλησίας τὴν θεῖαν εὐλογίαν καὶ χάριν πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ἱερῶν τῆς συζυγίας καθη-κόντων, πρὸς παιδοποιΐας εὐτέκνου ἀπόλαυσιν καὶ τὰ παραπλήσια. περὶ ὧν Ὁραχρύσης. Ὅμιλ. μή. τῶν εἰς τὴν Γένεσιν, καὶ Τερτυλ. ad Uxorem (πρὸς καὶ Μ. Εὐχολόγ. 242) ἐξ ὧν ἀποδεικνύεται ὅτι ἀπ' αὐ-τῶν τῶν πρώτων χρόνων ὥριστα ἱερουργεῖσθαι τὸν γάμον ἐν τῇ Ἐκ-κλησίᾳ· ἅ. ὡς ἂν ἡ βεβαιότερον, ὅτι τὸ μυστήριον τοῦτο οὐκ ἄνευ τῆς παρὰ Θεοῦ εὐλογίας συνίσταται· (ὁ γὰρ Κύριος μετὰ τὴν πλάσιν τῶν Πρωτοπλάστων εὐλόγησεν αὐτοὺς· εἰπὼν «αὐξάνεσθε καὶ πληθύνε-σθε») β'. ἵνα ἡ μάρτυς ἡ Ἐκκλησία τῆς ἀπαρραβιάστου καὶ ἐκουσίας τῶν νυμφευομένων συνθήκης. γ'. ἵνα ὅ,τε ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ συνορᾷν ἔχουσιν ὧ· τινι καὶ οὐπερ κατενώπιον τὴν πρὸς ἀλλήλους πίστιν καὶ ἐμύνοιαν καθυπόσχονται· καὶ δ'. ἵνα τῶν ὑποβολιμαίων τὰ γνήσια τε καὶ νόμιμα τέκνα ἀντιδιαστέλλοιτο.

καθηκόντων ὑποβάλλει τοὺς συζύγους ἀπλῶς εἰς ἰσόδιον ἀπὸ τῆς κοιτῆς διάσπασιν (séparation du corps), ἡγουμένη τὴν τοῦ γάμου διάλυσιν ἀντεπαγγελικὴν καὶ πανάθεσμον παρὰ τὴν Κυριακὴν καὶ Ἀποστολικὴν διατάξιν. «Ἐρρέθη (ἐν τῷ νόμῳ Μωσέως, φησὶν ὁ Κύριος) ὅτι ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω αὐτῇ ἀποστάσιον (διαζύγιον) ἐγὼ δὲ (τελειῶν τὸν νόμον) λέγω ὑμῖν, ὅτι ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχεῖσθαι» (Ματθ. ε. 32. πρὸς καὶ ιθ'. 9) καὶ, «Εἴ τις λαϊκὸς (θεσπίζουσιν οἱ πανεύφημοι Ἀπόστολοι) τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐκβαλὼν (αὐθαίρετως δηλονότι καὶ διαίως) ἑτέραν λάβοι ἀφορίζεσθαι» (καν. μή.) ἐξ ὧν ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ εὐρὼν μοιχευομένην τὴν ἑαυτοῦ ὁμό-ζυγον δύναται ἀπροκριματίστως ἀπολύ-σαι αὐτὴν ἥτοι δοῦναι αὐτῇ ἀποστάσιον, διαγνώσει μέντοι γε καὶ ἀποφάσει τῆς Ἐκκλησίας· συνωδὰ δὲ τῇ Κυριακῇ καὶ Ἀποστολικῇ διατάξει αἵ τε πάνσεπτοι Σύνοδοι καὶ οἱ κατὰ μέρος ἱεροὶ Πατέρες περὶ τούτου ἀπο-φαίνονται ὡς ἐξῆς. «Ἦρεσεν, ὥστε κατὰ τὴν Εὐαγ-γελικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐπιστήμην μήτε ὁ ἀπὸ γυναικὸς ἐαθεῖς, μήτε ἡ ἀπὸ ἀνδρὸς καταλη-φθεῖσα (ἄνευ δηλονότι νομίμου λόγου) ἑτέρῳ συζευχθῇ» (Καρθαγ.) καὶ «Ἡ τοῦ Κυρίου ἀπόφασις κατὰ μὲν τὴν τῆς ἐννοίας ἀκολουθίαν ἐξίσου ἀνδράσι καὶ γυναῖξιν ἀρμόζει, περὶ τοῦ μὴ ἐξεῖναι γάμου ἐξίστασθαι παρεκτὸς λό-γου πορνείας» (Μ. Βασίλ. καν. Θ'.) Τῇ οὖν Εὐαγγε-λικῇ καὶ Ἀποστολικῇ καὶ Συνοδικῇ ταύτῃ διατάξει ἡ ἡμε-τέρα Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία πιστῶς ἐπομένη, ἐν περιπτώσει παραβάσεως τῶν ἱερῶν τῆς συζυγίας χρεῶν, μετὰ πολλὰς πρὸς συνδιαλλαγὴν ἀποπειράς ἐπι-τρέπει τὴν διάζευξιν. (α).

(α) Πολλάκις οἱ ἀδελφοὶ λατῖνοι προῦβάλοντο ἡμῖν πράξεις διαζεύξεως, μὴ γενομένης δι' ἐννόμους αἰτίας, ἐπὶ μομφῇ τῆς Ὁρθο-δόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας· ἀλλ' αἱ τοιαῦται πράξεις καὶ ὑποτεθῶσιν ἀληθεῖς καὶ πραγματικαί, εἰσὶ καὶ λέγονται καταχρήσεις μερικαὶ μη-δὲ ὅλως μηδαμῶς ἐγκρινόμεναι, ἀλλὰ, τοῦναντίον, μετὰ καὶ τῶν πρατ-

§. 66. Ἀλλὰ πῶς, ἔρεϊ τις, ἡ τοῦ γάμου διάλυσις συμβάλλεται πρὸς τὴν θεϊαν ἐντολὴν τὴν λέγουσαν, «οὕς ὁ Θεὸς συνέζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω»; — ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη, ἀποκρινόμεθα, οὐδόλως ἀντίκειται πρὸς τὴν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας δι' ἐννόμους αἰτίας ἐνεργομένην τοῦ γάμου διάλυσιν, ὡς ἀνιφερομένη προδήλως εἰς τὴν τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου ἀτέλειαν, καθ' ἣν ἐξῆν τοῖς φιλοσόφοις καὶ παχυλοῖς Ἰουδαίοις δι' οἰανδήποτε αἰτίαν ἀπολύειν τὰς ἐκυτῶν γυναῖκας καὶ διδόναι αὐταῖς «ἀποστᾶσιον» ἢ «βιβλίον ἀποστασίου» (α). ἄλλως τε παρ' ἡμῖν ΟΥΚ ἄνθρωπος, ἦτοι ἀνθρώπινος δύναμις διαλύει τὸν γάμον, ἀλλὰ δύναμις θεία καὶ ὑπεράνθρωπος. Ἡ γὰρ Ἐκκλησία ἡ διὰ τῆς ἐπικλήσεως τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος τὸν γάμον συνάπτουσα, αὐτὴ πάλιν, θεία ἐξουσία χωρμένη, ἦν παρὰ τοῦ Οὐρανίου καὶ Αἰωνίου Αὐτοῦ Νομοθέτου εἴληφεν, ἀνάγκης κατεπειγούσης, ἐκθέσμως διασπᾶ καὶ διαλύει αὐτόν κατὰ τὴν δεσποτικὴν διάταξιν (6).

τῶντων οὐτὰς ἀποδοκιμαζόμεναι ὑπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας οὐκ ἔστι δὲ νῦν λόγος περὶ μερικῶν καταχρήσεων, ἀλλὰ περὶ ἀρχῶν καὶ φρονήματος καὶ καλότητος τῆς Καθολικῆς καὶ τῆς Ῥωμικῆς ἐκκλησίας.

(α) Πρὸς δισκάψην τοῦ ζητήματος παρατίθεμεν ὁλόκληρον τὴν περὶ τούτου Εὐαγγελικὴν περικοπὴν. «Καὶ προσῆλθον αὐτῷ (τῷ Κυρίῳ) οἱ Φαρισαῖοι πειράζοντες αὐτόν, καὶ λέγοντες αὐτῷ· Εἰ ἐξέστιν ἄνθρωπῳ ἀπολῦσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· οὐκ ἀνέγνωτε ὅτι ὁ πλάσας ἀπ' ἀρχῆς ἄρσεν καὶ θήλυ ἐποίησεν αὐτούς καὶ εἶπεν, Ἐνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν, ὥς οὐκέτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία; ὁ οὖν ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω· λέγουσιν αὐτῷ, τί οὖν Μωσῆς ἐνετείλατο δοῦναι βιβλίον ἀποστασίου, καὶ ἀπολῦσαι αὐτήν; λέγει αὐτοῖς, ὅτι Μωσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἐπέτρεψεν ὑμῖν ἀπολῦσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν οὕτω· λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, Εἰ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ, καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται» κ.τ.λ. (Ματθ. ΙΘ'). ἄρα ὁ ἐπὶ πορνείᾳ ἀπολύσας αὐτήν (διαγνώσει μὲν τοι γὰρ καὶ ἀποφάσει ἐκκλησιασ.) καὶ γήμας ἑτέραν ΟΥ μοιχᾶται.

(6) Εἰς ὅσα τῶν θεοστηρίκτων Κρατῶν αἱ περὶ συναικεσίων δίκαι διεξάγονται ὑπὸ πολιτικῶν δικαστῶν (μηδόλως διὰ τοῦτο ἀποκω-

§. 67. β'. Διαφωνεῖ προσέτι ἡ Ῥώμη πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς ἀπαγορεύουσα τὸν τίμιον Γάμον τοῖς ἱερωμένοις, παρὰ τὰς Ἀποστολικὰς καὶ Συνοδικὰς διαγορεύσεις καὶ ἀποφάνσεις. Γνωστὸν ἔστιν ἐκ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, ὅτι τὸ περὶ ἀγαμίας τῶν ἱερωμένων ζήτημα ἐκινήθη κατὰ πρῶτον ἐν τῇ Α'. Οἰκουμένικῃ Συνόδῳ, ἐν ἣ ὁ τὰ σιγμάματα τοῦ Κυρίου ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ βαστάζων» Μέγας ὁμολογητὴς Παφνούτιος, κατεπολέμησε θεοφωτίστως τὴν περὶ ἀγαμίας αὐτῶν πρότασιν τινῶν, σύμφηφον καὶ ὁμογενόμενα ἔχων τὴν πάνσεπτον καὶ Οἰκουμένικὴν ἐκείνην τῶν θεοφόρων Πατέρων ὁμήγυριν, ἀνατίθεισαν τὸ γυναιξὶν ἢ μὴ συνοικεῖν εἰς τὴν ἐλευθέραν βούλησιν καὶ προαίρεσιν ἐκάστου. Διὰ ταῦτα οἱ μὲν τῶν ἱερῶν ποιμένων (οἱ πάντες σχεδόν) διετέλουν οἰκεία βουλὴ καὶ θελήσει ἄγαμοι, κατὰ τὸν κς'. Ἀποστολικὸν κανόνα τὸν ἀποδεχόμενον μὲν τὴν ἐκ προαιρέσεως ἀγαμίαν τῶν τοῦ Κλήρου, ἀπαγορεύοντα δὲ αὐτοῖς μετὰ τὴν χειροτονίαν τὸν γάμον, ὡς ἐφεξῆς. «Τῶν εἰς Κλῆρον προαγομένων ἀγάμων κελεύομεν βουλομένους γαμεῖν, ἀναγνώστας καὶ ψάλλτας ΜΟΝΟΝ» (α) οἱ δὲ πάλιν (καὶ οὗτοι ἦσαν εὐαριθμότατοι) καὶ μετὰ τὴν εἰς ἐπισκοπὴν προαγωγὴν αὐτῶν συνώκουν ταῖς ἑαυτῶν γυναιξίν, [ὡς ὁ ἀγιώτατος καὶ θαυματουργὸς Ἐπίσκοπος Τριφυθοῦντος Σπυρίδων (Σωζομ. Ἐκκλ. Ἱστ. Α'. 11), ὁ ἱερός Ἐπίσκοπος Κυρήνης Συνέσιος, καὶ εἴτις ἄλλος] συνωδᾷ τῷ ἐ. ἀποστολικῷ κανόνι τῷ λέ-

λυομένης τῆς τῶν ἱερῶν ποιμένων ἐπενεργείας καὶ μεσολαβήσεως ἐν ταῖς τῶν συζύγων διενέξεσιν) ἡ ὀριστικὴ περὶ διαζεύξεως Πράξις ἀνατίθεται εἰς μόνην τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀρχήν.

(α) Τὸν κανόνα τούτον ἐκράτυνεν ἡ Οἰκουμένικη ς'. Σύνοδος διὰ τοῦ ς'. αὐτῆς κανόνος ἔχοντος ὡς ἐξῆς. «Ἐπειδὴ παρὰ τοῖς Ἀποστολικοῖς κανόσιν εἴρηται, τῶν εἰς Κλῆρον προαγομένων ἀγάμων μόνους Ἀναγνώστας καὶ Ψάλλτας γαμεῖν, καὶ ἡμεῖς τούτου παραφυλάττοντες, ὀρίζομεν ἀπὸ τοῦ νῦν μηδαμῶς Ὑποδιάκονον, ἢ Διάκονον, ἢ Πρεσβύτερον, μετὰ τὴν ἐπ' αὐτῷ χειροτονίαν, ἔχειν ἄδειαν γαμικὸν ἐκυτῷ συνιστᾶν συνοικέσιον. Εἰ δὲ τοῦτο τολμήσῃ ποιῆσαι, καθαιρεῖσθω· Εἰ δὲ βούλοιτό τις τῶν εἰς Κλῆρον προερχομένων γάμου νόμῳ συνάπτεσθαι γυναικί, πρὸ τῆς τοῦ Ὑποδιακόνου, ἢ Διακόνου, ἢ Πρεσβυτέρου χειροτονίας τοῦτο πραττέτω».

γοντι· «Ἐπίσκοπος ἢ Πρεσβύτερος ἢ διάκονος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα μὴ ἐκβάλλετω προφάσει εὐλαβείας, ἐὰν δὲ ἐκβάλῃ, ἀφορίζεσθω ἐπιμένων δὲ καθαιρεῖσθω»· καὶ τῇ τοῦ Κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων πρὸς Τίτον διαγορεύσει. «Καὶ καταστήσεις κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, (ἦτοι Ἐπισκόπους, κατὰ τὸν Χρυσόστ. λόγ. β'. εἰς Ἰωβ, ὅπερ δηλοῦται ἐκ τῆς ἀμέσως ἐπακολουθοῦσης αἰτιολογίας· «δεῖ γὰρ τὸν Ἐπίσκοπον...») εἴτις ἐστὶν ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναικὸς ἀνὴρ.»

§. 68. Καὶ ἐν μὲν τῇ Ἀνατολῇ καὶ τῇ Δύσει ἀνέκαθεν πάντες σχεδὸν οἱ ἱεροὶ Ποιμένες ἔμενον ἐξοικείας προαιρέσεως καὶ οὐ καθ' ὑποχρέωσιν ἄγαμοι (α). ἐπὶ δὲ Χρυσοστόμου, ἦτοι περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ε'. αἰῶνος, οὐδεὶς Ἐπίσκοπος ἔγγαμος ἐν τῇ Ἑσπέρῃ ἐπὶ ἡμέρᾳ· ἐρμηνεύων γὰρ θεὸς Πατὴρ τὸ, «εἴτις ἐστὶν ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναικὸς ἀνὴρ» λέγει· «διὰ τοῦτο εἶπεν (ὁ Ἀπόστολος) «μιᾶς γυναικὸς ἀνδρα», οὐκ ἐπειδὴ τοῦτο φυλάττεται ΝΥΝ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, τὸν γὰρ Ἐπίσκοπον ἐν ἀγνείᾳ χρὴ καὶ τελείᾳ καθαρότητι διατελεῖν. Ἀλλ' ἐπειδὴ τότε πρὸς τοὺς ἐν πορνείαις καὶ ἀσελγείαις διακειμένους Ἕλληνας (Ἑθνικούς), μέγα κατάρθωμα ἐλογίζετο τὸ μιᾶς καὶ μόνῃ γυναικὶ συνοικεῖν» (Χρυσόστ. ἐνθ. ἀνωτέρω). Ἐν δὲ τῇ Λιβύῃ καὶ Ἀφρικῇ ἄχρι τοῦ τέλους τοῦ Ζ'. αἰῶνος ὑπῆρχον πολλοὶ τῶν Ἐπισκόπων γυναιξὶ συζῶντες, περὶ οὓς αὐτίκα ἐροῦμεν.

§. 69. Πρώτη ἡ κατὰ τὸ 691 συγκροτηθεῖσα ἁγία καὶ Οἰκουμενικὴ Σ'. Σύνοδος ἀπηγόρευσε τοῖς Ἐπισκόποις τὸ γυναιξὶ συνοικεῖν ἐν τοῖς καν. ιβ'. καὶ μὴ. «Καὶ τοῦτο (θεσπίζει) εἰς γνῶσιν ἡμετέραν ἦλθεν, ὡς ἐν τε τῇ Ἀφρικῇ καὶ Λιβύῃ καὶ ἐτέροις τόποις οἱ τῶν ἐκεῖσε θεοφιλέστατοι Πρόεδροι συνοικεῖν ταῖς ἰδίαις γαμεταῖς, καὶ μετὰ τὴν ἐπ' αὐτοῖς προσελθοῦσαν χειροτονίαν, οὐ παραιτοῦνται.... Ἐδοξεν οὖν μηδ' αὖτε τὸ τοιοῦτον ἀπὸ τοῦ ΝΥΝ γίνεσθαι· τοῦτο δὲ φημέν ΟΥΚ ἐπ' ἀθέτησιν ἢ ἀνατροπῇ τῶν Ἀπο-

(α) Ἐν Κύπρῳ καὶ ἀλλοῦ· οἱ τε πρεσβύτεροι καὶ οἱ διάκονοι προηροῦντο τὸν Παρθένιον βίον, μιμούμενοι καὶ τούτῳ τοὺς ἐκείνων Ἐπισκόπους. (Σωκρ. Ἐκκλ. Ις. σ'. 22.)

στολιχῶς νανομοθετημένων (ἀποσ. καν. κς'), ἀλλὰ τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἐπὶ τῷ κρείττονι προκοπῇ τῶν λαῶν προμηθεύμενοι [τουτέστι προνοοῦντες περὶ τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἐπὶ τὰ τελειότερα προκοπῇ τῶν λαῶν· διότι ἡ μέριμνα τῆς γυναικὸς, τῶν τέκνων καὶ ὅλου τοῦ οἴκου ἐχώλουν τοὺς Ἐπισκόπους τοῦ μεριμνᾶν ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου τῶν· φησὶ γὰρ ὁ Ἀπόστολος· «ὁ ἐν γάμῳ μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κόσμου, πῶς ἀρέσει τῇ γυναικὶ.» κ.τ.λ.] καὶ, «Ἡ τοῦ πρὸς Ἐπισκοπῆς προεδρίαν ἀναγομένου γυνῆ, κατὰ κοινὴν συμφωνίαν τοῦ οἰκείου ἀνδρός προδιαξυχοῦσα, μετὰ τὴν ἐπ' αὐτῷ τῆς Ἐπισκοπῆς χειροτονίαν, ἐν μοναστηρίῳ εἰσὶτω, πόρρω τῆς τοῦ Ἐπισκόπου καταγωγῆς ὠκοδομημένῳ, καὶ τῆς ἐκ τοῦ Ἐπισκόπου προνοίας ἀπολαύετω».

§. 70. Ἡ αὐτὴ δὲ ἁγία Σύνοδος ἡ περὶ Ἐπισκόπων ταῦτα νομοθετήσασα, συνεχώρησε τοῖς ἱερεῦσι καὶ διακόνοις ταῖς ἑαυτῶν γαμεταῖς συνοικεῖν, καταδικάσασα ἅμα τὴν Ῥώμην ὡς ἀπαγορεύουσιν τοῖς ἱερωμένοις τὸν τίμιον γάμον ἐν τῷ ιγ'. κανόνι, περὶ οὗ λέγομεν ἐφεξῆς.

§. 71. Ἀλλ' ἡ Ῥώμη ἀντινομοθετοῦσα τοῖς Ἀποστόλοις καὶ τῇ Οἰκουμενικῇ Α'. Συνόδῳ, ἀπηγόρευεν ἀπαξάπασιν τοῖς ἱερωμένοις τὸν τίμιον γάμον, ὑπόβαλοῦσα αὐτοὺς εἰς καταναγκαστικὴν ἀγαμίαν ἐπὶ τοῦ Πάπα Σιρικίου περὶ τὸ 398, καὶ τοι ἐπὶ τέσσαρας ὅλους αἰῶνας ἀποδεχομένη αὐτὸν ὡς ἐνθεσμον καὶ κανονικόν· Γνωστὸν ἐστὶν ἐκ τῆς ἱστορίας ὅτι οἱ μὲν ἱερώτατοι Πάπαι Φήλιξ καὶ Ἀγαπητὸς ἦσαν τέκνα Πρεσβυτέρων, ὁ μὲν Γορδιανὸς, ὁ δὲ Φήλικος· ὁ δὲ Πάπας Γελάσιος υἱὸς Ἐπισκόπου, τοῦ Βαλλερίου· τὸ δὲ χεῖριστον, ὅτι παντὶ σθένει ἐσπούδασεν ἵνα ἐπιβάλῃ τὴν περὶ ἀγαμίας τῶν ἱερωμένων ἀθεσμον θεσμοθεσίαν καὶ εἰς ἄλλας Ἐκκλησίας, καὶ τοῦτο ἐν μέρει κατάρθωσεν ἐν τῇ Ἀφρικανῇ Ἐκκλησίᾳ, πείσασα τὴν αὐτόθι κατὰ τὸ 458 συγκροτουμένην Τοπικὴν Σύνοδον διὰ τοῦ Τοποτηρητοῦ αὐτῆς Φαυστίνου Ἐπισκόπου Πικένου νὰ παραδεχθῇ καὶ καθιερώσῃ αὐτὴν διὰ κανόνος (ὅρ. τῆς ἐν Καρθαγ. δ'), εἰ καὶ μὴ ἀμέσως κρατήσαντος.

§. 72. Διὰ ταῦτα ἡ Οἰκουμενικὴ Σ'. τοῖς ἱεροῖς

θεσμοῖς τῶν πνευφῆμων Ἀποστόλων καὶ τῆς Οἰκουμένης Ἀ. Συν. στοιχοῦσα, κατεδίδακε τὴν Ῥωμαϊκὴν Ἐδραν ἐπὶ τῇ καινοτομίᾳ ταύτῃ διὰ τοῦ γ'. αὐτῆς κανόνος ἔχοντος ὧδε. «Ἐπειδὴ ἐν τῇ Ῥωμαίων Ἐκκλησίᾳ ἐν τᾷ ἁγίῳ κανόνι παρὰδεδοσθαι διέγνωμεν, τοὺς μέλλοντας Διακόνου ἢ Πρεσβυτέρου χειροτονίας ἀξιοῦσθαι καθομολογεῖν, ὡς οὐκέτι ταῖς αὐτῶν συνάπτονται γαμεταῖς, Ἡμεῖς τῷ ἀρχαίῳ ἐξακολουθεῦντες κανόνι τῆς Ἀποστολικῆς ἀκριβείας καὶ τάξεως, τὰ τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν (ἱερωμένων) κατὰ νόμους συνοικέσια καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν ἐρρῶσθαι βουλόμεθα, μηδαμῶς αὐτῶν τὴν πρὸς γαμετὰς συνάφειαν διαλύοντες, ἢ ἀποσεροῦντες αὐτοὺς τῆς πρὸς ἀλλήλους κατὰ καιρὸν τὸν προσήκοντα ὁμιλίας. Ὡστε, εἴ τις ἀξίος εὐρεθείη πρὸς χειροτονίαν Ὑποδιακόνου, ἢ Διακόνου, ἢ Πρεσβυτέρου, οὗτος μηδαμῶς κωλυέσθω ἐπὶ τοιοῦτον βαθμὸν ἐμβιβάζεσθαι, γαμετῇ συνοικῶν νομίμῳ, μήτε μὴν ἐν τῷ τῆς χειροτονίας καιρῷ ἀπαιτείσθω ὁμολογεῖν, ὡς ἀποστήσεται τῆς νομίμου πρὸς τὴν εἰσείαν γαμετῇ ὁμιλίας· ἵνα μὴ ἐντεῦθεν τὸν ἐκ Θεοῦ νομοθετηθέντα καὶ εὐλογηθέντα τῇ Αὐτοῦ παρουσίᾳ γάμον καθυβρίζειν ἐκβιασθῶμεν, τῆς τοῦ Εὐαγγελίου φωνῆς βοῶσης· Ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω· καὶ τοῦ Ἀποστόλου διδάσκοντος, τίμιον τὸν γάμον, καὶ τὴν κοίτην ἁμίαντον· καὶ, δέδεσαι γυναικί, μὴ ζήτη λύσιν. Εἴ τις οὖν τολμήσῃ παρὰ τοὺς ἀποστολικούς κανόνας κινούμενος, τινὰς τῶν ἱερωμένων, Πρεσβυτέρων φασμέν, ἢ Διακόνων, ἢ Ὑποδιακόνων, ἀποστερεῖν τῆς πρὸς τὴν νόμιμον γυναῖκα συναφείας τε καὶ κοινωνίας, καθαιρείσθω. Ὡσαύτως καὶ εἴ τις Πρεσβύτερος ἢ Διάκονος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα προφάσει εὐλαθείας ἐκβάλλει, ἀφοριζέσθω· ἐπιμένων δὲ καθαιρείσθω» (α).

(α) Ἡ αὐτὴ θεοφώτιστος Σύνοδος κατέκρινε καὶ ἑτέραν καινοτομίαν τῆς Ῥώμης, ἐν τῷ νέ. καν. ἥτοι τὴν κατάργησιν τῆς νηστείας τῆς τετράδος καὶ τὴν ἀντιστάθωγὴν τῆς τοῦ Σαββάτου παρὰ τὸν ἀποστολικὸν ξδ'. κανόνα τὸν διαγορεύοντα ταῦτα· «εἴ τις Κληρικὸς εὐρεθῇ τὴν Κυριακὴν ἡμέραν νηστεύων ἢ τὸ Σάββατον, πλην τοῦ ἐνὸς μόνου, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκός, ἀφοριζέσθω» (πρβλ. καὶ ἀποσ.

§. 73. Ἀλλ' ἡ ὕλη τῆς Ῥώμης δυσσεύεται κατὰ τῆς ἱερᾶς

Δικταγ. Ε'. 14 καὶ 19 ἐν τῷ τέλει) τῆς νηστείας τῆς τετράδος μνημονεύουσι πλεῖστοι ἀρχιεπίσκοποι Πατέρων. «Μετὰ τὴν τοῦ Πάπῃ ἐπὶ τοῦ μὴ παρὰ τὴν τετράδα καὶ παρασκευὴν νηστεύοντες» (Ἰγνάτιος ἐν τῇ πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολῇ) καὶ, «οἰδὲν ὁ ἀληθὺς γινώσκων καὶ τῆς νηστείας τὰ ἀνέγκαντα τῶν ἡμερῶν τούτων, τῆς τετράδος καὶ τῆς παρασκευῆς» (Κλήμ. ἐν Στρωμ. Ζ'). καὶ «τετράδα καὶ παρασκευὴν νηστεύειν ἡμεῖς κατὰ παράδοσιν (ἀποστολικὴν) εὐλόγῳ προστέτακται». (Πέτρος Ἀλεξάνδρ. ἐν τῷ νέ. καν.) κ.τ.λ. Τὴν νηστείαν τῆς τετράδος ἐφύλαττε καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ῥώμης· τὸ πάλαι πρῶτος Ἰουλιανός, ὁ Α'. κατήγγησεν αὐτήν, ὡς μικρὸτερόν τι παρὰ τὴν Πατρίδα. Ἐπειδὴ δὲ περὶ νηστείας ὁ λόγος, οὐκ ἄπο σκοποῦ ἡγοῦμαι προσεπισημειώσασθαι ἐνταῦθα, ὅτι τὰς τέσσαρας τοῦ ἐνιαυτοῦ ἱερᾶς νηστείας· ἑξ' Ἀποστολικῆς· ἔχοντες παράδοσιν· καὶ ἡ μὲν Μ. Τεσσαρακοστὴ ἀναφέρεται ἐν ταῖς τοῖς κανόσι καὶ ταῖς Δικταγῇ· τῶν ἁγίων Ἀποστόλων· «Εἴ τις Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ἢ Ὑποδιάκονος, ἢ Ἀναγνώστης, ἢ Ψάλτης· τὴν ἁγίαν Τεσσαρακοστὴν οὐ νηστεύει, ἢ τετράδα καὶ παρασκευὴν, καθαιρείσθω, ἐκτὸς· εἰ μὴ δι' ἀπείθειαν ἐμποδίζηται· ἐὰν δὲ λαϊκός ἢ, ἀφοριζέσθω» (καν. ξδ'). καὶ «φυλακτέα ὑμῖν ἡ νηστεία τῆς τεσσαρακοστῆς, μνήμην παρέχουσα τῆς τοῦ Κυρίου πολιτείας· τε καὶ νομοθεσίας· ἐπιτελείσθω δὲ ἡ νηστεία αὕτη πρὸς τὴν τοῦ Πάσχα (ἥτοι πρὸς τῆς νηστείας τῆς Μ. Ἑβδομάδος), . . . μεθ' ἧν ἄρξασθε τῆς ἁγίας τοῦ Πάσχα ἑβδομάδος νηστεύοντες αὐτὴν πάντες μετὰ φόβου καὶ τρόμου» (ἀποσ. Δικταγ. Ε'. 12.) ταύτης μνημονεύει καὶ ὁ θεοφώτος Ἰγνάτιος ἐπιστέλλων πρὸς Φιλιππησίους· «τὴν τεσσαρακοστὴν μὴ ἐξουθενεῖτε· μίμησιν γὰρ παρέχει τῆς τοῦ Κυρίου πολιτείας·» — Ἡ νηστεία ἢ μετὰ τὴν Πεντηκοστήν, ἢ «τῶν ἁγίων Ἀποστόλων» καλουμένη, ἀναφέρεται ὡσαύτως ἐν ταῖς Δικταγῇ αὐτῶν, (ἐπταήμερος δ' οὖσα τὸ πρὶν ἐπηυξήθη ἀριθμὸς παραλλήλως, διὰ τὴν μετακίνησιν τῆς τοῦ Πάσχα ἑορτῆς) ὡς ἀκολουθῶν· «μετὰ οὖν τὸ εορτάσαι ὑμᾶς τὴν Πεντηκοστήν, εορτάσατε μίαν ἑβδομάδα· δίκαιον γὰρ εὐφρανθῆναι ἐπὶ τῇ ἐκ Θεοῦ δωρεᾷ (τῇ ἐπελεύσει τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου), καὶ νηστεύσαι μετὰ τὴν ἄνεσιν» (Ε'. 19.) — Ἡ πρὸς τῆς Χριστοῦ γεννήσεως μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ἐν τῷ πρὸς Φιλογόνιον λόγῳ· — Ἡ μετὰ τῆς Κοιμήσεως ἐν τῷ «Τόμῳ τῆς Ἐνώσεως» ἐκδοθέντι τῷ

ταύτης Συνόδου ἀπεκήρυξεν αὐτήν καὶ ψευδοσύνοδον ἀπεκάλεσε! καὶ τοὶ τῆς Ζ' Οἰκ. Συνόδου, (τὴν ὡς θεόπνευστον καὶ αὐτὴ ἀποδέχεται), ἀνακηρυττούσης αὐτὴν ἐν θεσμοτάτην καὶ Οἰκουμένην, καὶ τοὺς μὴ δεχομένους τοὺς κανόνας αὐτῆς ΑΜΑΘΕΙΣ· καὶ τοὶ τοῦ Πάπα Ἀδριανοῦ τοῦ Α'. ἀναμολογοῦντος τοὺς κανόνας αὐτῆς θείους καὶ ἱεροὺς ἐν τῇ πρὸς Κάρολον τὸν Μέγαν ἐπιστολῇ, ὡς ἐν τοῖς ἐμπροσθεν σεσημείωται· πρὸς μείζονα δὲ καταφρόνησιν τῶν ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας ἀποφάνσεων ἐξέδωκε καὶ ἕτερον νόμον ἐπὶ Γρηγορίου τοῦ Ζ'. τοῦ Χιλδεβράνδου, κατὰ τὸ 1080 παπεύσαντος, δι' οὗ ἐκράτυνε τὴν περὶ ἀγαμίας τῶν ἱερέων θεσμοθεσίαν αὐτῆς, οὐχὶ πάντως «προνοουμένη περὶ τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἐπὶ τὰ τελειότερα προκοπῆς τῶν λαῶν» ἀλλὰ πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἱεροκρατείας καὶ προαγωγὴν τῶν θρησκευτικοπολιτικῶν αὐτῆς συμφερόντων, καθὼς αὐτὰ τὰ πράγματα ἔδειξαν. (α).

922 ἐπὶ Κωνσταντίνου καὶ Ῥωμανοῦ τῶν Αὐτοκρατόρων «μετὰ δὲ τὸ τυχεῖν (φῆσι) τῆς μεταλήψεως τῶν Μυστηρίων (τὸν γάμον), τρεῖς τοῦ ἐκαστοῦ μόνον ἀξιοθῆσεται τῆς ἀπολαύσεως· ἅπαξ μὲν ἐν τῇ σωτηρίῳ τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν Ἀναστάσει· δεύτερον δὲ ἐν τῇ Κοιμῇ τῆς ἀχράντου ἡμῶν Θεοτόκου, καὶ τρίτον ἐν τῇ γενεθλίῳ ἡμέρᾳ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, διὰ τὸ ἐν ταύταις προηγεῖσθαι γησιῶν» (Πρ. Συν. Τ. Β'. σελ. 975) κ.τ.λ.

(α) Καταλύοντες ἐνταῦθα τὸν περὶ Γάμου λόγον ἱκανῶς ἡγοῦμεθα προσημειώσασθαι, ὅτι ἡ Ὀρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία οὐ μόνον περὶ τὰ θεμελιώδη τῆς πίστεως δόγματα καὶ τὰ Μυστήρια οὐδὲν ἐκαινοτόμησεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ἱερὰ ἔθνη τῶν πρώτων τῆς Ἐκκλησίας αἰώνων ἀπαραιοῦντα καὶ ἀλύμαντα διέσωσεν, ὡς μεγάλως συμβάλλοντα πρὸς τὴν ἡθικὴν καὶ πνευματικὴν τῶν πιστῶν μόρφωσιν καὶ οἰκοδομήν· ἐξ ὧν εἰσὶ καὶ τὰ ἐν τῇ τελεσιουργίᾳ τοῦ Μυστηρίου τοῦ Γάμου ἐπιζόμενα. Καὶ τὸ μὲν συνάπτεσθαι τὰς δεξιάς τῶν νυμφίων δηλοῖ ὅτι σώματι καὶ ψυχῇ ἡ νύμφη τῷ νυμφίῳ ἀρμόζεται. (Τερτυλ. ἐν τῷ «περὶ τοῦ δεῖν καλύπτεσθαι τὰς παρθένους» καὶ Γρηγ. Νεζιανζ. ἐν ἐπιστ. νζ'). Ἡ μετὰ μείψιν τῶν δακτυλίων (ὧν τὸ μὲν τοῦ ἀνδρὸς ἦν συνήθως ἀργυρεῖν, τὸ δὲ τῆς γυναικὸς χρυσεῖν) ὡσαύτως τὴν τοῦ ἀνδρὸς μετὰ τῆς γυναικὸς ἔνωσιν ὑπεμφαίνει (Τερτυλ. ἐν τῷ Ἀπολογητ. καὶ ἐν τῷ περὶ Εἰδωλολατρ.) Τὸ ἐπιτιθέσθαι στεφάνους ἐπὶ τῶν νεόνυμφων ἐστὶ σύμβολον τῆς κατὰ

7. Καιροτομία περὶ τὸ Μυστήριον τοῦ Γάμου.

§. 74. «Ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν; φησὶν ὁ θεὸς Ἀπόστολος Ἰακώβος, προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας, καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ' αὐτόν, ἀλείψαντες αὐτόν ἐλαίῳ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου· καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα, καὶ ἐγερεῖ αὐτόν ὁ Κύριος· καὶ ἁμαρτίας ἡ πεποιηκὴς ἀφεθήσονται αὐτῷ» (Ἐπιστ. Καθολ. ἐ. 14, 15. πρβλ. Μάρκ. σ'. 13). Τῇ οὖν Ἀποστολικῇ ταύτῃ διατάξει ἡ Καθολικὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία πιστῶς κατακολουθοῦσα χρίει τοὺς ἀσθενεῦντας ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων δεσπόζοντος· τῷ ἁγίῳ ἐλαίῳ, μετὰ πίστεως ἀπεκδεχομένη τὴν διὰ τῆς θείας ἀντιλήψεως ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῆς συνεχούσης αὐτοὺς νόσου καὶ ἄρεσιν ἁμαρτιῶν, ὧν συνέπειαι εἰσι πολλάκις τὰ σωματικὰ νοσήματα (α) «καὶ ἡ εὐχὴ, φησὶ, τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα, καὶ ἐγερεῖ αὐτόν ὁ Κύριος· καὶ ἁμαρτίας ἡ πεποιηκὴς ἀφεθήσεται αὐτῷ».

τῶν παθῶν καὶ τῶν σαρκεῶν ὀρέξεων νίκης, κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον· «ὁ πρὸ τοῦ γάμου, φησὶ, σωφρονῶν, πολλῶ μᾶλλον μετὰ τὸν γάμον· διὰ τοῦτο στέφανοι τὰς κεφαλὰς ἐπιτίθεται, σύμβολον τῆς νίκης, ὅτι ἀήττητοι γενόμενοι, οὕτω προσέρχονται τῇ εὐνῇ» [ὁμολ. Θ'. εἰς τὸ ἀ. κεφ. τῆς πρὸς Τιμόθ. Α'. πρβλ. καὶ Τερτυλ. «περὶ Στεφάνου» (de corona militis)]. Τὸ προσφέρειν αὐτοῖς οἶνον ἀνάκρατον ὕδατι, τὸ ἀδιάλυτον τῆς αὐτῶν συνδιακίτησεως, τὴν ὑπὲρ τῶν τέκνων καὶ τοῦ οἴκου ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἐκ τῆς ἀμοιβῆς ἀγάπης εὐφροσύνην ὑποσημαίνει· τὸ δ' αὐτὸ καὶ τὴν ἀνάμνησιν ἀνακαλεῖται τοῦ θαύματος τοῦ ἐν Κανᾷ, ἐνθα ὁ τοῦ παντὸς Δημιουργὸς καὶ Αἰώνιος Ἀρχιερεὺς τὸν Γάμον ὑλόγησε, καὶ ὡς ἐν τῶν Μυστηρίων τῆς Ἐαυτοῦ Ἐκκλησίας διὰ τῆς θείας Αὐτοῦ παρουσίας ἔθεβαίωσε καὶ ἐκύρωσεν (καὶ ὅ,τι οὖν λέγωσιν οἱ τὸ «Μέγα τοῦτο Μυστήριον» ψιλὸν πολιτικὸν συνάλλαγμα λέγοντες). Ἡ εἰς κύκλον αὐτῶν περιαγωγή, τὸ ἀδιάλυτον τῆς συμπλοκῆς καὶ ἐνώσεως αὐτῶν σημαίνει ὁ γὰρ κύκλος σύμβολόν ἐστι τῆς αἰωνιότητος, ἅτε μὴ περνούμενος. (ὁρ. Χρυσός. ὁμολ. μὴ. καὶ νς'. τῶν εἰς τὴν Γένεσιν). αἱ δὲ λαμπάδες αἱ διδόμεναι αὐτοῖς τὴν ἀγνίαν καὶ παρθενίαν αὐτῶν ὑπεμφαίνουν (Συμ. Θεσσαλον. σελ. 185).

(α) Τοῦτο σαφέστερον δηλοῦται ἐκ τῶν πρὸς τὸν Παλαιὸν λόγων τοῦ Θεοφάνους. «Ἴδε ὕγιής γεγονας, μηκέτι ἁμάρτανε».

§. 75. Ἄλλ' ἡ Ῥώμη ἀντινομοθετοῦσα τοῖς Ἀποστόλοις καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀντέστρεψε τὴν τάξιν τοῦ Μυστηρίου, ὡς ἀλείφουσα τοὺς νοσοῦντας τῷ καθιερωμένῳ ἐλαίῳ ὅταν ΟΥΔΕΜΙΑ περὶ αὐτῶν ὑπάρχῃ ἐλπίς ἀνθρώπου! (α).

§. 76. Καὶ ταῦτα μὲν ἱκανά, τό γε νῦν ἔχον, πρὸς ἀντί-ρῃσιν τῶν Ῥωμαϊκῶν ἀξιώσεων καὶ ἐξέλεγχῃν τῶν καινοτομιῶν, δι' ὧν ὁ παπικὸς ἀνέστρεψε, τὸ καθ' ἑαυτόν, καὶ ἔθιμα ἀποστο-λικά, καὶ παραδόσεις, καὶ Μυστήρια, καὶ δόγματα, καὶ Ἱε-ραρχίαν, καὶ Ἐκκλησίαν! (β) Εἰπάτω οὖν πᾶς ἀμερόληπτος καὶ τῆς ἀληθείας ἐραστὴς, τίς ἡ ἀποσχισθεῖσα τῆς Καθολικῆς ἐνότητος ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, ἡ ἡ Παπασύνη . . . (γ).

(α) Oleum triplex, *τριπλοῦν ἐλαίον*, ὀνομάζει ἡ Ῥώμη τρία ἡ-γισμένα ἐλαία· τὸ τῶν κατηγουμένων, τὸ τῶν Βαπτιζομένων (τὸ ἐφοριστικόν) ἢ ὑπερτελεστικόν, ὅπερ πρὸ πολλοῦ ἤδη κατήργησεν) καὶ τοῦτο, τὸ τῶν ψυχρῶν ἀνθρώπων.

(β) «Παπιστὸν εἶτε Παπασύνῃν λέγοντες, δὲν νοοῦμεν τὸ χρι-στεπώνυμον πλήρωμα τῆς Δύσεως, ἀλλὰ τὸ ἱεροκρατικὸν σύστημα τῆς Ῥώμης, ὅπερ ἐξ ἐρωίστου πάντα τὰ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς εἴρηται, συνετάραξε, καὶ ἐπὶ τοσούτους αἰῶνας, κρίμασιν οἷς οἷδε Κύ-ριος, ὥσπερ τις ἐκράτης ἐτιμάθηται ἐπὶ τῶν ἐν τῇ Δύσει χριστι-ανῶν Ἐκκλησιῶν» καὶ οὐ ὅμως καὶ πάλαι πολλοὶ Ἱεράρχαι καὶ κή-ρυκες τοῦ θεοῦ λόγου, ἄνδρες ἐπ' ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ διαβεβησμένοι, τέκνα ἰδίως τῆς ἐνδόξου καὶ φιλοχρίστου καὶ θεοσηφίτου Γαλλίας, γενναῖως ἐξάνεστησαν, ἐφ' ὅσον αἱ περιστάσεις ἐπέτρεπον, καὶ νῦν ἤδη καὶ διὰ λόγον καὶ διὰ συγγραμμάτων καὶ διὰ συστάσεως σοφῶν Συλλόγων εὐκλεῶς ἀγωνίζονται οἱ ὁμόφυλοι καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ ἡμῶν Ἰταλοί.

(γ) Ἡ Ῥώμη ἵ' ἀποδείξῃ ἡμᾶς Σχισματικούς· ἐπιστεῖει ἡμῖν γαυ-ριῶτα τὸν κακὸν ὅξον Ὅρον τοῦ Φλωρεντινοῦ Συνεδρίου, ὃν δύο μοι-ροί τινες καὶ μικροψυχοὶ Ἀνατολικοὶ Ἐπίσκοποι προσυπέγραψαν, οὐχὶ πάντως ἐκ πεποιθήσεως, ἀλλ' ὑπέκοντες ποικίλαις παπικαῖς ἐπηρεαῖς ἢ καὶ ἀπειλαῖς τοῦ Παπικολόγου διὰ πάσης θυσίας ἐπιζη-τοῦντος τὴν ἑνωσιν, ἐπὶ τῷ τυχεῖν ἐλέους καὶ βοηθείας ὑπὲρ τῆς κινδυνευούσης Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας! Ἀλλ' ἐρεῖ τυχόν· καὶ πῶς; Σύνοδος ὑπὸ τοσούτων Ἀνατολικῶν καὶ Δυτικῶν Ἐπισκόπων, τῇ συνκινέσει καὶ τῶν πέντε Πατριαρχειῶν θρόνων, συγκροτηθεῖσα, δὲν φέρει τάχα τὴν σφραγίδα τῆς Οἰκουμενικῆς ἀληθείας; οὐδαμῶς, ἀ-ποκρίθεται· πολλὰ Σύνοδοι κατὰ καιροῦ συνεληροίσθησαν πολλῶ τῆς

ἐν Φλωρεντίᾳ πολυπληθέστεραι, ἐν αἷς παρῆσαν εἴς' αὐτοπροσώπως εἶτε διὰ Τοποτηρητῶν, καὶ Πατριάρχαι, καὶ Πάπαι, καὶ Αὐτοκράτο-ρες, ὡς ἡ ἐν Ἀριμίνῳ καὶ Ἀρελάτῃ καὶ ὅμως ἡ Ἐκκλησία οὐκ ἐπέ-γνω αὐτὰς ὡς Οἰκουμενικάς, ἀλλ' ἀπεκήρυξεν ὡς αἰρετικάς καὶ ἀθέ-σμους. Ἀλλὰ πλὴν τούτου, λησμονεῖ τάχα ἡ Ῥώμη τὴν διαμαρτύρη-σιν τοῦ μεγάλου ἐκείνου μονομάχου καὶ πατριάρχου τῆς Ὁρθοδοξίας, τοῦ Ἐξάρχου τῶν Ἀνατολικῶν καὶ Τοποτηρητοῦ τοῦ Πατριαρχειοῦ τῆς Ἀντιοχείας Θεόδωρου, τοῦ κλεινοῦ τῆς ἱερέσου Μητροπόλεως, Μάρκου, φημί, τοῦ Εὐγενικοῦ, κατὰ τῆς διεξόδου καὶ κατεσχί-σμένης ἐκείνης ἐνώσεως; λησμονοῦσιν οἱ οἷμαι φράτορες ὅτι ὁ Πά-πας Εὐγένιος ἀκούσας ὅτι ὁ γενορὸς οὗτος τοῦ Ἀνατολικοῦ Συλλό-γου Πρόεδρος «ἐξέπτη ἐκ τῆς δυτικῆς ἐκείνης ἀρχῆς πρὸς τὴν ἀ-νατολὴν τοῦ παγαίου φωτός τῆς Ὁρθοδοξίας, μὴ' ὁμολογήσας, μὴ' ὑπογράφας τὸν κακὸν ὅξον Ὅρον» δεινοπαθῶς ἀνέβόησεν, «*Ἰού Ἰού, φίλοι φράτορες, ἐποιήσαμεν ΟΥΔΕΝ·*» λησμονοῦσιν ὅτι μόλις διελύθη τὸ Φλωρεντινὸν Συνέδριον, καὶ Σύνοδοι ἱερὰς Ἑλλήνων Ἱερερ-χῶν συγκροτηθεῖσαι ἡ μὲν τῷ 1459, διαγνώσει τῶν τεσσάρων Πα-τριαρχειῶν Θερόνων τῆς Ἑώας λήξεως, ἐν τῷ μεγαλονύμῳ ναῷ τῆς ἀγίας Σοφίας, (ὅρ. Ζοιρνικ. T. B. σελ. 677.) ἡ δὲ τῷ 1443 ἐν Ἱεροσολύμοις, ἐν ἡ παρῆσαν τρεῖς Ἀνατολικοὶ Πατριάρχαι, ἀπεκή-ρυξαν αὐτὴν (ὁμολογησάντων ἐν καταστάσει τῶν τῇ Ῥώμῃ ἐκσυκαρ-παγῆς συνταχθέντων Ἀνατολικῶν τῶ ἐκείνων ἀμάρτημα, καὶ ἐξαιτρησάμενων ἐν δάκρυσι τὸ ἔλεος τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, πλὴν ἐνός ἢ δύο προδοτῶν τῆς Εὐσεβείας καὶ τοῦ Ἑθνοῦς) καὶ τὴν Ὁρθοδοξίαν ἐκράτουν, σύμφηρον καὶ ὁμόγνωμον ἔχουσαι ΣΥΜΠΑΝ τὸ Ὁρθόδοξον πλήρωμα, καὶ ἰδίως τὸ Ἑλληνικόν, ὅπερ προεῖλετο ἀπολέσει βασιλείαν καὶ πᾶν ἐγκόσμιον ἀγαθόν, ἢ τὴν ἐν Χριστῷ ἐλευ-θερίαν τῆς ἐκτουτοῦ Ἐκκλησίας καὶ τὴν πατρώαν Ὁρθοδοξίαν; Καὶ τοῦτο δὲ τὸ ὑπὲρ τῆς Εὐσεβείας θεῖον φρόνημα (ἀναγκαῖον γάρ καὶ τότε προσεπιστημειώσασθαι) οὐ μόνον ἐν τοῖς ἐσχάτοις χρόνοις τῆς ἐκτουτοῦ Αὐτοκρατορίας, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας δεινότερας περιστάσεις μετὰ μαρτυρικῆς ὄντως καρτερίας ἐξεδήλωσεν· οὕτω λ. χ. μετὰ τὴν πρώτην ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὴν ὑπὸ τῶν Γαλλοε-νετῶν Σταυροφόρων, διαμαρτυρόμενον πρὸς τὸν δυνάστην τῆς πόλεως ταύτης Σιερὴ (Sir Henri) κατὰ τῶν αἰκισμῶν καὶ βασάνων ἃς ὑφί-στατο ὑπὸ τοῦ ἀγερώχου καὶ ἀπηνόου παπικοῦ λεγάτου Πελαγίου πρὸς ἐξώμοσιν τῆς Ὁρθοδοξίας ἔλεγεν· «*Ἡμεῖς μὲν ἄλλου γεγονό-τες γένους, καὶ ἄλλον Ἀρχιερέα ἔχοντες (τὸν Οἰκουμενικὸν Πατρι-άρχη) ἐκτουτοῦ τῷ κράτει σου ὑπετάξαμεν, ὥς σωματικῶς κατάρ-χειν ἡμῶν, οὐ μὴν γε ψυχικῶς καὶ πνευματικῶς· σοῦ μὲν γὰρ ἐν πολέμῳ ὑπερμαχεῖσθαι, τῶν ἀναγκαίων τῶν δ' ἡμετέρων ἐκστῆσαι*

σεβασμίων καὶ θρησκευμάτων ΤΩΝ ΑΔΥΝΑΤΩΝ ΠΑΝΤΩΝ ΚΑ-
ΘΕΣΤΗΚΕΝ. (Γεωργ. Ἀεροπολ. Χρονικ. ιζ'.)

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Α΄ ΜΕΡΟΥΣ.

(διανέμεται δωρεάν.)

(ἀπόφωδ' ιστορίαν)

(διανέμεται δωρεάν.)